

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

*25 років кафедрі міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування*

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Матеріали конференції

23 березня 2020 р.

25 років кафедрі міжнародних фінансів, обліку та оподаткування

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

АКАДЕМІЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОНОМІКИ (ПОЛЬЩА)
TEL AVIV UNIVERSITY, TAU (ІЗРАЇЛЬ)
MODERN COLLEGE OF BUSINESS AND SCIENCE (ОМАН)
BEIJING NORMAL UNIVERSITY (КИТАЙ)
БАШКИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (БАШКИРІЯ)
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТРАНСПОРТУ (БІЛОРУСЬ)

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ,
ОБЛІКУ ТА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

23 березня 2020 р.

Дніпро
2020

Організаційний комітет:

Б.І. Холод – доктор економічних наук, професор, президент Університету імені Альфреда Нобеля, голова оргкомітету;

С.В. Петков – доктор юридичних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи Університету імені Альфреда Нобеля, заступник голови;

Т.М. Болгар – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля, заступник голови.

Члени оргкомітету:

В.М. Вареник – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля;

М.В. Дубініна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету;

В.В. Коваленко – доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету;

Г.О. Крамаренко – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля;

Г.Ф. Москалик – доктор філософських наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології та філософії Кременчуцького національного університету імені М.В. Остроградського, директор департаменту освіти виконкому Кременчуцької міської ради;

З.С. Пестовська – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування Університету імені Альфреда Нобеля, секретар;

О.Є. Чорна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри бізнесу та фінансів Сучасного коледжу бізнесу та науки (Оман).

П 78

Проблеми та перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності: III Міжнародна науково-практична конференція: матеріали конференції, Дніпро, 23 березня 2020 р. – Дніпро, Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. – 240 с.

ISBN 978-966-434-478-1

У збірнику матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності» автори досліджують актуальні питання інституціональних засад функціонування фінансової системи, формування цифрової економіки, сучасні проблеми діяльності банків на ринку фінансових послуг, важливість фінансової освіти населення протягом всього життя та модернізації професійної підготовки фахівців у сфері бізнес-аналізу і міжнародних стандартів.

УДК 336.01:330.1

Відповідальна за випуск:

Т.М. Болгар, доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Посвідчення державної реєстрації УкрІНТЕІ № 97 від 20.02.2020 р.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ryszard Pukala Start-upy jako przedsiębiorstwa stymulujące innowacyjność gospodarki	9
Chorna O., Ali Al Amri Globalization processes in Yemen	11
Щекович О.С. Мале підприємництво як основний чинник економічного зростання	15
Cherevko Heorhiy Reformacyjna ewolucja teorii ekonomii zrównoważonego rozwoju	17
Andreienko M.I. Tom effects and efficiency on ukrainian stock market	20
Агзамова И.И. Человеческий капитал как фактор обеспечения устойчивого развития национальной экономики	22
Андык А.С. Проблемы управления затратами предприятия и пути решения	24
Гайдученко Т.М. Солідарна система: проблемні аспекти та перспективи реформування	26
Глот А.А. Финансовые риски: методы оценки и подходы к управлению	28
Голубенко В.Д. Особливості управління оборотними активами підприємства	31
Громыко А.А. Управление кадровым потенциалом	33
Дубініна М.В., Ксьонжик І.В. Due diligence: поняття, проблеми і перспективи розвитку	35
Житар М.О., Ананьєва Ю.В. Криптовалюта як новий фінансовий інструмент формування одного з етапів фінансової глобалізації	37
Журавель Н.О. Масштаби та причини посилення міжнародної та вітчизняної трудової міграції	39
Івахненко В.О. Аналіз конкурентних переваг ПП «ТрейдПак»	41
Калініченко З.Д. Олігархія як основа системної корупції в країні	43
Каліщева О.С. Оцінка діяльності	

малого будівельного підприємства у сучасних умовах господарювання	46
Кіндрацька Г.І. Фінансова звітність українських підприємств: причини недовіри користувачів	48
Колбун Ю.А. Аналіз показників ліквідності АТ «Державний ощадний банк України»	50
Крамаренко Г.А. Выбор стратегии повышения уровня социально-экономического развития Украины	52
Лебедева О.Г. Фінансово-кредитні аспекти інноваційного розвитку економіки регіону	55
Макоткіна О.В. Вплив транспортних проблем на обсяги реалізації послуг підприємствами сфери послуг України	57
Михмель М.В. Инвестиционные проекты, реализуемые на железнодорожном транспорте	60
Пашенко К.С. Ревальвація гривні та її наслідки	62
Пекур Я.И. Формирование механизма осуществления инвестиционной политики на железнодорожном транспорте	64
Піскунова М.В. Найбільш вразливі до інфляції роки в Україні	67
Псарьова А.Д. Особливості сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності	70
Рощин О.О. Інвестиційна привабливість аграрного сектору України.....	72
Шорец Т.В. Интегрированная отчетность как новая модель отчетности в организациях корпоративного типа.....	75

СЕКЦІЯ 2. ПРОЕКТУВАННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ І КОНСТРУЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ У ЗМІСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Вареник В.М. Необхідність застосування технологій у професії фінансиста	78
Внукова Н.М. Пріоритезація інтересів стейкхолдерів у страховому маркетингу в змісті економічної освіти для забезпечення стійкого розвитку території	80
Кужелєв М.О. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки в Україні.....	83

Москалик Г.Ф. До проблеми роботи з учнями, що мають девіантну поведінку	87
Татарінов В.В. Економіка вищої освіти та проблеми її реалізації в Україні	91
Ченчжан Цзоу До питання віртуальної університетської освіти	95
Чорноволенко Л.В. Шляхи подолання педагогічних стереотипів у роботі з персоналом навчального закладу в сучасних умовах модернізації освіти	99
Шутка Ю.Г. Системний підхід в управлінні навчальним закладом та його структурними підрозділами	102

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВО-БАНКІВСЬКІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ: ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Андрєєва А.В. Сучасні методи шахрайства у вітчизняній банківській системі.....	106
Близнюченко Ю.Ю., Сєчкова М.Я. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах сьогодення	108
Болгар Т.М. Особливості сучасного валютного регулювання в Україні.....	109
Бондар О.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення	112
Бугайова Н.В. Фактори впливу на фінансовий стан банків	114
Бутко А.М., Кутько Є.Ю. Управління фінансовим станом підприємства на основі використання методів прогнозування	116
Вітнова Н.О. Удосконалення механізму надання позикових коштів аграрній сфері економіки України.....	118
Вознесенський В.О. Врахування чинників впливу при розробці фінансової стратегії вітчизняних підприємств	121
Говейнович Т.Ю. Політики управління оборотними активами підприємства	123
Дришлюк М.Д. Шахрайство у банківській сфері	125
Заволока Ю.М., Климченко А.С. Діяльність комерційних банків та необхідність її оцінки	127
Карчева Г.Т. Проблема підвищення ефективності банківського іноземного капіталу	130

Кініцька В.В. Контролінг у процесі управління грошовими потоками підприємства.....	137
Ковтюх Р.А. Фінансово-банківські послуги: проблеми управління та перспективи розвитку.....	140
Липатова О.В. Альтернативні джерела залучення інвестиційних ресурсів у вітчизняну економіку.....	142
Маркова Д.А. Необхідність аналізу рентабельності приватного підприємства	145
Назаренко А.Б. Методичні основи ефективного управління оборотним капіталом підприємства	147
Погрібна В.В. Проблеми функціонування банків в умовах циклічного розвитку економіки України	148
Рижик А.О. Аналіз ліквідності ТОВ «КК «Агроцентр-Україна»»	152
Сергєєва О.С. Ключові аспекти достатності капіталу банків України в сучасних умовах	154
Стасевич І.Д. Напрями удосконалення банківських послуг в Україні.....	158
Стукалова К.М. Вплив дисбалансів банківської системи України на обсяги проблемної заборгованості.....	160
Тенета А.С. Оптимізація дебіторської заборгованості в системі управління діловою активністю підприємства.....	163
Фалій Є.О. Місце банків у системі організації валютних відносин	166
Холодна Є.Ю. Вагомість фінансової звітності для оцінки інвестиційної привабливості	168
Щерба А.І. Аналіз фінансової стійкості АТ «Державний ощадний банк України»	170

СЕКЦІЯ 4. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ІННОВАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ, БАНКІВСЬКІЙ, СТРАХОВІЙ, ОБЛІКОВІЙ І ПОДАТКОВІЙ СФЕРАХ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕДОВИХ КРАЇН СВІТУ

Астатурян К.В. Вертикальний та горизонтальний аналіз активів АТ «Ощадбанк».....	173
Атамас П.Й. Про недоцільність надмірної диференціації бухгалтерського обліку.....	175

Бабичева О.А. Роль инноваций в снижении затрат предприятия	177
Бобиль В.В. Модель оподаткування малого бізнесу в сучасних умовах	179
Бондар К.М. Порівняльний аналіз антиінфляційної політики України та США.....	183
Брикет Д.Д. Инновационные технологии в управлении персоналом на предприятии.....	186
Буглак Г.В. Організація внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками	188
Дорошенко К.Ю. Ресурсоаудит как инструмент управления материальными ресурсами	190
Дробышевская Д.Н. Цифровая экономика и её развитие в республике Беларусь	192
Єфременко А.Г., Ковальова Ю.В. Бухгалтерський баланс в економічному аналізі та його удосконалення	194
Жадан О.В. Удосконалення фінансового контролю виконання доходів місцевих бюджетів	196
Коваленко В.В. Фінансові інновації у небанківському фінансовму секторі України.....	198
Коваленко І.В. Методичні підходи до удосконалення механізму фінансового забезпечення бюджетних установ.....	201
Летунович О.Р. Проблемы применения международных стандартов финансовой отчетности в сельскохозяйственных организациях республики Беларусь	204
Лисицина О.О. Удосконалення внутрішнього контролю як інструмент для підвищення фінансових результатів виробничого підприємства	206
Лісний Р.В. Інноваційні аспекти організації обліку розрахунків з кредиторами при банкрутстві підприємства	209
Лугова О.І., Ремешевська С.О. Елементи інтегрованої звітності	211
Малашенко Ю.А., Шайнога Ю.В. Організація інвентаризації на підприємстві	213
Малишкін О.І. Тренди у будові балансів компаній європейських країн	215
Мороз В.Н. Применение информационных технологий в современной банковской сфере	217
Остапенко Ю.Е. Бренд-менеджмент как фактор инновационного развития предприятия.....	219
Пестовська З.С. Методичні аспекти вибору аудиторської компанії.....	221

Пиляєва А.О. Особливості обліку грошових коштів на підприємстві	224
Ралкова Ю.В. Особенности учета цифровых знаков в республике Беларусь	226
Романова К.С. Організація бухгалтерського обліку ТОВ ТРК «Нова».....	229
Сирцева С.В., Чебан Ю.Ю. Особливості євроінтеграції бухгалтерського обліку і фінансової звітності	231
Томилина М.А. Инновации как фактор обеспечения устойчивого развития экономики страны	233
Швец І.В. Удосконалення електронного документообігу у бюджетній сфері.....	236

SEKCJA 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ryszard Pukała
doktor nauk ekonomicznych
Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna
im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu, Polska

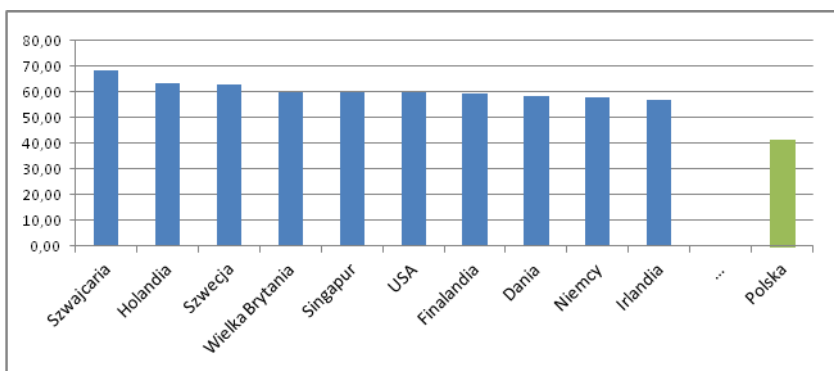
START-UPY JAKO PRZEDSIĘBIORSTWA STYMULUJĄCE INNOWACYJNOŚĆ GOSPODARKI

Współczesna gospodarka światowa charakteryzuje się wysoką dynamiką zmian oraz poszukiwaniem nowych, przynoszących wymierne korzyści rozwiązań, pozwalających na aktywizację przez przedsiębiorstwa innowacyjnych działań biznesowych. Ich aktywność oparta na nowych, często unikalnych technologiach, przyczynia się do zapewnienia jej trwałego i zrównoważonego rozwoju. Jednym z głównych uczestników tego procesu, wpisującego się w koncepcję czwartej rewolucji przemysłowej *Industry 4.0*, są start-upy.

Jedną z najbardziej rozpowszechnionych definicji start-upu stworzył Steve Blank. Według niego jest to tymczasowa organizacja, która poszukuje rentownego, skalowalnego i powtarzalnego modelu biznesowego. Eric Ries, inny popularny wśród początkujących przedsiębiorców autor i przedsiębiorca, twierdzi że start-up to organizacja, która tworzy produkty i usługi w warunkach skrajnej niepewności. Należy zaznaczyć, iż zgodnie z popularną definicją, która jest prezentowana przez T. Saebi i N.J Foss-a oraz Y. Taran-a i in., przez model biznesu rozumie się sposób prowadzenia działalności gospodarczej, w wyniku, której następuje tworzenie i dostarczanie wartości. Jest to niewątpliwie jeden z kluczowych czynników, charakteryzujących działalność start-upów. Można w tym aspekcie posłużyć się podejściem prezentowanym przez A. Afuah'a, według którego podstawowymi elementami modelu biznesowego są: oferowana wartość dla klienta – wyrażona w produktach/usługach, a także w kanałach dystrybucji, marka itp.; segment rynku – obejmujący grupę klientów, do których skierowana jest oferowana wartość; model przychodów – dotyczący sposobu zapłaty przez klientów, źródeł przychodu (jego głównym elementem jest model cenowy); model wzrostu – związany ze strategią rozwoju organizacji,

w której uwzględnia się także określenie granic wzrostu; potencjał organizacji – obejmujący zasoby i działania, w wyniku których wartość jest dostarczona do klientów.

Start-upy, będąc przedsiębiorstwami innowacyjnymi, niewątpliwie wpływają na innowacyjność gospodarki, której poziom jest bardzo różny w różnych krajach. Analizując *Global Innovation Index*, który mierzy najbardziej innowacyjne gospodarki, a następnie oblicza "współczynnik efektywności innowacji", można stwierdzić, iż wśród największych innowacyjnych gospodarek na świecie tylko niektóre w pełni wykorzystują swój potencjał. Wśród 126 krajów, które zostały ujęte w globalnym indeksie innowacyjności opublikowanym w 2018 r., Polska uplasowała się na 39 miejscu, uzyskując 41,6 pkt na 100 możliwych. Dane dotyczące najbardziej innowacyjnych gospodarek TOP-10, zostały przedstawione na poniższym Wykresie 1.

Wykres 1. TOP-10 oraz Polska w Global Innovation Index 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GII 2018.

Pierwsze miejsce spośród ocenionych krajów, zajęła Szwajcaria uzyskując 68,4 pkt, co daje jej mocną pozycję w stosunku do pozostałych. Na kolejnych trzech także uplasowały się kraje Europy Zachodniej, Holandia, Szwecja i Wielka Brytania, a w pierwszej dziesiątce jest aż 8 krajów europejskich. Odzwierciedla to zaangażowanie Unii Europejskiej w budowanie mocnej polityki konkurencyjnej w obszarze innowacyjności wśród krajów członkowskich.

Bibliografia

1. Afuah A., *Business Model Innovation. Concepts, Analysis, and Cases*, Routlage, New York and London 2014.

2. Blanc S., Dorf B., Podręcznik start-upu. Budowa wielkiej firmy krok po kroku, Helion, Gliwice 2013.
3. Petrova M., Электронный менеджмент в публичном секторе Болгарии (на примере областных администраций), Faber, 2019.
4. Pukala R., Petrova M., Application of the AHP method to select an optimal source of financing innovation in the mining sector, E3S Web of Conferences Volume 105, 21 June 2019, Article number 04034.
5. Ries E., Metoda lean start-up, Helion, Gliwice 2017.
6. Saebi T., Foss N.J., Business models for open innovation: Matching heterogenous open innovation strategies with business model dimensions, European Management Journal, vol. 33, no. 3, 2014.
7. Taran Y., Boer H., Lindgren P., A business model innovation typology, Decision Sciences, vol. 46, no. 2, 2015.

Dr. Oxana Chorna, Ali Al Amri
Modern College of Business and Science, Oman

GLOBALIZATION PROCESSES IN YEMEN

Yemen is an Arab country located in the Arabian Peninsula, it is surrounded by Oman to the North, Saudi Arabia to the west, the Arab sea and the Indian Ocean to the east and the Red sea to the south. While it does share a common culture and history with the GCC countries, it is not a member itself. Yemen differs from the GCC countries in a variety of ways, for one it is a republic, not a monarchy, nor does it lie on the Persian Gulf. Lastly, and perhaps, most importantly, Yemen is not oil rich like its neighbouring countries nor does it have a strong or stable economy. However, many Gulf and Yemeni officials attribute Yemen's status to their previous president, Ali Abdullah Saleh, lack of initiative and interest. It seems that Saleh was mostly interested in potential financial incentives rather than other programs and unions being planned (Al-Muslimi, 2016). Furthermore, Saleh's stand against the requested US intervention in the Kuwaiti war increased tension between Yemen and Gulf countries, Most GCC countries deported all their Yemeni workers and cut financial support. This was likely the last nail in the coffin.

Yemen's KOF globalization index has been on a steady increase since the 1970's (25.97) up until 2009 where it reached a peak of 52.89. Following that Yemen's Globalization index has been slowly decreasing until it reached 49.6 in 2017 (theglobaleconomy.com). Yemen's GDP also follows a similar trend, it has been constantly increasing to a peak of 43.23 bn. USD in 2014 followed by a steep drop to 26.91 bn. USD in 2018. The timing of these drops matches up with the Arab spring in 2011 where it had some

impact on some factors of the KOF index, and the Saudi intervention in 2015 which likely introduced even more instability into the region which likely forced what little businesses that operate there to either exit or face bankruptcy which could explain the sharp downturn in the country's GDP. This can be confirmed by observing the Growth of real GDP in Yemen, it constantly hovers between 3 and 8% but in 2011 it dropped to a -12.71% followed by relatively normal years and -16.68% in 2015. Following that the growth that has been slowly trudging back to 0% but it was still at -2.7% in 2018.

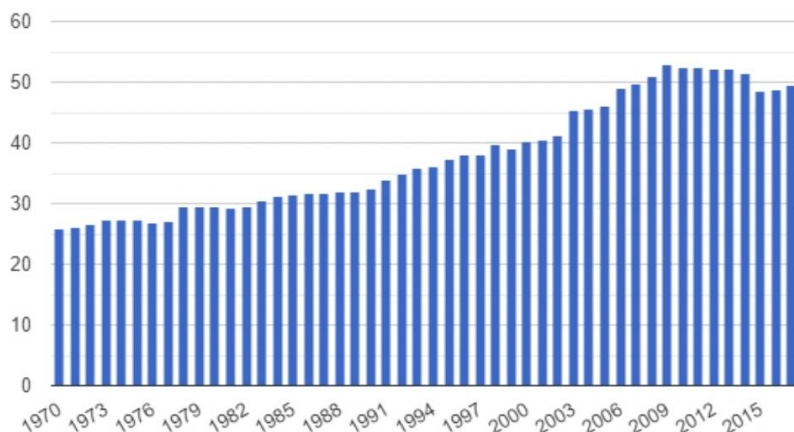

Figure 1. KOF globalization index in Yemen, 1970 - 2018

Yemen's instability can be observed via many indicators, whether it be through its hyperinflation, its massive unemployment, its lack of a stable central government and financial reserves to bail the country out. In fact, it is ranked as the least effective government in 2018.

Yemen is a member of the Council of Arab economic unity, which includes 18 members in the MENA region. Which are: Algeria, Bahrain, Egypt, Iraq, Jordan, Kuwait, Lebanon, Libya, Morocco, Oman, Palestine, Qatar, Saudi Arabia, Sudan, Syria, Tunisia, United Arab Emirates and Yemen. The council was formed in 1957 and it sought to "Organize and consolidate economic relations among the States of the Arab League on bases that are consistent with the natural and historical links among them; and to provide the best conditions for flourishing their economies, developing their resources and ensuring the prosperity of their countries" The council aimed at unifying their customs areas, import and export policies and other legislation as well as statistical

data and analysis. Furthermore, the Council aimed to coordinate members monetary and fiscal policies in an effort to simplify trade between members of the council and promote economic development as well as the introduction of a more competitive and efficient market.

Yemen is also a member of another similar council, the Economic and Social Council (ESC) Aka the Arab League. This council includes 22 members which are: Algeria, Bahrain, Comoros, Djibouti, Egypt, Iraq, Jordan, Kuwait, Lebanon, Libya, Mauritania, Morocco, Oman, Palestine, Qatar, Saudi Arabia, Somalia, Sudan, Syria, Tunisia, UAE and Yemen. The ESC was established under the Joint Defence and Economic Co-operation treaty in 1950. The council's initial aims were to unify the Arab countries and strengthen them against any potential threat. Later on the council would attempt to create a free trade area, the Greater Arab Free Trade Area (GAFTA), which aimed to eliminate customs fees, unify customs duties, bolster up the countries' private sectors, enhance and ease communication between the member countries and last but not least promote local and Arab products over foreign products.

Yemen's role in each of the councils is minimal, due to the Yemen's lack of stability and funds or resources to spare, it could not afford to dedicate any of its funds and resources towards the goals of the councils. Yemen would have benefited greatly from the council's initiative as what it lacked in raw resources and funds it made up for in an ample working force willing to work below the minimum wage in most of the member countries. Had the council's goals come to fruition the member countries would have likely opened up factories in Yemen to take advantage of the much cheaper working force which would have fed into Yemen's economy and would have eventually driven the country towards normalcy and stability. Yemen did not benefit much from its entry in either of these two councils, however it did receive some financial support from other member countries.

Yemen did not experience Globalization in the same manner that many other countries did, this is primarily due to the Arab Spring and the Saudi intervention in 2011 and 2015 which both occurred right as the age of internet globalization began to flourish and when the first effects of internet-globalization were observed.

During this time Yemen's state continued to deteriorate due to its instability as well as unwelcome foreign influences.

- Yemen's GDP has dropped from 43.23 in 2014 to 26.91 Bn USD in 2018.
- Yemen's Exports and Imports as a percentage of GDP were 7.5% and -43.9% respectively in 2017

- Yemen's population size has been increasing from 5.32 Mn in 1960 to 28.5 Mn in 2018.
- Yemen's unemployment rate has been constantly increasing from 8% in 1991 to an all time high of 14.02% in 2015 and has been decreasing ever since to 12.81% in 2019
- Yemen has had 0 dollars flowing in from portfolio investments and has had investors divesting away from Yemen beginning in 2011(-1.58% FDI percentage of GDP) to a current (-1.05%).
- Yemen underwent a period of hyperinflation from 1991-1996 with inflation ranging from 30-55%. Inflation in Yemen still remained high in the earlier part of the 2010 averaging around 9% but has recently skyrocketed again to 24.7%.
- The value of the Yemeni Rial has been constantly depreciating against the USD from 181 in 2005 to 250 in 2020.
- Yemen historically had a high corporate tax rate of 35% until the 2011 where it was dropped to 20%.
- Income tax also dropped in 2011 from 20% to 15%.
- The maximum tariff rate is 25% but the trade weighted average is 5.14%.
- Yemen has no stock market, so all equity is privately traded.

In conclusion, Yemen enjoyed very little of what globalisation has to offer it. It could not utilize globalization effectively enough to improve its standards of living, economic and political climate. If anything, Yemen has mostly experienced the downsides of Globalization, as terrorist cells located in Yemen can more easily recruit fresh members from around the world via the internet, furthermore, these cells are even more connected now than ever and can coordinate their movements even better. So, although one might be quick to point out the possible positives and benefits that come along with globalisation, the possible security risks and lack of capitalization possibilities must also be taken into consideration.

References

1. https://www.theglobaleconomy.com/Yemen/investment_financed_with_equity/
2. <https://carnegie-mec.org/diwan/62405>
3. <https://www.worldbank.org/en/country/yemen/overview>
4. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ym.html>
5. <https://wits.worldbank.org/CountrySnapshot/en/YEM/textview>

МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Формування інтересу до дослідження проблем підприємництва відноситься до 18-19 вв. Перший етап був пов'язаний з концентрацією уваги учених на підприємництві як виді діяльності в умовах невизначеності і ризику (Р. Кантільон, І. Тюнен, Ф. Найт)[58] . На наступному етапі представники класичної політекономії (Ж.-Б. Сэй, Р. Мангольд) [121] зв'язували основні функції підприємця із здійсненням раціональної комбінації чинників виробництва і отриманням підприємницького доходу.

Інноваційний характер підприємництва як основу економічного зростання виділили і досліджували такі відомі учені як: П. Друкер, Й. Шумпетер [1], Ф. Хайек, Л. Мизес.

Синергетичний підхід до визначення підприємництва отримав розвиток в поглядах Колесниковой Л., на думку якої підприємництво – «процес самопоновлення і самоорганізації індивідуумів і підприємств, здійснюваний у взаємодії з мікро- і макросередовищем їх функціонування» [2].

Таким чином, в ринковій економіці підприємництво виконує ряд функцій, серед яких виділяють : загальноекономічну, інноваційну, ресурсну, соціальну, організаторську [3]. Міра реалізації функцій залежить від форми, за допомогою якої здійснюється підприємницька діяльність [1]. Найбільш значимою формою в сучасних умовах розвитку економіки є малий бізнес.

Нині не існує єдиної думки з питання визначення критеріїв віднесення суб'єкта підприємництва до категорії малого (МП), в 75 країнах використовується близько 50 різних показників.

Зарубіжний підхід до визначення критеріїв малих підприємств полягає у виділенні кількісних і якісних критеріїв.

До основних *кількісних* критеріїв відносяться: чисельність персоналу; об'єм продажів (річний оборот); балансова вартість активів; маса прибутку; статутний капітал. Основним недоліком застосування кількісних критеріїв є їх абсолютний характер і відсутність чіткого теоретичного підходу до вибору критерію і визначення його меж, утруднення для порівняльного аналізу. Незважаючи на це, завдяки зручності використання кількісного методу, ці критерії використовуються у більшості країн.

Якісні критерії віднесення суб'єкта підприємництва до малого припускають: невелика кількість вироблюваної продукції (послуг); обмежені ресурси і потужності – засоби виробництва (капітал, людські

ресурси); менш розвинені системи управління, адміністративні процедури і технології; розподіл головних посад серед засновників компанії; велику залежність від місцевих ринків і постачальників сировини

До недоліків якісного підходу до визначення МП можна віднести трудність практичного застосування через обмеженість доступу до інформації при описі тієї або іншої фірми, а також недостатню чіткість критеріїв. Такий метод виділення МП дозволяє розглядати МП не як зменшений варіант великої організації, а як особливу структуру зі своїми особливими рисами (високою мірою невизначеності, прагнення до розвитку, висока здатність до адаптації)[2].

Комбінований підхід визначення критеріїв віднесення до суб'єктів малого підприємництва заснований на синтезі економічних і статистичних критеріїв визначення МП. До економічних критеріїв в даному випадку відносяться: концентрація фірми на невеликій частці ринку, неможливість впливу на основні ринкові показники (ціну, об'єм продажів); неформалізована структура управління, при якій управління фірмою здійснюється її власником; правова незалежність фірми.

Під суб'єктами малого підприємництва розуміються також фізичні особи, що займаються підприємницькою діяльністю без утворення юридичної особи. Разом з цим, відповідно до Закону в перелік суб'єктів малого підприємництва включені фермерські господарства.

Місце і роль малого підприємництва в економіці країни і суспільстві визначає широкий спектр функцій, яке воно виконує [2].

По-перше, мале підприємництво виступає основним джерелом економічного зростання.

По-друге, сприяє цілісності і структурній завершеності національної економіки.

По-третє, велика роль малого бізнесу у формуванні конкурентного середовища в країні, регіонах і муніципальних утвореннях.

По-четверте, на перший план в діяльності суб'єктів малого підприємництва виходить здатність швидко адаптуватися до кон'юнктури ринку, що змінюється, освоювати нові види продукції, переорієнтовуватися на інші категорії клієнтури, а при необхідності здійснити повне перепрофілювання статутної діяльності.

По-п'яте, завдяки малому управлінському персоналу, простим організаційним формам ці підприємства мають гнучкість до змін зовнішнього середовища, мобільністю управління, швидкою реакцією на вимоги споживачів, швидше розробляють і впроваджують інноваційні технології.

По-шосте, мале підприємництво стримує тенденції монополізації ринку великими виробниками.

По-сьоме, малий бізнес сприяє «відкритості» економіки і вдосконалення зовнішньоекономічних зв'язків. Показовими є наступні дані про участь малого бізнесу в експорті продукції провідних країн.

По восьме, мале підприємництво відіграє важливу соціальну роль, сприяючи поступовому створенню широкого шару дрібних власників, так званого «середнього класу».

Нарешті, заняття малим бізнесом є не лише джерелом коштів для існування, але і дозволяє найширше розкрити внутрішній потенціал особи. Окремій людині, крім усього іншого, мале підприємництво надає можливість краще контролювати своє майбутнє, в набагато більший мірі об'єднати в одне ціле роботу і особисте життя, самореалізуватися, проявити свої здібності і таланти [3].

Таким чином, мале підприємництво – значне соціально-економічне і політичне явище, що чинить різноманітну і зростаючу дію на усі сторони життя українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Друкер, П.Ф. Рынок: как выйти в лидеры: Практика и принципы/ П.Ф. Друкер-М.: СП «Бук Чембэр Интернэшнл», 1992.– С. 46–57
2. Критерии отнесения предприятий к категориям микро, малых и средних [Электронный ресурс] // Ресурсный центр малого предпринимательства. – К., 2015. – Режим доступа: www.rcsme.ua
3. Смирнов С.А. Малое предпринимательство: общественная поддержка и содействие развитию / С.А. Смирнов. – М: ТОО "КОНТУР", 2012. – 290 с.

**Heorhiy Cherevko, prof. dr hab.
Uniwersytet Rzeszowski, Polska**

REFORMACYJNA EWOLUCJA TEORII EKONOMII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Formułowanie podstawowych twierdzeń ekonomii zrównoważonego rozwoju wymaga sięgnięcia do dorobku ekonomii tradycyjnej z tym żeby zrozumieć jej osiągnięcia i narpacowany dorobek, a już na podstawie tego – analizować stopień osiągnięć nowoczesnej ekonomii. Ekonomia tradycyjna próbuje wyjaśniać złożone działania społeczno-ekonomiczne ludzi i organizacje z pomocą prostych modeli i założeń, co w sumie może odgrywać pozytywną rolę dydaktyczną w zrozumieniu niektórych mechanizmów ekonomicznych.

Ale dzisiaj sytuacja jest taka, że zastosowane modele nie dają racjonalnego wyjaśnienia złożonej rzeczywistości i nie stwarzają perspektywy otrzymania skutecznych rozwiązań globalnych problemów ekonomicznych i społecznych. Sytuacja wymaga wybudowania nowego modelu teorii, odzwierciedlającego problemy i realny stan wiedzy współczesnego etapu rozwoju świata. Pod tym względem pozycja przedstawicieli ekonomii ekologicznej jest jednak za mało stanowcza. Duża ich część zamierza utrzymać jako bazę założenia tradycyjnej ekonomii neoklasycznej i przy tym postulują konieczność formowania teorii nowoczesnej (nowej) ekonomii, sięgając przy tym do źródeł klasycznych i twórczo ich rozwijając, opowiadając się za zasadniczą reforme tradycyjnej teorii ekonomii drogą wpisywania w nią zasad ekologii [2, s.84].

Niezbędność potrzeby takiego ewolucyjnego postępowania jest oczywista – ludzkość w swym rozwoju już przekroczyła punkt, w którym jeszcze można było, konsolidując wysiłki wszystkich żyjących na planecie, powrócić na ścieżkę zrównoważonego rozwoju i zapewnić sobie sprzyjające warunki do dalszego przetrwania. I teraz pozostaje tylko kwestia czasu – jak długi okres czasowy ludzkość będzie mogła jeszcze przeekzystować w drodze do całkowitego samozniszczenia, a świadectw tego, że tak się stanie, jest pod dostatkiem już dzisiaj. W tym celu potrzebna jest radykalna reforma myśli ekonomicznej w celu uwypuklenia kwestii środowiskowych w odniesieniu do problemów gospodarczych. Konieczność wyeksponowania potrzeby uwzględnienia problemu międzypokoleniowego podziału zasobów naturalnych nie spostrzega się ani w podejściach Adama Smitha, ani jego uczniów. Keynes też nie przewidywał kształtującej roli państwa w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju ekonomii, a jednak jego teoria już odgrywała ważną rolę w formowaniu teorii ekonomii zrównoważonego rozwoju jako jej poprzedniczka, ponieważ ma tu miejsce przypisywanie państwu decydujących funkcji. Współcześnie funkcjonująca teoria ekonomii redukuje swoje badania, uwzględniając tylko nieliczne czynniki, mogące być ujęte liczbowo. Człowiek przy tym jest postrzegany nadal jako *homo economicus*, choć inne dyscypliny już dawno wykazały, że ludzie się tak nie zachowują [2, s.90]. Ponadto tradycyjni ekonomiści absolutyzują suwerenność konsumenta i odrzucają interwencje państwa [2, s.91].

Konieczność zamiany tradycyjnej teorii ekonomii przez teorię ekonomii zrównoważonego rozwoju już dzisiaj powstaje w związku z tym, że tradycyjne założenia ekonomiczne w dużej ilości przypadków nie odpowiadają już rzeczywistości. Przy tym przez pojęcie ekonomii tradycyjnej rozumiem się cały zestaw nurtów ekonomicznych, w

których nie chodzi o problemy racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, a problemy konieczności przekazania tych zasobów w kondycji o wysokiej jakości przyszłym pokoleniom nie są uwzględniane. Żeby tradycyjna teoria ekonomii mogła zostać transformowana i zewolucjonowana do poziomu ekonomii zrównoważonego rozwoju, powinna ta klasyczna ekonomia być rozszerzona i zamiast gospodarki rynkowej powinno posługiwać się pojęciem gospodarki zrównoważonego rozwoju, które przewiduje obecność wysokiego poziomu społecznej odpowiedzialności każdego funkcjonującego podmiotu gospodarczego, a faktyczna zawodność rynku jako mechanizmu ekonomicznego ma być kompensowana wdrożeniem aktywnej polityki regulatywnej państwa. Fundamentem ekonomii zrównoważonego rozwoju powinna być neoklasyczna ekonomia środowiska, która minimalizuje możliwości substytucji zasobów naturalnych, ogranicza możliwości ich wyczerpywania i asymilatywne zdolności środowiska przyrodniczego, co w sumie charakteryzuje wysoki poziom zrównoważenia ekonomii. W ramach takiego podejścia zachęca się do nawiązania do teorii cen produkcji Adama Smitha, który zakładał, że początkowo przedsiębiorstwa proponują do sprzedaży swoje produkty po cenie „naturalnej”, której poziom wzrasta lub spada pod wpływem podaży i popytu na rynkach [3]. Oprócz tego, w praktykę oceny skuteczności gospodarki konieczne jest wdrożenie używania pojęcia wzrostu jakości życia zamiast wzrostu dochodów, ponieważ, jak się okazuje, wzrost dochodów nie uszczęśliwia człowieka [1].

Otóż, tradycyjna ekonomiczna teoria potrzebuje reformacyjnej transformacji do poziomu teorii ekonomii zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem konieczności wdrożenia podanych wyżej założeń.

Lista wykorzystanych źródeł

1. BUND (Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. (BUND)). Brot für die Welt. Zukunftsfähiges Deutschland in einer globalisierten Welt. Studie des Wuppertal Institutes für Klima, Umwelt, Energie. Frankfurt a.M., 2008. – 36s.
2. Rogall H. Ekonomia zrównoważonego rozwoju. / H.Rogall / Przekład J.Gilewicz / Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań. – 2010. – 578 s.
3. Sraffa P. Warenproduktion mittels Waren. Berlin. Wyd. pol.: produkcja towarów za pomocą towarów. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1965. – 326 s.

TOM EFFECTS AND EFFICIENCY ON UKRAINIAN STOCK MARKET

Abstract

The purpose of this article is to determine whether the two largest exchanges (PFTS, UX) are effective, based on calendar effects (holiday effect, turn on month) with helping of average analysis.

Keywords: calendar anomalies, turn-of-the-month effect, month-of-the-year effect, January effect, Holiday effect (Independence Day), UX.

Introduction

Over the past ten years, the Ukrainian stock market was going through hard times: first the financial crisis of 2008, the recession associated with the war and the occupation of part of the territory (2015) [1], the decline in the stock exchange in 2018 (the decline of the major US and European indices to 5%).

Calendar anomalies and efficiency

Previous researches shows that in general anomalies is not shown on Ukrainian market, but sometimes in specific situations they can be found (weekend effect) [2][3].

In article used daily data on the UX index. The data is taken for the period from 2009 to 2018 year. The sources of data are the Ukrainian Exchange [4].

UX INDEX

For observing period was taken end of December time (23-27 of December, time before New Year holidays) and whole January (after holidays time , and results for 4 session in next year).

Period	End of December data	Maximum for January	Percentage change(compare to maximum)	4 session results(January)	Percentage change(compare to 4 session results)
December 2009- January 2010	1454,35	1681	15,58%	1577,22	8,44%
December 2010- January 2011	2413,21	2658,5	10,16%	2591,91	7,40%
December 2011 - January 2012	1449,78	1514,4	4,45%	1478,15	1,95%
December 2012 - January 2013	936,1	978,33	4,51%	965,8	3,17%
December 2013- January 2014	891,4	920,57	3,27%	909,04	1,97%
December 2014- January 2015	993,92	1071,7	7,82%	1057,93	6,44%
December 2015 - January 2016	676,4	682,31	0,87%	661,87	-2,15%
December 2016- January 2017	785,4	865,19	10,15%	801,47	2,04%
December 2017- January 2018	1337,51	1513,9	13,18%	1366,79	2,18%

DAY OF INDEPENDENCE (August 24)	Session results before holiday	Session results after holiday	Change	Change %
August 21-25, 2009	1134,09	1197	63,34	5,29%
August 21-25, 2010	2034,87	1968	-67,28	-3,42%
August 23-25, 2011	1696,64	1648	-49,12	-2,98%
August 23-28, 2012	1055,03	1044	-10,59	-1,01%
August 23-27, 2013	865,42	848,8	-16,59	-1,95%
August 22-26, 2014	1240,95	1227	-13,6	-1,11%
August 21-25, 2015	976,8	962,6	-14,17	-1,47%
August 23-25, 2016	692,33	688	-4,38	-0,64%
August 23-28, 2017	1129,92	1132	2,41	0,21%

Conclusions

From the obtained data, a number of conclusions and observations can be made about the behavior of the UX index in the two periods of indicated time. More than 80% of the observed months marked an increase in the UX index. Also, it should be noted that over the observed period more than 90% of the observed changes on the 4th day the trading session in January was closed with a positive change.

On the national holiday (Independence Day of Ukraine) the reverse situation is. More than 80% of the trading days for both indexes on the next trading day after the holiday were closed with a fall relative to the value that was the day before the holiday. Moreover, for each index, this daily variation was 100% more than the average change in the index for the period from 2009-2018 (for the UX index -0.03%)

The data for the period 2009-2018 showed deviations above the average index changes, and anomalies that allow speculation in the short term using market inefficiencies.

References

1 Alex Plastun, Inna Makarenko and Ievgen Balatskyi (2018). Competitiveness in the Ukrainian stock market and local crisis of 2013–2015. *Investment Management and Financial Innovations*, 15(2), 29-39.

2 *Investment Management and Financial Innovations*, Volume 14, Issue 1, 2017 104 Guglielmo Maria Caporale (UK), Alex Plastun (Ukraine) Calendar anomalies in the Ukrainian stock market (<https://bura.brunel.ac.uk/bitstream/2438/14477/1/FullText.pdf>)

3 The Weekend Effect: An Exploitable Anomaly in the Ukrainian Stock Market? Article in *Journal of Economic Studies*. March 2015, Guglielmo Maria Caporale, Luis Gil-Alana and Alex Plastun

4 Electronical resource: Ukrainian Exchange (<http://www.ux.ua/en/>)

5 Fama E.F., (1970). Efficient capital markets: a review of theory and empirical work. Journal of Finance, 25(2), 383-417.

*Scientific supervisor: dr hab. prof. US Sebastian Majewski, PhD
Department of Insurance and Capital Markets
Institute of Finance
Faculty of Economics and Management
University of Szczecin, Polska*

**И.И. Агзамова, магистрант
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный университет», г. Уфа**

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Одним из важнейших приоритетных направлений экономической политики в различных странах является обеспечение устойчивого развития национальной экономики. Реализация данного направления, как правило, призвана обеспечить рост ВВП и повышение уровня конкурентоспособности отечественной продукции на мировом рынке.

Согласно Индексу глобальной конкурентоспособности (The Global Competitiveness Index) [2], который ежегодно составляется Всемирным экономическим форумом, национальная конкурентоспособность может быть определена как способность отдельно взятой страны к обеспечению стабильных темпов экономического роста, которые были бы устойчивы в среднесрочной и долгосрочной перспективах. Она определяется многочисленными факторами, которые для удобства объединены в несколько групп, представленных на рис. 1.

Авторы исследования подчеркивают, что страны, не один год возглавляющие данный рейтинг, как правило, выделяются тем, что обеспечивают высокий уровень благосостояния и качества жизни своих граждан. Помимо таких институциональных показателей, как например, развитость судебной, финансовой систем, действительно большую роль играют уровень образования, состояние здоровья населения, квалификация рабочей силы и доступ к непрерывному образованию, в т. ч. доступ к новым знаниям и технологиям.

Факторы конкурентоспособности

Качество институтов	Высшее образование и профессиональная	Уровень технологического развития
Макроэкономическая стабильность	Эффективность рынка товаров,	Размер внутреннего рынка
Инфраструктура	Эффективность рынка труда	Конкурентоспособность компаний
Здоровье и начальное	Развитость финансового рынка	Инновационный потенциал

Рис. 1. Факторы, определяющие национальную конкурентоспособность

На данный момент лидерами являются Сингапур (84,8 балла), США (83,7 балла), Гонконг (83,1 балла), Швейцария (82,3 балла), Германия (81,8 балла).

Рассмотрим еще один мировой рейтинг – Индекс человеческого развития (Human Development Index) [1], который составляется Программой развития Организации Объединённых Наций (ПРООН) и представляет собой комплексный показатель развития человека в странах и регионах мира. Анализируя отчет за 2019 год, мы можем увидеть, что в десятке лидеров есть Швейцария (0.946 балла), Германия (0.939 балла), Гонконг (0.939 балла) и Сингапур (0.935 балла). Можно сделать вывод, что именно высокий уровень человеческого капитала является фактором устойчивого развития экономик этих стран, что в свою очередь обеспечивает конкурентоспособность на мировом рынке.

Вопросы развития человеческого капитала и совершенствования методологии управления им на данный момент особо актуальны. Однако многие государства сталкиваются с необходимостью преодоления факторов недостаточного уровня образования, консервативности мышления, демографического спада, отсутствия жизненных установок, моделей поведения и т. п. На наш взгляд, необходимо устранять неэффективность механизмов

проводимой государственной политики, а также бороться с отсутствием кадрового, финансового и нормативно-правового обеспечения.

С течением времени материальный капитал неумолимо уступает пальму первенства способностям и навыкам человека, его высокому профессионализму и компетенциям. Планомерно возрастает роль наукоемких технологий, высокотехнологичного производства, IT-индустрии. На центральное место выдвигается человеческий капитал, который становится главным фактором обеспечения устойчивого развития национальной экономики.

Список использованных источников

1. Human Development Report 2019 [Electronic resources] // United Nations Development Programme (UNDP). – URL: <https://hdr.undp.org/>

2. The Global Competitiveness Report 2019 [Electronic resources] // World Economic Forum. – URL: <https://weforum.org/>

*Научный руководитель З.Ф. Ибрагимова,
кандидат экономических наук, доцент*

А.С. Андык, гр. ГЭ-31

Белорусский государственный университет транспорта

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

В современном мире проблема управления затратами и формирования себестоимости организаций является одной из важных, которой уделяют большое внимание. Стоит отметить, что существует множество методов калькулирования затрат, благодаря которым контролировать затраты и влиять на их изменения стало проще. Несмотря на это, существует большое количество проблем, которые мешают данным методам полностью войти в нашу жизнь.

В настоящее время основной целью организации процесса управления затратами является повышение эффективности методов определения стоимости продукции, которую конечный потребитель согласился бы платить за определенный набор товаров и услуг, а также исследование возможностей реализации покупателям данных наборов по выбранной цене [2, с. 55].

Необходимость управления затратами определяется той ролью, которую они играют в экономике предприятия, то есть их непосредственным участием в формировании прибыли организации.

Прибыль сама по себе является главным условием конкурентоспособности и жизнеспособности предприятия. На сегодняшний день управление затратами становится действенным, а зачастую чуть ли не единственным способом эффективного решения для сохранения прибыли.

Сегодня такие проблемы как ценовой характер конкуренции, неполная загруженность производственных мощностей, большая доля затрат в структуре себестоимости сырья и энергоресурсов, рост затрат на ремонт оборудования из-за его износа – являются основными для большинства организаций.

Проблема управления затратами предприятия возникает и при выборе метода планирования затрат. Из множества классификаций планирования затрат, выделяют два основных метода:

- метод планирования «от достигнутого»;
- метод планирования «от производства».

К достоинству метода планирования «от достигнутого» можно отнести то, что данный метод не предусматривает больших затрат, которые направлены на труд персонала организации. Однако главным недостатком данного метода является сложность понятия того, что именно стоит за установленными показателями.

Если необходимо детально рассмотреть объем производства, а также натуральный объем ресурсов и перечень планируемых к выполнению мероприятий, то целесообразнее применить метод планирования затрат «от производства».

Существующие методы управления затратами часто ориентированы на нужды одного юридического лица. Однако существует большое количество юридических лиц, связанных с вертикально интегрированными производственными процессами. Однако эти методы калькулирования затрат не позволяют получить необходимые и правильные показатели для компании в целом, просто добавляя показатели отдельных структур, входящих в компанию. Одним из предложенных решений данной проблемы может быть одновременное использование ABC-метода и метода «директ-костинг».

Один из методов, при помощи которого можно достичь эффекта в оптимизации затрат является метод ABC (Activity Based Costing) или функциональный метод учета затрат. Основной принцип метода состоит в том, что продукция использует не ресурсы, а виды деятельности [1]. Эти использованные ресурсы, а также их приобретение и использование называют затратами. Сначала их относят на виды деятельности, а потом, исходя из спроса, перераспределяются на продукцию.

«Директ-костинг» – метод калькулирования, при котором суть системы состоит в том, что себестоимость учитывается и планируется

только в части переменных затрат, т.е. лишь переменные затраты распределяются по носителям затрат.

Исходя из вышеизложенного, можно сделать вывод, что одной из наиболее важных задач развития бизнеса является оптимизация затрат или достижение такого уровня, который обеспечит требуемый финансовый результат при условии соблюдения производственных планов предприятия. Чтобы добиться значительного улучшения в такой сложной области, как управление затратами, необходимо внести изменения во все сферы деятельности – человеческие ресурсы, организационные структуры, процессы, системы, процедуры – и все эти изменения должны быть тесно связаны.

Список использованных источников

1. Бойкачева Е.В. Оценка применения современных систем учета затрат и калькулирования / Е.В. Бойкачева // Современные проблемы права и управления: сб. докладов Института законовещения и управления ВПА.– Вып. 8.– Тула: ООО «Суворовская типография», 2018. – С. 25–30.

2. Головина С.В. Актуальные проблемы управления затратами в современных компаниях / С.В. Головина, Д.В. Парамонова // Молодой ученый. – 2015. – № 11. 3. – С. 23–25.

*Научный руководитель: Е.В. Бойкачѐва,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

**Т.М. Гайдученко, IV курс, 2 гр.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

СОЛІДАРНА СИСТЕМА: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

Євроінтеграційні та глобалізаційні перетворення впливають на всі сфери життя країни. У першу чергу це стосується вітчизняної системи пенсійного забезпечення, яка в Україні є досить проблемною та потребує реформування та євроінтеграційних удосконалень.

Над проблемними питаннями пенсійної системи України працювали Батченко Л.В., Загородній А.Г., Калюга С.В., Мельничук В.Г., Норд Г.В., Одарченко К.Ю., Пилипенко Л.М., Полозенко Д.В., Толуб'як В.С., Черненко К.П. та ін. вчені. У зв'язку з багатьма суттєвими факторами проблемні аспекти системи пенсійного

забезпечення лишаються нагальними та потребують значної уваги та інноваційних вдосконалень.

На даний час трирівнева пенсійна система України є фактично дворівневою з дуже незначною складовою третього рівня – системи недержавного пенсійного забезпечення, у результаті чого на солідарну систему пенсійного забезпечення випадає навантаження, з яким вона без дотацій із Державного бюджету України (рис. 1) не має можливості справитися.

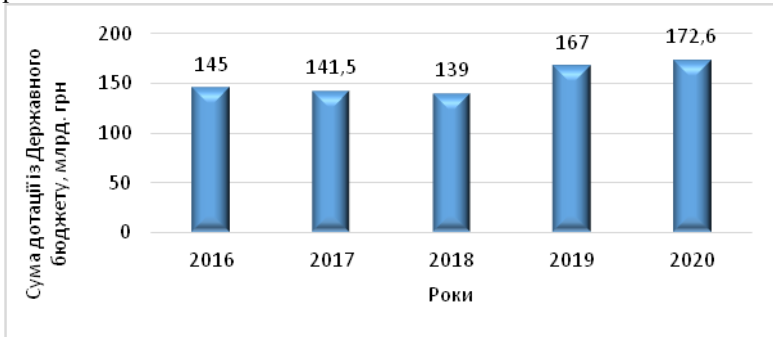

Рис. 1. Динаміка дотування солідарної системи протягом 2016–2020 рр., млрд грн

Джерело: побудовано автором на основі [2].

Пенсійний фонд, який представляє солідарну систему, має фінансуватися, в першу чергу, за рахунок надходжень від сплати єдиного соціального внеску (надалі – ЄСВ). Проте складна демографічна ситуація в країні, старіння населення; наявність нелегальних працівників, на зарплату яких не нараховується ЄСВ; еміграція працездатної частини населення за кордон та інші негативні фактори унеможливають фінансове забезпечення солідарної системи за допомогою 85,6% ЄСВ (саме такий його відсоток на даний час перераховується до Пенсійного фонду).

З 2011 р. по 2016 р. на користь солідарної системи відраховувалось 90,9% ЄСВ, крім того, розмір ЄСВ становив від 36,3% до 49,7% від суми нарахованої заробітної плати (а не 22%, скільки становить з січня 2016 р.). Відрахування із заробітної плати (від 2% до 3,6%) теж були скасовані [4]. Дані зміни були впроваджені з метою економічного розвитку підприємств та суттєвого зменшення нелегального працевлаштування, проте досягти поставленої мети вдалося лише частково.

З метою покращання ситуації з фінансуванням Пенсійного фонду було прийнято рішення про поступове підвищення пенсійного віку для

жінок [1]. Також поступово підвищуватиметься необхідний страховий стаж [3].

Для покращення ситуації з фінансуванням солідарної системи та зменшення частки коштів з Державного бюджету (які могли б піти на зміцнення економіки країни) необхідно:

- напрацювати ряд заходів для усунення нелегальної зайнятості населення;
- всіляко сприяти створенню умов задля суттєвого зменшення еміграції потенційних працівників;
- збільшити ставку ЄСВ;
- повернути відрахування ЄСВ із заробітної плати працівників у розмірі 2%.

Дані заходи дозволять покращити фінансування солідарної системи, заощадити та використати на інші нагальні потреби кошти Державного бюджету, сприятимуть позитивним євроінтеграційним зрушенням.

Список використаних джерел

1. В Україні з 1 квітня збільшується пенсійний вік для жінок. URL:

https://zik.ua/news/2020/01/15/z_1_kvitnia_zbilshuietsia_pensiinyi_vik_dlia_zhinok_954869

2. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/> (дата звернення: 08.03.2020 р.)

3. Пенсійна реформа: нові вимоги до стажу і формула розрахунку. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-pensionnaya-reforma-novye-trebovaniya-k-stazhu-i-formula-rascheta>

4. Розрахунок нарахувань та утримань із заробітної плати. URL: <https://byhgalter.com/rozrachunok-naraxuvan-ta-utriman-iz-zarobitno%D1%97-plati-2018-prikladi/>

*Науковий керівник: Є.В. Калюга,
доктор економічних наук, професор*

А.А. Глот, студент
УО «Белорусский государственный университет транспорта»

ФИНАНСОВЫЕ РИСКИ: МЕТОДЫ ОЦЕНКИ И ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ

На сегодняшний момент экономическая деятельность характеризуется неуклонным ростом всех ее показателей. Это развитие характеризуется глобализацией рынков и ростом производительности

труда, повышением конкурентоспособности, развитием технологий, улучшением качества жизни населения и, прежде всего, появлением различного рода неопределенностей, то есть рисков. При этом возникает потребность в развитии новых возможностей управления рисками.

В связи с этим наиболее актуальной проблемой является разработка и укрепление методологических подходов к анализу и оценке рисков с применением принципов системного подхода. Результатом ее решения должно быть построение управляемой системы, учитывающей специфику соответствующей сферы экономики. Важное место при этом занимает идентификация связей между элементами данной системы с присущими ей особенностями [1].

Следует отметить, что финансовые риски представляют собой вероятность возникновения неблагоприятных финансовых последствий в форме потери дохода и капитала в ситуации неопределенности условий осуществления его финансовой деятельности [3].

Выбор эффективных подходов к управлению рисками предполагает необходимость разработки методики оценки финансовых рисков и дает возможность сформировать общую стратегию управления всем комплексом рисков организации.

Существуют различные подходы к оценке уровня финансовых рисков. Например, применение экономико-статистического метода составляет основу проведения оценки уровня финансового риска и предполагает расчет некоторых показателей, таких как уровень финансового риска и дисперсия.

Экспертные методы оценки уровня финансового риска применяются в том случае, если на предприятии отсутствуют необходимые данные для осуществления расчетов экономико-статистическими методами. Эти методы базируются на опросе квалифицированных специалистов с последующей математической обработкой результатов опроса.

Аналоговые методы оценки уровня финансового риска позволяют определить уровень рисков по отдельным наиболее массовым финансовым операциям предприятия. При этом для сравнения может быть использован как собственный, так и внешний опыт осуществления таких финансовых операций.

После проведения оценки уровня рисков разрабатываются методы управления рисками, которые способствуют максимальному уменьшению убытков и увеличению прибыли даже в самых критических ситуациях.

Существует три подхода к управлению рисками, которые применяются для минимизации потерь и своевременного принятия решений.

Активный подход означает использование уже имеющихся средств для смягчения негативных последствий. Все хозяйственные операции осуществляются после проведения мероприятий по предупреждению возможных убытков.

Адаптивный подход предполагает управление рисками в ходе проведения хозяйственных операций, то есть основан на учете в процессе управления фактически сложившихся условий хозяйствования. При этом подходе можно избежать лишь части потерь, а не весь ущерб в целом.

Консервативный подход предполагает, что управляющие воздействия на финансовые риски начинаются после наступления рискового события, когда предприятием уже получен ущерб. В данном случае целью управления является локализация ущерба в рамках какой-либо одной финансовой операции или одного подразделения [2].

Подводя итоги, следует отметить, что сегодня любое предприятие сталкивается с проблемой рисков в процессе осуществления финансово-хозяйственной деятельности, поэтому так важно осуществлять эффективное управление финансовыми рисками. Процесс управления включает в себя несколько этапов. На первом этапе происходит определение тех видов рисков, с которыми может столкнуться предприятие. На втором этапе проводится анализ и количественная оценка степени риска. На третьем этапе осуществляется выбор методов управления рисками. На заключительном этапе данные методы применяются на практике и оцениваются результаты проведенных мероприятий.

Список использованных источников

1. Арутюнов Ю.А. Финансовый менеджмент: учебное пособие / Ю.А. Арутюнов. – М.: КНОРУС, 2015. – 312 с
2. Бригхем, Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент: Полный курс в 2 т. / под ред. В.В. Ковалева. Т. 2. – СПб: Экономическая школа, 2016.
3. Финансовый менеджмент: учебник для вузов / под ред. акад. Г.Б. Поляка: 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 527 с.

*Научный руководитель Е.В. Бойкачёва,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Кризові процеси, що відбуваються в економіці України негативно впливають на функціонування вітчизняних підприємств. Більшість підприємств відчувають гостру нестачу оборотних активів та, як наслідок, неможливість своєчасно виконувати свої зобов'язання. Головним резервом щодо підвищення результативності господарської діяльності вбачаються у ефективному управлінні оборотними активами підприємства.

Адже, ефективність управління оборотними активами впливає на забезпечення безперервної господарської діяльності підприємства, платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість та діловий імідж підприємства. Тому в кризових умовах та наявності дефіциту оборотних активів підприємствам усіх галузей народного господарства необхідно забезпечити ефективне управління ними [1].

Ефективне управління оборотними активами підприємства здатне прискорити процеси пов'язані з реалізацією продукції, зростання доходів та підвищення оборотності. Метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їх фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня платоспроможності та рентабельності.

Для управління оборотними активами перш за все необхідна наявність системи, що має мету та чітко визначені завдання (рис. 1), а також складається із суб'єкта та об'єкта. У ролі останнього виступають оборотні активи, а саме: запаси, грошові кошти, дебіторська заборгованість та інші оборотні активи. У якості першого виступають фінансові та бухгалтерські служби підприємства. Для забезпечення ефективного управління оборотними активами в економічній літературі існують різні підходи до цього [2].

Висока ефективність управління оборотними активами підприємства проявляється через оптимальну їх структуру та пришвидшення процесів оборотності. Важливим є проведення своєчасної оцінки та діагностики використання оборотних активів підприємства. Саме завдяки такій оцінці можна виявити основні резерви щодо підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

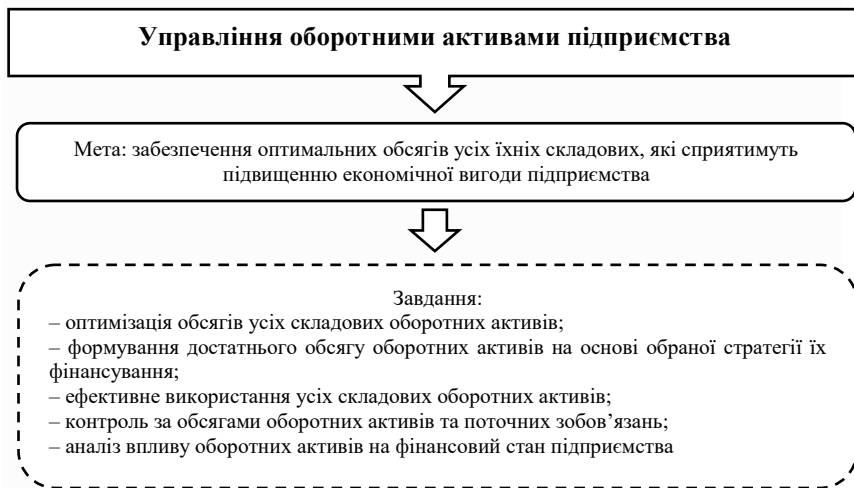

Рис. 1. Управління оборотними активами підприємства [3]

Отже, для управління оборотними активами необхідна певна система. Під системою управління оборотними активами необхідно усвідомлювати сукупність відокремлених, але пов'язаних між собою елементів, що забезпечують цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання комплексу методів управління з метою забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства.

На сьогодні для оцінки ефективності управління оборотними активами використовуються комплекс різних показників, а саме: показники ліквідності та показники оборотності. Перша група показників покликана визначити рівень спроможності підприємства покривати ліквідними активами свої поточні зобов'язання. Друга група показників вказує на пришвидшення чи уповільнення оборотності окремих складових оборотних активів підприємства. Для кожного з показників, що характеризують ефективність управління оборотними активами, встановлені нормативні значення, яким повинні вони відповідати. У разі відхилень від нормативних значень фінансовим службам підприємства необхідно вжити заходи на усунення виявлених проблем [2].

Таким чином, у нестабільних політико-економічних умовах перед вітчизняними підприємствами постає нагальна проблема щодо забезпечення ефективного управління оборотними активами. Така важливість цього питання полягає у впливі оборотних активів на

ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність підприємства. Однією з головних умов забезпечення ефективного управління оборотних активів підприємства є проведення своєчасної оцінки. Для цього на основі даних фінансової звітності за 3-5 років проводять розрахунок показників ліквідності та оборотності, що вказують на проблеми підприємства.

Список використаних джерел

1. Власова Н.О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібно́ї торгівлі: монографія / Н.О. Власова та ін. – Харків: ХДУХТ, 2014. – 258 с.
2. Жмінька Л.А. Економічна сутність управління оборотними коштами / Л.А. Жмінька // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – 2013. – № 67. – С. 75–79.
3. Коць О.О. Ефективність використання оборотних активів українськими підприємствами / О.О. Коць, М.А. Цікайло // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.10. – С. 218–224.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

А.А. Громыко, гр. ГЭ (ГБ)-31
Белорусский государственный университет транспорта

УПРАВЛЕНИЕ КАДРОВЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ

Кризисные явления в экономике показали, что самым важным ресурсом, которые используют предприятия в своей деятельности является рабочая сила. При этом рабочая сила – это не просто совокупность навыков, знаний, способностей, которыми обладает сотрудник предприятия, а такая совокупность, которая активно используется работником в той или иной сфере общественного воспроизводства и способствует росту его производительности труда и эффективности производства.

Проведенные исследования в области управления кадровым потенциалом предприятия показали, что главная цель заключается в формировании коллектива высококвалифицированных кадров, эффективном их использовании и повышении их конкурентоспособности. Наиболее эффективным механизмом, который может помочь достичь поставленной цели является формирование

системы управления кадровым потенциалом, ориентированной на обеспечение предприятия качественной рабочей силой.

При этом качество рабочей силы – это совокупность свойств сотрудников, включающих в себя комплекс квалификационных компетенций и трудовую активность работников, которые проявляются в процессе трудовой деятельности.

Процесс управления кадровым потенциалом заключается в:

- прогнозировании и планировании работы с персоналом организации;

- определения потребности в кадрах;

- создании системы подбора новых работников на вакантные должности;

- создание резерва работников для возможности последующего их отбора на руководящие должности;

- адаптации, профессиональном ориентировании сотрудников;

- организации карьерного продвижения перспективных сотрудников;

- повышении квалификации и переподготовке (в случае необходимости увольнения в связи с сокращением);

- формировании системы оценки эффективности трудовой деятельности работников;

- разработки системы стимулирования работников предприятия.

В ходе управления кадровым потенциалом персонала предприятия необходимо сформировать устойчивые и надежные механизмы и технологии работы с кадрами. При этом необходимо оптимальное сочетание как используемых форм и процедур, уже проверенных на практике, так и разработка новых.

В целом можно отметить, что управление кадровым потенциалом предприятия представляет собой реализацию мероприятий по повышению уровня готовности работников к изменениям условий функционирования предприятий, возможности обеспечить соответствие имеющейся квалификации новым целям и задачам. При этом оптимизация управления кадровым потенциалом приведет к недопущению снижения уровня производительности труда в случае изменения условий работы предприятия, и, следовательно, обеспечит долгосрочное устойчивое экономическое развитие предприятия.

Список использованных источников

1. Чмиль Д. Управление персоналом и формирование кадрового потенциала современного предприятия / Д. Чмиль // Бизнес: Экономика, маркетинг, менеджмент. – 2008. – № 1. – С. 10–15.

2. Шаталов Д.В. Управление кадровым потенциалом предприятия как объект исследования / Д.В. Шаталов // Вестник Российской экономической академии им. Г.В. Плеханова. – 2010. – № 6. – С. 80–88.

*Научный руководитель: Т.В. Шорец,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

М.В. Дубініна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
І.В. Ксьонжик,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

DUE DILIGENCE: ПОНЯТТЯ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сформувані повне уявлення про реальний фінансовий стан підприємства та про всі ризики, які можуть нести за собою негативний вплив допоможе проведення процедури «дью-ділідженс». Через незначну кількість проведених процедур «дью-ділідженс» в Україні, вітчизняні вчені використовують в своїх дослідженнях переважно іноземний досвід.

В зарубіжній практиці супутньою процедурою до процесу інвестування є проведення «дью-ділідженс». У перекладі з англійської мови, термін «дью-ділідженс» має значення «забезпечення належної сумлінності». Вперше це поняття з'являється в законодавстві США про цінні папери 1933 р. Під «дью-ділідженсом» тоді розумівся метод розкриття інформації брокером перед інвестором про компанію, акції якої продавалися на фондовій біржі. Пізніше було сформовано співтовариство брокерів, яке проводило процедуру на постійній основі при продажу цінних паперів. Тим не менш, термін «дью-ділідженс» не був чітко визначеним, через неможливість встановлення єдиних вимог до виконання завдання для різних компаній.

На сьогоднішній день науково-обґрунтованого визначення поняття «дью-ділідженс» не існує, що на нашу думку, викликано особливостями проведення даної процедури відповідно до кожного завдання. Дослідження наведених підходів до тлумачення поняття «дью-ділідженс» надало нам змогу уточнити дане поняття. Так під «дью-ділідженс» ми пропонуємо розуміти процедуру проведення

комплексної експертизи інвестиційної угоди в рамках прийняття рішення про ефективне інвестування капіталу, шляхом мінімізації ризиків, з метою збереження цього капіталу та потенційного збільшення його в майбутньому.

Хоча, процедура «дью-ділідженс» включає в себе проведення всебічного аналізу діяльності підприємства, іноді під поняттям «дью-ділідженс» розуміють досконалий аналіз та вивчення лише окремої складової діяльності компанії. Це пов'язано з поділом процедури на види, відповідно до ключового напрямку проведення. Ми стверджуємо, що основною метою проведення процедури «дью-ділідженс» є формування у інвестора повного уявлення про реальний фінансовий стан об'єкта інвестування та мінімізація існуючих ризиків угод при прийнятті рішення про інвестування капіталу. В Україні «дью-ділідженс» знаходиться на стадії розвитку. Не дивлячись на зростаючий попит на дану послугу, обумовлений виходом вітчизняних підприємств на міжнародні ринки капіталу і актуальних на сьогоднішній день угод злиття і поглинання компаній, «дью-ділідженс» має суттєві проблеми свого виконання в нашій країні.

На сьогоднішній день у Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» комплексна експертиза об'єкта інвестування «дью-ділідженс» як вид послуг офіційно не передбачена. Не дивлячись на загальноприйняті світові принципи «дью-ділідженс», в нашій країні вони не оформлені стандартами. Крім того наукової літератури з цього питання майже немає.

В той же час, за відсутності нормативної бази та регулювання з боку держави виконання процедури «дью-ділідженс», попит на неї існує і замовник очікує отримати повний та змістовний звіт за результатами проведення якісної експертизи. Саме тому найчастіше виконавцями такої експертизи є аудиторські фірми. Процедуру «дью-ділідженс» можна розглядати, як завдання з надання впевненості. Відповідно до МСЗНВ 3000 «Завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації» (далі МСЗНВ 3000), завдання з надання впевненості включають в себе як завдання з підтвердження, в яких інша, ніж практикуючий фахівець, сторона вимірює або оцінює предмет завдання відносно критеріїв, так і прямі завдання, в яких практикуючий фахівець вимірює або оцінює предмет завдання відносно критеріїв.

Ми вважаємо, що «дью-ділідженс» слід розглядати, як супутню послугу аудиту, оскільки дана перевірка передбачає збір, підготовку та аналіз інформації, а, відповідно до МСА, супутні послуги включають в себе узгоджені процедури та компіляцію інформації.

Список використаних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 26.03.2020).

2. Dubinina M. Due diligence: essence and possible prospects of development / O. Novikov, M. Dubinina, V. Kuzoma // *Baltic Journal of Economic Studies*. – Vol. 4 (2018) No. 2. – P. 141–146.

3. Дубініна М.В. Послуга «дью-ділідженс», як різновид експертизи інвестиційної угоди / М.В. Дубініна // Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку: зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 90-річчю від дня народження д-ра екон. наук, проф. Василя Васильовича Сопка; 7 грудня 2018 року. – К.: КНЕУ, 2018. – К.: КТ «Забеліна-Фільковська Т.С. і компанія Київська нотна фабрика». – С. 193–195.

М.О. Житар, кандидат економічних наук, доцент,
академік Академії економічних наук України,
заступник директора ННІ фінансів, банківської справи
Університету ДФС України

Ю.В. Ананьєва, кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул
Університету ДФС України

КРИПТОВАЛЮТА ЯК НОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ОДНОГО З ЕТАПІВ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сьогоднішній день процеси фінансової глобалізації продовжуються, проте цілісна сформована стратегія реформування фінансової архітектури економіки досі перебуває в стадії обговорень. Слід підтримати думку Е. Крокетта про важливість глобалізації для економічного розвитку країн, і вважаємо, що потрібна розробка збалансованої моделі фінансової архітектури, яка буде включати скоординовану регуляторну діяльність наднаціональних та національних фінансових інституцій і буде першочергово спрямована на уникнення негативних наслідків фінансової глобалізації.

Проте варто також згадати гучну появу криптовалют, як нового фінансового інструменту, який має революційний характер. Цей фінансовий інструмент, на нашу думку, є початком формування наступного етапу фінансової глобалізації.

Криптовалюти є особливим видом електронних (або цифрових) грошей, які мають власну децентралізовану платіжну систему та функціонують зазвичай на основі технології блокчейну (blockchain). Суть блокчейну полягає у тому, що інформація, закодована в ньому, зберігається на різних, незалежних один від одного комп'ютерах, тобто для неї відсутній єдиний сервер. Під час переказу криптовалюти між відправником та одержувачем створюється однорангова мережа, яка може не мати посередників (без згоди самих користувачів). Саме тому криптовалюти і стали стрімко розвиватися, оскільки дана концепція абсолютно нова для ринку: криптовалютні операції неможливо ні контролювати, ні відслідковувати – вони здійснюються виключно між двома користувачами [1; 2].

Окрім того, для криптовалют як для таких, що відрізняються від традиційних, були створені нові методи їх випуску (емісії) – майнінг (mining), форжинг (forging) та ICO (Initial Coin Offering).

В цілому ринок криптовалют являє собою систему, яка поєднує в одне ціле всі елементи, що забезпечують випуск (емісію) криптовалют та їх обіг за законами попиту та пропозиції між учасниками цього ринку. Криптовалютний ринок знаходиться у процесі формування та розвитку [3]. Постійно вдосконалюються його правила, з'являються нові складники, змінюється поведінка учасників ринку. Тобто в процесі формування та вдосконалення знаходиться його інфраструктура, з'являються нові учасники.

Одними з перших учасників економічних процесів, які зазнають впливу нових цифрових грошей, є банки. Багато із центральних та приватних банків різних країн уважно слідкують за розвитком криптовалютного ринку та намагаються або адаптуватися до нього, або взяти участь у його розвитку. Сьогодні ще неможливо точно сказати, як криптовалюти вплинуть на банківську систему в різних країнах, із цього приводу існують полярні передбачення. Зокрема у 2015 р. Банк міжнародних розрахунків (BIS) заявив про те, що в майбутньому національні банки країн можуть утратити контроль над грошми в державі та навіть утратити здатність здійснювати емісію [4; 5].

Поширеність віртуальної валюти, яка постійно збільшується, привертає до неї увагу багатьох приватних компаній та корпорацій. Нині криптовалютами цікавляться переважно компанії, діяльність яких повністю або частково пов'язана з Інтернетом та високими технологіями, однак інші також починають проявляти до них певну зацікавленість.

Сьогодні країни дуже обережно впроваджують криптовалюти у власну фінансову систему. Важко передбачити наслідки поширення цього фінансового інструменту на глобальному рівні. Їх поява вже

передбачає перебудову фінансової архітектури. Тому наднаціональні та національні регулятори повинні на випередження розробити методи контролю та координації криптовалют та механізми запобігання негативним наслідкам їх існування.

Список використаних джерел

1. Мащенко П.Л., Пилипенко М.О. Технология блокчейн и ее практическое применение. *Наука, техника, образование*, 2017. № 32. С. 61–64.
2. Житар М.О., Сосновська О.О. Вплив фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури // *Економіка і організація управління*, 2019. – № 3 (35). – С. 39–50.
3. Сословський В.Г., Косовський І.О. Ринок криптовалют як система. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2016. С. 236–246.
4. Emily Frost International Banker. The Impact of Bitcoin on central banks URL: <https://internationalbanker.com/banking/impact-bitcoin-central-banks/> (дата звернення: 27.01.2020).
5. Житар М.О. Динаміка інституційних змін наднаціональних фінансових регуляторів // *Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці»*, 2019. № 4 (72). С. 164–171.

Н.О. Журавель, гр. ФБС-16зс
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

МАСШТАБИ ТА ПРИЧИНИ ПОСИЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Трудова міграція створюється людьми працездатного віку, які виїжджають із країни проживання на визначений термін, зазвичай, у пошуках вищих заробітків. Вони не втрачають зв'язків із батьківщиною, надсилають грошові перекази родичам і друзям та повертаються на батьківщину після закінчення терміну дії контракту. Тобто міграція робочої сили є поворотним моментом.

Трудова міграція відіграє все більш важливу роль у функціонуванні сучасної світової економіки. Розрізняють внутрішню міграцію, коли населення переміщується між регіонами країни, і зовнішню міграцію, пов'язану з переміщенням робочої сили з однієї країни в іншу. Трудові мігранти становлять близько 4,7 % світової робочої сили [1].

У всьому світі близько 164 млн трудових мігрантів: близько 68 % робітників-мігрантів зайнятих у країнах з високим рівнем доходу; 18,6 % – у країнах із середнім рівнем доходу; 23 % мігрантів працюють у Північній Америці; 23,9 % – у Північній, Південній та Західній Європі; 13,9 % – в арабських країнах [1].

Статеві та вікові особливості: 96 мільйонів мігрантів – чоловіки, 68 мільйонів – жінки. Більшість мігрантів – це люди у віці від 25 до 64 років. З 164 мільйонів робітників-мігрантів у всьому світі приблизно 111,2 мільйони (67,9 %) проживають у країнах з високим рівнем доходу, 30,5 мільйонів (18,6 %) у країнах із середнім рівнем доходу, 16,6 мільйонів (10,1 %) у країнах із середнім рівнем доходу і 5,6 мільйони (3,4 %) в країнах з низьким рівнем доходу [2].

За період з 2013 по 2017 рік концентрація робітників-мігрантів у країнах з високим рівнем доходу зменшилась із 74,7 % до 67,9 %, а їх частка у країнах з високим рівнем доходу була вище середньої. Це може бути пов'язано з підвищенням економічного розвитку країн з високим рівнем доходу.

Майже 61 % робітників-мігрантів проживають у трьох регіонах: 23,0 % – у Північній Америці; 23,9 % – у Північній, Південній та Західній Європі; 13,9 % – в арабських країнах. Інші регіони із понад 5 % трудових мігрантів включають Східну Європу, Африку на південь від Сахари, Південно-Східну Азію, Тихий океан та Центральну і Західну Азію. На противагу цьому менше 1 % трудових мігрантів проживають у Північній Африці [2].

Зазначимо, що відтік працездатного населення з України – це гостре та складне питання для країни, що викликане зовнішніми та внутрішніми факторами. Зовнішні фактори трудової міграції громадян України – привабливий та місткий ринок праці розвинутих країн, із високим рівнем заробітної плати. Серед внутрішніх причин міграції робочої сили для громадян України виділимо: незадовільний попит на внутрішню робочу силу та низьку заробітну плату на національному ринку праці.

За даними дослідження Expat Insider відмітимо, що найбільше українців працює у сусідній Польщі – 1,2 млн осіб, стільки ж українських емігрантів мешкає у Канаді, ще 940 тис. осіб мігрувало у США, 500 тис. осіб – у Бразилію, 231 тис. осіб – в Італію і 230 тис. осіб – у Німеччину [3].

Отже, проведене дослідження дає можливість зробити наступні висновки, що до традиційних спонукальних мотивів та причин міжнародної та вітчизняної міграції трудових ресурсів належать:

- різниця у рівнях економічного розвитку окремих країн;

- нерівномірність у темпах і обсягах нагромадження капіталу на різних ділянках світового господарства;
- наявність національних відмінностей у розмірах заробітної плати;
- діяльність транснаціональних компаній (ТНК) і пов'язана з нею міжнародна мобільність капіталу;
- масове хронічне безробіття у слаборозвинених країнах;
- політична та економічна кризи колишньої соціалістичної системи;
- поглиблення регіональної та світової економічної інтеграції;
- зростання попиту з боку лідерів світової економіки на інтелектуальну робочу силу.

Список використаних джерел

1. Світовий міграційний звіт-2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europewb.org.ua/mom-opublikovala-svitovyj-migratsijnyj-zvit-2018/>
2. UA «Заробітня прірва». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://tyzhden.ua/Economics/208309>
3. Дані дослідження Expat Insider [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://24tv.ua/ukrayina_tag1119/

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

В.О. Івахненко, гр. ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПП «ТрейдПак»

Досліджуване підприємство ПП “ТрейдПак” - один з лідерів українського ринку одноразової полімерної харчової упаковки. На сьогоднішній день компанія має сучасний завод з виробництва упаковки, а також власну дистриб'юторську мережу в Україні і країнах ближнього зарубіжжя.

Більшість товарів, які пропонує сучасний ринок, доводиться упаковувати. Таким чином, виробник забезпечує належний зовнішній вигляд продукції і її збереження. Крім того, упаковка полегшує транспортування товару, надає йому зовнішню привабливість і допомагає у користуванні. Упаковка не тільки розповідає про товар, а й

символізує образ життя споживача. Вона ділиться залежно від характеристик матеріалу, форми, розміру, призначення [1].

Існує пакувальна тара для харчових продуктів і нехарчових, для сухої продукції і рідкої. На сучасному ринку зустрічається велика різноманітність упаковки. Завдяки сучасним технологіям, зараз друкарням не складає ніяких труднощів відтворити зображення на будь-якому матеріалі.

В умовах сучасного ринку упаковка стала важливим елементом маркетингової стратегії. Вона впливає на обсяги продажів і служить засобом комунікації між виробником і споживачем. Упаковка виконує такі функції: висловлює ідентичність компанії і виділяє її серед конкурентів; привертає увагу покупців і служить засобом просування товару на ринку; захищає бренд від підробок; надає товару індивідуальні риси і оригінальність.

Сьогодні виробник, який прагне до зростання і просування своєї продукції, все чіткіше розуміє роль такої складової, як упаковка. Сильний, життєздатний і конкурентоспроможний бренд не можливий без якісної обгортки.

У чому особливість ПП “ТрейдПак”:

- компанія пропонує більше 200 найменувань полімерної харчової упаковки, призначеної для кондитерських виробів, пирогів, тартинок, тістечок, тортів, салатів, овочів, холодних закусок, м'ясних, рибних і овочевих напівфабрикатів, яєць, сухофруктів, десертів, желе, морозива, суші і багатьох інших харчових продуктів;

- паралельно з наявним асортиментом продукції, компанія пропонує розробку і виготовлення індивідуальної упаковки, відповідно до замовлення клієнта;

Продукція компанії - це найкраще поєднання «ціна-якість», яке досягається завдяки високим вимогам до виробничого процесу на підприємстві: висококваліфікований персонал; сучасне обладнання; високоякісна сировина і допоміжні матеріали.

У сучасному маркетинговому середовищі упаковка - не тільки контейнер або обгортка, а й засіб комунікації. Зокрема, вона є тією останньою рекламою, яку бачить споживач перед ухваленням рішення про покупку продукту, а потім служить нагадуванням про куплений бренд [2]. Упаковка має важливе значення для нагадування про достоїнства продукту в той момент, коли споживач робить вибір між декількома конкуруючими брендами. Іноді упаковка сама по собі виявляється у фокусі реклами, особливо якщо ця упаковка має новий розмір або інші нові якості. У загальному випадку упаковка є постійним джерелом комунікацій, ефективним інструментом поширення рекламного послання і засобом нагадування про бренд.

Незважаючи на достатню кількість переваг і ширину асортименту підприємство, має низку проблем. пов'язану з залученням нових клієнтів. Основним методом залучення є метод прямих продажів та сарафанне радіо. Майже не розвиненим є канал соціальних мереж. Ще однією з найбільших проблем є достатньо висока ціна у порівнянні з конкурентами. За рахунок високої якості продукції. Але для покупців фактор ціни є вирішальним.

Не можна не зауважити на наявність такої проблеми, як шпигунство на підприємстві. Адже, щойно нові розробки запускаються у виробництво, конкуренти виробляють ту ж продукцію, але з сировини нижчої якості.

Проаналізувавши фінансовий стан підприємства, можна порекомендувати переглянути цінову політику, політику розподілу та просування. Необхідно зменшити витрати на виробництво продукції, залучити іноземні і власні інвестиції. Переглянути ширину та довжину каналів розподілу. Заключити договори з надійними посередниками, що будуть реалізовувати продукцію підприємства. Щодо політики просування слід розвивати рекламу через соціальні мережі. Конкурентні переваги ПП “ТрейдПак” потребують подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Современная упаковка – важный элемент рекламы. Электронный ресурс. – Режим доступа: <https://thorprint.com.ua/sovremennaya-upakovka-vazhnyj-element-reklamy/>
2. Уэллс У. Реклама. Принципы и практика. Упаковка. Электронный ресурс. – Режим доступа: <https://econ.wikireading.ru/74741>

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

З.Д. Калініченко, кандидат економічних наук, доцент
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОЛИГАРХІЯ ЯК ОСНОВА СИСТЕМНОЇ КОРУПЦІЇ В КРАЇНІ

Уже зроблено висновки про хибність шляхів розгортання системної корупції в Україні. На часі визначення та вирішення питань, що пом'якшували б соціальні протиріччя та забезпечили економічне зростання.

Україна, як держава, що будує сучасну ринкову систему, мусить знайти своє місце у сучасній глобальній економіці. Саме усунення чи послаблення протиріч допоможе задіяти невикористані у суспільстві можливості індустріального розвитку, соціальних програм.

Зосередження уваги на формуванні в якості пріоритетних таких окремих програм, як діджиталізація, зростання експорту чи стимулювання підприємництва в окремих галузях не дозволить трансформувати економіку. Ще й досі не враховується в належній мірі взаємозалежність програм, вмотивованість політичних інститутів, економічних структур на їх виконання.

Підприємницьку державу зі здоровою конкуренцією неможливо вибудувати в умовах олігархії. Олігархи гальмують реформування економіки країни, унеможливають надходження інвестицій.

Стало добре зрозуміло, що в умовах, коли олігархічні інтереси проникають в політику, великий бізнес, природні монополії, не будуть дієвими і результативними реформи.

Завдання поставлено так: дослідити проблемні питання сутності соціальних протиріч між інтересами великого і малого бізнесу, між підприємницькими структурами в умовах кризи в країні. Розглядаються такі поняття, як олігархія групових інтересів, потреби олігархів, інтереси регіональних еліт, підкріплення фінансовими і політичними ресурсами корупції, олігархія як тип державного володарювання та як тип політичного режиму.

Актуальність дослідженого матеріалу визначається тим, що зроблено спробу розкрити проблему негативного впливу олігархічного капіталу на зростання національної економіки, означити особливості цієї проблеми в умовах українських реалій.

В процесі дослідження:

- з'ясована сутність олігархічної моделі економіки;
- визначено як основу системної корупції в Україні олігархічну модель;
- названо стимули політичної волі до реформ;

Досліджувались саме приватно-групові інтереси, суспільні протиріччя. В якості суб'єктів дослідження розглядалися влада, олігархічні групи, інші підприємницькі структури. Базою дослідження була сучасна економічна теорія з питань вирішення соціальних конфліктів, протиріч, суперечностей; питання розбудови державно-приватного партнерства. Ці питання мають відношення до певних способів задоволення потреб, до певної соціальної поведінки та захисту економічних інтересів.

Україні, як країні, що налаштована змінити свою економіку відповідно до сучасних ринкових відносин, необхідно вирішити проблему надмірного впливу олігархів, щоб олігархічну систему замінити на підприємницьку, на систему сучасної ринкової конкуренції.

Україна належить до перехідних суспільств, що задекларували свій демократичний вибір. Для перехідного періоду притаманна боротьба старих та нових тенденцій, які за означенням є саме особливостями періоду невизначеності [1].

Саме гармонізація інтересів і відносин інститутів громадянського суспільства з державою дає можливість поступово обмежити державне втручання в ринкову економіку та активізувати підприємництво. При цьому держава має бути позбавлена регулятивних і наглядових функцій у сферах, де суспільство здатне на самоврядування.

Перехідні особливості української економіки називають трансформацією, маючи на увазі фундаментальні та взаємозалежні зміни в економічних структурах і пов'язаних із ними інститутах. Уряд активно підтримує окремі галузі, окремі конкретні технології, розуміючи, що в умовах браку інвестицій, рятівними можуть стати саме підприємництво, впровадження інновацій. Але для їхнього розвитку необхідна конкуренція, неможлива у поєднанні з олігархами.

Ситуація в країні ще далека від бажаної. В умовах навздогінної моделі розвитку взагалі і «наслідувальної» демократії зокрема не можна недооцінювати проблему якості та джерел формування владної еліти, яка визначає шлях і спосіб руху вперед. Від того, в чиїх руках перебуває влада й як вона ті руки потрапила, залежить тип переходу й успіхи трансформації старого ладу на новий. В Україні трансформація відбувалася шляхом «вростання» старих еліт (партійної номенклатури і «червоного» директорату) у нові відносини при невирішеності проблеми передачі влади, хоча б тимчасової, в руки нових політичних сил, при несформованості цих останніх і чим далі, тим більший їх розпорошеності поміж різних партій та груп інтересів.

Отже, причиною нереконструкторської поведінки владної еліти в Україні була саме якість цієї еліти, її склад і джерела формування. Повільний економічний розвиток — це прямий наслідок невміння старої номенклатури господарювати за ринкових умов, а звідси й зосередження нею зусиль на недопущенні домінування ринкових механізмів, принаймні до остаточного розподілу та закріплення (на свою користь) колишньої державної власності. Як наслідок, замість розвитку відкритих, конкурентних ринкових відносин сформувався потужний тіньовий сектор економіки з могутніми групами прихованих інтересів і закритих способів не стільки їх захисту, як владного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Олексій Кузьменко. Ось чому олігархи в Україні насправді зацікавлені у приборканні корупції – коментар західного експерта 29 Листопад, 2017. – <https://ukrainian.voanews.com/a/oligarhy-proty-korupzii-klarkson/4142387.html>
2. Лановий Володимир. Олігархічний капіталізм: передумови розвалу 2 жовтня 2012 року. – <https://ucu.edu.ua/news/fakultet-suspilnyh-nauk-uku-proviv-mizhnarodnu-naukovo-praktychnu-konferentsiyu-vyprobuvannya-oligarhiyeyu/>

О.С. Каліцева, гр. ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

На даний період часу Україна переживає не найкращі часи для того, щоб дати підтримку розвитку малим підприємствам та стабільність діяльності на ринку. В нинішніх умовах стійкої кризи економіки України, яка все більше підсилюється політичним та економічним характером, особливо важливо створити сприятливі умови для розвитку малого бізнесу. Важливу роль у такому становищі є створення фінансової незалежності [1].

Малі будівельні підприємства в значній мірі поліпшують проблеми з безробітністю, а саме надають робочі місця; забезпечує конкурентно-спроможне середовище [2]. Але зараз будівельна галузь знаходиться в нестабільному та кризовому становищі, тому що на ринку відчувається спад виробництва, зростання цін будівельних матеріалів та відчувається низький попит товару, існують проблеми з фінансуванням проектів будівництва (табл. 1).

Фінансова стабільність та платоспроможність малих будівельних підприємств може бути забезпечена в умовах отримання стабільного прибутку [3]. Згідно даного вислову, на разі недостатньо конкретного аналізу для того, щоб подивитися на реальний фінансовий стан підприємств, тому, розглянемо на прикладі одного з малого будівельного підприємства в Україні та проаналізуємо показники ліквідності, що характеризують фінансову діяльність підприємства більш детально (табл. 1).

Таблиця 1

Показники ліквідності підприємства на кінець року, тис. грн

Показник	2018	2019	Відхи- лення (+,-)
Грошові кошти	2,2	57,2	55,0
Поточні фінансові інвестиції	0,0	0,0	0,0
Разом грошових коштів і цінних паперів	2,2	57,2	55,0
Дебіторська заборгованість	727,3	929,3	202,0
Разом грошових коштів, цінних паперів і дебіторської заборгованості	729,5	986,5	257,0
Запаси	1954,0	6857,3	4903,3
Разом оборотних активів	2683,5	7843,8	5160,3
Короткострокові кредити	0,0	0,0	0,0
Кредиторська заборгованість	1668,6	6305,0	4636,4
Разом поточних зобов'язань	1668,6	6305,0	4636,4
Робочий капітал	423,9	811,5	387,6
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0	0,0	0,0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,3	0,1	-0,2
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,2	1,1	-0,1

За даними табл. 1 можна зробити висновок, що показник грошових коштів збільшився на 55 000 тис. грн. Підприємство збільшило частку й кредиторської заборгованості. Коефіцієнт абсолютної ліквідності дорівнює 0. Коефіцієнт швидкої ліквідності показує нам платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Можемо спостерігати негативну динаміку щодо погашення підприємством фінансових зобов'язань. З даних табл. 1 ми бачимо, що на початок року підприємство мало змогу сплатити свої поточні зобов'язання, а також можемо сказати про кінець звітного періоду, де коефіцієнт швидкої ліквідності дорівнює більше ніж 1, це говорить про те що на підприємстві не з'явилося фінансових загроз неплатоспроможності та ризику.

На даному етапі малий будівельний бізнес знаходиться не в найкращому становищі. Разом з тим, для стабільної діяльності будівельного бізнесу потрібно кожний рік збільшувати суму власного капіталу за рахунок прибутку. До цього можемо додати те, що в Україні впроваджено обов'язкову систему управління якістю та відбувається поступовий перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності. Можна зробити висновок, що це дозволить малим

будівельним підприємствам зменшити випуск неякісних будівельних товарів, прискорити вихід на міжнародний ринок, підвищити конкурентоспроможність на ринку послуг, отримати в майбутньому стабільне зростання та збільшити рівень фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. / Т.О. Ставерська, І.С. Андрущенко. – Харків: Іванченко І.С., 2013. – 146 с.
2. Льовушкіна С.В. Забезпечення сталого розвитку малого та середнього підприємництва / С.В. Льовушкіна, Ю.М. Єфімова, О.М. Лабенко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 8(170). – С. 177–187.
3. Забарна Е.М. Сучасні тенденції фінансування розвитку підприємств / Е.М. Забарна, М.В. Кула // Вісник СумДУ. Серія економіка. – 2013. – № 2. – С. 64–72.

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

Г.І. Кіндрацька,
кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРИЧИНИ НЕДОВІРИ КОРИСТУВАЧІВ

Формування відповідно до заданих цілей стратегії і тактики розвитку підприємства істотно залежить від результатів фінансового аналізу, на які впливають такі основні фактори: достовірність і повнота зібраної з різних джерел інформації, її узгодження з іншими складовими інформаційної системи; кваліфікація і добросовісність аналітика під час обробки інформації, його вміння визначати проблеми і тенденції зміни певного об'єкта дослідження.

Особливої актуальності набуває проблема використання такого інформаційного ресурсу як фінансова звітність і рівень довіри користувачів до її показників. Достовірною вважають звітність, яка не містить помилок і відображає реальний фінансовий стан підприємства, або ототожнюють поняття достовірність і сутєвість.

Водночас фінансова звітність має певні обмеження, які можна пояснити тим, що вона не в повній мірі спроможна відтворити реальний

фінансовий стан підприємства, адже ґрунтується на даних обліку, які спрощено відображають факти його господарської діяльності. З іншого боку, фінансова звітність з різних причин може ненавмисно чи навмисно викривлятися і перекручуватися обліковими працівниками.

Наприклад, масштабні спотворення оприлюдненої інформації професійними учасниками фондового ринку виявила Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). За результатами вибіркового аналізу компаній з управління активами за 2017 р., які опубліковано на сайті НКЦПФР у 2019 р., виявлено такі проблеми: 67% фінансових звітів не відповідають вимогам міжнародних стандартів фінансової звітності; 51% аудиторських звітів – міжнародним стандартам аудиту або складені з порушенням структури; 13% аудиторських звітів – вимогам прийнятих рішень; 10% звітів незалежного аудитора містять немодифіковану думку, висловлену аудитором, за умови істотних порушень у річній фінансовій звітності [1]. Аналогічні проблеми НКЦПФР виявила у торгівців цінними паперами. При цьому деякі компанії взагалі не оприлюднюють на сайті річну фінансову звітність.

Наведена вище інформація характеризує стан учасників фінансового ринку України, хоча отримані результати з великою ймовірністю відображають достовірність фінансової звітності й інших підприємств. Значною мірою на правдивість фінансових показників діяльності підприємств впливає дотримання принципів та обставин відображення інформації, які регламентують чинні законодавчо-нормативні документи, зокрема стандарти бухгалтерського обліку.

Не менш проблемним є поняття суттєвості, яке відображає обмеження інформації для того, щоб бути корисною потенційним користувачам. Суттєвість фінансової звітності не може в повній мірі підтвердити, що стан підприємства відображено об'єктивно.

Варто відзначити, що ситуацію, коли фінансова звітність об'єктивно відображає господарську діяльність підприємства і при цьому точно відповідає вимогам стандартів (національним чи міжнародним) бухгалтерського обліку, вважають практично винятковою. Здебільшого виникають різноманітні порушення у відображенні чи дотриманні вимог стандартів бухгалтерського обліку.

На достовірність фінансової звітності впливають як ненавмисні, так і навмисні викривлення та перекручення облікових даних для створення в управлінського персоналу чи зовнішніх користувачів позитивного іміджу підприємства. Огляд спеціальної літератури показав, що більшість науковців сходяться на тому, що викривлення і перекручування показників фінансової звітності можуть відбуватися через вуалювання, фальсифікацію і маніпулювання.

Підприємство може самостійно обирати і змінювати методи обліку, терміни корисного використання активів, бухгалтерські оцінки тощо, що загалом є позитивним. Однак, якщо вимоги нормативних документів виконуються, але показники фінансової звітності підприємства не відображають результати діяльності, то це свідчить про вуалювання звітності.

Про фальсифікацію фінансової звітності виникає свідчить те, що вимоги облікового законодавства порушено внаслідок навмисного перекручення і спотворення інформації про господарську діяльність підприємства.

Маніпулювання фінансовою звітністю відбувається через коригування даних з метою задоволення інтересів менеджменту і/або власників. Таке спотворене уявлення про фінансовий стан суб'єктів господарювання може призвести до ухвалення необґрунтованих рішень щодо перспектив їхнього розвитку чи попередження кризових явищ, і як результат – вступати в протиріччя з очікуваннями суспільства.

Таким чином, управлінські рішення часто ухвалюють без достатнього обґрунтування, виявляючи застереження та недовіру до рівня достовірності вихідної інформації, зокрема фінансової звітності, що створює значні проблеми для внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Список використаних джерел

1. НКЦПФР констатує масштабні помилки та недоліки в звітності професійних учасників ринку. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/2019/03/12/nktspfr-konstatu-masshtabn-pomilki-ta-nedolki-v-zvtnost-profesynih-utchasnikv-rinku/12.03.2019>

Ю.А. Колбун, гр. ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЛІКВІДНОСТІ АТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

В умовах сучасних ринкових відносин для підтримки стійкого фінансового стану підприємства є необхідність у проведенні аналізу показників ліквідності балансу. Забезпечення ліквідності є одним із основних завдань та передумов досягнення цілей АТ «Ощадбанк».

Нормативи ліквідності – економічні нормативи, які встановлює Національний банк України з метою контролю за станом ліквідності банків: миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5) та

короткострокової ліквідності (Н6) [1]. У табл. 1 наведено розрахунки нормативів ліквідності за 2016-2018 рр.

Таблиця 1

Коефіцієнтний аналіз ліквідності АТ «Ощадбанк», 2016–2018 рр., % [3]

Показник	2016	2017	2018	Абс. відх.	
				2017 / 2016	2018 / 2017
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	60,53	70,18	99,92	9,65	29,74
Норматив поточної ліквідності (Н5)	104,7	105,55	136,12	0,85	30,57
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	95,29	97,47	85,55	2,18	-11,92

Нормативи ліквідності АТ «Ощадбанк» протягом періоду підвищились. Усі нормативи ліквідності банком дотримуються і значно перевищують установлені значення. Проте це не є цілком позитивною ситуацією [2].

Норматив миттєвої ліквідності дозволяє контролювати здатність банку забезпечити своєчасне виконання грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів. Нормативне значення >20%. Значення цього показника значно перевищує норму і поступово зростає. У 2018 році значення показника становило 99,92%.

Норматив поточної ліквідності визначає збалансованість строків і сум ліквідних активів та зобов'язань банку. Він характеризує мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця. Нормативне значення нормативу має бути не менше ніж 40 %. У продовж досліджуваного періоду цей показник також значно перевищує норму і поступово зростає. У 2018 році значення показника становить 136,1%.

Норматив короткострокової ліквідності визначається як співвідношення ліквідних активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року. Він необхідний для контролю за здатністю банку виконувати прийняті ним короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Нормативне значення має бути не менше ніж 60%. Значення цього показника у продовж досліджуваного періоду відповідає нормативному значенню. Проте у 2018 році значення показника зменшилось на 11,92% і становить 85,55%.

Отже, ми можемо сказати, що за аналізований період фінансовий стан банку можемо охарактеризувати як добрий.

Проте банк значно перевищував нормативні значення коефіцієнтів ліквідності, що свідчить про обережність банку, так як він вкладає занадто багато своїх коштів у високоліквідні активи, а вони є

менш дохідними, ніж активи з більшим строком вкладення коштів. Таким чином, можемо сказати, що банк з погляду отримання доходу неефективно використовує запозичені на ринку фінансові ресурси, тому на це потрібно звернути увагу.

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. Постанова Правління НБУ від 27.12.2007 № 480. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

2. Електронна інтернет онлайн «Бібліотека студента UaRus» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studentbooks.com.ua/>, вільний

3. Фінансова звітність АТ Ощадбанк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/about/financial-reporting>, вільний.

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

Г.А. Крамаренко,
доктор экономических наук, профессор,
академик Академии экономических наук Украины,
профессор кафедры международных
финансов, учета и налогообложения
Университет имени Альфреда Нобеля, г. Днепр

ВЫБОР СТРАТЕГИИ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Особенностью современного этапа развития экономики Украины является высокая нестабильность экономической среды. Кризисное состояние национальной экономики и отдельных предприятий сопровождается недоиспользованием производственных мощностей, накоплением сверхнормативных запасов материалов и готовой продукции, сокращением численности работников, снижением их квалификационного уровня и производительности труда и другими негативными явлениями, что закономерно приводит к потере потенциала.

Экономический результат 2019 года свидетельствует о дальнейшем углублении системного кризиса украинской экономики. Особенно это проявилось в промышленном производстве

и финансово-кредитной сфере. Катализатором кризисных процессов в экономике явилось неадекватное управление [1].

В 2019 году промышленное производство в стране достигло трехлетнего минимума. За январь – декабрь 2019 года оно составило 98,8% от уровня аналогичного периода 2018 года. Максимальные потери отмечены в следующих отраслях (за 11 месяцев 2019 года): - легкая промышленность – 10,1%; -деревообрабатывающая промышленность – 5,9%; -машиностроение – 4,8%; -металлургия – 2,5%.

Следует отметить текущую многомесячную тенденцию падения промышленного производства, что ведет к необратимой деиндустриализации экономики Украины. В начале 2020 года падение промышленного производства продолжилось. Так, в январе этого года на 5,1% по сравнению с январем прошлого года и на 8,4% по сравнению с декабрем прошлого года. Причем падение идет по всем регионам страны. Грузооборот в январе этого года упал на 20,7%.

Наметилась тенденция кризиса финансово-кредитной системы в Украине. Укрепление гривны к концу 2019 года можно связать с построением финансовой пирамиды ОВГЗ. Так, с середины 2019 года наблюдается искусственное повышение курса национальной валюты, что привело к значительному снижению прибыльности экспортеров и, соответственно, падению поступлений в бюджет. За этими решениями последовало прекращение бюджетных выплат по социальным программам. Если нынешняя финансово-кредитная политика будет сохраняться, то это приведет страну к дефолту уже в ближайшем будущем.

Важное значение для экономики Украины имеют прямые иностранные инвестиции, представляющие долгосрочные вложения материальных средств компаниями-нерезидентами. Динамика показателей прямых иностранных инвестиций в экономику Украины за период 2002-2019 гг. свидетельствует о хаотичном порядке происходящих изменений. Никакой закономерности не наблюдается, систематичность отсутствует. Все это не позволяет проводить грамотные экономические решения, планировать структурные изменения [4].

Украина в настоящее время четко определилась с выбором направления – это Европейский Союз. Однако следует констатировать, что на данный момент наше государство не соответствует тем критериям, которые предъявляются к полноправным членам данного объединения. Это связано с факторами политического, экономического и социального характера внутри Украины и во внешней среде [2].

Решительные политические действия должны стать основой в условиях нестабильности. Для этого также необходимо дальнейшее

продвижение вперед по пути к более инклюзивной, гибкой и способной к реагированию многосторонней системе. Отсюда следует, что для повышения уровня конкурентоспособности Украины на международной арене необходимым условием является достижение устойчивого развития национальной экономики, нормальных социальных отношений.

В целом стратегия управления представляет собой управленческую деятельность, направленную на достижение поставленных целей в условиях нестабильной, конкурентной среды. Управление устойчивым развитием социально-экономическими системами представляет собой процесс реализации стратегий, в рамках которых достижение целевых функций в среднесрочной перспективе обеспечивается программами и проектами, что предполагает необходимость разработки методических основ и технологий их реализации в качестве действенного инструмента достижения результатов [3].

Однако в Украине произошло смещение пропорций объемов бюджетных ассигнований и инвестиционных средств в направление сырьевого сектора экономики, что привело к замедлению темпов роста промышленного производства. Неустойчивое финансовое состояние, нестабильная политическая ситуация явилось следствием распада многих производственных комплексов, их материально-технической базы, разрыва межотраслевых и межхозяйственных связей. Результаты диагностики, полученные в процессе оценки уровня использования производственного потенциала, свидетельствуют об отсутствии адекватного хозяйственного механизма, эффективных методов и инструментов государственного управления и регулирования.

Анализируя все возможные варианты построения концепции государственной политики управления устойчивым развитием национальной социально-экономической системы, следует отметить, что она должна быть направлена на реализацию принципов рыночной экономики и обеспечивать высокие темпы экономического роста. При этом должна обеспечиваться возможность прогнозирования дальнейшего развития экономических, демографических и политических событий. Необходимым условием является также то, что государство должно использовать весь доступный инструментарий своего аппарата для нейтрализации негативных последствий внешних и внутренних социально-экономических и политических явлений.

Современные трансформационные условия функционирования социально-экономической системы Украины, негативное воздействие на нее внешних факторов, вызывают необходимость разработки новой государственной политики устойчивого развития национальной

соціально-економічної системи. Розроблювана концепція повинна включати в себе можливість швидкого реагування на змінюючіся умови.

Список использованных источников

1. Медведчук В. Основные экономические итоги 2019 г. и кризисные тенденции на 2020 год, 04.01.2020, Интернет-ресурс.
2. Степочкин А.И. Механизм государственного управления устойчивым развитием социально-экономической системы Украины: монография / А.И. Степочкин. Wyższa Szkoła Biznesu-National Louis University, г. Новый Сонч, Польша, 2017. – 178 с.
3. Грязнова А.Г. , Чечелева Т. В . Экономическая теория: учебник.– М.: Экзамен, 2005. – 592 с.
4. <https://index.minfin.com.ua/economy/fdi/>

О.Г. Лебедєва, гр. ФБСкр-19 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

В сучасних умовах глобалізації економіки особливе значення набуває досягнення соціально-економічної стабілізації суспільства, яке неможливе без існування ефективної системи фінансово-кредитного стимулювання, оскільки фінанси і кредит виступають важливими засобами стимулювання ділової активності в регіонах, розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності. Саме тому фінансово-кредитний механізм інноваційної діяльності як один з основних складових забезпечення сталого регіонального розвитку повинен стати ядром уваги держави та урядових інституцій, що передбачає обов'язкове формування напрямків його вдосконалення.

Для фінансово-кредитного механізму інноваційного розвитку регіону важливо враховувати територіальний аспект обґрунтування конкретних важелів фінансово-кредитного механізму інвестиційного розвитку регіону.

Застосування бюджетного механізму з метою підвищення дієвості підтримки з боку держави інноваційної діяльності може здійснюватися за такими основними напрямками:

– система заходів з інноваційного розвитку регіонів, яка була включена у відповідні державні програми, які будуть здійснюватися безпосередньо за рахунок державних коштів;

- механізм підтримки розвитку регіонів за рахунок субвенцій, передбачених у державному бюджеті;

- підтримка програм інноваційного розвитку шляхом компенсації державою відсотків за взяті кредити, що будуть використані для реалізації цих програм.

Питання застосування субвенцій тісно пов'язане з ще одним механізмом підтримки - компенсацією за рахунок коштів державного бюджету відсотків за отриманими кредитами, які спрямовуються на фінансування регіональних та місцевих інноваційних програм. Цей підхід має більш ринковий характер, оскільки місцева влада не просто стає реципієнтом коштів, а їй повинна шукати більш вигідні для себе умови у фінансовому секторі. Існують два моменти, які потребують удосконалення в механізмі погашення відсотків: це надання регіонам більше прав на вибір уповноважених банків; за умови затвердження в бюджеті того чи іншого інноваційного проекту відразу ж мати право надавати кредити під здійснення цього проекту, які потім частково будуть погашатися за рахунок бюджетних коштів [1].

Об'єднання коштів кількох бюджетів для реалізації спільних програм потрібне для досягнення необхідного рівня концентрації ресурсів при реалізації капіталомістких проектів, результати яких потрібні всім сусіднім регіонам, наприклад, будівництво транспортних комунікацій, об'єктів інфраструктури, підприємств, що забезпечують комунальні потреби. При цьому відсутність відповідної нормативно-правової база обумовлює необхідність перегляду чинного механізму вирішення питань об'єднань коштів бюджетів різних місцевих громад.

Для вирішення цього питання необхідно взяти таких заходів:

- розробити відповідні положення, які регламентують вимоги і критерії до проектів, в які дозволяється об'єднувати кошти декількох бюджетів, а також вимоги та критерії щодо об'єднання коштів, що надаються у вигляді субвенцій;

- створення на рівні області відповідних механізмів фінансування та управління програмами інноваційного розвитку регіону, які передбачають об'єднання коштів кількох бюджетів.

Також одним з важелів фінансово-кредитного стимулювання є застосування до регіональних товаровиробників, які відносяться до пріоритетних галузей економіки, виготовляють інноваційну та експортну продукцію, державного відшкодування (повного і часткового) процентних ставок по кредитах, які направляються в інноваційні проекти і передбачення відповідних обсягів відшкодування в державному і місцевих бюджетах. Тут, зокрема,

може бути використаний такий механізм: чим більше підприємство витратило власних ресурсів для фінансування інноваційних проектів в попередніх періодах, тим, відповідно, більше сума довгострокового інноваційного кредиту може бути надана йому банком і гарантована державою [2].

В даний час існує необхідність комплексного аналізу та інвентаризації джерел надходження фінансових ресурсів в регіони на цілі інноваційного розвитку. Це допоможе виявити реальну картину спрямування коштів на інноваційний розвиток регіонів та оцінити ефективність їх використання.

Список використаних джерел

1. Єрмак С.О. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні / С.О. Єрмак, О.О. Лісниченко // Ефективна економіка: зб. наук. праць Дніпр. ДАЕУ. – 2015. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4034>.
2. Стеченко Д.М. Орієнтири активізації інноваційної діяльності промислових підприємств в конкурентному середовищі / Д.М. Стеченко// Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2017. - Вип. 21. – С. 124-129.

*Науковий керівник: Ю.М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

О.В. Макоткіна, гр. ФБС-18м
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ВПЛИВ ТРАНСПОРТНИХ ПРОБЛЕМ НА ОБСЯГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВАМИ СФЕРИ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Сфера послуг – це система галузей суспільного виробництва, інституційні одиниці якої незалежно від відомчої приналежності та форми власності виконують взаємовигідну діяльність. Результати сфери послуг, з одного боку, спрямовані на отримання доходу або іншого корисного ефекту, а з іншого – на задоволення потреб будь-яких економічних суб'єктів.

Протягом останніх десятиліть розвиток світового господарства характеризується домінуванням сфери послуг, як однієї з перспективних галузей економіки, про що свідчить зростання її частки у структурі ВВП багатьох країн світу.

Зазначимо, що сфера послуг в Україні, яка до сьогодні перебуває у стані становлення, формує певну частку ВВП та забезпечує робочі місця значній частині населення. В Україні спостерігається загострення проблеми недооцінювання важливості сфери послуг, як для розвитку економіки, так і для соціально-економічного добробуту суспільства у цілому.

Слід відмітити, що транспорт відіграє важливу роль у всіх сферах діяльності підприємств будь-якої форми власності та будь-якої галузевої приналежності. Тому, актуальним питанням, на нашу думку, є дослідження основних показників роботи підприємств сфери послуг за конкретними регіональними територіями з метою дослідження впливу транспортних проблем на обсяги реалізації послуг підприємствами сфери послуг України.

Для аналізу та визначення динаміки обсягу реалізованих послуг вітчизняними підприємствами сфери послуг за період з 2009 – 2018 р.р., було визначено 5 областей за критерієм культурно-історичного регіону (рис. 1):

- Північна Україна – Київська область;
- Південна Україна – Одеська область;
- Західна Україна – Львівська область;
- Східна Україна – Донецька область;
- Центральна Україна – Дніпропетровська область.

Найбільший обсяг реалізованих послуг за 10 років спостерігається в Одеській області. За період 2009 – 2014 р.р. у Дніпропетровській, Київській, Львівській та Одеській областях обсяг реалізованих послуг з кожним роком збільшувався, а у 2015 році спостерігається різке падіння обсягу реалізованих послуг у кожній області України: у Дніпропетровській – на 67 %, Донецькій – на 69 %, Київській – на 63 %, Львівській – на 60 % та Одеській – на 67 % у порівнянні з 2014 роком.

Проте, з 2016 року в Дніпропетровській, Київській та Одеській областях спостерігається поступове збільшення обсягу реалізованих послуг у порівнянні з 2015 р.; у Львівській області цей показник характеризується нестабільним зменшенням або зростанням з 2016 р. до 2018 р.; у Донецькій області обсяг реалізованих послуг з 2015 р. до 2017 р. стрімко зменшувався, а вже на кінець 2018 р. спостерігається тенденція до збільшення цього показника.

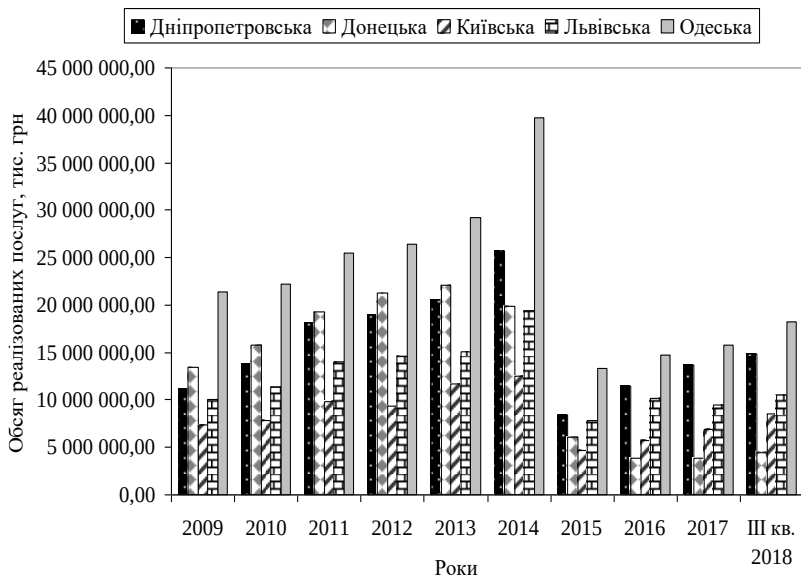

Рис. 1 Обсяг реалізованих послуг у Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Львівській та Одеській областях за період 2009-2018 р.р.

Складено на основі [1]

Результати проведеного дослідження за вибраними областями України, дають можливість відмітити, що зниження обсягу реалізованих послуг у цілому, починаючи з 2014 року, відбулося через особливості сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки, які полягають у її інтегрованості у світовий економічний простір, що знаходиться у складних умовах подолання фінансово-економічної кризи, котра впливає на зростання загроз фінансово-економічній безпеці держави. Ускладнюється ситуація також через політичні обставини, військові дії на сході країни, анексію Криму.

Таким чином, можемо визначити, що основними умовами, які забезпечать розвиток та зростання транспортної інфраструктури та сфери послуг на найближчу перспективу є:

- впровадження ефективної системи управління, яка побудована на нормативно-правовому регулюванні у сфері розвитку та безпеки транспорту, що дозволить краще забезпечити діяльність транспортних підприємств;

- забезпечення сталого фінансування, удосконалення тарифного регулювання ринку транспортних послуг та розвиток ефективної транспортної логістики;

- підвищення інвестиційної привабливості транспортної галузі, як для вітчизняних, так і закордонних інвесторів;
- забезпечення рівня безпеки на транспорті шляхом запровадження дієвих систем управління безпекою дорожнього руху;
- покращення сучасної інфраструктури, що включає в себе як транспортні, так і технічні засоби, дорожній комплекс, стан доріг, якість ремонту дорожнього покриття;
- реалізація державної політики, що спрямована на створення інтегрованого підходу та чіткої взаємодії між різними видами транспорту задля забезпечення підвищення обсягу реалізації послуг [2].

Запропоновані заходи будуть сприяти вирішенню важливих проблем щодо розвитку транспортної галузі, підвищенню основних показників її діяльності. Зазначені проблеми потребують вирішення на макроекономічному та галузевому рівнях, що позитивно вплине на діяльність вітчизняних транспортних підприємств.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Болгар Т. М. Проблеми і перспективи розвитку вітчизняної транспортної галузі та сфери послуг в умовах невизначеності / Т. Болгар, О. Макоткіна / Європейський вектор економічного розвитку : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ.: ДУАН, 2019. – № 1 (26). – С. 19 – 28 DOI: 10.32342/2074-5362-2019-1-26-2

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

М.В. Михмель, гр. ГЭ-21
Белорусский государственный университет транспорта

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЕКТЫ, РЕАЛИЗУЕМЫЕ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ

Важным рычагом влияния на экономику страны является инвестиционная политика – одна из составляющих государственной экономической политики. С помощью инвестиционной политики государство может напрямую влиять на темпы производства, ускорять научно-технический прогресс и решать многие социальные проблемы.

Инвестиционная политика – это комплекс ориентированных мер, которые предпринимаются государством, чтобы создать отличные

условий для всех субъектов хозяйствования для оживления инвестиционной активности, повышения эффективности производства, стимулирования экономики, и решения социальных проблем.

Цель инвестиционной политики – реализация стратегического плана экономического и социального развития страны.

Конечная цель – возродить инвестиционную деятельность, ориентированную на рост экономики и эффективности общественного производства.

Инвестиционная политика Белорусской железной дороги формирует задачи для улучшения качества работы Белорусской железной дороги, а также, чтобы сохранить конкурентные преимущества на национальном и международном транспортных рынках.

Из этого вытекают основные задачи инвестиционной деятельности:

- наращивание качества услуг железнодорожного транспорта;
- развитие инфраструктуры и обновление подвижного состава железнодорожного транспорта,
- рост эффективности использования материальных и нематериальных ресурсов;
- обеспечение высокого уровня безопасности движения поездов.

Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 28.04.2016 № 345 утверждена Государственная программа развития транспортного комплекса Республики Беларусь на 2016-2020 годы, которой предусмотрена подпрограмма «Развитие железнодорожного транспорта Республики Беларусь».

Центральные направления этой подпрограммы:

- развитие инфраструктуры железнодорожного транспорта;
- электрификация железнодорожных линий;
- приобретение тягового и моторвагонного подвижного состава;
- развитие пассажирских перевозок;
- энергосбережение и увеличение доли местных видов энергоресурсов в котельно-печном топливе;
- реализация мероприятий, которые направлены на совершенствование подвижного состава и улучшения эффективности функционирования железнодорожного транспорта.

Главные инвестиционные проекты Белорусской железной дороги:

1. Электрификация участков: Гомель – Жлобин – Осиповичи и Жлобин – Калинковичи. 3-я очередь. Участок Жлобин – Калинковичи.

2. Покупка грузовых электропоездов, пассажирских электропоездов, дизель-поездов, электропоездов.

Белорусская железная дорога уделяет достаточное внимание понижению вредоносного влияния железнодорожного транспорта на экологию. Основные направления в этой сфере являются увеличение общего объема электрификации железнодорожных линий, развитие и модернизация маневренного состава [1].

Преимущественными направленностями системы управления окружающей средой считаются: нормирование экологической защищенности в части технологических процессов, разработка мероприятий экологической защищенности, внедрение передовых экологических и ресурсосберегающих технологий, технологическое обеспечение реализации системы «зеленая логистика».

До 2021 года на Белорусской железной дороге в планах уменьшить выбросы загрязняющих веществ в воздух из железнодорожного подвижного состава не менее чем на 10%, увеличить объем переработки и обезвреживания возникающих углеродсодержащих отходов минимум на 10%, а еще установить экологически чистые технологии.

Список использованных источников

1. Белорусская железная дорога [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.rw.by>. – Дата доступа: 17.02.2020.

2. Государственная инвестиционная программа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://neg.by/novosti/otkrytj/gosudarstvennaya-investicionnaya-programma>. – Дата доступа: 18.02.2020.

*Научный руководитель: Е.В. Бойкачѣва,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

К.С. Пашенко, ФБС-17зс
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

РЕВАЛЬВАЦІЯ ГРИВНІ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Коливання курсу гривні завжди бентежило українське суспільство. Навіть незначне падіння курсу національної валюти сприймалося українцями, як сигнал, що треба негайно скуповувати в банках та обмінних пунктах долари США та євро. І без того сильний

ажіотаж додатково підігрівують засоби масової інформації. На жаль, подібні явища виникають, коли люди не знають від чого залежить курс гривні і що впливає на її стабільність.

До основних факторів, що сприяють зміцненню гривні у 2019 році, можна віднести:

- сприятливу ситуацію на зовнішніх ринках сільськогосподарської та металургійної галузей;
- поступове зникнення явища сезонності на валютному ринку;
- обмеження НБУ можливості виведення капіталів за кордон;
- зацікавленість іноземних інвесторів у купівлі гривневих облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), які змушені продавати долари США та євро, і тим самим забезпечувати притік валюти до України.

Проте механізм коливання курсу гривні впливає на розвиток національної економіки досить складно. Тому судити чи є цей вплив позитивним чи негативним ми можемо лише за результатами певних показників (зростання економіки та ВВП).

Не всі фінансові експерти вважають, що зміцнення гривні є позитивним фактором для розвитку економіки. Тому вважаємо за доцільне більш детально розглянути саме наслідки ревальвації гривні.

За підсумками 2019 року найбільших витрат зазнали експортери та аграрії, оскільки зміцнення гривні відбулося у піковий сезон експорту. Якщо фінансові плани підприємств формувалися, виходячи із курсу 28 грн за долар США, то закрити фінансовий рік виробники та експортери змушені були з курсом 23 грн/дол. Тобто вони недоотримали 16,9 % від торгової виручки. У свою чергу, недонадходження торгової виручки експортерам може призвести до дефіциту платіжного балансу.

Що стосується аграрних підприємств (особливо дрібних), то вони змушені продавати продукцію на не вигідних для себе умовах і купувати імпортні добрива та паливо, а також витратити більше коштів на логістику, що значно подорожчала останнім часом.

Переважна більшість населення теж відчула на собі зміцнення гривні. Особливо це стосується тих українців, які мали накопичення у валюті. Крім цього, дедалі менш привабливими для заробітчан стають грошові перекази в Україну. За даними НБУ, у січні - листопаді 2019-го року ці перекази сягнули 11,7 млрд дол., що на 12,5 % більше, ніж у січні - листопаді 2018 р., у валютному еквіваленті, однак на 4,4 % менше - у гривневому.

Від штучного зміцнення гривні держбюджет у другій половині 2019 р. теж недоотримав від мита й акцизів близько 40 млрд. грн. Це

частково стало причиною урізання бюджетних видатків та збільшення державного дефіциту України.

Фактично у такій ситуації виграють лише імпортери, тому що розмір імпортних митних платежів зменшується, а ціни зростають і відповідно збільшується рентабельність. За даними Державної статистики, ціни на споживчі товари у січні - листопаді 2019 р. зросли на 8,3 % порівняно з аналогічним періодом 2018-го. При цьому Національний Банк України зафіксував, що протягом 11 місяців 2019 р. імпорт товарів збільшився на 3,6 млрд дол., чим продовжилося витіснення вітчизняного виробника з внутрішнього ринку.

Слід зазначити, що останнім часом НБУ почав зменшувати відсоткові ставки по ОВДП, що призвело до поступового зниження інтересу іноземних інвесторів. Вони намагаються притримати валюту, очікуючи більш вигідний курс, щоб компенсувати свої витрати через його коливання.

Підсумовуючи все вище сказане, хочемо сподіватися, що уряд України зможе внести корективи у розроблені ним заходи та скерувати їх на підтримку вітчизняного виробництва та експорту. Це, у свою чергу, допоможе країні вийти на сталу позитивну динаміку економічного розвитку, залучити додаткові інвестиції та створити нові робочі місця.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/>
2. Гужва І. Гривня зміцнюється, але чи варто радіти. – ZN, UA. Випуск №1276 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/ECONOMICS/grivnya-zmicnyuyetsya-ale-chi-var-to-raditi-334708_.html

*Науковий керівник: Т.М. Болгар
доктор економічних наук, професор*

Я.И. Пекур, гр. ГБ-31
Белорусский государственный университет транспорта

ФОРМИРОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ

Механизмы инвестиционной политики – совокупность методов и инструментов, с помощью которых правительство влияет на осуществление инвестиционной деятельности хозяйствующими субъектами (резидентами и нерезидентами) на территории страны.

При этом, реализация механизмов инвестиционной политики предусматривает двоякую роль государства – непосредственного участника, который инвестирует средства для получения максимальной прибыли и наполнения государственного бюджета, при этом выполняющего функции регулирования и контроля инвестиционных ресурсов [1].

Одной из приоритетных макроэкономических проблем современного периода является транспортная проблема. Транспортная отрасль причислена к сфере национальных интересов. В условиях перехода экономики в фазу роста, развития интеграционных процессов возрастает роль транспорта, особенно железнодорожного. В том числе немало важное значение имеет комплексное развитие транспортной инфраструктуры, усиления их взаимосвязей с другими отраслями экономики, социальной сферой [2].

Общей тенденцией железнодорожных систем многих стран в конце XX – начале XXI в. явилась необходимость реформирования, одна из задач которого – создание условий для активизации инвестиционной деятельности. Мировая практика показывает, что объем, структура инвестиций в железнодорожный транспорт и их источников зависят от социально-экономического состояния страны, конъюнктуры финансового рынка, организационно-правового статуса железных дорог, условий использования предприятиями железнодорожного транспорта инфраструктуры и подвижного состава, особенностей железнодорожных инвестиционных проектов [3].

Железнодорожный транспорт, на который во многих странах приходится достаточно большой процент отечественного грузооборота, является ведущим видом транспорта в этих странах. Его развитие охватывает интересы многих отраслей экономики, способствует социально-экономическому росту, развитию связей между регионами и темпам роста валового внутреннего продукта.

Инвестиции в железнодорожный транспорт и транспортную инфраструктуру достаточно затратны, однако они являются залогом экономической безопасности государства, и при этом приносят немалый стабильный доход, так как постоянные сбои в системе грузоперевозок могут стать фактором, сдерживающим рост промышленного производства [4].

Если же транспортная инфраструктура недостаточно развитая, то она становится тормозом для экспорта, развития экономики страны в целом.

Проблемой для развития транспорта является также его низкая инвестиционная привлекательность: высокая фондоемкость транспортных проектов, в частности относящихся к железнодорожному транспорту, длительные сроки их окупаемости и реализации [2].

Резервом повышения инвестиционной привлекательности является соответствие финансово-экономической деятельности железной дороги провозглашаемым целям, в частности, в отношении

качества транспортного обслуживания территории, перевозок, а также проводимой амортизационной и тарифной политики.

Следует учитывать, что на проведение инвестиционной политики оказывает влияние конкурентное окружение на различных сегментах рынка транспортных услуг (например, по видам транспорта), что необходимо учитывать в прогнозных разработках [2].

На современном этапе при реализации инвестиционной политики зарубежные железные дороги используют разнообразные источники и схемы финансирования инвестиций. Однако в связи с отличиями характеристик отечественной экономики и показателей зарубежной экономики ряд инвестиционных решений, эффективных при реализации на железных дорогах за рубежом, могут быть неэффективными в другой стране. В результате анализа особенностей функционирования отечественных и зарубежных железных дорог получен вывод о необходимости государственной поддержки предприятий отечественного железнодорожного транспорта и возможности роста его инвестиционных ресурсов за счет более активного использования кредитов, лизинга, облигационных займов, проектного финансирования.

Основополагающим условием эффективного решения вопросов формирования и распределения инвестиций отрасли в рыночных условиях является разработка механизма осуществления инвестиционной политики [3].

Список использованных источников

1. Механизмы инвестиционной политики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://spravochnick.ru/investicii/investicionnaya_ekonomicheskaya_politika/mehanizmy_investicionnoy_politiki/
2. Инвестиционная политика на железнодорожном транспорте [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://transport.ru/1/3/i31_3671p0.htm
3. Формирование механизма осуществления инвестиционной политики на железнодорожном транспорте [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.dissercat.com/content/formirovanie-mekhanizma-osushchestvleniya-investitsionnoi-politiki-na-zheleznodorozhnom-tran>.
4. Яшкина И.С. Эффективный механизм привлечения инвестиций в железнодорожный транспорт как залог его экономической безопасности. / И.С. Яшкина // Вестник Московского университета МВД России. – 2011. - №9 – С. 33-36.

*Научный руководитель Е.В. Бойкачёва,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВІ ДО ІНФЛЯЦІЇ РОКИ В УКРАЇНІ

Інфляція є тонким соціально-економічним явищем. Це одна з найбільш гострих проблем розвитку економіки практично в усіх країнах світу. Питання інфляції та її показники, а також причини росту/спаду постійно аналізуються в Україні, науковцями проводяться дослідження.

На початку 1990-х років гіперінфляція стала наслідком кризи радянської економіки, що характеризувалася ростом дефіциту бюджету та темпами падіння ВВП (2,4 % на 1990 рік). У 1992 році більшість витрат державного бюджету покривалися за рахунок купоно-карбованців. У 1993 році інфляція сягнула рекордної відмітки 10 255 %. І тільки в 1996 році індекс цін знизився до 40 %. Тож уряд приймає рішення щодо готовності України до проведення грошової реформи задля появи власної національної валюти – гривні.

Нами досліджені найбільш вразливі періоди до інфляції в Україні за останні 10 років (рис. 1).

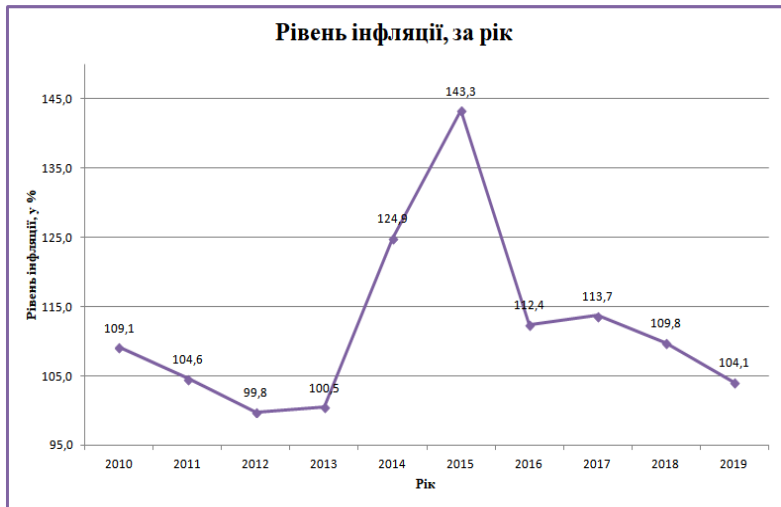

Рис.1. Рівень інфляції 2010–2019 рр., %
Складено на підставі [4].

Значний спад економіки розпочався у другій половині 2012 року. Уряд робив все можливе щоб справитися з даною ситуацією. Було

вирішено стимулювати приватне споживання товарів. Впровадили фіксований курс гривні до долара, що становив 7,99 грн/дол. Це вдарило по цінах з обох сторін: збільшення доходів призвело до зростання цін, а низька економічна активність їх знижувала.

Протягом 2012-2013 років знизилися темпи економічного росту й уповільнилися виробничі процеси. Сукупний ріст цін за два роки становив всього лише 3 %. Це найменший показник річної інфляції в цьому десятилітті, адже у 2001–2011 роках вона становила в середньому 10,3 %. Вплив рецесії завадив зростанню цін. Він скінчився зі спустошенням валютних резервів. Їх було витрачено на несправжню підтримку стабільності курсу обміну (табл. 1).

Таблиця 1

Показники інфляції в Україні за 2012 рік

Період	Індекс інфляції, %	Інфляція, %	Зміна, %
Грудень 2012	100.20	0.20	+0.30
Листопад 2012	99.90	-0.10	-0.10
Жовтень 2012	100.00	0.00	-0.10
Вересень 2012	100.10	0.10	+0.40
Серпень 2012	99.70	-0.30	-0.10
Липень 2012	99.80	-0.20	+0.10
Червень 2012	99.70	-0.30	
Травень 2012	99.70	-0.30	-0.30
Квітень 2012	100.00	0.00	-0.30
Березень 2012	100.30	0.30	+0.10
Лютий 2012	100.20	0.20	
Січень 2012		100.20	
Річний індекс інфляції	99.80	-0.20	

Складено на підставі [4].

У лютому 2015 року відбулося значне зростання індексу інфляції. Він сягнув до 34,5 %. Таке явище не було непередбачуваним. Значне коливання курсу обміну валюти до гривні спричинило паніку на ринку України. Населення активно витрачало власні заощадження на товари, що призначені для багаторазового використання (наприклад, холодильники, одяг, техніка). Основними причинами стали: знецінення

гривні через некоректну політику НБУ – був переоцінений обмінний курс. Це призвело до високої спекуляції у банківській сфері, почалося зростання «тіньової економіки», війна на сході спровокувала непередбачувані витрати на антитерористичну операцію. Донецький та Луганський економічні регіони не приносили прибутку, відбулося подорожчання кредитних ресурсів, як результат відсутності грошей.

У 2019 році в Україні темпи інфляції сповільнилися. Національний банк та досвідчені економісти навіть не прогнозували, що очікуваний індекс росту цін на кінець року зміниться з 6,3 % до 4,1 %, адже у 2018 році він становив 9,8 %. Такі низькі темпи інфляції Національний банк України пояснив змінами в економіці. Стабільність забезпечувала впроваджена грошово-кредитна політика, укріплення курсу обміну гривні, а також послаблення впливу світових цін на ціни товарів українського ринку.

Державна служба статистики України повідомляє, що основою зниження інфляції у 2019 році стали такі товари, як природний газ, пальне та інші паливно-мастильні матеріали (табл. 2). У цей список також увійшли деякі продукти (овочі, яйця, соняшникова олія).

Таблиця 2

Показники інфляції в Україні за 2019 рік

Період	Індекс інфляції, %	Інфляція, %	Зміна, %
Грудень 2019	99.80	-0.20	-0.30
Листопад 2019	100.10	0.10	-0.60
Жовтень 2019	100.70	0.70	
Вересень 2019	100.70	0.70	+1.00
Серпень 2019	99.70	-0.30	+0.30
Липень 2019	99.40	-0.60	-0.10
Червень 2019	99.50	-0.50	-1.20
Травень 2019	100.70	0.70	-0.30
Квітень 2019	101.00	1.00	+0.10
Березень 2019	100.90	0.90	+0.40
Лютий 2019	100.50	0.50	-0.50
Січень 2019		101.00	
Річний індекс інфляції	104.10	4.10	

Складено на підставі [4].

На 2020 рік у Національному банку України прогнозують сповільнення темпів інфляції. Так у IV кварталі інфляційні процеси, швидше за все, прискоряться, проте у кінці 2020 року досягнуть рівня 4,8 %.

Отже економічні аналітики та політологи вважають, що подолання кризових ситуацій в Україні можливе якщо впровадити антиінфляційні заходи. Основними з них є:

- проведення поступової антимонопольної політики та створення широкої мережі економічної інформації для підприємств;
- стимулювання накопичення ресурсів;
- зміна структури виробництва, що забезпечить країні ріст споживання українських товарів;
- стимулювання інвестиційної діяльності банків;
- обмеження використання банківських кредитів для покриття дефіциту коштів;
- удосконалення податкової системи.

Список використаних джерел

1. Ганусик Ю.Б. Закономірності розвитку інфляції в Україні в умовах циклічності [Електронний ресурс] / Ю.Б. Ганусик // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 5. – С. 818–825. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/167.pdf>

2. Жолудь О. Інфляція в Україні: минуле, сьогодення та майбутнє [Електронний ресурс] / О. Жолудь. – Режим доступу : <http://voxukraine.org/2015/03/31/inflation-in-ukraine-past-present-and-future-ukr/#imageclose-7561>

3. Лесік І.М. Інфляція: причини та наслідки [Електронний ресурс] / І.М. Лесік, М.В. Данилов // Молодий вчений. – 2016. – №12.1 (40). – С. 837–840. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/195.pdf>

4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.ua.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

А.Д. Псарьова, гр.ФБС-19
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перш ніж почати поглиблюватися і розкривати всі сходинки сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності, хочеться звернути увагу на важливі слова двох великих людей:

«Людство любить гроші з чого б ті не були зроблені»

Михайло Опанасович Булгаков

«Грошима треба керувати, а не слугувати їм»

Луцій Анней Сенека

Видатний письменник та талановитий філософ у своїх висловах добре підкреслили значимість фінансів, фінансових систем, обліку і звернули увагу на те, як це важливо було колись давно і до нашого часу. Усі ці поняття почали зароджуватися ще в XII-XIII столітті в торгових містах Італії із розвитком товарообмінних, а також грошових відносин.

Отже, можемо стверджувати, що, з давніх часів, розвиток фінансів і обліку почав динамічно і швидкоплинно розвиватися. Вже у XIX столітті спостерігається бурхливий економічний розвиток: з'являються перші проблеми, вони стають об'єктом постійних, довгих, безперервних наукових досліджень. Перші кризи у фінансовій сфері приводили до революційних подій, або до нових перспектив у економічній системі. Найпоширенішим і основним фактором того часу і сучасного розвитку фінансів та обліку була потреба у коштах, вона пов'язана з характером розвитку ринку капіталу, де провідну роль в економічній системі відіграють саме фінанси.

Якщо проаналізувати сучасний розвиток фінансів, то можна відмітити, що проблеми і перспективи – є схожими із стародавніми. Наприклад, в обліку виникали проблеми пов'язані з необхідністю в незалежних фахівцях, які могли б перевірити бухгалтерську і податкову звітність, бухгалтерські книги купців, їх достовірність з метою виявлення помилок. У перспективах – розвивати нові функції та технології. Сьогодні проблеми пов'язані з фінансами – це те, що вони перетворюються на вагомий фактор політичного та економічного життя у державі, але так чи інакше вони тісно пов'язані з науково-технічним прогресом. Отже, можна констатувати той факт, що, фінанси та облік зародилися давно, але їх розвиток проходить і сьогодні, вони розвиваються, оновлюються, вдосконалюються.

Сучасна фінансова система, система обліку, банківська система, вже досягли високого розвитку: багатогранність процесів, економічних явищ, інформаційних технологій дуже велика. Сучасні інформаційні технології, бухгалтерські системи, програмно - апаратні платформи обробляють та інтегрують велику кількість інформації і здатні дуже швидко проаналізувати її, прискорюючи процес і допомагаючи тим самим керівникам, робітникам і фахівцям.

Автоматизована система значно швидше і зручніше прискорює розвиток найдієвіших інструментів впливу на темпи розвитку економіки і банківської діяльності. Розробляються нові фінансові можливості господарських структур, надаються фінансові допомоги споживачам, з'являються раціональні мережі, успішно

функціонує бюджетна система. Майже половину усіх фінансових ресурсів держави концентрують у своєму розпорядженні централізовані та децентралізовані фонди. На сьогодні, перспективи у подальшому розвитку фінансів великі, тому що фінансова наука досліджує процеси і явища у суспільстві, що відбуваються у даний момент, враховуючи всі ризики, як внутрішні, так і зовнішні, певні потреби людини, ефективність державних структур, фінансовий потенціал країни.

Багато важливих та актуальних питань постає сьогодні для вирішення: це оздоровлення інвестиційного клімату в Україні, розвиток фінансового ринку, вдосконалення і стабілізація фінансового стану в державі, чітке функціонування кожної зі складових фінансової системи і банківської діяльності, усунення недоліків збитковості підприємницьких структур. Отже, схожих взаємозумовлених як негативних, так і позитивних проблем і перспектив може бути дуже багато, але важливо своєчасно виявляти, прогнозувати, вирішувати та розробляти дієві заходи щодо їх локалізації і вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції. – Житомир: ПП «Рута», 2014. С.432.
2. Школьник І.О. Проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України. 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/>
3. Шишпанова Н.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/>

*Науковий керівник: Т.М. Болгар
доктор економічних наук, професор*

О.О. Рощин, гр. ФБС-18
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Ще з початку існування УРСР, Україна мала вагому ресурсну та технічну базу, що давало можливість перспективного розвитку країни після розпаду СРСР. Як приклад високого потенціалу можна відмити про:

- 5 із 10 міжнародних транспортних коридорів;
- високу забезпеченість орними землями;
- наявність у надрах більш, ніж 200 видів корисних копалин та понад 20 000 місць їх видобування;
- високий розвиток важкої промисловості та таких капіталомістких галузей як судобудівництво та виробництво ракетноосій.

У процесі переходу економіки з централізовано-планової до ринкової, країна пережила великий економічний спад. Він характеризувався гіперінфляцією, та значним зменшенням виробництва у цілому. Причини такого спаду тягнулись ще з неефективної соціалістичної системи, та підтримувались невисоким рівнем інституції в Україні. У подальшому Україна, пережила ще 2 економічні кризи 2008 та 2013 років та кілька політичних криз. Попри це, країна мала доволі успішні роки з точки зору прямих іноземних інвестицій та росту ВВП.

Аграрний сектор економіки країни – це цілісний комплекс, тісно пов'язаний з природними умовами, ресурсами, технічними можливостями та кваліфікованими спеціалістами. Але слід відмітити, що сучасні проблеми аграрного сектору економіки тісно пов'язані з політичними та соціально-психологічними негараздами у країні і, як наслідок, сучасні кризові ситуації у функціонуванні аграрної сфери стримують освоєння соціально-орієнтованих ринкових відносин. Тому актуальною сьогодні є проблема подальшого підвищення рівня ефективності цієї галузі і активізація інвестиційної діяльності [3, ст. 45].

З огляду на статистику вкладу аграрного сектора в структуру ВВП, можна сказати, що він є доволі вагомою частиною внутрішнього продукту нашої держави. Протягом 8 років даний відсоток не знижувався нижче рівня 6,68 %, більш того, цей рівень зростає і на сьогоднішній день становить 10,64 % (табл. 1).

Зважаючи на той факт, що аграрний сектор збільшує свій вплив на ВВП і має доволі значне збільшення у період 2010-2018 з 63 437 млн. грн. до 328 388 млн. грн.; можна сказати, що потенціал розвитку досить суттєвий. Попри зменшення прямих інвестицій, що могли би бути доволі сильним стимулом, аграрний сектор продовжує розвиватися.

Таблиця 1

ВВП України за видами економічної діяльності [2]

Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ВВП України у цінах попереднього року, млн. грн	1303094	1404293	1369190	1431826	2037084	2444191	3085492
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство у структурі ВВП, в цінах попереднього року, млн. грн	102296	124016	131721	154090	254994	273147	328388
% у структурі ВВП	7,85 %	8,83 %	9,62 %	10,76 %	12,52 %	11,18 %	10,64 %

З огляду на наведені данні у табл. 2, можемо відмітити, що обсяг прямих інвестицій в економіку України значно знизився, разом з цим зменшились також інвестиції у аграрну сферу. Найбільше прямих інвестицій Україна отримала у 2014 році, відповідно найбільше аграрний сектор отримав саме у цьому році. Обсяг прямих інвестицій знизився у після кризовий період з 53 704 млн. дол. до 31 606,4 млн. дол. у масштабах країни, та з 776,9 млн. дол. до 578,6 млн. дол. у аграрному секторі.

Таблиця 2

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності (2010-2018), млн. дол. США[1]

Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
В Україну	48 197,6	51 705,3	53 704,0	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4
В сільське, лісове та рибне господарство	725,3	717,8	776,9	617,0	502,2	586,2	578,6
% сільського, лісового та рибного господарства у структурі прямих інвестицій	1,5%	1,39%	1,45%	1,61%	1,56%	1,88%	1,83%

Перспектива відкриття земельного ринку в Україні, при правильній його організації, може здійснити великий вклад у розвиток аграрної сфери. Перехід з постійної оренди землі різними компаніями до її покупки може значно збільшити надійність даних підприємств. Тому з точки зору інвестора, є доцільним інвестувати в аграрний сектор до початку реформи, через можливість збільшення прибутковості даних підприємств. Також стимулом для інвесторів може стати підвищення України у рейтингу Doing Business з 152 місця у 2012 р. до 64 місця у 2020 р., що говорить про покращення процесу ведення бізнесу.

Отже, український аграрний сектор має великий потенціал, і в ході майбутніх подій його розвитку сприятливим буде інвестиційний клімат, що має принести позитивний ефект для аграрних підприємств.

Список використаних джерел

1. Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Національні рахунки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html
3. Волошанюк Н.В. Аграрний сектор України: тенденції, суб'єкти, перспективи реформування / Н.В. Волошанюк, А.К. Сьомка // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – №13. – С. 45–49.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар
доктор економічних наук, професор*

Т.В. Шорец

Белорусский государственный университет транспорта

ИНТЕГРИРОВАННАЯ ОТЧЕТНОСТЬ КАК НОВАЯ МОДЕЛЬ ОТЧЕТНОСТИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КОРПОРАТИВНОГО ТИПА

В современных экономических условиях бухгалтерская отчетность является наиболее важным источником информации для заинтересованных пользователей. Однако динамично меняющиеся условия хозяйствования предъявляют новые требования к ее содержанию (информативность, прозрачность, удобство, наличие необходимых данных, позволяющих принимать эффективные решения в краткосрочном, среднесрочном и долгосрочном периодах), тем самым показывая недостаточность обобщенных экономических показателей, которые содержатся в традиционных формах.

Сегодня заинтересованных пользователей (потенциальных инвесторов) интересует не просто информация о финансовом состоянии, доходах, расходах, прибыли по различным видам деятельности, о движении денежных средств, об изменении собственного капитала, а то, как создается стоимость компании в краткосрочном, среднесрочном и долгосрочном периодах. Таким образом появляется необходимость в данных, раскрывающих возможности компании увеличивать свою стоимость, а также в информации о факторах, влияющих на эту способность.

Практика показывает, что открытость и прозрачность организации повышают ее бизнес-привлекательность, общественный и социальный статус, в результате чего увеличивается стоимость компании.

Одним из инструментов, которые смогут обеспечить информационные потребности заинтересованных пользователей, является корпоративная интегрированная отчетность.

Интегрированная отчетность – это современная модель корпоративной отчетности, в основе которой лежит взаимосвязь финансовой и управленческой отчетности, отчетов о корпоративном управлении, вознаграждениях руководства, а также отчетов в области устойчивого развития.

Основная цель интегрированной отчетности – предоставить заинтересованным пользователям информацию, которая позволит им оценить способность компании увеличить свою стоимость в перспективе.

Интегрированная отчетность должна содержать информацию:

1) о различных видах капитала, которые использует компания: финансовый, промышленный, интеллектуальный, человеческий, социальный и природный;

2) характеристику существующей бизнес-модели корпорации, в частности информацию об используемых ресурсах, бизнес-процессах, выпускаемой продукции, показатели прибыли по видам деятельности;

3) о перспективах роста стоимости компании в кратко-, средне-, долгосрочном периоде;

4) об организациях, которые она контролирует, а также об организациях, на которые она оказывает влияние, в том числе предшествующих и следующих за ней (цепь поставок сырья и материалов, цепь реализации продукции, услуг).

Таким образом, интегрированная отчетность отличается от финансовой отчетности тем, что в ней присутствует, наряду с финансовой, и нефинансовая информация.

Крупные компании оказывают большое влияние на социально-экономические процессы, происходящие на территории стран, где они

осуществляют свою деятельность. Таким образом, интегрированная отчетность должна не только отражать воздействие корпорации на экономику, но и ее воздействие на экологическую среду и общество. Интегрированная отчетность должна представлять сведения о том, какой вклад корпорация вносит или намеревается внести в будущем в улучшение или деградацию экономической, экологической и социальной ситуации, процессов развития и тенденций на местном, региональном и глобальном уровнях.

В целом следует отметить, что в современных условиях, когда инвесторы уделяют внимание не только финансовым рискам, но и нефинансовым, возрастает важность интегрированной отчетности, которая может показать, что рассматриваемая компания уделяет внимание не только финансовым показателям, но и социальным и экологическим сферам своей деятельности, что позволит снизить риски, связанные с инвестициями.

Список использованных источников

1. Герасимова Л.Н. Инновации корпоративной отчетности – интегрированная отчетность / Л.Н. Герасимова, А.С. Панферова // Журнал научных и прикладных исследований. – 2014. – № 11. – С. 4–6.
2. Рощектаева У.Ю. Интегрированная отчетность как новый уровень развития корпоративной отчетности / У.Ю. Рощектаева // Научный вестник Южного института менеджмента. – 2016. – № 1. – С. 40–44.
3. Федоров Д.Р. Интегрированная отчетность как современная модель системы корпоративной отчетности / Д.Р. Федоров // Современные научные исследования и инновации. – 2015. – № 6–3. – С. 43–46.

*Научный руководитель: В.Г. Гизатуллина,
кандидат экономических наук, профессор*

**ПРОЕКТУВАННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ
І КОНСТРУЮВАННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
У ЗМІСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ**

**В.М. Вареник, кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування
*Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро***

**НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОФЕСІЇ ФІНАНСИСТА**

Розвиток ринкових відносин в нестабільних умовах України та розширення самостійності суб'єктів господарювання призвели до усвідомлення чіткої залежності як держави в цілому, так і конкретного підприємства та фінансової установи від ефективності управління їхньою фінансовою діяльністю. Більшість підприємств починає усвідомлювати, що нерозуміння фінансів управлінським персоналом призводить до неефективного управління підприємством в цілому, а не тільки його фінансів.

Але в теперішніх умовах функціонування більшості спеціалістів починають розуміти, що отримання тільки однієї спеціальності не дозволить їм бути затребуваними на ринку. Тому актуальним стає вивчення фінансовими спеціальностями додаткових програмних продуктів, які допоможуть їм легше використовувати їх знання.

На сьогоднішній день існує 10 основних фінансових технологій, які розвиваються і удосконалюються кожний рік, а саме: інтерфейси програмування додатків (Application Program Interface (API)), штучний інтелект (Artificial intelligence (AI)), машинне навчання (Machine learning), інтернет речей (Internet of Things (IoT)), великі масиви даних (Big Data analytics), технології розподіленого доступу (Distributed ledger technology (DLT)), розумні контракти (Smart contracts), Хмарні технології (Cloud computing), криптографія (Cryptography), біометрія (Biometrics) [1].

Використання програмних продуктів в фінансах допомагає спеціалістам швидше вирішувати поставлені завдання і більше уваги приділяти проблемним питанням.

Але більшість науковців стверджують, що в майбутньому штучний інтелект взагалі зможе самостійно вирішувати завдання і зможе працювати без людей.

Якщо проаналізувати статистику за 2018 рік, то ми можемо констатувати, що 25 % завдань на підприємствах за допомогою штучного інтелекту використовують аналітики, які замаються прогнозуванням, 22 % штучного інтелекту використовується у машинному навчанні, 14 % обробка або генерація природної мови та розпізнання голосу, 11 % в якості помічників і чат ботів, а також системи діагностики, рекомендацій і персоналізації.

В Україні розвиток фінансових технологій активно почав розвиватися у 2015 році, коли на ринку з'явили близько 58 % ФінТех-стартапів.

На сьогоднішній день розвиток таких технологій активно підтримує Національний банк України, яким затверджено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року (Постанова №391 від 18.06.2017).

Також існує велика підтримка з боку підприємств. Станом на серпень 2019 року у сфері фінансових технологій в Україні працює понад 100 компаній, більшість із них розпочали свою діяльність за останні три роки. Близько 63 % підприємств фінансуються за власний кошт. Найпопулярнішим напрямом роботи є платежі та мобільні гаманці [2].

Основні напрями, в яких працюють фінтех-компанії представлені на рис. 1.

Рис. 1. Напрями фінтех-компаній у 2018 році

Серед основних банків, які підтримують розвиток фінансових технологій в Україні є Приватбанк, Ощадбанк, Укргазбанк, Райфайзен банк Аваль, Альфа-банк, Укрсиббанк, ПУМБ, Credit Agricол, ОТП, ТасКомБанк, мегабанк. Слід зазначити, що в оновному банки залучаються в якості спільних проєктів, запроваджують влані розробки. Що стосується вкладання інвестицій, то банки ще не ризикують вкладати кошти в такі проєкти.

Отже, згідно результатів дослідження бачим зацікавленість як банків, так і підприємств у розвитку фінансових технологій, але їх використання потребує вкладання великих коштів. Основними сферами співпраці банків та фінтех-компаній, на думку експертів, у найближчий рік будуть платіжні сервіси, системи штучного інтелекту, великі дані, автоматизація бізнес-процесів та кібербезпека [3].

Основними причинами, що не дають активно розвиватися фінансовим технологіям в Україні є недостатня юридична база, надмірна регульованість, недостатній рівень фінансової грамотності населення, що критично відноситься до процесу діджиталізації.

Саме тому, необхідним стає приділення більше уваги вивченню можливостей застосування фінансових технологій в професії фінансист, адже в майбутньому фахівці цієї професії будуть працювати разом зі штучним інтелектом.

Як зазначають експерти, в майбутньому фінансисты будуть працювати за такими напрямками: оцінювач інтелектуальної власності, менеджер краудфандінгових і краудінвестінгових платформ, мультивалютний перекладач, розробник персональних пенсійних планів, менеджер фонду прямих інвестицій в талановитих людей.

Список використаних джерел

1. Поченчук Г. М. Фінансові технології: розвиток і регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/200.pdf
2. Каталог фінтех-компаній України 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://drive.fintechua.org/FintechCatalog19Ukr.pdf>
3. Фінтех-2019: дослідження українського ринку фінансових технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/tend/tend1139.html>

Н.М. Внукова, доктор економічних наук, професор
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ПРІОРИТЕЗАЦІЯ ІНТЕРЕСІВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У СТРАХОВОМУ МАРКЕТИНГУ В ЗМІСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ

Актуальність. Пріоритезація інтересів стейкхолдерів (страхувальників) є основою маркетингового підходу в управлінні діяльністю страхової компанії. Між тим страховий маркетинг є більш

універсальним, оскільки спрямований на всіх стейкхолдерів соціально-економічного процесу розвитку певної території [1].

Виклад. Цілі страхового маркетингу – це формування і стимулювання попиту на страхові послуги, забезпечення обґрунтованості прийнятих управлінських рішень і планів роботи страхової компанії, розширення обсягів надаваних послуг, ринкової частки компанії та позитивного фінансового результату.

Однією з функцій страхового маркетингу є організація мережі просування страхових полісів на основі реального і потенційного попиту на страхові послуги. Серед напрямів страхового маркетингу є розробка нових чи адаптація існуючих страхових продуктів (послуг) з урахуванням вимог страхового ринку певної території, а основних прийомів - створення переваг для страхувальника (стейкхолдера) при користуванні послугами даної страхової компанії порівняно з послугами конкурентів.

Для забезпечення пріоритетності інтересів стейкхолдерів важливу роль відіграє компетентність працівників страхової компанії при продажах страхових послуг, отже, є попит на підготовлених фахівців у сфері страхування. Для виконання основних завдань страхового маркетингу, зокрема, із вивчення мотивів потенційного страхувальника (стейкхолдера) при укладанні договору страхування в економічній освіті мають застосовуватися методики, які спрямовані на вивчення сучасних підходів до систем збору інформації, опитувань, організації рекламної діяльності.

Під час навчання відпрацьовуються форми завдань служби маркетингу: як проблема (формулювання і напрями розв'язання), як задача (вибір оптимального варіанта), як запит (страхові тарифи конкурентів).

Для забезпечення страхового захисту на певній території аналізуються показники щодо кількості укладених договорів, обсягу зароблених премій, частки страхового поля, охопленого страховиком, оцінки рівня задоволення запитів страхувальників (стейкхолдерів) за обсягом, структурою і якістю страхових послуг та ін.

Складністю застосування комплексу страхового маркетингу є особливість самого страхового ринку щодо неможливості осяжного порівняння пропозиції різних страхових компаній навіть за умови ідентичності страхових послуг, страхувальники (стейкхолдери) не мають можливості відповідно оцінити компетентність страховиків та гарантії наданих ними на ринку страхових послуг, яких на ринку не існує до моменту їх надання,

високий ступінь невизначеності страхувальників (стейкхолдерів) при прийнятті рішення на ринку [2], тому що споживча цінність набуває вигляду очікуваних у майбутньому вигод та результатів за умови настання страхового випадку.

Враховуючи, що маркетингові дослідження вітчизняних страхових компаній, як правило, пов'язуються з вирішенням конкретної проблеми, яка раптово постала перед компанією, або ж пов'язана з прийняттям відповідного управлінського рішення, тому пріоритетності у забезпеченні інтересів стейкхолдерів не виникає. Отже, економічна освіта повинна посприяти розумінню інтересів стейкхолдерів і врахувати це при викладанні основ страхового маркетингу. Серед основних джерел надходження чи отримання інформації для маркетингових досліджень у страхуванні є робота зі спеціальною літературою в бібліотеках та навчальних центрах, отже, освітня складова залишається вагомим фактором впливу на вибір страховиком варіантів можливих стратегічних напрямів своєї діяльності.

Якщо маркетингова політика орієнтована на вибір потенційного страхувальника (стейкхолдера), тоді територіальний фактор впливає на пошуки страхової компанії не тільки клієнтів, але й провідних фахівців маркетингової служби, які повинні мати системність знань; прагнення до інновацій (нового); навички медіації та ін..

Висновок. На результат ефективного маркетингу страхової компанії впливає надійна, достовірна та своєчасна інформація про ринок, структура і динаміка сформованого попиту, потреби стейкхолдерів (страхувальників) і інформація про зовнішні умови функціонування страхової компанії на певній території.

Список використаних джерел

1. Пукала Р. Анализ тенденций развития страхования в европейских странах / Р. Пукала, Н. Внукова // *Humanities and Social Sciences*. – 2018. №. XXIII, 25 (1/2018). – С. 113–128.

2. Пукала Р. Розвиток страхування у фінансовому забезпеченні інноваційного підприємництва / Р. Пукала, Н. Внукова // *Матеріали Міжнародного форуму «Актуальні проблеми та перспективи розвитку національного господарства в умовах глобальної нестабільності»* (2–3 грудня 2019 р). – Кременчук: КНУ імені Михайла Остроградського.

— URL: http://www.kdu.edu.ua/conf_fin/materials_2019.pdf

**М.О. Кужелєв, доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України
Університет державної фіскальної служби України**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ І НАУКИ В УКРАЇНІ

Освіта виступає визначальним підґрунтям розвитку особистості, нації, країни, фактор політичної, соціально-економічної, культурної й наукової життєдіяльності суспільства. Освіта та наука забезпечують відтворення й нарощення інтелектуального, духовного та економічного потенціалу суспільства й являються стратегічним ресурсом поліпшення добробуту населення, забезпечення національних інтересів, зміцнення конкурентоспроможності держави на міжнародній арені. Тому освіта та наука ХХІ століття є ключовими факторами розвитку людського потенціалу та соціально-економічного розвитку й прогресу країни.

Міжнародний досвід свідчить, що провідними інвестиціями є саме інвестиції в людський капітал. Саме тому розвинені країни світу одним із своїх пріоритетних завдань у сучасних умовах визначають забезпечення якісної освіти. Економічно розвинені країни щорічно кардинально збільшують витрати на освіту з державного бюджету, забезпечуючи таким чином свій майбутній розвиток. Так, у США витрачають на освіту 16 %, Німеччині – 12 %, Франції – 16 %, Фінляндії – 7,2 % від річного обсягу ВВП. Японія, що претендує на світове лідерство, оголосила про готовність переходу до обов'язкової вищої освіти. Участь приватних фондів у фінансуванні системи освіти не перевищує 6 % [1].

Низька ефективність витрачання бюджетних коштів, посилені централізація управління, відсутність чіткого розподілу повноважень та відповідальності між органами управління різних рівнів зумовили потребу проведення децентралізації управління освітою в Україні [2]. У результаті реформування механізмів інституційного фінансування в Україні мають бути досягнуті такі цілі: підвищення якості освіти; підвищення ефективності фінансування; рівність прав здобуття освіти; підвищення результативності освіти.

Сучасна освіта потребує постійного удосконалення, враховуючи шалені темпи впровадження інновацій, розвитку науки та техніки, розширення меж доступу до інформації та швидке зростання інформаційного потоку. Прийняття управлінських рішень на кожному етапі регулювання освітньої сфери стимулює постійний пошук достовірної інформації. Це актуалізується через те, що освіта створює та

розповсюджує зовнішні ефекти, що проявляються у прискоренні економічного зростання, змінах рівня зайнятості, більш рівномірному розподілі доходів та зростанні суспільної довіри. Тому формування вірної статистичної інформації стає однією з першочергових завдань у реформуванні та удосконаленні освітньої сфери [3].

Також одним з пріоритетних напрямків використання коштів державного бюджету в розвинених країнах є фінансування науки. Наука – це суспільне явище, яке впливає на всі сфери економічного життя суспільства і є важливим елементом на шляху досягнення високих темпів економічного зростання і благополуччя суспільства. Наука являє собою специфічну сферу створення духовних благ, яка займається формуванням знань і умінь підростаючого покоління, його вихованням і підготовкою кадрів. Україна – країна, яка має величезний науково-інтелектуальний потенціал, потребує раціонального і перспективного підходів до вирішення проблеми фінансування наукової діяльності. Фінансування освіти і науки в повномасштабному обсязі, особливо в умовах фінансово-економічної кризи, здається неможливим. Однак проблема визначення обсягів фінансування та цільове їх призначення залишається завжди актуальною [4].

Майбутнє кожної країни визначається її інтелектуальним потенціалом, рівнем розвитку освіти та науки, інновацій. За цими параметрами вимірюється конкурентоспроможність економіки країни, а також її місце у сучасному світі. В умовах міжнародної конкуренції економічний розвиток країни повинен переважно її науковими й технологічними перевагами.

Нині стан фінансування освіти і науки в Україні перебуває на низькому рівні. Потребують особливої підтримки освіта у сільській місцевості, навчання дітей з особливими потребами, виникла гостра необхідність докорінної зміни та оновлення матеріально-технічної бази, комп'ютеризації закладів освіти, впровадження інформаційних технологій, забезпечення сучасних підходів до підготовки й підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних кадрів.

Варто зауважити, що система інклюзивної освіти в Україні проходить лише фазу свого становлення. Подальший її розвиток буде залежати від принципів державної фінансової політики країни, а також фінансових можливостей державного та місцевих бюджетів.

Відсутність ефективного механізму фінансування освіти в цілому та інклюзивної зокрема є суттєвою перешкодою на шляху до її розвитку, тому необхідними є пріоритетне фінансування статей, що направлені на розвиток матеріально-технічної бази освітніх закладів для перетворення їх у доступне середовище навчання для усіх категорій громадян. В свою чергу, системний підхід до забезпечення розвитку

інклюзивної освіти дозволяє обґрунтувати сутність реформування цього процесу в закладах освіти як певної цілісності, ефективність організації складових якої забезпечить успішність втілення у життя інклюзивної форми навчання у межах вітчизняного освітнього простору та забезпечить виконання конституційних прав людини [5].

Ураховуючи той факт, що освіта та наука у сучасному світі відіграють дедалі більшу роль у розвитку держави і суспільства, забезпеченні потреб та підвищенні якості життя людей, стратегічні плани та перспективні проекти, що розробляються більшістю країн, спираються на знання та здобутки науки, уможлиблюють зазирнути у майбутнє, скоригувати сучасний вектор розвитку країни, розподілити її фінансові ресурси на забезпечення максимального ефекту в реалізації визначених цілей.

Статистичні дані щодо фінансування освіти і науки України з державного бюджету наведено на рис. 1. Можна прослідкувати тенденцію до зростання видатків з бюджету на Міністерство освіти та науки України. На 2019 рік теж передбачався ріст цих видатків у зв'язку з підвищенням посадових окладів вчителям.

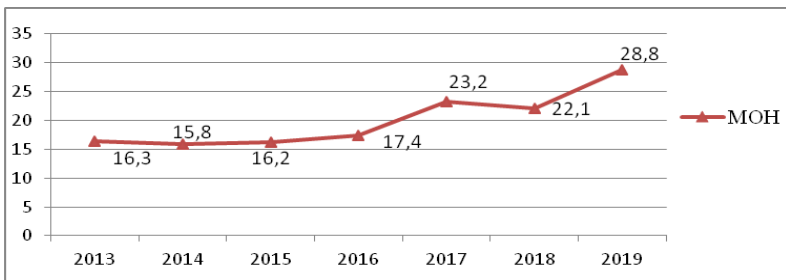

Рис. 1. Бюджет освіти і науки України за 2013–2019 рр.,
млрд грн

Джерело: побудовано автором за даними [6].

Державний бюджет на 2019 рік передбачав уже традиційне збільшення видатків на середню освіту. Освітня субвенція з Державного бюджету місцевим бюджетам склала 69,6 млрд грн, що на 13% більше за її обсяг 2018 року. Збільшення цієї статті видатків пов'язане з удосконаленням формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами.

У системі вищої освіти через відсутність базового фінансування наукових досліджень, сучасного наукового і навчально-лабораторного обладнання, новітніх інформаційно-комунікаційних технологій

навчання, неналагодження ефективної співпраці з роботодавцями, низький рівень оплати праці професорсько-викладацького складу не забезпечується належна якість підготовки конкурентоспроможних фахівців і проведення наукових досліджень [7].

З метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів закладів освіти доцільним є проведення вираженої кадрової політики, розширення переліку платних послуг, більше приділення уваги розвитку кредитної системи фінансування вищої освіти і науки, надання автономії закладам освіти.

Для покращення фінансового забезпечення сфери науки в Україні потрібен концептуальний підхід, який може включати: створення ефективної системи розподілу публічних ресурсів, забезпечення сприятливої системи фінансового регулювання науково-дослідної роботи, створення у країні системи перерозподілу фінансового-кредитних ризиків науково-дослідної роботи, налагодження співпраці із закордонними суб'єктами науково-дослідної роботи.

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що ефективний розвиток освіти і науки в Україні вимагає вдосконалення державного фінансування освітніх закладів. Заходи проведення децентралізації в освіті мають проводитися у загальному контексті реформи децентралізації. Основною метою змін в напрямі децентралізації управління освітою має стати висока якість надання освітніх послуг, що сприятиме розвитку інтелектуального потенціалу країни.

Список використаних джерел

1. Величко А.В. Питання бюджетного фінансування закладів освіти / А.В. Величко, І.В. Калько // Освіта Донбасу. – 2007. – № 5. – С. 75–84.
2. Кужелев М.О. Проблеми фінансування освіти в контексті децентралізації управління в Україні / М.О. Кужелев, М.О. Дей, А.В. Нечипоренко // *Management of higher education quality: problems and prospects*. – London : IASHE, 2017. – С. 13–16.
3. Малишко В.В. Фінансування освіти в Україні / В.В. Малишко, І.М. Макарчук, Ю.В. Городніченко // *Економічний вісник університету*. – 2018. – Вип. 38. – С. 132–139.
4. Кужелев М.О. Сучасний стан фінансування української науки: проблеми та перспективи / М.О. Кужелев // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. – 2015. – Вип. 13, ч.3. – С. 129–131.

5. Кужелев М.О. Фінансування інклюзивної освіти в Україні: проблеми та перспективи / М.О. Кужелев, А.В. Нечипоренко // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2019. – № 1. – С. 145–158.

6. Міністерство освіти та науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>

7. Західна О.Р. Аналіз фінансового забезпечення освіти і науки в Україні на сучасному етапі / О.Р. Західна, Д.В. Трохимчук // Молодий вчений. – 2018. – № 10(2). – С. 798–802.

**Г.Ф. Москалик, доктор філософських наук, професор,
академік УАН,
директор Департаменту освіти виконкому
Кременчуцької міської ради, м. Кременчук**

ДО ПРОБЛЕМИ РОБОТИ З УЧНЯМИ, ЩО МАЮТЬ ДЕВІАНТНУ ПОВЕДІНКУ

Робота в закладах освіти з учнями, що мають труднощі у вихованні, була однією з найгостріших у організації роботи педагогів. Роботі з «важковиховуваними» учнями приділялося багато уваги педагогами. Свою систему виховної роботи дітей створив наш земляк А.С. Макаренко. Одним із основоположних факторів виховання він вважав формування у колективу дисципліни і режиму.

«Іноді під дисципліною розуміють тільки зовнішній порядок чи зовнішні міри. Дисципліну не треба розглядати тільки як засіб виховання. Дисципліна є результатом виховного процесу, результат зусиль насамперед самого колективу вихованців, що проявляється в усіх сферах життя: виробничій, побутовій, шкільній, культурній. Дисципліна у нашому суспільстві – це явище моральне та політичне» [1].

При роботі з такою категорією дітей варто зазначити, що тільки розмови з дітьми замало, а іноді і небезпечно. Кожен з нас має різні погляди на природу людини. На жаль, у випадку вчителів, недостатня обізнаність, яку вони «сповідують» антропологією дитини, може вплинути на їх роботу.

Тим більше, що в роботі з учнем, який має освітні труднощі, важливі стосунки між учнем і педагогом. Серед дитячої антропології, виявленої учителями, є щонайменше чотири точки:

а) просвітництво сприймає дитину як «варвара, якого слід якомога швидше вивести з дикого стану». Учителю, використовуючи

власний життєвий та педагогічний досвід, дає учневі готові рецепти наставника. Це формує дитину за подобою дорослих (Дитина – недосконалий дорослий. Дорослий – наставник, експерт);

б) романтичний варіант дитини базується на вірі в те, що «дитина дурна, але з добрим серцем». Педагог уникає серйозно сприймати дитину і не займається чутливими чи складними темами. Тривіалізація дитячого світу – це прояв домінування та зневаги - це не сприяє розвитку. Характерною для цієї орієнтації є мовна стилістика, багата на евфемізми, зменшувальні змістовні та граматичні спрощення. (Дитина – наївна істота. Дорослий – добродушний, надзахисний посібник);

в) дитяча позитивістська антропологія підкреслює переважно когнітивні цінності, а не енциклопедичні знання. До дитини ставляться як до чистої дошки. Учитель недооцінює дитячу творчість, уяву та емоції. (Дитина - порожня посудина. Дорослий – експерт « з лійкою для заливання олею»);

г) гуманістична антропологія дитини, визнає її суб'єктивність і право на гідність. Педагог враховує реальні потреби, можливості та обмеження дитини, ділиться з дитиною своїм досвідом, але також запрошує до спільних пошуків, бо не ставиться до світу дітей як до підлеглого світу дорослих. Усвідомлює, що він також може вчитися у дітей і не приховує цього. (Дитина – пошукач. Дорослий – помічник у пошуку, який має більше досвіду) [2].

Вчена Л. Вольнова розробила спеціальну профілактичну програму для роботи з важковиховуваними підлітками. Відповідно до розробленої профілактичної програми нами була проведена комплексна соціально-педагогічна профілактична робота з важковиховуваними, яка сприяла реалізації педагогічної підтримки. Залежно від реакції підлітків на здійснення соціально-педагогічних впливів, вносилися робочі доповнення (залучення до певного гуртка, індивідуальна бесіда тощо) з урахуванням індивідуальних і типологічних особливостей кожного важковиховуваного, що не входили в межі соціально-педагогічної профілактичної програми. Запропоновані методи дослідження не вичерпують повною мірою всіх аспектів означеної проблеми. Перспективною, на нашу думку, є розробка на основі визначених соціально-педагогічних засад окремих аспектів роботи з сім'ями важковиховуваних; потребує подальшої деталізації вивчення окремих напрямів співпраці з іншими інститутами соціалізації неповнолітніх» [3].

Для досягнення поставленої мети блоку було проведено наступні заходи: проведення тренінгу з контролю гніву як методу корекції важковиховуваності підлітків; організація загальношкільного

заходу «День добрих справ»; проведення дискусій та бесід з етичних проблем; перегляд документального фільму про Велику Вітчизняну війну, художнього фільму «Хатіко»; організація зустрічей підлітків з представниками військово-патріотичних організацій, представниками товариства «Червоний Хрест»; проведення тематичних занять «Моя країна – Україна», «Вихованість – важлива моральна якість людини»; проведення тренінгу «Як зробити батьківство щасливим»; виставка дитячої творчості на тему «Я – патріот своєї країни»; виховна година «Урок громадянина»; проведення конкурсу «Я – українець, я – патріот»; організація занять «Уроки співчуття»; проведення відеолекцій на тему «Що таке доброзичливість?»; проведення тематичного заходу «Тиждень добрих справ»; організація самоаналізу результатів занять в рамках клубу «Підліток» [4].

Зріліший рівень свідомості і самосвідомості дозволяє підлітку помітити деякі протиріччя дійсності. Але вирішити, або хоча б до кінця зрозуміти ці протиріччя підліток поки що не в змозі. Його прагнення до самостійності не має чіткого напрямку, він невдоволений пасивною роллю дитини, але неготовий для відповідальної ролі дорослого. Тому його прагнення до самоствердження часто проявляється агресивно і стихійно.

Підліток легко ідеалізує оточуючих людей і відносини, але швидко в них зневірюється, як тільки знаходить їх невідповідність з упередженим ідеалом. Підліток переживає це дуже болісно, сприймаючи їх невідповідність з упередженим ідеалом. Підліток переживає це дуже болісно, сприймаючи як ошуканство. З цим пов'язаний негативізм і дух протиріччя підлітків. Негативізм виступає як специфічна форма самоствердження через заперечення.

Отже підлітковий вік є складним по своїй суті, оскільки являється перехідним від дитинства до дорослості, відбуваються зміни в усіх напрямках: і в фізичному, психічному, духовному особистісному розвитку, і в оточуючому середовищі підлітка, а точніше в вимогах і очікуваннях до нього. Так ми проаналізували процес соціалізації в підлітковому віці, а тепер охарактеризуємо основні особливості соціалізації важковиховуваних підлітків.

Можна сказати, що особлива характеристика процесу соціалізації важковиховуваних підлітків недостатня, або й зовсім відсутня істотна компонента – цілеспрямована соціалізація, оскільки важковиховувані підлітки чинять опір, не піддаються цілеспрямованому виховному впливу. Ми вже зазначали, що процес соціалізації – явище неминуче, тому, так чи інакше важковиховувані підлітки соціалізуються, але оскільки цей процес неконтрольований, ми не можемо точно передбачити його наслідки, але можемо стверджувати,

що, з огляду на особливості важковиховуваних підлітків, ці наслідки будуть негативними і для суспільства і для самого підлітка. Підліток може засвоювати негативний, з точки зору існуючої в даному суспільстві системи норм та цінностей, досвід, що може призвести до неадекватної, девіантної поведінки в майбутньому.

Ще один ризик, що може виникнути при недостатній, або відсутній цілеспрямованій соціалізації, - це недостатність потрібної інформації в зовнішньому середовищі особистості, що може призвести до певних «пробілів» в значущих для індивіда знаннях та навичках. Ці недоліки в соціалізації можуть призвести до того, що людина не може повноцінно виконувати необхідні для неї соціальні ролі в суспільстві, а також має складнощі у соціальних взаємодіях.

Ще одною особливістю соціалізації важковиховуваних підлітків є те, що свою енергію, свій потенціал, творче начало, особисті ресурси вони направляють на здійснення опору виховному впливу, часто проявляючи агресію [5].

Захист прав дитини в Україні є одним із найприоритетніших напрямів розвитку суспільства.

Складні суспільно-економічні проблеми в країні в 2015-2016 роках, сумні події на сході держави дають нам ґрунт для висновку про різке падіння якості захисту прав дітей в Україні, збільшення фактів їх порушення.

З метою подолання такої ситуації рекомендуємо:

Забезпечити повноцінний фізіологічний розвиток дитини: забезпечення здоровим довкіллям, здоровою їжею.

Державним органам терміново визначити механізми фінансування дитячого санаторно-курортного лікування та оздоровлення (особливо сиріт та дітей з малозабезпечених сімей).

Громадським інституціям, органам освіти, навчальним закладам розробити дієву систему попередження ранніх статевих зв'язків серед дітей і підлітків (особливо в інтернатних закладах та психіатричних закладах для дітей і підлітків) з метою унеможливлення небажаної вагітності та захворюваності на віл - СНІД.

Законодавчому органу країни розробити більш жорсткі та ефективніші методи виявлення та покарання винних осіб у жорстокому ставленні до дитини, упередження фактів сексуального, фізичного та морального насилля [6].

Список використаних джерел

1. Макаренко А.С. Избранные педагогические сочинения. В 2-х т. / ред. коллегия: В.Н. Столетов. – М., Педагогика, 1977. – С.199.

2. Taraszkiewicz, 1996. S. 22-23. Taraszkiewicz M. Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu, CODN, Warszawa, 1996. S. 22-23.
3. Вольнова Л.М. Методичні рекомендації щодо психолого-педагогічної роботи з важковиховуваними неповнолітніми / Л.М. Вольнова. – К. :НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – 36 с.
4. Силкіна С.А. Система соціально-педагогічної підтримки важковиховуваних підлітків в умовах сільської школи// Молодий вчений. – 2015. – № 2 (4). – С. 105–108.
5. Редько Л.О. Особливості соціалізації важковиховуваних підлітків //Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2011. – Вип. 3(11). – С. 56–68.
6. Москалик Г.Ф. Проблема захисту прав неповнолітніх у сучасній Україні // Г.Ф. Москалик // Імідж сучасного педагога.– 2016.– № 8. – С. 61–62.

**В.В. Татарінов, кандидат економічних наук, доцент,
директор Кременчуцького інституту
Університету імені Альфреда Нобеля», м. Дніпро**

ЕКОНОМІКА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Вищим етапом розвитку постіндустріальної економіки є економіка знань. У ній основними факторами є знання і людський капітал. Процес розвитку такої економіки укладений в підвищенні якості людського капіталу, в підвищенні якості життя, у виробництві знань, високих технологій, інновацій, послуг високої якості.

Людський капітал в розвинених країнах став головним продуктивним фактором, а розвинені країни світу мають основною часткою світового людського капіталу. При цьому більшу частину інвестицій ці країни здійснюють саме в людський капітал.

Подальший розвиток економіки пред'являє все більші вимоги до рівня освіченості громадян. Постійно зростає кількість професій, що вимагають вищої професійної освіти. Причому найбільшою мірою це відноситься до постійного зростання кількості і частки робочих спеціальностей, для яких необхідне отримання вищої освіти на рівні бакалаврату.

При створенні в Україні «економіки знань» необхідно пам'ятати, що у нас виникають питання не тільки інноваційного розвитку, а й

просто відтворення, так як рівень зносу основних фондів на підприємствах вкрай великий і в деяких галузях наближається до 80%.

Сьогодні відчувається проблема дефіцитності фахівців, наприклад, з технічною освітою, яким відводиться провідне місце в інноваційному процесі. За даними Державної служби зайнятості, в даний час в Україні інженерів менше 20% від загальної кількості фахівців з вищою освітою.

Рівень охоплення освітою в Україні вище, ніж в країнах із середнім доходом, а в ряді випадків досягає рівня країн з високим рівнем доходів. У загальному підсумку за індексом рівня освіти Україна навіть займає 36-те місце серед 177 держав [1].

Щоб здійснити реформи в сфері науки і освіти, необхідно конкретизувати цілі і шляхи реформування.

Проводячи реформи в сфері освіти і ставлячи за мету – підвищення якості підготовки випускників ВНЗ – необхідно вирішувати питання стимулювання головних дійових в цій сфері осіб – студентів і професорсько-викладацького складу. Без виконання цієї умови навряд чи можна розраховувати на успішний хід реформ. При цьому стимулювання має бути тісно пов'язане з головною метою – підвищенням якості освіти.

Оскільки досягнення зазначеної мети навіть в умовах дії Болонської системи входить в сферу внутрішніх вузівських завдань, то, таким чином, стимулювання якості підготовки фахівців лягає на плечі вузів. Однак держава тут теж не може залишитися осторонь.

З урахуванням ситуації, що склалася в Україні з демографічним станом та з метою стимулювання студентів до підвищення якості знань, на нашу думку, доцільно дозволити ВНЗ дострокову атестацію випускників за умови дострокового якісного вивчення ними всієї вузівської програми.

Ставлення витрат на освіту і науку до ВВП в економічно розвинених країнах становить близько 7,5%, а в Україні близько 5%. Витрати на наукові дослідження в розвинутих країнах, як правило, складають 2-3% від ВВП, а в Україні 0,2-0,3% [3].

Реформами в сфері вищої освіти в Україні передбачаються:

1) сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя;

2) доступність вищої освіти;

3) незалежність здобуття вищої освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій (крім установ вищої духовної освіти);

4) міжнародна інтеграція і інтеграція системи вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи;

5) наступність процесу здобуття вищої освіти;

6) державна підтримка підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямків фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної, художньої і педагогічної діяльності;

7) державна підтримка освітньої, наукової, науково-технічної, художньої та інноваційної діяльності університетів, академій, інститутів, коледжів, зокрема шляхом надання пільг по сплаті податків, зборів та інших обов'язкових платежів закладам вищої освіти, які здійснюють таку діяльність;

8) сприяння здійсненню державно-приватного партнерства в сфері вищої освіти;

9) відкритість формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою [2].

Підприємства малого бізнесу здатні швидше перемикатися на розробку і виробництво нових видів продукції, від яких представники великого бізнесу, як правило, відмовляються через високий ступінь ризику. Темпи освоєння нових видів виробів або послуг в малих підприємствах на 30% вище, а ефективність, при відносно невисоких витратах, вище практично в 8 разів [4].

В Україні основну частину доданої вартості (41,2%) формують середні підприємства. На малі доводиться 10,9%. При цьому істотна частка суб'єктів малого і середнього бізнесу спеціалізується на торгівлі, а в промисловості працюють всього 12,7% невеликих компаній.

На основі викладеного матеріалу можна зробити наступні висновки:

1. Освіта і наука стають найважливішими галузями світової економіки і головними факторами, що забезпечують накопичення людського капіталу.

2. Слабке фінансування освіти і науки в Україні загрожує економічній безпеці країни і не забезпечує накопичення людського капіталу до рівня, необхідного для переходу до економіки знань.

3. З метою забезпечення умов для накопичення людського капіталу державі необхідно:

– визнати освіту і науку провідними галузями народного господарства;

– визначити перелік пріоритетних наукових напрямів, де можливе створення унікального продукту;

- забезпечити випереджальний розвиток освітньої та наукової сфери за рахунок кардинальної зміни фінансування з урахуванням закордонного досвіду, особливо в пріоритетних напрямках;

- стимулювати великий бізнес до фінансування освіти і науки;

- створити у сфері вищої освіти умови, що забезпечують стимулювання як студентів, так і викладачів на підвищення якості підготовки кадрів;

- сприяти залученню засобів масової інформації до процесу популяризації якісної освіти і престижу вчених, інженерів, професорського і викладацького складу ВНЗ;

- популяризувати серед молоді престижність і важливість отримання вищої технічної освіти;

- пропагувати та підтримувати взаємодію університетської науки та бізнесу.

4. З метою створення цивілізованої конкуренції в економіці, забезпечення стійкого попиту на результати наукових досліджень і розробок та ефективного використання людського капіталу державі необхідно:

- визначити в якості пріоритету розвиток малого і середнього виробничого підприємництва;

- створити електронні ресурси по регіонах для інформаційної та консалтингової підтримки інвестиційно – інноваційної діяльності виробничих МСП;

- використовувати закордонний досвід по створенню і функціонуванню програм підтримки малого і середнього підприємництва;

- розвивати співпрацю з міжнародними організаціями з питань фінансування виробничих МСП;

- активізувати через засоби масової інформації населення до участі у створенні і розвитку виробничих МСП;

- створити умови для активного зростання капіталізації в системі фінансово-кредитного та інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності шляхом створення фондів фінансової підтримки інноваційно активних підприємств;

- спростити податкове адміністрування і звітність за результатами підприємницької діяльності для малих і середніх підприємств;

- активізувати залучення малого і середнього виробничого бізнесу до виконання державних замовлень.

Список використаних джерел

1. Гришнова О.А. Людський розвиток [Електронний ресурс]: навч. посіб. / О.А. Гришнова. – К. : КНЕУ, 2006. – 227с.

2. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2014 – №37–38.

3. Ишина И.В. Управление внебюджетными ресурсами высших учебных заведений/ И.В. Ишина // Университетское управление: практика и анализ. – 2000. – № 4. – С.15.

4. Лазарова Л. Основы функционирования малого бизнеса: учебное пособие / Л. Лазарова, Ф. Каирова, Т. Шелунова – М.: Прометей, 2019. – 260 с.

**Цзоу Ченчжан, кандидат філологічних наук
Пекінський педагогічний університет (Китай)**

ДО ПИТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Нові виклики, які постали перед освітою взагалі, і університетською зокрема, що пов'язані з організацією дистанційної освіти в Китаї та усьому світі у зв'язку із поширенням пандемії коронавірусу (КОВІД-19), дали нам можливість переглянути та оцінити здатність освіти швидко переформатуватися і забезпечити освіту в нових, іноді незвичних умовах.

Але набагато ширші вимоги ставить перед собою ідея Віртуального університету.

«Сучасний світ характеризується постійним зростанням інтенсивності змін, які мають непередбачуваний характер. Динаміка соціокультурних трансформацій дедалі більше охоплює усі без винятку сфери життя людини і соціуму. Сфера освіти є важливим соціальним інститутом, оскільки через систему освіти відбувається трансляція соціокультурного досвіду. По-перше, потрапляючи до сфери освіти, особистість отримує потужний інтелектуальний заряд для подальшого розвитку і становлення, інтелектуального, професійного зростання та особистісного вдосконалення. По-друге, трансформація сучасного планетарного суспільства на шляху до інформаційного етапу неминуче вимагає якісних змін в усіх сферах його функціонування, особливо у сфері освіти. Ця вимога зумовлена, перш за все, динамічним характером світової економіки, необхідністю швидкої перекваліфікації та високого рівня загальної та професійної освіти. Вплив інформаційних технологій виходить далеко за межі технологічного їх розуміння як засобу забезпечення навчального процесу, наразі вони формують ціннісно-смысловий зміст освіти як цілісної системи, формуючи усі без винятку етапи навчання і досліджень. Охоплюючи усі ланки освіти – від дошкільної до післядипломної – найпомітніше інформаційні технології

визначають саме ланку вищої освіти, яка має на меті підготовку сучасного професіонала, становлення якого відбувається власне через наявність у нього інформаційної компетентності» [6; с.3].

Проект першого в світі університету дистанційної освіти був започаткований 1960 року у Великобританії і отримав назву Open University. Відкритий університет заснувала сама королева Великобританії, а канцлером (ректором) призначили спікера палати общин, тобто, було зроблено все, щоб університет став одночасно і масовим, і престижним. Назва університету була вибрана так, щоб показати його доступність у зв'язку з невисокою ціною і можливістю не часто відвідувати аудиторні заняття. Тепер в університеті щорічно навчається близько 200 тис. студентів.

Французький національний центр дистанційного навчання (CEND) був заснований у 1969 році. Про масштаби його діяльності свідчать такі дані: кількість навчальних курсів – 2,5 тисячі, кількість користувачів – 350 тисяч, філії в 120 країнах світу, 5 тисяч викладачів беруть участь у розробці учбових курсів і освітньої діяльності. Технічні засоби, використовувані в організації роботи CEND, включають супутникове телебачення, відео- і аудіокасети, електронну пошту, Internet, а також традиційні літературні джерела.

Інші старі центри дистанційної освіти в Європі – це Національний університет дистанційної освіти (UNED) в Іспанії (58 учбових центрів у країні, 9 за кордоном) і Балтійський університет (BU) з штаб-квартирою в Стокгольмі, що об'єднує 10 країн Балтійського регіону.

У 1987 р. було засновано Європейську асоціацію університетів з дистанційного навчання, яка згодом переросла в Європейський відкритий університет, до складу якого входять 17 членів-організаторів із 15 країн [3; с. 7-8].

Віртуальні університети доповнюють систему традиційної очної і заочної форм навчання, в якому останнє переноситься в ІОС. Навчальний процес здійснюється за допомогою ІКТ та ІКМ з будь-якого місця і в будь-який зручний час. Окрім того, сучасні інформаційно-комунікаційні технології вдало інтегруються у традиційний навчальний процес, надаючи можливість реалізації поставленої мети – підготовці та підвищенню кваліфікації фахівців. Побудова віртуального університету дозволяє частково або повністю перевести всі процеси, що відбуваються, у віртуальне середовище: розповсюдження матеріалів, публікування новин, спілкування між студентами в аудиторії, індивідуальне спілкування між студентами і викладачами та ін. Створення навчально-методичних продуктів та їх використання

дозволяє поєднувати найкраще в традиційному та інноваційному навчальному процесі [2; с. 182-183].

Загальнотеоретичні засади відкритої освіти, яка виступає середовищем віртуального університету, аналізуються у роботах таких дослідників як В. Журавський, М. Згуровський, Г. Москалик, К. Поппер, Д. Свириденко.

Учений Г. Москалик, досліджуючи проблему комунікації, зазначає: «У системі освіти реалізуються три початкові функції комунікації, які виділилися досить давно: активаційна, інтердиктивна, дестабілізуюча. Активаційна функція спонукає до дії, вчинку в певному усвідомленому напрямку, прикладами є заклик, наказ, вимога, девіз, які реалізуються як у навчальному процесі, так і у позанавчальних взаємодіях. Інтердиктивна функція, навпаки, пов'язана із заборобою, гальмуванням всіх дій крім однієї, вона особливо важлива у виховній, комунікативній взаємодії педагога з учнями в ситуаціях ризику і надзвичайних обставин. Дестабілізуюча функція відображає складність і суперечливість соціального життя освітнього закладу: погоджуючись і підтримуючи думку того, хто навчається, думка, протиставляє себе іншій або групі, вступаючи з ними в суперечливі відносини, відповідно, виникає якийсь хаос, організовується дестабілізація комунікативної взаємодії. Подібні ситуації в навчальних закладах виникають як спонтанно, так і навмисно реалізуються при використанні інтерактивних форм при реалізації певної мети, пов'язаної з освоєнням, найчастіше, нового навчального матеріалу, контролем знань, а також у виховній комунікативній взаємодії» [4; с.191].

Дослідник В. Осадчий зазначає: «...Одним з найголовніших напрямків інформатизації сучасного суспільства є забезпечення сфери освіти теорією і практикою розробки та використання інформаційних технологій. Суть постіндустріального переходу для системи освіти в тому, щоб навчити людину користуватися новими технологіями освоєння знань навколишньої дійсності. Нові освітні програми повинні допомагати людині нарощувати індивідуальний потенціал і реалізовувати його у діяльності, а також формувати готовність до пошуку та придбання нових засобів діяльності. Ще один чинник, який лежить в основі змін у структурі діяльності установ вищої професійної освіти, – це ринок праці. Вимоги роботодавців до випускників вузу сьогодні є питанням діалогу між роботодавцями, викладачами та випускниками вузів. Система освіти повинна навчитися знаходити баланс між зовнішніми, ринковими, корпоративними запитами і внутрішніми можливостями та ресурсами. Застосування ІКТ в освіті привело до появи нового покоління інформаційних освітніх технологій, які дозволили підвищити якість освіти завдяки створенню нових засобів

навчання та більш ефективній взаємодії викладачів і студентів. Впровадження ІКТ в сферу освіти стало початком революційного перетворення традиційних методів і технологій навчання та всієї галузі освіти. В освітньому інформаційному середовищі можна виділити внутрішній і зовнішній рівні. На внутрішньому рівні вищі навчальні заклади представляють:

- матеріали навчальних дисциплін;
- ресурси для документообігу між підрозділами;
- внутрішньо корпоративні засоби спілкування.

На зовнішньому рівні вищі навчальні заклади представляють освітню інформацію як частину загальноукраїнського сегменту Інтернету (Уанету) і Всесвітнього Інтернету:

- інформацію про заклад, підрозділи, умови прийому, навчально-виховну і науково-дослідну діяльність;
- проекти (наукові, соціальні) навчального закладу;
- інформацію про студентське життя;
- відомості про бібліотечні ресурси;
- відкриті матеріали щодо навчальних дисциплін;
- відкриті документи (наприклад, розклад, графік навчального процесу);
- інформація іноземною(ими) мовою(ами);
- засоби спілкування (чати, форуми).

Освітня інформація, що представляється вищим навчальним закладом як поняття інтегративне включає в себе різноманітні види інформації (текст, графіка, відео, аудіо, гіпертекст) і різні форми її пред'явлення в мережі (вебсайт, веб-квест, електронний підручник, освітній портал тощо). Чим більше інформації про діяльність та досягнення вищого навчального закладу представляє на зовнішньому рівні (двома чи більше мовами), тим вище рівень інтеграції вищого навчального закладу до міжнародної співпраці.

Вся сукупність використовуваних ІКТ складає інформаційне середовище вищого навчального закладу, яке може складатися з різної кількості інформаційних ресурсів різного призначення. Найчастіше вищі навчальні заклади представлені офіційним та неофіційним (розроблений студентами) інформаційним ресурсами, а також Інтернет/Інтранет-ресурсами для забезпечення дистанційної форми навчання, роботи з бібліотечними матеріалами (зрідка електронною), автоматизованою системою управління (АСУ) навчальним закладом тощо» [5; с. 8-9].

Основним у проекті «Віртуальний університет», розробленого Консалтинговою компанією «АБАКУС» є те, що його розроблено у повній відповідності до Закону України «Про вищу освіту» та інших діючих нормативних актів, які регулюють діяльність у галузі освіти.

Можливості інструментарію дозволяють у повній мірі реалізовувати як моделі процесів (і їх підтримку) у реальному університеті, так і повноцінний віртуальний університет або факультет. Принципової різниці немає.

При цьому не має ніякого значення, яка саме форма навчання: стаціонарна (очна), заочна (дистанційна), вечірня чи екстернат, а також за яким освітньо-кваліфікаційним рівнем (бакалавр чи магістр) буде представлена у віртуальному університеті. Перед законом всі вони рівні [1; с.42].

Список використаних джерел

1. Буяло Д.В. Концепція віртуального університету та віртуальної моделі реального університету / Д.В. Буяло та ін. // Підготовка кадрів. – 2007. – С. 42.
2. Кадемія М.Ю. Дистанційне навчання у віртуальному університеті як спосіб доступу до якісної освіти / М.Ю. Кадемія, В.О. Уманець // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2016. – №. 2. – С. 182–183.
3. Козяр М.М. Віртуальний університет (на прикладі ЛДУ БЖД): навчально-методичний посібник / М.М. Козяр, О.Б. Зачко, Т.Є. Рак. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – С. 7–8.
4. Москалик Г. Комунікаційна природа освіти / Г. Москалик // Гілея: науковий вісник. – 2014. – №. 83. – С. 191.
5. Осадчий В.В. Теорія і практика створення віртуального представництва педагогічного університету / В.В. Осадчий // Науковий вісник Донбасу. – 2010. – С. 8–9.
6. Цзоу Ченчжан. Віртуальний університет як освітній феномен інформаційного суспільства : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 09.00.10 / Цзоу Ченчжан ; наук. кер. Д. Б. Свириденко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2017.

Л.В. Черноволенко, студентка

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У РОБОТІ З ПЕРСОНАЛОМ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Необхідність усвідомлення нової організації в роботі з персоналом ставить сучасного керівника перед пошуком нових стилів керівництва. Але на жаль, стереотипи, які були набутими протягом життя, як професійного так особистісного, не дають в повній мірі

реалізувати повноцінну, ефективну роботу з персоналом освітнього закладу. Тож, щоб мати уявлення чому стереотипи заважають в роботі, потрібно розкрити суть цього поняття як психологічну так і соціальну.

Опрацювавши низку наукової літератури, можна погодитись з тим, що поняття «стереотип» увійшло в побут завдяки американському вченому, журналісту, письменнику Волтеру Ліппману який він застосував у своєму описі концепції громадської думки в 1922 році. Подальшим вивченням проблеми стереотипів займалися А. Шерріфс, Д. Майерс, Дж. МакКі, Г. Баузіnger, та інші. Є відомі результати роботи науковців та дослідників Ш. Амонашвілі, Є. Дніпрова, Е. Кей, С. Френе, В. Шаталова, та інших.

Посилаючись на визначення Ліппмана можна виокремити певне визначення: «Стереотип – це прийнятий в історичній спільності зразок сприйняття, фільтрації, інтерпретації інформації при розпізнаванні й впізнавання навколишнього світу, заснований на попередньому соціальному досвіді.

Система стереотипів являє собою соціальну реальність. Стереотипи – це упереджені думки, які рішуче керують всім процесом сприйняття. Вони маркують визначені об'єкти як знайомі й незнайомі, так що ледве знайомі здаються відомими, а незнайомі – глибоко незнайомими. Вони будуються знаками, які можуть варіювати від істинного індексу до невизначеної аналогії» [1, с. 332–340].

Іншими словами, це певний шаблон мислення, відношення, копіювання, заобов'язаності, тобто те, що як правило, не має ніякого відношення до реальності. Тому, що керівник має вже готові знання на вирішення конкретних задач та алгоритм подальших дій, але не спрямованих на формування самостійності, об'єктивності, підвищення реальної кваліфікації педагога.

Також існують певні стереотипи щодо стилів керівництва при роботі з персоналом (тобто якщо це ліберальний стиль, то це не добре, а якщо демократичний то це найліпше), їх визначають всього шість: директивний лідер, авторитарний лідер, лідер-коуч, демократичний лідер, лідер, що задає темп та лідер-партнер. Звісно кожен керівник використовує у своїй роботі саме той стиль який йому притаманний, використовуючи його він спирається на особистий досвід, певних робочих та соціальних обставин, ідеалів, життєвих цінностей.

Чому постає питання, щодо стереотипів в роботі з персоналом, та як можна подолати стереотип не мислення керівника та змінити відношення до підлеглого? Якщо для роботи керівнику важливо підвищити статус закладу, досягнути високої якості освіти то насамперед кращим способом уникнення стереотипів, буде більше дізнатись про підлеглого. Це особливо актуально для визначення рівня

групової сумісності, розуміння того, що співробітник є незмінним соціально-психологічним типом, а не тільки особистістю.

Л. Орбан-Лембрик визначає соціально-психологічний тип так: «Це узагальнене відображення сукупності соціально-психологічних особливостей і якостей особистості, які виявляються в конкретному соціально-психологічному середовищі» [3, с. 83].

Важливим також є комунікативні здібності як керівника так і персоналу, тобто універсальні стосунки в спілкуванні, бо саме діалог є засобом формування самобутності особистості. Сама ж ефективність прогресу комунікативних особливостей особистості, залежить від її кооперації як в колективі, так й не менш важливо із колективом, тобто розуміння того, що виходить від взаємин керівника з підлеглими. Особливо важливим є вміння психологічно правильно не тільки включатись у процес спілкування не спираючись на певні стереотипи, а вміння підтримувати спілкування, систематично заохочувати свою активність та що не мало важливо і активність підлеглого, ефективно передбачувати певний розвиток ситуації в умовах якої відбувається комунікація, вміння долати психологічні бар'єри, обирати певну манеру поведінки, жести які мають бути адекватними та міміку.

Головна увага при цьому зосереджується на мотивації керівника до успішної діяльності в інтересах освітнього закладу. Тому особлива увага акцентується на особистості керівника, на необхідних особистісних його якостях.

Дослідник сучасних проблем освіти Г. Москалик зазначає, що «серед найголовніших завдань модернізації сучасної української школи залишаються питання: орієнтація змісту освіти на швидкий розвиток новітніх технологій, штучного інтелекту, нового мислення; підготовка працівників для промисловості, які вміють критично мислити, можуть створювати новий продукт, у т. ч. й електронний; освіта потребує якісної та вчасної модернізації, оновлення структури, перепідготовки кадрового складу педагогічних і науково-педагогічних працівників, відповідності матеріально-технічної бази потребам ринку праці; з упровадженням у навчально-виховний процес сучасних технологій, педагог усе більше набуває функції консультанта, порадника, наставника; організація для майбутніх педагогів спеціальної психолого-педагогічної підготовки, оскільки в їхній професійній діяльності реалізуються не тільки спеціальні предметні знання, але й сучасні знання у сфері педагогіки і психології, акмеології, технології навчання та виховання; філософське переосмислення стосунків із мережною людиною – глобалістською людиною, яка володіє інформаційно-комунікаційними технологіями, англійською мовою, надає перевагу

електронному стилю листування й зустрічей, отже, мобільна у віртуальному просторі та оперативна в реальному часі» [2, с. 32–33].

Отже, можна визначити, що наявність стереотипів в педагогічній та управлінській діяльності блокує розвиток особистості, заважає зробити важливі кроки до удосконалення, змін, впровадження нових ідей. Що важливо для цього зробити: використовувати у своїй роботі всі шість стилів керування, беручи з кожного те, що буде найбільш ефективне в роботі з персоналом, в освітньому процесі гуманні пріоритети поставити на першому місці, врахування соціально-психологічних умов життя кожного працівника.

Тобто потрібно відмовитись від звичних стереотипів відтворення вже освоєних, але застарілих і неефективних прийомів професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Lance C. E. A test of the context dependency of three causal models of halo rater error / Lance C. E., LaPointe J., Stewart A. // Journal of Applied Psychology. – 1994. – Vol. 79, №3. – P. 332–340.
2. Москалик Г. До сучасних проблем модернізації української школи / Г.Ф. Москалик // Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. Всеукраїнського круглого столу «Інтеграція змісту освіти в профільній школі», 17 квітня 2019 р., Полтава / Інститут педагогіки НАПН України; Полтав. обл. ін-т післядипл. пед. освіти ім. М. В. Остроградського / [головн. ред. В. Р. Ільченко]. Вип. 11. Полтава : ПОПШО, 2019. 184 с.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: [навчальний посібник] / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2005. – 83 с.

*Науковий керівник: Г.Є. Меньїлова,
кандидат економічних наук, доцент*

Ю.Г. Шутка, студентка
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ ТА ЙОГО СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

У сучасних реаліях, коли модернізація національної економіки випереджає модернізацію професійної освіти і навчання, гостро постає необхідність швидкої системної змістової взаємодії науки і практики у напрямі забезпечення якості управління.

Управління як категорія, що не так давно увійшла в освітню галузь, не має однозначного визначення. Так, «Філософському енциклопедичному словнику» знаходимо таке визначення категорії управління: «елемент, функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження їх певної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми, цілі діяльності [9].

Г. Єльнікова визначає управління як особливий вид людської діяльності в умовах постійних змін внутрішнього і зовнішнього середовища, який забезпечує цілеспрямований вплив на керовану систему для збереження і впорядкування її в межах заданих параметрів на основі закономірностей її розвитку та дії механізмів управління [2].

Б. Гаєвський вважає, що процес управління є впорядкуванням системи [8]. Позиція Б. Андрушківа полягає у розумінні управління як цілеспрямованої дії на об'єкт з метою зміни його стану або поведінки у зв'язку зі зміною обставин [7].

Отже, управління як категорія це: спрямована діяльність, робота кого-, чого-небудь; перебіг якогось процесу; вплив на розвиток, стан чого-небудь [1].

Професійне управління – це поєднання управлінських знань з умінням спілкуватися з людьми (комунікабельністю, дипломатичністю, тактовністю), чітко та ясно висловлювати думки в будь-якій формі (усній, письмовій); це здатність до об'єктивності та незалежності, уміння робити та формулювати висновки, патріотично ставитися до колективної справи, державних інтересів [8, с.9].

Специфічною рисою, яка притаманна управлінській діяльності, можна виділити те, що вона спрямована на забезпечення системного цілісного характеру функціонування як педагогічної системи, так і системи управління. Відповідно, від забезпечення системного характеру змісту управлінської діяльності залежить цілісність структурних компонентів керуючої системи.

У сучасній теорії управління є декілька підходів до структури функцій управління: системний (Л. фон Берталафні), ситуаційний (Т. Бернс, Р. Сталкер), процесний (Л. Файоль). Ефективність впровадження зазначених підходів визначається різноманітними чинниками, що пов'язані із сутністю процесу управління.

Упровадження системного підходу в управлінні закладами освіти є предметом дослідження багатьох вчених: І. Бех, Л. Калініна, Н. Моїсєєва, Г. Осовська, О. Песоцька, О. Пехота, Г. Сорокіна, І. Якіманська та ін.

На думку Г.Осовської, системний підхід – це не набір якихось посібників чи принципів для керівників. Це спосіб мислення стосовно

організації і управління. Науковець зазначає, що системний підхід допомагає керівнику побачити організацію в єдності складових її частин, що нерозривно переплітаються із зовнішнім світом [5, с. 52].

Учений Г. Москалик стверджує, що «розбудова освітянської галузі, зміна старих освітніх структур, забезпечення якісної освіти та рівного доступу населення до неї, зміна форм навчання, методичних підходів, врахування особистості учня чи студента, оновлення змісту освіти (поповнення навчальної програми новими знаннями, полегшення програм шляхом скорочення «баластових знань») потребує розробки та імплементації нового українського законодавства з питань освіти» [3, с. 59–60].

Системність управлінської діяльності будь-якого навчального закладу забезпечує створення прогностичних, педагогічних, психологічних, організаційних, правових, кадрових, матеріально-фінансових, ергономічних, медичних умов. [10, с. 154].

Дослідник Г.Москалик зазначає, що «для підвищення рівня компетентності керівників ЗЗСО необхідно органам управління освітою та методичним службам міст і районів організувати дієву систему регулярного підвищення кваліфікації у вигляді групових та індивідуальних форм роботи. Для підвищення фахової майстерності у питаннях фінансово-господарської діяльності для обміну досвідом, читання лекцій необхідно запрошувати спеціалістів-практиків, які мають досвід роботи у ролі розпорядників коштів, кваліфікованих бухгалтерів, фахівців контролюючих органів» [4].

Таким чином, сутність системного підходу можна представити такими положеннями: 1) формулювання цілей і з'ясування їхньої ієрархії до початку будь-якої діяльності, яка пов'язана з управлінням і особливо з прийняттям рішень; 2) досягнення поставлених цілей при мінімальних витратах за допомогою порівняльного аналізу альтернативних шляхів і методів досягнення цілей і здійснення відповідного вибору; 3) кількісна оцінка цілей, методів, засобів їхнього досягнення, заснована не на часткових критеріях, а на широкій і всебічній оцінці всіх можливих і запланованих результатів діяльності.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія /Г.В. Єльнікова. – Київ : ДААКО, 1999. – 303 с.

3. Москалик Г. Ф. Формування нових правил та норм функціонування освіти: філософські погляди //ПостМетодика. / Актуальні питання сучасної педагогіки. –2017. - № 2-3 (127-128).- С. 59.
4. Москалик Г. Ф. Знання та уміння керівника школи як показник рівня його компетентності у перші роки роботи / Г. Ф. Москалик // Імідж сучасного педагога. - 2016. - № 3. - С. 11-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2016_3_4.
5. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій: Навчальний посібник. – К. : Кондор, 2005. – 860 с.
6. Сорокіна Г., Малаканова Л. Управління загальноосвітнім навчальним закладом у контексті особистісно орієнтованого підходу // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – Вип. 9. – С. 263 – 266.
7. Управління інноваційним розвитком загальноосвітнього навчального закладу : моделі, соціокультурні процеси, технології : наук.-метод.посібник / Л.М. Калініна та ін.; за наук. Ред.. проф.. Л.М. Калініної. – Київ, Володимирець : Інформатодор, 2011. – 560 с.
8. Управління навчальним закладом : Підручник для магістрантів педагогічних університетів / С.Г. Немченко, О.Б. Голік, О.А. Крильова, О.В. Лебідь – Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. – 516 с.
9. Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.
10. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом : Навч.посіб. – К.: Знання, 2006. – 365 с.

*Науковий керівник: Г.Є. Меньяйлова,
кандидат економічних наук, доцент*

А.В. Андрєєва, ФБС-17зс
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

СУЧАСНІ МЕТОДИ ШАХРАЙСТВА У ВІТЧИЗНЯНІЙ БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

У сучасному світі без банківських послуг обійтися важко. Багато банків заохочують нових клієнтів різноманітними пакетами послуг. Кожен клієнт бажає співпрацювати з надійним банком.

Банківські установи приділяють значну увагу безпеці своїх даних від шахраїв, створюють та удосконалюють програми безпеки. Сьогодні сучасний світ – багатотехнологічний не лише для забезпечення інформаційного захисту банківськими установами, але й використанням шахраями передових інформаційних технологій для злочинних крадіжок коштів клієнтів.

Наразі існує декілька найпопулярніших способів шахрайства. Фішинг – шахраї використовують кілька стандартних механізмів крадіжки грошей:

а) на мобільний телефон, іноді навіть не прив'язаний до рахунку надходить дзвінок від особи, яка представляється співробітником банку – клієнту повідомляють про сумнівний рух за картою і просять назвати CVV» – код перевірки платіжною системою справжності карти. У такому разі ніколи не слід нічого повідомляти, якщо дзвінок зробив не сам клієнт за номером підтримки, будь-яка інформація може бути використана для розкрадання його коштів. Краще перервати дзвінок і передзвонити своєму банківському менеджеру самостійно;

б) на пошту клієнта приходить лист, підписаний його обслуговуючим банком і пропонується клієнту ввести логін і пароль у його особистому кабінеті. Банківські працівники ніколи не використовують такий спосіб роботи з клієнтами, будь-які листи на особисту пошту з пропозицією повідомити персональні дані, номер карти будуть використані шахраями [2].

Телефони та інші мобільні пристрої. Мобільний банк може бути встановлений на мобільний пристрій. Слід мати на увазі, що, відвідування сайтів можуть запустити у пристрій програму-вірус і замінити вікно Інтернет-банку. Необхідно вкрай уважно ставитися до будь-яких, навіть мінімальних, змін в інтерфейсі. При цьому такі шахрайські програми можуть одночасно і блокувати отримання СМС-повідомлень про зняття грошей з рахунку. Неотримання повідомлення про виконання власної операції вже стане сигналом. Загублений телефон із встановленим на ньому Інтернет-банком стане здобиччю шахрая, незважаючи на те, що браузер не запам'ятовує паролі на вхід в особистий кабінет, він може бути визначений програмою-вірусом. Виходячи з цього, потрібно не тільки думати про збереження мобільних пристроїв, але і уважно ставитися до ситуації, коли мобільний пристрій віддається, наприклад, у ремонт [2].

Інтернет. При оплаті придбаних в Інтернеті програм, книг, музики, товарів часто потрібно ввести номер своєї картки. Кошти за покупку списуються, і власник нової гри не думає про те, що номер його карти міг стати відомим шахраям. Перехоплення може здійснюватися за допомогою програм, встановлених на сайті продавця, і далі гроші будуть списані з карти клієнта. Уникнути цього ризику можна, якщо, оплачувати товари через Інтернет:

а) тримати гроші на спеціальній банківській карті, на яку не перераховується більше коштів, ніж необхідно для здійснення однієї покупки чи встановити денний ліміт списання коштів;

б) застосовувати віртуальні банківські карти, не користуватися неперевіреними сайтами;

с) встановити послугу Secure Code [2].

Отже, на даний час з впевненістю можна констатувати той фактор, що шахрайство відрізняється здатністю швидко змінювати форми прояву і проникати практично в усі сфери соціального життя та найбільшою мірою вразливим перед шахрайством виявився банківський сектор, незважаючи на те, що банки витрачають величезні кошти на підтримку власної безпеки свого майна і майна клієнтів. Швидка модернізація банківського сектора, обумовлена появою електронних систем взаєморозрахунків, викликала до життя десятки нових форм шахрайства, які вимагають адекватної правової (у тому числі кримінально-правової) оцінки.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс – Режим доступу: minfin.com.ua.
2. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://finclub.net/views/lovkost-ruk-top-skhemy-moshennichestva-v-bankakh.html>

3. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://searchinform.ru/resheniya/otraslevye-resheniya/informatsionnaya-bezopasnost-bankov/bankovskoe-moshennichestvo/vidy-bankovskogo-moshennichestva/>

*Науковий керівник: Т.М. Болгар
доктор економічних наук, професор*

**Ю.Ю. Близнюченко, гр. ФБСкр-18 вм,
М.Я. Сечкова, гр. ФБСкр-19 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

На сьогоднішній день, у зв'язку з економічною та політичною ситуацією яка склалася в країні ефективність та стійкість розвитку підприємств має найбільшу значимість, так як саме в даному секторі економіки створюється та обертається велика частина національних ресурсів, що безпосередньо є важелем розвитку економіки країни в цілому. Тому багато підприємств змушені приділяти все більше уваги проблемам, які пов'язані з формуванням і підвищенням ефективності використання своїх фінансових ресурсів та шукати нові джерела для поліпшення свого фінансового стану.

Джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є сукупність джерел які задовольняють та будуть задовольняти потреби у капіталі в майбутньому, що в свою чергу забезпечить розвиток підприємства. В якості основних джерел фінансування підприємств виділяють власні, залучені та позикові кошти. Самофінансування включає в себе накопичення прибутку, амортизаційні відрахування, резервний фонд та статутний капітал. Залучені кошти складаються в основному з коштів акціонерів, засновників або учасників, випуску і розміщення акцій. Позикові або кредитні кошти представляють собою банківські та комерційні кредити, а також випуск і розміщення облігацій.

Підприємство може формувати свій капітал, використовуючи різні джерела фінансування, в залежності від форм власності, на основі якої створюється підприємство. При цьому, склад і структура джерел формування фінансових ресурсів не є раз і назавжди постійною величиною. Вони залежать від економічного стану підприємств, особливостей формування запасів і витрат і можуть з часом змінюватися.

Таким чином, будь-яке підприємство має можливість формувати фінансові ресурси як за рахунок внутрішніх, так і зовнішніх джерел. Звичайно, для самого суб'єкту господарювання доцільніше використовувати внутрішні

джерела і ні від кого не залежати, але сучасний висококонкурентний ринок вимагає постійно вдосконалювати виробничий процес, що в свою чергу потребує постійного вливання фінансових ресурсів в умовах обмежених власних джерел.

Але в той же час, керівництво підприємства повинно постійно контролювати співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами фінансових ресурсів. Надмірне використання зовнішніх джерел свідчить про повну фінансову залежність організації від сторонніх осіб, а переважання власних – про неефективну фінансову політику і про відсутність інвестиційних проєктів, що в майбутньому може призвести до старіння технології виробництва, і як наслідок, до падіння попиту на продукцію яку виготовляє підприємство.

Також, на формування фінансових ресурсів та функціонування підприємства впливають, як внутрішні так і зовнішні фактори. До зовнішніх факторів можна віднести насамперед: залежність підприємства від взаємовідносин зі своїми партнерами; попит на продукцію; тенденції розвитку галузі, економіки країни та інших незалежних від підприємства чинників. До внутрішніх факторів: стан основних засобів підприємства та рівень їх механізації; обмеженість виробничої потужності; рівень кваліфікації працівників та інші певні особливості, які враховуються при формуванні величини та структури фінансових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Р.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Р.М. Азаренкова. – К.: Освіта, 2008. – 250с.
2. Семенов Г.А. Фінансове планування і управління на підприємствах: [навч.-мет. пос.] / Г.А. Семенов – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.

*Науковий керівник: Ю.М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

**Т.М. Болгар, доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Останнім часом, починаючи з 2014 року, банківська система України зазнала ряд істотних змін, що пов'язані, зокрема, зі зміною економічної кон'юнктури країни, частковою втратою активів у

результаті військових дій, впливу глибокої девальвації національної валюти і втратою платоспроможності ряду банків. Варто розуміти, що під тиском макроекономічних і політичних шоків, а також військового конфлікту, існуючі проблеми в банківській системі вилилися у системну банківську кризу.

Рефінансування банків, як використання одного з антикризових інструментів, на початкових етапах не дало очікуваного результату щодо подолання проблем. Заходи адміністративного характеру прийняті із запізненням, що призвело до значних втрат валютних резервів. За період 2014 – 2016 р. р. визнані неплатоспроможними 90 банків, активи яких до кризи становили близько третини активів усієї банківської системи. Це призвело до чималих фінансових втрат держави, бізнесу, населення [1].

У 2017-2018 р. р. тривали процеси нарощування капіталу банківської системи. Так, за період з першого півріччя 2017 р. по перше півріччя 2018 р. статутний капітал сектора збільшився на 61 млрд. грн, що становить + 14 % (у тому числі в державних банках відбулося збільшення на 44 млрд. грн, + 17 %).

Слід зазначити, що на валютному ринку України, де проводяться операції з купівлі-продажу безготівкової та готівкової іноземної валюти, а також банківських металів, відбулися також суттєві зміни.

Учасниками валютного ринку України є банки та небанківські установи, клієнти банків, а також Національний банк. Регулятор здійснює операції на валютному ринку з метою згладжування надмірних коливань та накопичення міжнародних резервів. Національний банк розраховує офіційний курс гривні до іноземних валют та курс банківських металів.

У 2019 р. гривня зміцнилася щодо долара на 19 %, посівши перше місце за цим показником серед локальних валют світу. Причиною такого стрімкого зростання курсу гривні став приплив спекулятивного капіталу іноземних інвесторів в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Всього нерезидентами за минулий рік було куплено державних паперів на \$ 4,5 млрд. Найбільшим попитом користувалися п'ятирічні локальні бонди без обмежень за обсягами продажів. Крім того, інвестиції в ОВДП були простимульовані приєднанням України до міжнародного центрального депозитарію Clearstream. Це дозволило інвесторам безпосередньо купувати ОВДП на внутрішньому ринку.

Слід відмітити, для того, щоб перекрити потреби бюджету і рефінансувати виплати державного боргу потрібно буде залучити близько \$ 13 млрд. За рахунок внутрішніх джерел (це – продаж ОВДП

внутрішнім інвесторам, приватизація) можна буде отримати близько \$ 7 млрд., решту потрібно буде залучати ззовні, через розміщення єврооблігацій, кредити від ЄС / Світового банку та продаж ОВДП іноземним інвесторам [2].

Високий рівень доларизації економіки України веде до виникнення валютних ризиків у разі різких коливань валютного курсу гривні, що й спостерігається на сучасному етапі розвитку внутрішнього валютного ринку. Сприяти стабілізації валютного ринку в Україні має Закон України «Про валюту та валютні операції» [3].

Новий Закон замінив декрет КМУ «Про систему валютного регулювання і контролю» від 1993 року, у якому прописувався тотальний валютний контроль, та низка інших підзаконних актів [4].

Замість всіх документів діє лише новий закон та сім нормативно-правових актів Національного банку України, що деталізують правила роботи банків. Усі нововведення можна умовно розділити на дві групи: для бізнесу і для населення.

Вдосконалення законодавчої бази щодо валютного регулювання, встановлення прозорих та раціональних правил гри для національних і міжнародних інвесторів, чітка визначеність на валютному ринку та недопустимість неконтрольованих інтервенцій НБУ – це ще один важливий крок до виходу національної економіки з кризи.

Враховуючи інфляційні загрози та особливості сучасного валютного регулювання в Україні доцільно запропонувати наступні напрями удосконалення розвитку валютних операцій у комерційних банках:

- стабілізація регулятивних норм, часта зміна яких знижує ефективність зовнішньоекономічної діяльності та значно ускладнює планування валютно-розрахункових операцій у банках;

- розробка еластичної політики курсоутворення, заходів регулювання руху капіталів, режиму функціонування валютного ринку, шляхів поповнення золотовалютних резервів та напрямів їх використання;

- вирішення питання щодо репатріації українських капіталів із офшорних зон, обсягом понад 50 млрд. дол., і створення у країні сприятливого інвестиційного клімату для резидентів та іноземних інвесторів.

Системний підхід надасть змогу нашій країні розробити оптимальний режим здійснення валютних операцій, зміцнить валютний курс національних грошей та стимулюватиме інноваційно-інвестиційний процес прискорення економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Т.М. Болгар. Вплив наслідків «очищення» банківської системи України на її діяльність / Т.М. Болгар // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія «Економіка». – Ужгород, 2017. – Вип. 1(49). – Т.1. – С. 231–236.

2. Обзор валютного рынка [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://finance.liga.net/bank/novosti/>

3. Закон України «Про валюту і валютні операції» №2473-VIII від 21.06.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

4. Закон України Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T063453.html

О.В. Бондар, гр. ООкр -18 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОЛІПШЕННЯ

Метою фінансової діагностики суб'єкта господарювання є проведення всеохоплюючого фінансового аналізу господарської діяльності підприємства. Господарська діяльність дієва, якщо підприємство: – доцільно споживає власні активи; – вчасно розраховується за зобов'язаннями; – рентабельне.

Основними показниками, які визначають фінансовий стан підприємства, є: показники ліквідності та платоспроможності; показники оцінки фінансової стійкості; показники ділової активності; показники аналізу рентабельності та ін. [1, с. 234].

Зі свого боку, методи фінансової діагностики, визначаються як комплекс науково-методичного інструментарію дослідження фінансового стану підприємства. До основних методів фінансової діагностики належать:

1. Формалізовані.
2. Неформалізовані.[3, с. 164].

Процес фінансового діагностування підприємства є достатньо складним та довготривалим, який включає здійснення оцінювання звітного стану суб'єкта господарювання порівняно з його базовим періодом. Цей процес містить такі блоки: аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства; аналіз фінансової стійкості, ліквідності та

платоспроможності; оцінка використання майна; структурний аналіз капіталу; аналіз самоокупності підприємства [1, с. 234].

Усталений фінансовий стан підприємства створюється у процесі виробничої та господарської діяльності суб'єкта господарювання. Через це фінансову діагностику варто виконувати з урахуванням комплексного оцінювання усіх показників, що дає змогу скрупульозно та ретельно охарактеризувати господарський стан підприємства. Підсумовуючи вищесказане, відзначимо, що під час прийняття управлінських рішень, необхідних для вирішення завдань щодо вибору напрямку діяльності та розвитку підприємства, поліпшення ефективності, конкурентоспроможності та прибутковості підприємства, вкрай необхідним є системний підхід до аналізу фінансового стану підприємства.

Виділимо основні шляхи поліпшення фінансового стану підприємства:

- оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу;
- зведення до мінімуму внутрішніх резервів підприємства;
- вдосконалення продукту (товару, роботи, послуги) та системи його збуту – поліпшення рекламної діяльності;
- зниження собівартості продукції;
- вибір раціональної альтернативи оснащення підприємства;
- збереження кадрового потенціалу;
- зменшення дебіторської заборгованості;
- пошук можливостей розширення обсягів та ринків збуту продукції;
- здача в оренду або продаж окремих об'єктів основних фондів.

Зважаючи на велику кількість шляхів поліпшення фінансового стану підприємства, існує низка перешкод, що заважає їх упровадженню в діяльність суб'єктів господарської діяльності [4, с. 23]:

- свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання;
- збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури на ринках даного підприємства, наукові відкриття й технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо).

Для поліпшення діагностики фінансового стану підприємства та недопущення вищенаведених перешкод необхідно докладно проаналізувати загрози від негативних важелів, що мають вплив на фінансовий стан, можуть спричинити збитки підприємству, а також усебічно оцінити результати фінансово-господарської діяльності підприємства в розрізі діагностики його фінансового стану, щоб забезпечити економічну безпеку підприємства. Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Список використаних джерел

1. Підхормний О.М. Діагностика фінансового стану підприємства. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2017. Вип. 23. С. 234-237.
2. Городня Т.А., Мойсеєнко І.П. Економічна та фінансова діагностика: навч. посіб. Львів: Магнолія, 2014. 282 с.
3. Найденко О.Є. Методика діагностики стану внутрішнього середовища підприємства. Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В. Даля. 2015. № 2(84). С. 162–170.
4. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. Вісник СумДУ. 2016. № 9(68). С. 23–34.

*Науковий керівник: А.Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент*

Н.В. Бугайова, гр. ФБС-18вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН БАНКІВ

Рівень фінансового стану є досить важливим для кожного банку. Особливо в сучасних реаліях, які характеризуються нестабільною економічною ситуацією. Адже, у таких умовах можуть розвиватись лише ті банки, які мають достатній запас фінансової стійкості. Досягнення високого рівня фінансового стану банку є досить складним завданням, а ще важчим є її утримання на високому рівні. Головна складність полягає у тому, що фінансовий стан є динамічною величиною, рівень якої постійно змінюється під дією різноманітних факторів, на частину з яких банк не має можливості впливати. Виходячи із зазначеного для банків є необхідним визначення тих факторів, які мають вплив на його фінансовий стан.

Під факторами впливу на фінансовий стан необхідно розуміти сукупність різних чинників, які мають здатність впливати на його рівень. При цьому вплив факторів може бути як позитивний, такі негативний. Для банку важливо їх виявляти і використовувати у процесі своєї діяльності позитивні фактори, або ж нейтралізовувати дію негативних факторів [1].

Усі фактори впливу на фінансовий стан можна розділити на зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори, отримали таку назву оскільки

вони знаходяться у зовнішньому середовищі банку і на них банк не має змоги впливати. Тоді як внутрішні фактори є повністю підконтрольованими з боку банківської установи, відповідно й залежать виключно від самого банку, компетенції його вищого менеджменту [3].

Фактори зовнішнього середовища, як правило поділяють на фактори макросередовища та фактори мікросередовища.

Існує велика кількість факторів, які можуть бути віднесені до факторів макросередовища. Їх вплив визначається державною політикою й до них банки можуть лише пристосовуватись. В загальному фактори макросередовища можна поділити на 4 основні групи: економічні, технологічні, політичні та соціальні. Їх класифікацію наведемо на рисунку 1.

Усі зазначені групи факторів є життєво важливими для забезпечення високого рівня фінансового стану банку. Крім того, кожен із наведених вище факторів може впливати не однаково на різні банки. Зокрема, один банк може втратити внаслідок появи нових технологій, оскільки не має достатніх фінансових можливостей для цього. У свою чергу інший банк виграє, так як має достатні фінансові, наукові та інші можливості щодо впровадження цієї технології та відповідно виграшу в конкурентній боротьбі.

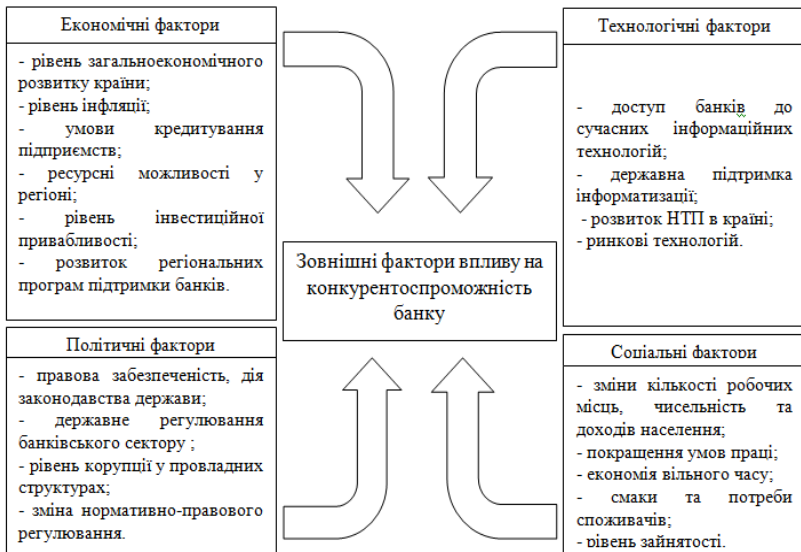

Рис. 1. Фактори макросередовища, які впливають на фінансовий стан банку [2].

Таким чином, фінансовий стан банку є динамічною величиною. На його рівень впливає досить багато факторів. В сучасній науковій літературі прийнято виділяти зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансовий стан банку. Перші залежать від загальної економічної та політичної ситуації, а другі – залежать безпосередньо від самої банківської установи.

Список використаних джерел

1. Донець А.Ю. Вплив факторів на фінансовий результат банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/59217/7/Donets_Vplyv_faktoriv_na_prybutok_banku.pdf
2. Миронова М.І. Фактори впливу на стійке функціонування комерційних банків / М.І. Миронова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.1. – С. 249–255.
3. Осташ С.В. Оцінка фінансових результатів діяльності банку та деякі аспекти його прибутковості / С.В. Осташ // Науковий вісник Ужгородського університету : збірник наукових праць / ред. кол.: В.П. Мікловда, М.І. Пітюлич, Н. М. Гапак та ін. – Ужгород : УжНУ, 2013. – Вип. 3(40). – С. 230–237.

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

**А.М. Бутко, гр. ФБСкр-18 вм,
Є.Ю. Кутько, гр. ФБСкр-19 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ

Управління - це процес розробки і здійснення управляючих дій суб'єктом управління. При цьому вплив на об'єкт управління здійснюється направлено для досягнення певної мети. Для здійснення циклу управління необхідно пройти чотири стадії: планування, організація, мотивація та контроль. Дана схема управління стосується й фінансового стану підприємства, де суттєва увага перш за все приділяється етапу планування або прогнозування підсумків майбутнього фінансового стану.

У фінансовому аналізі існують різноманітні методики, що дозволяють оцінити поточний фінансовий стан підприємства та надати прогноз його розвитку. При цьому в цілому управління фінансовим

станом здійснюється на основі складання прогностичних значень майбутніх показників. Велика перевага цих методів полягає в тому, що отримана звітність дозволяє всебічно проаналізувати фінансовий стан підприємства.

Завдяки цьому аналітик одержує максимум інформації, яку він може використовувати для різних цілей, наприклад, для визначення допустимих темпів нарощування виробничої діяльності, для обчислення необхідного обсягу додаткових фінансових ресурсів із зовнішніх джерел, розрахунку будь-яких фінансових коефіцієнтів та ін.

Залежно від виду моделі яка використовується для управління фінансовим станом їх можна поділити на три великі групи: методи експертних оцінок; детерміновані методи та стохастичні методи.

Завжди слід пам'ятати, що при використанні будь-якої з моделей прогнозування, існують чинники, які свідомо чи несвідомо не включені в модель прогнозування але вони безпосередньо впливають на стан підприємства в майбутньому.

Управління фінансовим станом носить комплексний характер, який враховує динаміку досліджуваних процесів у взаємозв'язку, тому управління повинно завжди враховувати можливі (майбутні) зміни показників розвитку підприємства на основі закономірностей розвитку економічної ситуації в галузі в цілому і на підприємстві зокрема.

Цикл управління станом повинен бути заснований на якісній системі отримання прогностичних значень. В цілому комплекс управління фінансовим станом повинен бути заснований на систематичному контролі, що в свою чергу дозволить оперативно виявляти негативні сторони в роботі підприємства та своєчасно приймати дієві заходи щодо недопущення та виходу з даних ситуацій. У зв'язку з цим, економічному стану на підприємстві повинна приділятися велика увага та у випадках погіршення фінансового стану, необхідно терміново переглядати фінансову стратегію. А керівництву необхідно освоювати не тільки нові методи й техніку управління, а й змінювати стратегію в цілому. З метою попередження таких ситуацій на підприємстві.

Таким чином, управління фінансовим станом полягає в розробці заходів, рекомендацій і напрямків подальшого розвитку, які дозволять суб'єкту аналізу приймати якісні управлінські рішення.

Список використаних джерел

2. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. / І.А. Бланк – К.: Эльга, 2011. – 574 с.
3. Кремень О.І. Фінанси. Навчальний посібник /О.І. Кремень, В.М. Кремень – К.: ЦНЛ, 2018. – 416 с.

4. Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] / Л.Я. Тринька, О.В. Іванчук (Липчанська) – К.: Алерта, 2014 – 768 с.

*Науковий керівник: Ю.М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

Н.О. Вігнова, гр. ФБС-18вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ ПОЗИКОВИХ КОШТІВ АГРАРНІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Об'єктивна необхідність використання кредитних відносин в аграрній сфері економіки пов'язана з особливостями сільськогосподарського виробництва, нерівномірністю руху оборотних засобів підприємств, значними відхиленнями потреби в оборотних засобах від їхньої фактичної наявності. Кредитування аграрних підприємств базується на тих принципах, що й кредитування підприємств інших секторів економіки, але має суттєві особливості, які визначаються залежністю відтворювального процесу в галузі від природних умов.

Сільське господарство є кредитомісткою галуззю і залучення кредитних ресурсів є вкрай необхідне для його нормального функціонування. Проте сільськогосподарським підприємствам порівняно з підприємствами інших галузей важче отримати доступ до кредитних ресурсів внаслідок низької рентабельності та нестабільного руху готівки у сільському господарстві, дефіциту ліквідних гарантій, високих процентних ставок, незначної кількості філій комерційних банків у сільській місцевості та ін.

За оцінками експертів, загальна потреба галузі в кредитах становить від 90 до 250 млрд. грн., з них щорічна потреба в оборотних коштах 7 – 8 млрд. грн., інша частина коштів потрібна на оновлення основних фондів [1]. За даними Національного банку України, за 2018 р. обсяг наданих кредитів агросектору склав 14,2 млрд. грн. з яких основну частку становили короткострокові кредити від 1-5 років в загальному їх об'єм становив 10,2 млрд. грн. В порівнянні із 2017 роком частка наданих кредитів зросла на 3,2 млрд. грн., що є позитивною тенденцією для даної галузі.

Незважаючи на високий попит, далеко не кожен банк готовий надавати довгострокові кредитні ресурси підприємствам АПК. Банкіри відзначають, що активними сьогодні на ринку агрокредитування є до 15 банків. Разом з тим, слід відзначити, що у кредитуванні малого та середнього бізнесу досягли успіху АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк» (Укресімбанк), ПАТ «Державний ощадний банк України» (Ощадбанк); ПАТ «Креді Агріколь Банк», ПАТ «Альфа-банк».

У забезпеченні фінансовими коштами корпоративних клієнтів активно працюють згадані АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Креді Агріколь Банк», ПАТ «Альфа-банк»; у сфері мікрокредитування спеціалізуються ПАТ «Прокредитбанк». До активних постачальників кредитних послуг підприємствам АПК можна віднести ПАТ «Приватбанк» та ПАТ «Укрсоцбанк» (UniCredit Bank).

В Україні кредитування агропромисловості являється однією із провідних і водночас найризикованішою галуззю економіки, що призводить до високих процентних ставках за кредитами.

Середні процентні ставки за кредитами, наданих сільськогосподарським підприємствам за останні 10 років зростали від 17,4 % у 2008 р., 17,6 % у 2015 р., 24-26 % у 2018 р. [2].

Потенційні можливості доступу агровиробників до банківських кредитів визначається наступними чинниками – вартістю кредитних ресурсів комерційних банків, наявністю надійного забезпечення, спроможністю позичальника повернути основну суму боргу і відсотки за користування ним, а також виконати умови кредитного договору. Вартість кредитних ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників сьогодні становить 24-26 %, це більше ніж для суб'єктів інших видів діяльності 22-23 %. Проте сільськогосподарські підприємства потребують встановлення невисокого розміру плати за користування кредитними ресурсами.

Така об'єктивна вимога спричинена низькою прибутковістю сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими галузями національного господарства, а відповідно й неспроможністю сплачувати кредиторі ринковий відсоток за одержаний кредит. Нинішня ситуація у сфері фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва вказує на необхідність пошуку нових альтернативних джерел фінансування [3].

Дослідження та аналіз статистичних даних надав можливість виявити проблеми слабого розвитку сільськогосподарського виробництва, що полягають у неможливості багатьох підприємств скористатися послугами кредиторів через високу ціну позичених ресурсів, існуючу

процедуру визначення вартості та оцінки заставного майна, додаткове навантаження за рахунок процедури страхування ризиків. Вирішення фінансових проблем аграріїв, як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівні є стратегічним завданням країни, що потребує розробку пільгових програм підтримки діяльності вітчизняних АПК та удосконалення механізму надання позикових коштів [4].

Система кредитного забезпечення сільськогосподарського сектору передбачає вирішення завдань, пов'язаних з удосконаленням:

- механізмів здійснення кредитних операцій та позабанківського кредитного забезпечення;
- інструментів здійснення та застосування кредитного забезпечення;
- розвитку кредитної інфраструктури;
- розвитку системи гарантування повернення кредитів [3].

Також поряд із традиційними проблемами аграрного сектора та некредитоспроможністю сільськогосподарських товаровиробників присутні ще й криза банківської системи, що спричинила значне подорожчання позикових коштів, та економічна криза, що охопила всі галузі економіки, позбавивши Державний бюджет країни джерел надходження грошових коштів. У цих умовах розв'язати проблему кредитування аграрного сектора можна лише через відновлення економічної стабільності як основної умови стабілізації фінансової та банківської систем країни.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. T. Bolgar Credit management in Ukraine agra-industrial complex in modern management conditions / Bolgar T., Kostyrya Y. // Economics and Region. – 2016. – № 4 (59). – PoltNTU. – P. 22 – 26.
4. Болгар Т. Вплив ділової активності вітчизняних сільськогосподарських підприємств на їх конкурентоспроможність / Т. Болгар, О. Мельник // Ефективна економіка. – 2016. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=11&y=2016>

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

ВРАХУВАННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ ПРИ РОЗРОБЦІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Для України гостро стоїть питання щодо співвідношення внутрішніх та зовнішніх умов розвитку. Від правильного вирішення цього питання суттєво залежить те, на яких засадах необхідно розробляти, будувати стратегію державного регулювання економіки, і відповідно промислову політику як засіб послідовної конкретизації та реалізації накресленого шляху розвитку.

Успішно розвиватися та ефективно функціонувати можуть лише ті підприємства, що мають добре сформовану фінансову стратегію, яка враховує особливості стану зовнішнього та внутрішнього середовища. Слід зазначити, що останнім часом вітчизняні підприємства різних галузей та різних форм власності мають суттєві проблеми, що пов'язані із забезпеченням фінансовими ресурсами, а це суттєво впливає як на ефективність їх діяльності, так і фінансову безпеку окремого підприємства і країни в цілому [1].

Питання формування фінансової стратегії досліджується багатьма вітчизняними та закордонними науковцями. Багато праць в економічній та науковій літературі присвячено розвитку цього питання на науковому, методичному, організаційному та практичному рівні. Щодо поняття «фінансова стратегія підприємства», то найбільш узагальненим визначенням, на наш погляд, є наступне: «фінансова стратегія підприємства – це генеральний план дій для досягнення високого рівня фінансової безпеки, забезпечення фінансової незалежності, який базується на раціональному використанні ресурсів підприємства, а також своєчасній оцінці зовнішнього та внутрішнього середовища. Для формування ефективної фінансової стратегії, що забезпечить підприємству правильний вектор руху для досягнення поставлених цілей, необхідно пройти через декілька взаємопов'язаних етапів, зокрема [2]:

- визначення головних цілей фінансової стратегії підприємства;
- визначення періоду реалізації фінансової стратегії підприємства;
- аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства;
- комплексна оцінка фінансового стану підприємства;
- розроблення прийнятних варіантів фінансової стратегії підприємства;

- оцінка та вибір оптимального варіанту фінансової стратегії підприємства;
- оформлення та затвердження фінансової стратегії підприємства, як документа, доведення до виконавців;
- організація контролю за виконанням фінансової стратегії підприємства.

Саме виконання та дотримання зазначених вище етапів є неодмінною умовою забезпечення ефективного формування фінансової стратегії підприємства. Також при формування фінансової стратегії підприємства важливим є визначення відповідальних осіб. Як правило, на великих підприємствах за формування фінансової стратегії підприємства відповідають окремі структурні підрозділи: планово-економічний відділ, фінансовий відділ тощо. На малих підприємствах за формування фінансової стратегії підприємства може відповідати економіст або фінансовий директор, у залежності від організаційної структури.

Слід відзначити, що багато фахівців вважають однією з головних умов забезпечення ефективного формування фінансової стратегії – проведення аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища. З цією метою найбільш часто використовують такі інструменти як PEST- та SWOT-аналізи. PEST-аналіз дозволяє провести аналіз факторів макросередовища та оцінити їх вплив на діяльність підприємства, а SWOT-аналіз дозволяє провести аналіз як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. При цьому аналіз зовнішнього середовища передбачає виявлення загроз та можливостей, що існують для підприємства та аналіз внутрішнього середовища – виявлення сильних та слабких сторін підприємства. Співставлення стану зовнішнього середовища із станом внутрішнього середовища дозволяє підприємству обрати оптимальну стратегію поведінки на ринку [3].

Отже, на сучасному етапі трансформаційних перетворень в Україні важливо, щоб фінансова стратегія на стадії формування максимально враховувала поточні і перспективні пріоритети загальноекономічної стратегії. Стратегічний аналіз, що передуює стратегічному плануванню, повинен спиратися на дослідження зовнішніх та внутрішніх чинників економічного зростання, можливостей та загроз, сильних та слабких характеристик національної економіки.

Список використаних джерел

1. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук А.О. Єпіфанова [А.О. Єпіфанов,

Л.О. Пластун, В.С. Домбровський, Т.М. Болгар]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295с.

2. Волощук Л.О. Фінансова стратегія в управлінні розвитком та економічною безпекою підприємств / Л.О. Волощук // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2017. – №1(1). – С. 23-30.

3. Лукіна Ю.В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю.В. Лукіна // Фінанси України. – 2014. – №3. – С. 113–121.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

**Т.Ю. Говейнович, гр. ФБСкр-18 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

На підвищення ефективності роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану безпосередньо впливає раціональне використання оборотних активів. В умовах сьогодення проблема поліпшення використання оборотних активів стала ще більш актуальною, тому кожне підприємство зацікавлене в раціональному використанні оборотних активів, від стану яких залежить фінансове становище підприємства [1; 2].

Ефективність використання оборотних активів характеризується системою економічних показників, насамперед їх оборотністю.

У зв'язку з тим, що організація управління оборотними активами на підприємстві здійснюється протягом усього виробничого циклу, тому необхідність ефективного управління ними обґрунтована наступними причинами:

1. У більшості компаній величина оборотних коштів становить понад половини всіх її активів.

2. Ефективне і раціональне управління оборотними коштами, обумовлює збільшення доходів і призводить до зменшення ризику дефіциту грошових коштів підприємства.

3. Процес організації оборотних коштів безперервний і займає багато часу, а суми інвестовані в кожен розділ оборотних активів, щодня змінюються і потребують строгого контролю, для забезпечення

найбільш раціонального та ефективного використання грошових потоків.

4. Грамотне управління оборотними активами, призводить до максимізації норми прибутку та мінімізації комерційного ризику.

Для більшої ефективності використання оборотних активів необхідно вирішити наступні проблеми, а саме:

- визначити їх оптимальний склад і структуру;
- встановити обсяг потреби в них;
- визначити джерела формування;
- грамотно розпоряджатися та маневрувати оборотними засобами;
- визначити рівень необхідної відповідальності за збереження та ефективне використання оборотних коштів.

Тому, підприємству необхідно розробляти політику управління оборотними активами, яка має містити наступні основні етапи:

Перший етап – аналіз оборотних коштів підприємства в попередньому періоді. На цьому етапі підлягає розгляду динаміка всього обсягу оборотних коштів, які використовуються на підприємстві.

Другий етап обумовлюється розглядом динаміки складу оборотних коштів фірми в розмірі запасів матеріалів, дебіторської заборгованості, залишків грошових активів.

В процесі третього етапу з'ясовується фактична тривалість і структура операційного, виробничого і фінансового циклів підприємства, аналізують що роблять вплив на тривалість цих циклів.

Четвертий етап характеризується вивченням рентабельності оборотних коштів, проводиться дослідження визначають її чинників.

П'ятий етап – відбувається розгляд складу основних джерел фінансування оборотних коштів: їх сума і питома вага в загальному обсязі фінансових коштів в динаміці, інвестиції в основні активи, визначаються рівні фінансового ризику, які складаються зі структури джерел фінансування оборотних коштів.

Отже, можна зробити висновок, що процес управління оборотними активами дуже трудомісткий та вимагає серйозного підходу, для подальшого розвитку та стабільної роботи підприємству необхідно вести таку політику, яка б в майбутньому вплинула не тільки на стабільну роботу, а й на розвиток підприємства.

Список використаних джерел

1. Пельтек Л.В. Методологічні аспекти формування системи управління оборотними активами підприємства / Л.В. Пельтек, С.М. Писаренко // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – №1(5). – С. 43–49.

2. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник / А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2010. – 460 с.

*Науковий керівник: Ю.М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

М.Д. Дришлюк, гр. ФСБ-17
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ШАХРАЙСТВО У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Останнім часом банківські шахрайства – це надзвичайно проблемне явище для банківської системи України. Шахрайські хитрощі і схеми вдосконалюються з кожним днем, завдаючи шкоди як банківській системі України, так і окремим громадянам. Можна відмітити, що практично всі країни світу турбує проблема шахрайства в банківській сфері.

В умовах ринкової економіки банк – це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має право виконувати функції накопичення вільних грошових ресурсів і здійснює діяльність з проведення їх розміщення та розрахунків між організаціями [2].

Законодавець повинен захищати вкладників банків, забезпечувати гарантованість повернення коштів клієнтів, які вони довірили банку у тимчасове користування. Адже від не ефективного управління, у банку можуть виникнути проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, що неминуче призведе до втрати довіри клієнтів [3].

Починаючи з 2014 року у банківській системі України пройшли кординальні зміни і кількість банків до сьогодні зменшилась майже на 100 установ. Найбільш характерними порушеннями у банках України за цей період можна визначити наступні:

- обман засновників банку;
- надання банком недостовірних відомостей, на підставі яких НБУ видається ліцензія на здійснення окремих банківських операцій;
- несвоєчасна оплата резервного фонду;
- проведення банком виробничої, торгової, та іншої діяльності, що не є банківською справою;
- протизаконне одержання міжбанківських кредитів;
- несвоєчасне погашення заборгованості за міжбанківськими кредитами;

- навмисна затримка грошових переказів з метою «прокручування» коштів;
- протизаконне встановлення пунктів обміну валюти;
- проведення банківських операцій, що не передбачені ліцензією, Національного банку України;
- несанкціоновані перекази грошових коштів клієнтів з метою ухилення від митних і податкових зборів;
- залучення коштів вкладників на підставі неправдивої реклами про виплату підвищених відсотків;
- видача пільгових кредитів родичам, друзям.

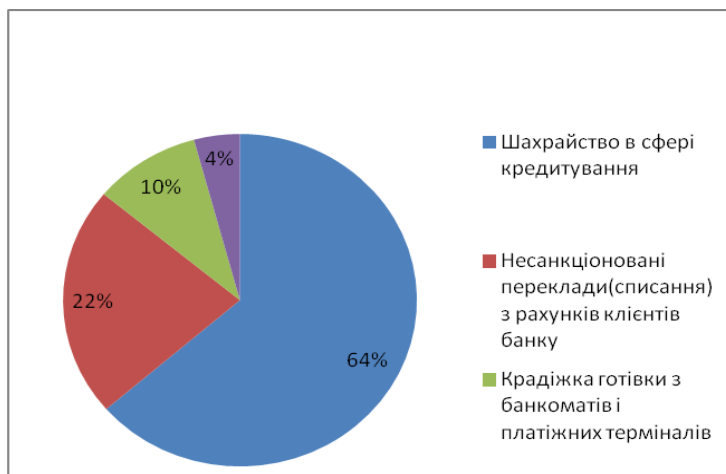

Рис. 1. Типи злочинів, що характерні для банківської діяльності за період 2017–2019 рр. [1]

Найбільш характерними серед працівників банків були випадки таких злочинів:

- розкрадання коштів з використанням меморіальних ордерів;
- розкрадання, що здійснювалися шляхом вступу в змову з клієнтом банку з метою збільшення залишку його особистого рахунку з наступним поділом отриманих коштів;
- переказ грошових коштів на власні рахунки;
- розкрадання, пов'язані, з округленням сум, що перебувають на рахунках клієнтів банку;
- розкрадання, пов'язані з «неправильним нарахуванням відсотків»;
- переведення в готівку коштів за винагороду;

– видача великих кредитів (що перевищують 5 відсотків капіталу банку) без повідомлення членів правління або членів кредитного комітету банку;

– видача кредитів, що незабезпечені заставою;

– розкрадання, скоєне шляхом зниження доходу, отриманого у формі позичкових відсотків [4].

Вважається, що основною причиною банкрутств комерційних банків стають недоліки в управлінні і незаконні операції, нерозумна політика в області надання позичок. Досить часто є шахрайства, пов'язані з введенням в обіг підроблених банківських платіжних документів.

Все викладене вище – далеко не повний перелік банківських шахрайств. Боротьба з ними повинна вестися на державному рівні більш активно, захищаючи і банківську систему України, її громадян, які довірили свої заощадження банкам.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс – Режим доступу: <https://storm.bank.gov.ua/#dangers>

2. Зверьев В. Кризис и мошенничество в банковской сфере // Ценные бумаги. – 2009. – № 7. – С. 43–52.

3. Туносян Г. Кредитные истории успеха // Банкнота. – 2009. – № 8.

4. Болгар Т.М. Удосконалення моніторингу банківського кредитного процесу / Т.М. Болгар // Академічний огляд. – 2013. – №2 (39). – С. 36–42.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар
доктор економічних наук, професор*

**Ю.М. Заволока, кандидат економічних наук, доцент,
А.С. Климченко, гр. ФБСкр-18 в м.
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇЇ ОЦІНКИ

На сьогоднішній день фінансові інститути є важливим посередником в грошовому обігу та необхідним елементом успішного функціонування економічних відносин. Аналіз

фінансового стану та оцінка діяльності банків виступають індикатором надійності компанії і характеризують його конкурентоспроможність. Позитивний висновок про фінансове становище для комерційного банку набуває величезного значення, так як від надійності банку залежить і ефективність діяльності, і зацікавленість клієнтів.

Фінансовий стан банку викликає занепокоєння не тільки у вузького кола його засновників, а й у численного контингенту його клієнтів, кредиторів і вкладників. Як підприємства, так і населення прагнуть вибрати найбільш надійний банк і визначити доцільність та перспективи подальших з ним взаємовідносин.

Діяльність комерційних банків являє собою комплекс взаємопов'язаних процесів, які залежать від численних і різноманітних факторів. Якщо який-небудь фактор випадає з ланцюга розгляду, то оцінка впливу інших прийнятих в розрахунок факторів, а також висновки ризикують виявитися невірними.

Будучи тісно взаємопов'язаними, ці фактори нерідко різноспрямовано впливають на результати життєдіяльності комерційного банку: одні - позитивно, інші - негативно, змушуючи його екстрено міняти свою стратегію та тактику на фінансовому ринку. При цьому необхідно враховувати той факт, що негативний вплив одних факторів здатне знизити або навіть звести нанівець позитивний вплив інших. В даному випадку більше можливостей вижити в таких умовах мають банки, які завдяки своєму вже створеному потенціалу можуть пом'якшити негативний вплив цих факторів і понести мінімальні втрати в існуючій економічній середовищі.

Дані фактори, підрозділяються на зовнішні, що залежать від загальноекономічних умов, в рамках яких функціонує банківська система, і внутрішні, що підрозділяються на організаційні, технологічні та економічні. Найважливіша функція, при цьому, належить групі економічних чинників, так як стійкість банківської системи безпосередньо залежить від достатності капіталу, ліквідності, якості активів і пасивів та ін.

Для сталого функціонування банківської системи, захисту інтересів вкладників і кредиторів необхідно проводити аналіз якості активів і пасивів комерційного банку.

Проведення аналізу структури активів і пасивів банку є першочерговим завданням для визначення рівня узгодженості та стабільності активних операцій. Глибокий структурний аналіз активних і пасивних операцій банку є гострою необхідністю, оскільки якість банківських активів визначає достатність капіталу і

рівень кредитних ризиків, а від узгодженості активів і пасивів за строками і валютою залежить рівень валютного та процентного ризиків і ефективність діяльності банку в цілому.

Факторами в такому аналізі можуть бути:

- інструменти активної або пасивної операції;
- контрагенти банку – кредитори або дебітори;
- терміни виплати за зобов'язаннями банку;
- валюта, в якій активні або пасивні операції проводяться;
- структура активних і пасивних операцій в розрізі філій;
- структура активних і пасивних операцій, складена по прибутковості або їх вартості та ін.

Структурний аналіз активів і пасивів дозволяє виявити достатній рівень диверсифікації банківських операцій, визначити ступінь залежності банку від зовнішніх умов на ринку банківських послуг і продуктів, від загальних тенденцій в економіці в цілому, від поведінки клієнтів та ін.

Проведення аналізу структури ресурсної бази банку дозволяє побачити загальний стан пасивів банку з позиції кількісних і якісних характеристик. У той же час щоб оцінити економічний стан банку, потрібно, щоб методика аналізу ресурсної бази була пов'язана з оцінкою розміщення основних ресурсів; були визначені напрямки їх розміщення; проведено аналіз активних операцій банку, і надана оцінка їх ефективності.

Між активними і пасивними операціями існує надзвичайно складний зв'язок. Якщо зростає вартість ресурсів, то відбувається скорочення банківської маржі, зниження прибутку, що тягне за собою необхідність пошуку нових сфер вкладення капіталу для поліпшення фінансового стану банку. Для недопущення та запобігання загрози платоспроможності банку необхідно чітко координувати всі сфера банківської діяльності.

В умовах ринкової економіки особливої уваги потребує процес формування банківських пасивів, оптимізація їх структури і в зв'язку з цим якість управління усіма джерелами грошових коштів, які утворюють ресурсний потенціал комерційного банку.

Список використаних джерел

1. Банківські операції: навч. посіб. / К.Ф. Ковальчук, І.В. Вишнякова, Л.М. Савчук, І.Г. Сокиринська. – К.: ЦУЛ, 2013. – 326 с.
2. Прасолова С.П. Банківські операції: навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2013 – 568 с.

ПРОБЛЕМА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОГО ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ

Необхідною умовою успішного економічного розвитку економіки країни та підвищення її конкурентоспроможності є активне залучення інвестицій та ефективне їх використання. Втім, низька інвестиційна привабливість України та обмежені можливості залучення внутрішніх інвестицій негативно впливають на відтворювальні процеси, стримують соціально-економічний розвиток країни. Тоді як активізація інвестиційного процесу сприятиме трансформації економіки, впровадженню інновацій та новітніх технологій, розвитку інфраструктури. Натомість, незважаючи на значні природні, виробничі, людські, технологічні ресурси, швидку інтернаціоналізацію та інтеграцію в світовий фінансовий та економічний простір, економіка України залишається ресурсною, малою і не ефективною економікою, ВВП якої становить лише 130 млрд дол., або 0,29% світового ВВП (в 1992 р. – 1%). ВВП на душу населення становить лише 2963,5 дол. [1, с. 570]. З огляду на зазначене, важливого значення набуває розроблення сучасних механізмів залучення та використання іноземного капіталу з метою підвищення конкурентоспроможності та ефективності національної економіки, забезпечення сталого її розвитку.

В умовах глобалізації зростає роль іноземного капіталу в розвитку банківських систем, підвищенні їх конкурентоспроможності завдяки здійсненню модернізації банків, впровадженню сучасних технологій і стандартів управління, зокрема ризиками, збільшенню ресурсного потенціалу банків для кредитування економіки та населення. Водночас надходження іноземного капіталу в банківську систему сприяє реструктуризації і розвитку економіки, насиченню національної економіки дешевшими та доступнішими кредитними ресурсами, збільшує інвестиційні потоки, направлені на фінансування внутрішніх проектів, у тому числі в реальному секторі економіки, стимулює розвиток міжнародної торгівлі. Водночас присутність першокласних іноземних банків підвищує довіру іноземних інвесторів до економіки країн-реципієнтів. Дозволяє підприємствам, які відчувають дефіцит інвестиційних ресурсів, через іноземні банки отримувати розширений доступ до нових альтернативних джерел фінансових ресурсів (єврооблігації, синдиковані кредити, розміщення акцій, IPO). Таким чином, відбувається зниження транскордонної інформаційної асиметрії, банківська система інтегрується в глобальну фінансову систему.

Вихід іноземних банків на зарубіжні ринки ставить різні цілі, які різняться залежно від особливостей економіки країн-інвесторів (донорів) та країн-реципієнтів. Привабливість банківського сектору для іноземного капіталу залежить від рівня його розвитку та впровадження механізмів забезпечення його стабільності. Підвищені ризики обумовлюють різну роль іноземного капіталу в розвитку банківських систем розвинутих країн і країн, що розвиваються. Банківські системи розвинутих країн мають серйозні переваги щодо стійкості, стабільності розвитку, диверсифікованості послуг, які надаються, мінімальних ризиків вкладання коштів, використання передових банківських технологій і т. п. Все це робить їх привабливими для іноземних інвесторів і впливає на показники щодо участі іноземного капіталу в розвитку банківських систем. Зауважимо, що частка іноземного капіталу в розвинутих банківських системах є невисокою і однією з причин є те, що іноземні банки не витримують високої конкуренції на ринку банківських послуг розвинутих країн та високих вимоги щодо входження іноземного капіталу. За дослідженнями МВФ частка іноземного капіталу в розвинутих банківських системах становить близько 10%, тоді як в середньому по світу – 13%. До того ж в окремих розвинутих країнах взагалі практично відсутній іноземний капітал в активах банківських системах [2].

Зауважимо, що серед науковців і практиків постійно тривають дискусії щодо оптимальної участі іноземного капіталу в банківському секторі, оскільки значна частка іноземного капіталу розглядається, з одного боку, як можливість прискореного розвитку банківського сектору, скоріше зростання, а з іншого боку, як загроза суверенітету.

Більшість розвинутих країн впровадили ефективні інструменти регулювання входження іноземного капіталу в національні банківські системи, оцінюючи доцільність входження іноземного капіталу з точки зору їх впливу на економічне зростання, можливі потенційні ризики та вплив іноземного капіталу на стабільність і розвиток банківської системи, відповідність національним інтересам країни.

Банківські системи, що розвиваються, не маючи переваг, властивих для розвинутих банківських систем, втім забезпечують потенційним інвесторам розширення масштабів діяльності і можливість отримання додаткового прибутку завдяки виходу на нові ринки банківських послуг. Формування та розвиток більшості з них базується на екзогенній моделі, теорії зовнішньої залежності. Більшість банківських систем постсоціалістичних країн Центральної та Східної Європи здійснюють розвиток саме за такою моделлю. Участь іноземного капіталу в статутному капіталі цих банківських систем становить більше 50%, що безумовно робить залежним розвиток

окремих банків і системи в цілому від зовнішніх чинників, посилює вплив фактора глобалізації. З іншого боку, переважання іноземного капіталу в капіталі банківської системи може обмежити ефективність взаємодії банківської системи та економіки, зокрема, щодо фінансування інноваційних потреб економіки, оскільки іноземні інвестори визначатимуть розвиток банків, де вони володіють істотною участю, в своїх інтересах, не враховуючи інтереси країни місцезнаходження банку. За таких умов аксіомою має стати те, що держава повинна регулювати входження іноземного капіталу в банківську систему України, щоб уникнути помилок, допущених іншими країнами.

Зауважимо, що розвинуті країни обережно підходили до впливу іноземного капіталу на розвиток банківської системи. Так, Канада тільки в 90-х роках надала дозвіл на відкриття філій іноземних банків. Китай, вступаючи до СОТ, поставив вимогу п'ятирічного мораторію щодо продажу власних банків і відкриття філій іноземних банків. Незважаючи на членство у СОТ, загальний обсяг активів іноземних банків в загальних активах банківського сектору Китаю становить 1,26% [3].

Вважається, що прихід іноземного капіталу в банківські системи постсоціалістичних країн не був ефективно врегульований і спрямований на їх розвиток, і, найголовніше – на розвиток економіки через відсутність адекватного правового зобов'язання іноземних банків щодо національних інтересів.

Розвиток постсоціалістичних країн характеризувався експансією іноземного капіталу, однак інтенсивність експансії і модель входження капіталу в різних країнах була неоднаковою. Іноземними інвесторами ставилася мета – закріплення іноземного капіталу на перспективних і високодохідних напрямках фінансового ринку країни. Придбати діючий банк із сильними позиціями на ринку банківського ритейлу, з розвиненою мережею відділень/філій і прозорою структурою власності та операцій було вигідніше, ніж створювати новий банк і гаяти час на завоювання ринку. У результаті інтенсивного входження іноземного капіталу в банківські сектори країн Центральної та Східної Європи у 90-х роках минулого століття частка іноземного капіталу у банківській системі Хорватії становила 91%, Чехії – 90, Естонії – 98, Польщі – 66,7% [4, с. 163].

Зауважимо, що на відміну від країн Східної Європи 90-ті роки для банківської системи України характеризувалися незначним входженням іноземного капіталу, що, як правило, надходив за своїми компаніями і обслуговував їхній бізнес. Характерним для банків з іноземним капіталом була орієнтація переважно на корпоративних

клієнтів – обслуговування великих українських та іноземних компаній. Слід зазначити, що як і в більшості країн із перехідною економікою, на початку 1990-х років в Україні існували жорсткі адміністративні обмеження щодо діяльності іноземних банків, для яких встановлювались: максимальний розмір (12%) частки іноземного капіталу в загальному капіталі банківської системи країни; обмеження на максимальний розмір частки одного іноземного інвестора в комерційному банку (35%); дозвіл на створення в Україні дочірніх банків тільки "першокласними іноземними банками"; заборона інвестицій у комерційні банки офшорними компаніями тощо.

На сьогодні в Україні зазначені обмеження не діють, пряме регулювання надходження іноземного капіталу відсутнє. Із ухваленням у 2000 р. нової редакції Закону України "Про банки і банківську діяльність" більшість обмежень доступу іноземного капіталу до банківського сектора було скасовано, тобто доступ на ринок банківських послуг став досить ліберальним, однак його наслідки відчули не відразу, а лише з 2005 р., коли розпочалася масова експансія іноземного капіталу.

Виділяється 7 етапів впливу іноземного капіталу на розвиток банківської системи та економіки [5, с. 100-110]. Останній етап, що розпочався з 2015 року і до цього часу – період реформування банківської системи України, який включає три етапи: очищення, перезавантаження і стабільний розвиток. Характерною особливістю останнього етапу – це відсутність входження на ринок банківських послуг України великих банківських інститутів з розвинутих країн. Активне входження іноземного капіталу від фізичних осіб-нерезидентів свідчить, що й надалі зберігатиметься тенденція розвитку банківської системи за моделлю залежного розвитку, екзогенно орієнтованою моделлю, що супроводжуватиметься подальшою експансією іноземного капіталу та вимиванням українського приватного капіталу. Високі концентрації іноземного капіталу, зокрема, російського капіталу, можуть призвести не тільки до ризику дестабілізації банківської системи, але й створити загрозу незалежності України. Через це вважаємо за доцільне на державному рівні передбачити обмеження концентрації іноземного капіталу окремої країни на рівні не більше 10%, а державного іноземного капіталу – на рівні не більше 5% капіталу банківської системи України.

Нинішній етап характеризується зниженням ролі банківської системи України в розвитку економіки, тобто зниженням екзогенної або макроекономічної ефективності, про що свідчить зниження основних показників діяльності банків України по відношенню до ВВП, зокрема: активи до ВВП зменшилися з 87,8 % на 01.01.2014 р. до 38,2% на

01.01.2019 р.; балансовий капітал до ВВП – з 13,2% до 4,4%; кредити, надані суб'єктам господарювання, до ВВП – з 48% до 25,6%; кошти фізичних осіб до ВВП – з 29,8% до 14,3%; кошти, суб'єктив господарювання – з 16,1% до 11,4% .

Станом на 01.01.2020 року в Україні здійснюють діяльність 75 банків, з них з майже половина з іноземним капіталом - 35 банків, у т.ч. зі 100% іноземним капіталом – 23 банки. У посткризовий період практично не простежується входження нових іноземних банків на український ринок фінансових послуг. Разом з тим, надходження іноземного капіталу відбувалося від нерезидентів фізичних осіб з різних країн, в більшості випадків це непрямая участь в капіталі банків.

Зауважимо, що для сучасного етапу розвитку банківської системи України характерним є невисока ефективність іноземного капіталу, оскільки значні обсяги іноземного капіталу, залучено від фізичних осіб нерезидентів, а не від першокласних іноземних банків, що знижує результативність виконання капіталом захисної функції. Як показує досвід подолання фінансових криз в Україні та інших країнах, в період фінансової нестабільності банку акціонери фізичні особи не завжди проявляють належну активність щодо збільшення капіталу з метою забезпечення фінансової стабільності банку. Акціонерами банків з іноземним капіталом в Україні є фізичні особи-нерезиденти з таких країн, як: Ісландія, Росія, Казахстан, Китай, Ізраїль, Франція, США, Австрія, Білорусь, Нідерланди, Великобританія, Туреччина, Саудівська Аравія та ін.

Іноземний капітал від банків-нерезидентів західних країн представлений лише в 13 іноземних банках України з Німеччини, Польщі, Франції, Угорщини, Греції, Італії, Австрії, Британії, США, Нідерландів, в т.ч. з прямою участю материнських банків – в 11 банках.

У зв'язку з цим актуальною є проблема підвищення ефективності банків з іноземним капіталом в Україні, діяльність яких має сприяти не тільки забезпеченню комерційної ефективності, але й макроекономічної, що визначається результативністю впливу їх на розвиток банківської системи та економіки, що базується на інноваційних засадах, цифрових технологіях, сучасних системах управління, оскільки за слабкої, вразливої економіки, не може бути стабільна розвинута банківська система. І якщо не буде змінена модель поведінки банків, ми все частіше будемо поринати в фінансові кризи і кожна криза буде все глибшою.

На сьогодні в Україні виділено три групи банків: банки з державною часткою – 5 банків (на 01.01.2020 р. частка активів на ринку банківських послуг становить 60,4%), банки іноземних банківських груп – 20 банків (27,2%), банки з приватним капіталом - 50 банків (12,4%).

Оцінюючи ефективність діяльності банків з позиції «прибуток-ризик», слід зазначити, що за результатами 2019 року банки іноземних банківських груп мають найвищу чисту процентну маржу – 7,9% (по банківській системі – 5,6%), суттєво покращила рентабельність активів (4,1%), але водночас через високі ризики ця група банків має високу частку непрацюючих активів –32,5% (табл. 1). Про зниження ефективності діяльності банків іноземних банківських груп свідчить і зменшення обсягів кредитування іноземними банками суб'єктів господарювання у 2019 р. порівняно з 2018 р. на 46051 млн грн., або на 16,0%.

Таблиця 1

Показники ефективності в розрізі груп банків, 2018–2019 рр., %

Групи банків	Частка в заг. активах		Чиста % маржа		ROA	
	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2019	01.01.2020
Банки з державною часткою	59,0	60,4	3,7	3,9	1,82	4,48
Банки іноземних банківських груп	28,1	27,2	7,9	7,9	0,96	4,31
Банки з приватним капіталом	12,9	12,4	6,2	3,6	2,08	1,37
Система банків	100,0	100,0	5,6	5,6	1,66	4,35

Джерело: розроблено автором за даними [6].

Зауважимо, що ефективність банківської діяльності має не тільки вирішувати проблему «прибуток-ризик», а відповідно до системно-синергетичного підходу, який виступає інтегруючою парадигмою існуючих підходів до ефективності, ефективність діяльності банків – це багатокомпонентна, багатоаспектна, багатовимірна системна характеристика, що залежить від багатьох чинників і є результативним показником виконання функцій та досягнення поставлених цілей і завдань розвитку банків за умови забезпечення фінансової стабільності, що ґрунтується на дотриманні фінансової стійкості та динамічної рівноваги, досягненні мультиплікативних та синергетичних ефектів.

За такого підходу для підвищення ефективності та стабільності банків актуальною є зміна бізнес-моделі. Роздрібний банківський бізнес перестає бути пріоритетним через насиченість ринку і зниження темпів його зростання, зниження рентабельності. У зв'язку з цим на перше

місце виходить операційна ефективність (зниження витрат), зокрема для банків іноземних банківських груп, про що свідчить високий рівень трансакційних витрат для банків цієї групи

Зауважимо, що за останні роки мала місце тенденція зростання рівня трансакційних витрат на забезпечення функціонування банків, що може свідчити про зниження ефективності діяльності банків України. Так, для банківської системи за 2019 р. порівняно з попереднім рівень трансакційних витрат зменшився з 6,9% до 5,3%, до активів, натомість для банків іноземних банківських груп він залишився незмінним - 6,2% і є вищим, ніж в середньому по системі банків України (рис. 1).

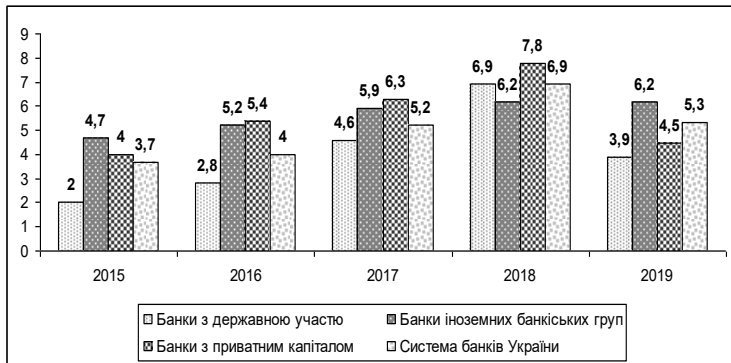

Рис. 1. Рівень трансакційних витрат в розрізі груп банків за 2015-2019 р.р.

Джерело: розроблено автором за даними [6].

Отже, в сучасних умовах не можливо дати однозначну оцінку впливу іноземного капіталу на розвиток вітчизняного банківського сектору та економіки України, оскільки діяльність банків з іноземним капіталом має як позитивний вплив на розширення ресурсного потенціалу банків та розвиток конкурентного середовища, так і банки іноземних банківських груп мають високі кредитні ризики (NPL = 32,5%), простежується скорочення кредитування економіки.

Актуальним є підвищення ефективності регулювання іноземного капіталу, базуючись на критеріях стабільності, ефективності, конкурентоспроможності, передбачивши обмеження щодо входження ненадійного капіталу з офшорних країн та країн з низьким рейтингом, зниження концентрації державного іноземного капіталу та підвищення ефективності функціонування іноземного капіталу.

Список використаних джерел

1. The Global Competitiveness Report / World Economic Forum.- Geneva Switzerland 2019. – 666 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.weforum.org
2. International Monetary Fund. Foreign Banks: Trends, Impact and Financial Stability. Prepared by Stijn Claessens and Neeltje van Horen // IMF Working Paper WP/12/10 (January 2012)/
3. Годовой отчет Комиссии по регулированию банковской деятельности Китая за 2016 год [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// www.cbrc.gov.cn/](http://www.cbrc.gov.cn/)
4. Карчева Г.Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України / Г.Т. Карчева. – НАН України ; Інститут економіки та прогнозування. – Київ, 2012. – 520 с.
5. Механізми забезпечення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи та економіки України : монографія / [Г.Т. Карчева, А.Я. Кузнецова, Н.Р. Швець та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. — Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. — 311 с.
6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – [www: bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)

В.В. Кініцька, гр. ФБС-18 м
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

КОНТРОЛІНГ У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Стан забезпеченості ресурсами (природними, матеріальними та нематеріальними, трудовими та ін.) визначається переважно фінансовими можливостями господарюючого суб'єкта.

Фінансові ресурси – один із найважливіших чинників економічного відтворення та зростання підприємства. Вони забезпечують: безперервність процесу відтворення через фінансування поточних витрат підприємства; виконання зобов'язань перед державою, працівниками та іншими господарюючими суб'єктами; страхування капіталу від можливих фінансових ризиків завдяки диверсифікації форм фінансових ресурсів; стабільний розвиток і ділову репутацію підприємства; стимулювання поліпшення прибутковості; соціальний розвиток підприємства, в цілому, і його працівників, зокрема [1].

Грошові розрахунки, що проводяться підприємствами любої

форми власності, здійснюються у готівковій та безготівковій формах – ці операції формують грошовий оборот підприємств, який можна класифікувати за такими напрямками:

- розрахунки, що пов'язані безпосередньо з процесом виробництва;
- розрахунки, що проводяться за результатами діяльності господарюючого суб'єкта;
- внутрішньогосподарські розрахунки.

Надходження грошових коштів від реалізації продукції є найбільш суттєвим показником, що дає можливість поповнити поточні рахунки підприємства та збільшити обсяг оприбуткованих у касі підприємства коштів. Дані операції можливі за рахунок руху грошових коштів, який забезпечують грошові потоки.

Найбільш точно, на нашу думку, надає визначення грошовому потоку Крамаренко Г. О.: «грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства» [2].

Фінансове планування та прогнозування грошових потоків підприємства – це етап управління грошовими потоками в сучасних умовах господарювання, задля підвищення їх ефективності, що має базуватися на основі фінансового контролінгу.

У свою чергу фінансовий контролінг руху грошових коштів являє собою специфічну систему, що при оптимізації інформаційно-аналітичних потоків, забезпечує контроль та регулювання грошових потоків на базі принципу «управління за відхиленнями».

У рамках інструментів фінансового контролінгу доцільно використовувати аналітичні розрахунки, спрямовані на прийняття управлінських рішень на основі метода «директ-кост», аналізу точки беззбитковості, формування системи основних підконтрольних показників, аналізу за відхиленнями та на основі визначення кореляційної залежності між об'єктом виробництва, витратами, прибутком тощо. При цьому технологія отримання управлінської інформації являє собою систему бюджетування, моделювання, регулювання господарської діяльності, а також ціноутворення тощо [3].

Варто зазначити, що ефективність контролінгу залежить від вибору об'єкта контролінгу, а його класифікація має відповідати цілям управління. Найбільш змістовне визначення об'єкта контролінгу, запропоноване І. А. Бланком: «Об'єкт фінансового контролінгу являє собою процес реалізації управлінських рішень за основними аспектами фінансової діяльності підприємства» [4].

У відповідності до вищезазначеного, пропонується, при управлінні грошовими потоками підприємства, виділяти склад об'єктів контролінгу згідно зі схемою представленою на рис. 1.

Рис. 1. Деталізація об'єктів контролінгу грошових потоків

Оскільки важливу роль у прийнятті управлінських рішень та у фінансовому контролінгу відіграє саме створення, обробка, перевірка і представлення системою управлінської інформації, то в іноземній літературі контролінг трактується як «концепція управління та інформації». Отже, з метою оптимізації управлінських рішень, необхідно розділяти всю сукупність інформаційних потоків на вхідні та вихідні, що дасть змогу більш якісно визначити необхідні характеристики грошових потоків.

У зв'язку з тим, що контролінг є одним з основних елементів менеджменту на підприємстві, його доцільно розділяти на дві підсистеми: оперативного та стратегічного контролінгу.

При цьому варто зазначити, що стратегічний контролінг використовується переважно як засіб довгострокового функціонування підприємства, а оперативний – як засіб досягнення поточних цілей.

Таким чином, оперативний контролінг має бути зорієнтованим на регулювання процесу короткострокового управління грошовими потоками.

Список використаних джерел

1. Болгар Т.М. Вплив ділової активності вітчизняних сільськогосподарських підприємств на їх конкурентоспроможність [Електронний ресурс] / Т.М. Болгар, О.М. Мельник // Ефективна економіка. – 2016. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economy.ayka.com.ua/?n=11&y=2016>
2. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
3. Надточій С.І. Практичні рекомендації щодо імплементації та контролінгу результатів прогнозування та бюджетування грошових потоків підприємства / С.І. Надточій // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – №12. – С. 90–94.
4. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2004. – 656 с.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

Р.А. Ковтюх, гр. ФБС-19м(пол)
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ФІНАНСОВО-БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ: ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Актуальність даної теми зосереджена в тому, що банківські послуги є невід'ємною частиною ринку, покупцями на якому є окремі особи домогосподарства та юридичні особи. Зміст поняття "банківська послуга" можна розглядати через призму поняття "фінансова послуга". Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" [1] визначає фінансову послугу як "операції із фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, із метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів". Таким чином, указаний Закон також визначає поняття "послуга" через поняття "операція". Банківські послуги – поки що недостатньо сформована частина банківської діяльності. Її мета – підвищення доходів банків і поліпшення задоволення потреб клієнтів,

розширення купівельних можливостей, що сприяє розвитку національної економіки. Але досягнення цієї мети вимагає використання наукових принципів і ефективних методів управління банківськими послугами [2]. Окремі аспекти даної проблеми аналізували вітчизняні економісти, проте єдиного комплексного підходу до управління банківськими послугами не знайшли. Така проблематика зменшує можливості збільшення прибутку банків, знижує їх платоспроможність, негативно впливає на стійкість їх фінансового положення. Тому для підвищення ефективності банків і збільшення можливостей виходу на зарубіжні ринки необхідно розробляти та використовувати активний, цілеспрямований підхід до організації продажів банківських продуктів і управління ними [3].

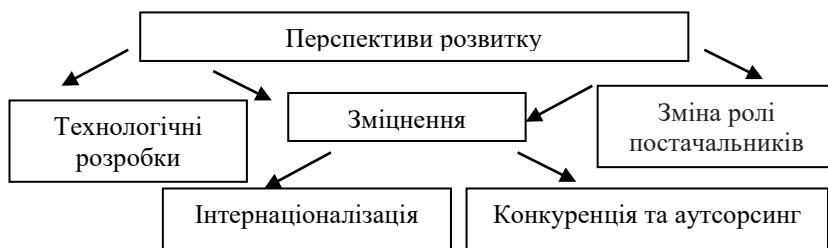

Рис. 1. Перспективи розвитку фінансових послуг.

Починаючи з реформ фінансового сектору, фінансово-банківські послуги почали свій розвиток (рис. 1) [4].

Технологічні розробки. Змінюють характер фінансової системи, змінюють організацію діяльності і кидають виклик домінуванню традиційних каналів розподілу. Інтернет є хорошим прикладом цього.

Зміцнення. Консолідація в секторі фінансових послуг є однією з ключових тенденцій, які впливають на сектор, як наслідок - необхідність для фірм забезпечити економію за рахунок масштабу і масштабів в середовищі, що характеризується більш відкритим ринком. Це відбивається у скороченні числа фінансових установ і зростанні злиттів і поглинань як в розвинених, так і в країнах, що розвиваються.

Інтернаціоналізація фінансових послуг. За останні два десятиліття присутність іноземних постачальників фінансових послуг на національних ринках значно зросла [5].

Зміна ролі постачальників фінансових послуг. У зв'язку зі зниженням бар'єрів для входу в індустрію фінансових послуг різні типи установ пропонують все більше конкурентоспроможних послуг та продуктів.

Конкуренція і аутсорсинг. Зниження витрат стало пріоритетом для установ в новій конкурентному середовищі, і одним з відповідей на тиск витрат в цьому секторі стало передача певних функцій іншим країнам, процес, який зазвичай називають «Офшоринг». Аутсорсинг / офшорінг став важливою особливістю міжнародного сектора фінансових послуг.

Оже, індустрія банківських і фінансових послуг стикається з жорсткими макроекономічними умовами, підвищеним контролем з боку регулюючих органів та зростанням числа нетрадиційних конкурентів. У відповідь на зміну динаміки ринку банки переходять від підходу, орієнтованого на продукт, до підходу, орієнтованого на клієнта.

Список використаних джерел

1. Закон України „Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 року № 2663-III.
2. Закон України "Про банки і банківську діяльність". – К.: Ін Юре, 2006.– 520 с.
3. Брегеда О.А. Ринок банківських послуг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: автореф. дис. ... канд. екон. наук / О.А. Брегеда. – К., 2002. – С. 6.
4. Тігіпко С.Л. Стратегічні завдання розвитку банківської системи України в умовах глобалізації світової економіки / С.Л. Тігіпко // Вісник Української академії банківської справи.– 2003.– № 2.– С. 3–8.
5. Шейко О.П. Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку національної банківської системи / О.П. Шейко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 9.– Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2004.– С. 301–305.

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

О.В. Липатова, гр. ОО-16зс-ск
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ВІТЧИЗНЯНУ ЕКОНОМІКУ

В Україні станом на жовтень 2019 року, за даними Міністерства фінансів України, обсяг державного і гарантованого боргу досяг величини 1997,8 млрд грн. Частка прямого державного боргу складала

88 %, а борг, гарантований державою – 12 %. У структурі загальної суми боргу, зовнішній державний борг склав 58,06 %, а внутрішній борг – 41,94 % (табл. 1).

Таблиця 1

Державний та гарантований державою борг України
за станом на жовтень 2019р.

Тип боргу	Млрд дол.	Млрд грн.	%	Основні кредитори
Внутрішній прямий	34,33	826,81	41,39	НБУ, українські банки
Внутрішній гарантований	0,46	11,10	0,56	Українські банки
Зовнішній прямий	38,67	931,20	46,61	МФО, Комерційні кредитори
Зовнішній гарантований	9,49	228,64	11,44	МФО
Разом	82,95	1997,75	100	

Складено на основі [1].

У структурі прямого зовнішнього боргу держави (38,67 млрд дол. США) за типом кредитора основне місце посідають інвестори в облігації зовнішньої позики (22,25 млрд дол.) і міжнародні фінансові організації (МФО) (12,13 млрд дол.). Серед МФО найбільшими кредиторами України є:

- Міжнародний банк реконструкції та розвитку (сума заборгованості – 4,84 млрд дол. США);
- Європейське Співтовариство (сума заборгованості – 3,62 млрд дол. США);
- МВФ (2,39 млрд дол.);
- Європейський інвестиційний банк (0,74 млрд дол.);
- Європейський банк реконструкції та розвитку (0,52 млрд дол.)

[2].

На сьогоднішній день вітчизняній економіці необхідні додаткові інвестиції на подолання економічної кризи і найвигіднішою у цьому напрямку є співпраця з МВФ (середня ставка для України близько 3 %). Існують певні обов'язкові умови співпраці, що узгоджуються у процесі переговорів уряду країни і Національного банку з представниками МВФ. Всі умови угод між МВФ та Україною фіксуються у меморандумах. Основними зобов'язаннями були визначені заходи, що спрямовані на розвиток України, які полягають у наступному:

- створення антикорупційного суду;

- посилення боротьби з корупцією;
- прозора приватизація;
- відкриття ринку для вільної міжнародної торгівлі;
- зниження податкового навантаження на бізнес;
- зниження інфляції та інші.

Особливістю кредитування МВФ є те, що кредити надаються лише під конкретне цільове призначення і, перш за все, кошти спрямовуються на поповнення міжнародних резервів країни та на виплати державного боргу. Слід зазначити, що уряд України не виконав умови меморандуму, тому МВФ вимушений був призупинити фінансування.

Одним із альтернативних, ефективних та перспективних джерел залучення інвестиційних ресурсів є облігаційний ринок. Для отримання додаткових джерел капіталовкладень, Міністерство фінансів України у червні 2019 року випустило довгострокові облігації внутрішньої державної позики. Таким чином держава збільшує частину державного боргу в національній валюті. Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) є найнадійнішими цінними паперами в країні, їх погашення гарантовано бюджетом. Крім максимальної надійності ОВДП у теперішній час не обкладаються податком на прибуток для фізичних осіб. За результатами проведення розміщень облігацій внутрішньої державної позики станом на 29 жовтня 2019 року, до державного бюджету залучено 1 574 101 119,57 грн. А проведений попередній аукціон дав можливість залучити до бюджету 3,01 млрд грн. [3, 4].

Отже, підвищення активності українських банків та корпорацій на зовнішніх ринках є об'єктивним наслідком недостатності дешевих і довгострокових ресурсів на внутрішньому фінансовому ринку, а емісія облігацій надає можливість вирішити ряд проблем, пов'язаних, перш за все, з необхідністю пошуку додаткових джерел коштів для фінансування, зниження вартості зобов'язань, мінімізації фінансових ризиків діяльності. Збільшення обсягів іноземних вкладень у державні цінні папери говорить про позитивну репутацію держави, що дозволяє вітчизняним банкам і корпораціям виходити на зовнішні ринки облігаційних запозичень і стають потужним каталізатором надходження фінансових ресурсів в економіку країни.

Список використаних джерел

1. Державний борг та гарантований державою борг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
2. Державний борг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>

3. Оголошення та результати аукціонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/ogoloshennja-ta-rezultati-aukcioniv>

4. Минфин 29 октября продал ОБГЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bin.ua/news/finance/finances/241817-minfin-29-oktyabrya-prodal-ovgz-na-bolee-15-mlrd.html>

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

Д.А. Маркова, гр. ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

НЕОБХІДНІСТЬ АНАЛІЗУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Основа політики ведення бізнесу - це обов'язкове отримання прибутку, причому його визначення у кількісних показниках ще не дає розгорнутого і ясного уявлення про перспективність ведення фінансової діяльності підприємства. Оцінка ефективності, або в проекції на економічну термінологію, рентабельності - ось наріжний камінь всієї системи чинників, що визначають успішний розвиток компанії в майбутньому і її інвестиційну привабливість [1].

Важливість розуміння технічних моментів ведення господарської діяльності, що регулюють взаємний розподіл грошових коштів між окремими підрозділами (виробництво, реклама, ритейл та ін.), їх раціональне використання та своєчасне повернення інвестицій для власників має забезпечувати повноцінний аналіз рентабельності та покращення виробничої або торговельної діяльності в цілому (табл.1).

Таблиця 1
Аналіз рентабельності приватного підприємства за 2018–2019 рр.

Показник	2018	2019	Відхилення	
			Абс.	Відн.
Коефіцієнт мобільності	0,997	0,994	-0,3300	-0,0033
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	350,21	161,91	-53,77	-188,30
Рентабельність активів (майна)	8,44	15,14	79,41	6,70
Рентабельність поточних активів	8,46	15,23	80,01	6,77
Рентабельність власного капіталу	21,04	24,04	14,30	3,01
Рентабельність реалізованої продукції	2,36	4,42	87,30	2,06

Незважаючи на складність сучасних оціночних моделей рентабельності, велика їх частина, що використовуються в західних

методах розрахунку економічних показників, заснована на загальноприйнятій системі взаємопов'язаних факторів, запропонованої аналітиками компанії Du Pont ще 90 років тому, в якій комплексна міра цінності компанії, що виражає її ефективність, включає в себе такі відомі показники, як рентабельність продажів або обороту і ресурсовіддача. Початковим показником для її побудови стала рентабельність активів, яка визначається як відношення чистого прибутку до активу балансу підприємства: Розглянемо аналіз рентабельності приватного підприємства, що представлений в табл. 1.

Коефіцієнт мобільності показує, яку частку оборотні активи займають в структурі активів. Коефіцієнт співвідношення показує, як оборотні активи покривають необоротні. В нашому випадку частка необоротних активів складає більше 40 %. Рентабельність активів показує, який прибуток одержує підприємство з кожної гривні вкладеної в активи. Дане підприємство має прибуткове значення продовж 2 роки. Рентабельність поточних активів показує скільки прибутку одержить підприємство з 1 грошової одиниці, яка вкладена в поточні активи. Так само як і попередній коефіцієнт має прибутковий. Рентабельність інвестицій показує віддачу вкладених коштів в інвестиційний проект у відносному вираженні.. Рентабельність власного капіталу показує чистий прибуток, який припадає на одиницю власного капіталу. Цей коефіцієнт має тенденцію до збільшення. Рентабельність реалізованої продукції показує дохід підприємства на кожну зароблену гривню і цей показник має прибуткове значення.

Таким чином, підприємство є цілком прибутковим. Коефіцієнти мають прибуткові значення або мають тенденцію до збільшення.

Рентабельність розраховують, щоб спрогнозувати прибуток, порівняти компанію з конкурентами або передбачити прибутковість інвестицій [2]. Ще рентабельність підприємства оцінюють, якщо зібралися його продавати: компанія, яка приносить більше прибутку і при цьому витрачає менше ресурсів, коштує дорожче.

Щоб підвищити рентабельність, необхідно або збільшити значення чисельника – прибуток, або зменшити знаменник - вартість активів, капітал, інвестиції. Наприклад, щоб збільшити рентабельність продажів, можна підвищити якість продукції або розробити ефективну маркетингову стратегію – в результаті зросте попит і, як наслідок, прибуток. А можна знизити собівартість продукції - тоді рентабельність збільшиться при колишньому попиті.

Список використаних джерел

1. Как оценить рентабельность предприятия? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ubr.ua/business-practice/own-business/kak-ocenit-rentabelnost-predpriiatiia-93815>
2. Зачем рассчитывать рентабельность [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journal.tinkoff.ru/wiki/wiki-profitability/>

*Науковий керівник: З.С.Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

А.Б. Назаренко, гр. ФБСкр-18 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сьогодення всі підприємства зацікавлені в ритмічному та стабільному функціонуванні, але для досягнення високих результатів у своїй діяльності їм потрібна обґрунтована та ефективна фінансова політика.

Важливою складовою системи фінансового менеджменту підприємств був і залишається механізм управління оборотними активами. Управління оборотним капіталом являє собою систему принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень. Правильна стратегія управління оборотним капіталом підвищує ефективність його функціонування.

Стратегія управління оборотним капіталом поєднує в собі вміння розміщувати, зберігати, нарощувати оборотні кошти підприємства та спрямована на максимізацію його доходів. У міру досягнення конкретних цілей пріоритети в стратегії управління оборотним капіталом можуть поступово змінюватися. Від того, яким чином розподілені пріоритети і на які з компонентів робиться основний акцент, залежить фінансовий стан підприємства в умовах нестабільності.

На сьогоднішній день формування стратегії управління оборотним капіталом більш усього залежить від трьох критеріїв, а саме:

- мінімізація вартості капіталу, яка залежить від вибору способу оптимізації джерел фінансування оборотного капіталу. В основі цього критерію лежать альтернативні підходи до можливості оптимізації структури капіталу підприємства та виділення пріоритетних факторів, що визначають механізм такої оптимізації;

- максимізація платоспроможності підприємства, що залежить від вибору моделі управління оборотним капіталом;

- максимізація рентабельності оборотного капіталу, який

базується на результатах рішень попередніх завдань по залученню власного й позикового капіталу та їх різних комбінацій.

Для ефективного управління оборотними активами підприємства, його керівництву слід дотримуватися наступних рекомендацій:

1. Ефективно управляти грошовими коштами, які знаходяться в розпорядженні компанії.
2. Контролювати наявність дебіторської заборгованості.
3. Нормувати товарні та матеріально-виробничі запаси.
4. Тримати на належному рівні розмір кредиторської заборгованості.

В сучасних економічних умовах ефективно управління оборотним капіталом підприємства є пріоритетним напрямком зростання конкурентних переваг підприємства на ринку.

Таким чином, раціональне використання оборотних коштів відіграє важливу роль у забезпеченні стійкої роботи економічного суб'єкта, підвищення рівня рентабельності виробництва. Прискорення обороту оборотного капіталу дозволяє вивільнити значні суми і, таким чином, збільшити обсяги виробництва без додаткових фінансових вкладень, а вивільнені кошти використовувати відповідно до потреб підприємства.

Список використаних джерел

3. Буряковський В.В. Фінанси підприємств: навч. посіб. / В.В. Буряковський, В.Я. Кармазін. С.В. Кламбет. – Дніпропетровськ: Пороги, 2008. – 122 с.

4. Люта О.В. Система управління оборотними активами підприємства / О.В. Люта, О.С. Єйбоженко // Молодіжний вісник УАСБ НБУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 230–239.

5. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: навч. посіб. / Г.В. Савицька. – 3-тє вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2014. – 668 с.

*Науковий керівник: Ю.М. Заволока,
кандидат економічних наук, доцент*

В.В. Погрібна, гр. ФБС-18м
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВ В УМОВАХ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сучасний стан банківської системи України характеризується такими позитивними зрушеннями, як підвищенням прибутковості функціонування банків, наявністю значних обсягів високоякісних

ліквідних активів у їх балансах, розвитком споживчого кредитування. Прояви останніх кризових процесів, починаючи з 2014 року, засвідчили нездатність банківської системи абсорбувати існуючі дисбаланси, а отже, недостатній рівень її фінансової стабільності. Крім цього, висока частка непрацюючих кредитів у активах і надмірна концентрація капіталу у державних банках є джерелом системних ризиків.

Сучасна економічна наука має значні напрацювання з питань розвитку та удосконалення процесів банківського кредитування. Ці питання розглядаються у працях відомих науковців: Азаренкової Г.М., Барановського О.І., Болгар Т.М., Дзюблюка О.В., Коваленко В.В., Пшика Б.І., Ткаченко О.О. та ін.

У сучасних умовах комерційні банки переважно використовують метод індивідуального підходу до клієнта при видачі кожної окремої позики, а метод відкриття кредитної лінії практикують у відносинах із позичальниками, які мають високий кредитний рейтинг.

У зарубіжній банківській практиці можна виділити два основних методи кредитування. Сутність першого методу полягає в тому, що питання про надання позики вирішується щоразу в індивідуальному порядку. Позика надається на певний строк у декілька тижнів, місяців чи років і пов'язана з потребами позичальника в грошових коштах для фінансування цільової потреби. У загальному обсязі банківських кредитів частка позик суб'єктам підприємницької діяльності перевищує 80 %, що свідчить про їх значимість.

Другий метод кредитування полягає в наданні банком позичальнику кредиту в межах заздалегідь визначеного ліміту кредитування на певний період часу на покриття його потреби в короткострокових фондах фінансування (кредитна лінія). Для банку відкрити кредитну лінію для позичальника означає взяти на себе певне позабалансове зобов'язання про надання грошових коштів [1].

Аналіз обсягів кредитування фізичних осіб (рис. 1) дає змогу говорити про те, що у період 2014 – 2016 рр. обсяги кредитування зменшувалися. Це явище можна пояснити декількома причинами: у банківській системі України розпочалася нова кризова хвиля, велика кількість банків вимушена була піти з ринку за причини своєї неплатоспроможності, серед клієнтів виникла недовіра щодо стабільності банків, які продовжували функціонувати, знизилась у цілому в країні соціальна забезпеченість населення – незабезпечені, бідні люди не можуть собі дозволити боргові зобов'язання, за які треба розраховуватись з певних надходжень.

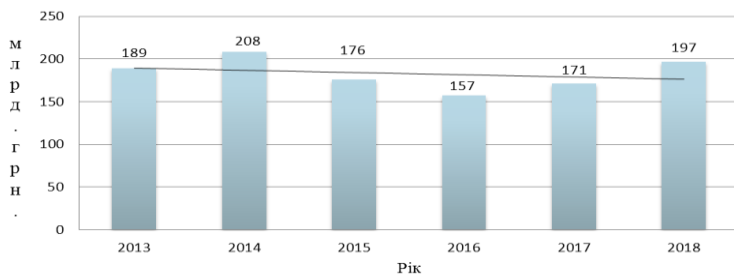

Рис. 1. Валові кредити фізичним особам видані вітчизняними банками за період 2013-2018 рр.

Складено і розраховано автором за даними НБУ: Огляд банківського сектора 2/2019 [2].

Ситуація почала покращуватися починаючи з 2016 року і вже на початок 2019 року обсяги кредитування у порівнянні з 2016 роком збільшились на 25,5 %.

Важливим показником для банківської діяльності є не лише нарощування обсягів кредитування, а і якість кредитного портфеля банків.

Основним показником аналізу визначення якості загального кредитного портфеля вітчизняних банків є обсяг проблемних кредитів, що не повернуті позичальниками, або мають прострочення з погашення боргових зобов'язань (рис. 2).

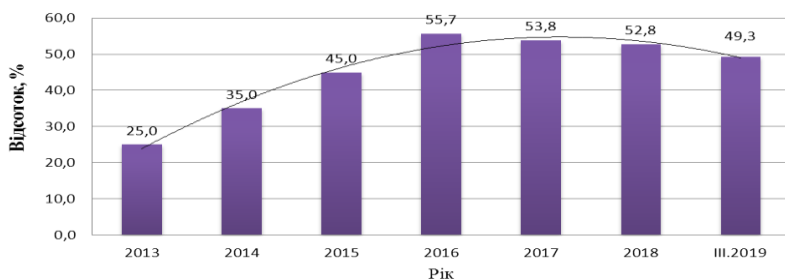

Рис. 2. Обсяг проблемних кредитів (NPL) у банківській системі України (БСУ)

Складено і розраховано автором за даними НБУ: Огляд банківського сектора 2/2019 [2].

Починаючи з 2013 року показник проблемних кредитів у загальній кількості наданих кредитів до кінця 2018 року збільшився у двічі з 25 % до 55,7 %. Це негативне явище і говорить про недоотримані прибутки банками, про реалізацію кредитних ризиків, про необхідність банківськими установами збільшувати обсяги резервування коштів, якими неможливо скористатися для здійснення активних операцій, про зниження рейтингових показників.

Станом на березень 2019 року ситуація щодо показника проблемних кредитів у порівнянні з 2016 роком незначно, але покращилася – відбулося зменшення на 6,4 %. Слід відмітити, що якість загального кредитного портфеля БСУ підвищилася майже в усіх групах банків. Найвищий показник – у приватних та іноземних банківських установах – до 20,2 %, так, найбільші п'ять іноземних банків мають частку непрацюючих кредитів лише 13 % [2].

Проблемні кредити мають у кредитних портфелях усіх країн світу. Але, як вважають науковці, що проводили фундаментальні дослідження у даному напрямку, якщо рівень не перевищує 2 % від загального обсягу виданих кредитів, то таке явище можна вважати нормальним, а вже перевищення 7 % – кризове явище.

Важливим елементом оцінки якості кредитного портфеля є визначення спроможності позичальників виконувати свої боргові зобов'язання перед кредитором – банківською установою. Оцінка кредитоспроможності позичальника проводиться банками за власними методиками, що розроблені за рекомендаціями нормативних та законодавчих документів Національного банку України і отримані результати дають можливість фахівцям прийняти рішення щодо надання чи відмови клієнтам у позикових коштах [3].

Проблемою, за нашим переконанням, є те, що така оцінка фактично є разовою і проводиться лише на етапі видачі кредиту. Втім, очевидно, що подібні розрахунки щодо спроможності виконання позичальником умов діючих кредитних договорів мають проводитись банківською установою систематично. Саме це надасть можливість встановити поточні класи позичальника та з'ясувати існуючі ступені ризику в процесах кредитування. Аналіз ризику неповернення позик зі сторони неспроможних позичальників має прямо відбиватися на оцінці якості кредитного портфеля банківської установи [3].

Отже, банки України функціонуючи в умовах циклічного розвитку економіки (кризових та посткризових явищ) повинні проводити постійний моніторинг кредитоспроможності клієнтів та з огляду на отримані дані здійснювати оцінку якості кредитного портфеля банківських установ, що дасть можливість попередити виникнення та зменшення обсягів проблемних кредитів.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М. Аналіз діяльності комерційного банку: навч. посіб. / Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович. – Житомир: Рута, 2001. – 384 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
3. Болгар Т.М. Науково-методичні засади побудови моделі оцінки якості кредитного портфеля банку / Т.М. Болгар // Академічний огляд. – 2016. – № 1 (44). – С. 50–59.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

А.О. Рижик, гр. ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТОВ «КК «Агроцентр-Україна»»

Ліквідність підприємства - це мобільність підприємства, його спроможність за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел оперативно вишукувати резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів. Вона характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні активів, згрупованих за рівнем їхньої ліквідності із зобов'язаннями, згрупованими за строками. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів зіставляють між собою. У табл. 1 наведено розрахунки ліквідності балансу за 2017–2018 рр.

Таблиця 1

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «КК «Агроцентр-Україна» (дані на початок року), 2017–2018 рр.[1], тис. грн

Ак- тив	2017	2018	Па- сив	2017	2018	Надлишок / нестача	
						2017	2018
A1	1517	426	П1	206278	171183	- 204761	- 1700757
A2	84542	82085	П2	0	0	84542	82085
A3	90841	50622	П3	0	0	90841	50622
A4	13433	13784	П4	- 15946	- 24250	29379	38034
Ба- ланс	190333	146917	Ба- ланс	190333	146917	X	X

Умовні позначки до табл. 1:

A1 - Найбільш ліквідні активи	П1 - Найбільш термінові пасиви
A2 - Активи, що швидко реалізуються	П2 - Короткострокові пасиви
A3 - Активи, що реалізуються повільно	П3 - Довгострокові пасиви
A4 - Активи, що важко реалізуються	П4 - Постійні пасиви

Отже, можна зробити висновок, що підприємство буде ліквідним, якщо його поточні активи перевищують короткострокові зобов'язання. Підприємство вважається ліквідним за умови, коли його оборотний капітал буде складатися в основному з коштів та короткострокової дебіторської заборгованості. Таким чином, можна сказати, що ліквідність балансу - це рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на гроші відповідає строкам погашення зобов'язань. Баланс буде абсолютно ліквідним, якщо задовольнятиме такі умови: $A1 \geq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \leq P4$.

За даними табл. 1 можемо сказати, що на початок періоду маємо такі значення: $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 > P4$. На кінець періоду маємо такі значення: $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 > P4$. Таким чином, баланс абсолютно неліквідним не являється, так як виконувались не всі умови ліквідності, крім: $A2 > P2$, $A3 > P3$. Як бачимо, наявних грошових коштів не вистачає для покриття кредиторської заборгованості ($A1 < P1$). Важколіквідних активів, тобто основних засобів, більше на підприємстві, ніж постійних пасивів, тобто власного капіталу, що постійно перебувають у розпорядженні підприємства. Якщо підприємство буде далі виконувати такі нерівності, то його баланс стане неліквідним взагалі.

Тому вважаємо доцільним рекомендувати підприємству залучити нових власників або звернутися до засновників з проханням збільшити статутний капітал таким чином, щоб величина власного капіталу перетворилася на позитивне значення. Це дасть можливість підприємству придбати нове обладнання, сировину та матеріали для того, щоб збільшити обсяг виробленої та реалізованої продукції. За рахунок поміркованої цінової політики та рекламної кампанії це дозволить підприємству вийти із зони збитковості.

Список використаних джерел

1. Фінансова звітність ТОВ «КК «Агроцентр-Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1fHtrXdwCOPZdBt_0yZ0S__fZZ97MI-eBX7P9S4QCNgw/edit#gid=1816284830.

*Науковий керівник: В.М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

**О.С. Сергєєва, кандидат економічних наук,
доцент кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет**

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасний етап розвитку банків України супроводжується процесами дестабілізації, які викликані розбалансуванням структурних компонентів економіки держави, змінами в архітектоніці фінансового ринку, політичним тиском, а також впливом наддержавних чинників щодо вимог введення банківського бізнесу. Тому, посиленої уваги заслуговує питання забезпечення достатності капіталу банків з точки зору виконанням ним основних його функцій [1, с. 169].

Зазначимо, що достатність капіталу банків виступає одним із головних компонентів забезпечення фінансової стійкості банків.

Відповідно до закону України «Про банки і банківську діяльність», капітал банку - це спеціально створений фонди і резерви, призначені для забезпечення фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих збитків і які перебувають у користуванні банку [2].

Достатність власного капіталу реалізується через функції, що він виконує, і тим самим впливає на розвиток реального сектору економіки.

Розглядаючи сучасні тенденції відносно достатності капіталу банків України можна виділити декілька ключових аспектів.

По-перше. У до кризовому періоді українська банківська система демонструвала прискорені темпи свого розвитку, кількість банків, що мали ліцензію на здійснення банківських операцій постійно збільшувалася, про що свідчать дані офіційної статистики НБУ.

За основними показниками [3; 4] щодо кількості зареєстрованих банків в Україні за 2010-2018 рр., можна зробити висновки, що загальна кількість діючих банків скоротилася за період, який досліджується на 99 установ. Що стосується банків з іноземним капіталом, то їх кількість за період змінювалася, так максимальна кількість банків з іноземним капіталом була у 2011-2012 рр. – 53 банки, а мінімальна у 2016-2017 рр. та 2018 р. – 38 та 37 банків відповідно. Отже можна зазначити, що присутність банків з іноземним капіталом теж здійснює вагомий вплив на розвиток конкуренції в банківській системі. Слід також зазначити, що станом на 01.08.2019 кількість банків, діючих в Україні скоротилася на 1 банк.

По-друге. Обов'язковість розкриття інформації про реальних власників комерційних банків. Ця вимога є особливо актуальною для України, так як, враховуючи значний рівень тінізації економіки, походження українського банківського капіталу часто є невідомим. Однак, незважаючи на те, що така практика є безумовно позитивним кроком для вітчизняної економіки, разом з тим, вона може стати причиною принципового виведення тіньового капіталу із вітчизняних банків, що буде мати досить негативний вплив на фінансову стійкість банківського сектора.

По-третє. Неоднозначність даних щодо обсягу наявних активів, банківського капіталу та наданими кредитами (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, незважаючи на суперечливість тенденцій розвитку української банківської системи протягом досліджуваного періоду, мала місьє виражена тенденція до нарощування її потенціалу, про що, зокрема, свідчить зростання сукупних активів банківської системи. Так, якщо на кінець 2010 року активи українських банків склали 942,1 млрд грн, то за підсумками 2018 року їх величина склала 1359,7 млрд грн. Середньорічний приріст банківських активів протягом 2009-2018 років приблизно склав 100 млрд грн.

Фундаментом, який створив можливості для нарощування активів банківської системи України, стало зростання ресурсної бази вітчизняних банків – як за рахунок підвищення капіталізації і збільшення обсягів власного капіталу та за рахунок зростання зобов'язань банків. Так, якщо на кінець 2010 року банківські зобов'язання складали 804,4 млрд грн, то на кінець 2018 року вони становили 1204,7 млрд грн.

Таблиця 1

Показники, що характеризують розвиток банківської системи України на початок 2010-2019 роки, млрд грн.

Показник	Роки на 01.01.								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2017	2018	2019
Активи	942,1	1054,3	1087,2	1127,2	1277,5	1316,7	1258,6	1867,7	1359,7
Власний капітал	137,7	155,5	170,2	159,8	192,6	148,1	123,7	161,1	154,9
Зобов'язання	804,4	898,8	957,0	956,8	1084,9	1168,7	1142,2	1190,5	1204,7
Залучені кошти	439,4	524,9	597,6	628,4	702,9	718,2	854,3	893,4	938,4
у т.ч. депозити фізичних осіб	275,1	310,4	369,3	360,0	432,8	422,7	437,2	433,4	508,5
Фінансовий результат	-13,2	-7,7	4,8	4,9	1,4	-52,4	-195,6	157,2	22,3

Джерело: складено на основі статистичних даних Національного банку України [3].

При проведенні ретроспективного аналізу бачимо, що у 2008 р. існувала тенденція до стрімкого зростання кредитування, що частково стала наслідком полегшення процедури отримання кредитів. На протязі 2014-2019 рр. обсяги кредитування хоча і мають тенденцію до зменшення, але залишаються на достатньо значному рівні. Враховуючи зниження доходів громадян та попиту на кредити, купівельної спроможності гривні, а відтак і проблеми із доларовими кредитами, суми непогашених зобов'язань перед банками суттєво збільшувалися, роздуваючи при цьому абсолютні розміри наявних банківських активів.

В цьому контексті, варто також звернути увагу на рівень достатності банківського капіталу. Динаміка свідчить, що при встановленому мінімальному значенні нормативу НІ у 10 %, у 2008 р. банківська система мала достатність капіталу на рівні 14 %, що перевищує норматив, проте з високою долею впевненості можна зазначити, що такого обсягу недостатньо для покриття всіх можливих втрат, пов'язаних і наданими кредитами у період світової фінансово-економічної кризи (рис. 1).

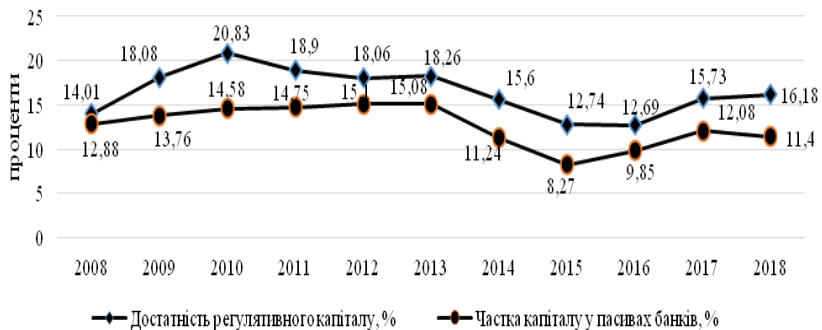

Рис. 1. Адекватність регулятивного капіталу (Н2) та частка капіталу у пасивах банків за період з 2008 по 2018 рр.

Джерело: розраховано автором за матеріалами [3; 5].

Як свідчать дані рисунку 1, показник адекватності регулятивного капіталу по банківській системі виконується та має тенденцію до збільшення. Так, станом на 01.01.2019 року його рівень склав 16,18 %. Також ми можемо говорити про нарощування банками власного капіталу, який за аналізований період у пасивах склав 11,4 %, хоча із 2017 р. має де кілку тенденцію до зниження. Така тенденція зумовлена посиленням вимог до мінімального розміру регулятивного капіталу банків з боку НБУ, а саме –

мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1), що отримав банківську ліцензію після 11 липня 2024 року, має становити 500 мільйонів гривень.

По-четверте. Динаміка показників капітальної стійкості банків України за показниками фінансового важеля, коефіцієнта участі капіталу у формуванні активів, коефіцієнта рівня капіталу у пасивах банків, коефіцієнту мультиплікатора капіталу; коефіцієнта активності залучення строкових депозитів [3; 5] не відповідає рекомендованим значенням, що свідчить про не спроможність банків залучати кошти на фінансовому ринку та покривати ризики власними коштами, пов'язаних із проведенням активних операцій.

Таким чином, на основі проведеного аналізу функціонування банківської системи України необхідно виокремити проблеми: існування у докризовому періоді значного перевищення обсягів зростання активів над обсягами акумулювання капіталу; низький рівень капіталізації банків; поступове збільшення частки іноземного капіталу в банківській системі України; низька ефективність використання власного капіталу.

Узагальнюючи все вище розглянуте, слід зазначити, що пріоритети та інструменти управління капіталом, активами та ризиком банків мають функціонально та структурно узгоджуватися за фазами формування проблемної заборгованості. Це дозволяє конкретизувати стратегічні та тактичні завдання управління капітальною стійкістю з урахуванням специфіки кредитної активності банків на різних фазах економічного циклу.

Список використаних джерел

1. Роль банків у забезпеченні сталого розвитку реального сектору економіки України: монографія / за ред. В.В. Коваленко. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – 244 с.

2. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]. Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

3. Основні показники діяльності банків. – URL:<https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>

4. Балансові звіти банків. – URL:<https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>

5. Значення економічних нормативів в цілому по системі. – URL : <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Важливу роль у перерозподілі фінансових ресурсів на рівні економіки, входженні банківських установ в систему міжнародних фінансово-валютних відносин, відіграють фінансово-банківські послуги, розвиток та удосконалення яких безпосередньо сприяє зростанню ВВП та національному доходу держави.

Дослідження фінансових послуг у банківському секторі економіки обумовлює необхідність вивчення факторів впливу на його функціонування та розвиток.

Найбільш впливовою групою факторів, що змістовно відображають рівень розвитку та функціонування фінансових послуг банків, є економічні: темп економічного зростання; напрями грошово-кредитної політики НБУ; тенденції зміни валового внутрішнього продукту; сальдо торгового балансу; рівень безробіття; рівень інфляції тощо. [1, с. 18].

Слід зазначити, що дані фактори можуть спровокувати як покращення, так і погіршення рівня банківського обслуговування. Чим кращі показники національної економіки, тим більші обсяги надання банками фінансових послуг. Погіршення загальної економічної ситуації та добробуту населення спричиняє панічні настрої у людей і, відповідно, спонукає вилучення коштів з банківської системи, що має ланцюгову реакцію негативних, кризових явищ в економіці.

На сучасному етапі розвитку банківського сегмента ринку, споживачі фінансових послуг, перш за все, потребують від банку надійності, різноманітності, а також, мобільності та технологічності сервісу обслуговування.

З кожним роком вітчизняні банки все більше розвивають процес автоматизації фінансових послуг, надаючи клієнтам можливість здійснювати свої операції дистанційно, без вимоги візиту до банку.

Дистанційне банківське обслуговування є сучасною технологією, що дозволяє проводити певні фінансові операції без відвідування клієнтом свого банку. У сучасних світових банківських системах клієнтам надаються наступні види дистанційних послуг:

– РС-банкінг (традиційна система "Клієнт-банк") – це система, що здійснює доступ до банківського рахунка за допомогою персонального комп'ютера і прямого модемного з'єднання з комп'ютерною системою банку;

– Мобільний банкінг – це система, що надає можливість здійснювати операції з рахунком клієнта та отримувати інформацію щодо його стану за допомогою телефону у будь-якій точці світу;

– Інтернет-банкінг – це технологія віддаленого банківського обслуговування, що дає змогу клієнту отримувати банківські послуги через мережу Інтернет [2, с. 62].

У дистанційному обслуговуванні найбільшою довірою українців користуються наступні фінансово-банківські послуги: видача та обслуговування пластикових карток (70 %), прийом та оплата платежів (61 %), інтернет-банкінг (53 %).

Розвиток даного напрямку обслуговування надасть можливість банкам ефективніше проводити клієнтські платежі, підвищить їхню надійність та зменшить витрати, пов'язані з наданням фінансових послуг.

У сучасних умовах, для отримання українськими банками конкурентних переваг у наданні фінансових послуг, слід постійно створювати та удосконалювати фінансові послуги у відповідь на зростаючі потреби клієнтів, а також, застосовувати прогресивні системи управління, які б швидко могли реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Розумне поєднання традиційного банківського обслуговування з нетрадиційними видами фінансово-банківських послуг та впровадження інноваційних технологій дозволяє перейти вітчизняним банкам на новий ступінь розвитку фінансових послуг, збільшивши ефективність діяльності не лише окремого банку, але й усієї банківської системи, загалом.

Слід зауважити, що саме інноваційні технології надають можливість банківським установам значно модернізувати характер і шляхи взаємодії із своїми клієнтами, демонструючи, при цьому, професійний підхід до оновлення фінансово-банківських послуг [3].

Основними напрямками підвищення конкурентоспроможності фінансових послуг на банківському ринку України в контексті подолання кризових проблем є:

- підвищення рівня капіталізації банківських установ;
- належне здійснення державного регулювання фінансових послуг із врахуванням основних стандартів функціонування банківської системи;
- розвиток процесу глобалізації, що передбачає впровадження єдиних міжнародних стандартів фінансового обслуговування;
- вдосконалення пропонованого клієнтам сервісу, використовуючи різноманітні канали надання інформації (Інтернет, електронна пошта, мобільний телефон тощо);

– розширення асортименту фінансових послуг на банківському ринку, а також, впровадження інноваційних технологій банківського обслуговування, що перш за все, має бути спрямоване на відновлення довіри економічних агентів до банківської системи; – персоніфікація фінансово-банківських послуг на основі аналізу історії взаємин банку із клієнтами, для врахування основних потреб цільових груп клієнтів, що у майбутньому дозволить економити витрати внаслідок прискорення та стандартизації пропонованого клієнтам сервісу обслуговування.

Отже, розвиток фінансово-банківських послуг в значній мірі залежить від готовності банків змінюватися та адаптуватися відповідно до потреб своїх клієнтів. Надання банком високоякісних фінансових послуг є запорукою ефективного розвитку та виконання його стратегічних цілей.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Сьогодення світового ринку банківських послуг / О.І. Барановський // Вісник Національного банку України. – 2012. – №4 (194). – С. 18–22.

2. Чуб О.О. Розвиток інтернет-банкінгу в глобальному середовищі / О.О. Чуб // Вісник Української академії банківської справи. – 2015. – № 1. – С. 62.

3. Bolgar T. Compliance-collection as modern direction in non-performing loans reimbursement / T. Bolgar // Economics and Region. – 2017. – № 1 (62). – PoltNTU. – P. 39 – 44.

*Науковий керівник: Т.М. Болгар
доктор економічних наук, професор*

**К.М. Стукалова, гр. ФБС, -17зс
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

ВПЛИВ ДИСБАЛАНСІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА ОБСЯГИ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

Обрана тема важлива в контексті того, що проблемні кредити є своєрідним лакмусом загального стану якості кредитного портфелю та, в деякій мірі, показують масштаби ризикованості здійснених кредитних операцій.

Так, Болгар Т. М. [1] зазначає: практика показує, що будь-яка банківська установа, незалежно від якості кредитного портфеля, адекватності кредитної політики, способів та методів управління

кредитним ризиком, якості та точності оцінки платоспроможності та кредитоспроможності позичальника, стикається з неповерненням наданих кредитів.

Обсяг проблемних кредитів відповідно до звіту НБУ станом на 01.01.2019 року загалом у банківському секторі склав 548 701 млн. грн., або 48,69 % кредитного портфеля (табл.1) [2].

Таблиця 1

Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів
банківської системи України, млн грн

Активна операція	Станом на 01.01.2019
Кредитні операції:	
Кредити корпоративному сектору, у т.ч.:	870 089
– непрацюючі кредити	465 836
– частка непрацюючих кредитів, %	53,54
Кредити фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями), у т. ч.:	218 268
– непрацюючі кредити	81 232
– частка непрацюючих кредитів, %	37,22
Обсяг непрацюючих кредитів усього по банківській системі	548 701
Частка непрацюючих кредитів у загальному обсязі активних операцій банківської системи, %	48,69

У звіті НБУ про фінансову стабільність, опублікованому у червні 2019 року було проаналізовано фактори, що призвели до дефолтів в частині корпоративних кредитів. У цьому аналізі визначено, що на якість боргу вкрай негативно вплинули такі зовнішні чинники як: втрата ринків збуту, часткові втрати території, військова агресія. Проте визначну роль у виникненні проблемних кредитів у банківській системі відіграли саме внутрішні проблеми. Неврахування лімітів концентрації кредитів, зниження стандартів кредитування, занадто великі обсяги кредитування у валюті, надання кредитів пов'язаним особам – все це стало причиною масових дефолтів корпорацій за боргами перед вітчизняними банками.

Сьогодні склалася вкрай негативна ситуація: вітчизняні банки стали лідерами за часткою проблемних кредитів в усьому світі, основний сегмент яких складають корпоративні кредити.

Зростання рівня проблемних кредитів у загальному кредитному портфелі українських банків розпочало своє стрімке збільшення у середині 2014 року. Вже у 2017 році відбувся номінальний стрибок внаслідок здійснення переходу на міжнародні стандарти визначення проблемних активів. Реальну якість кредитів банківська система визнавала із запізненням. Про це свідчить збільшення рівня

прострочення за тими кредитами, що згодом були віднесені до розряду проблемних. Короткострокові реструктуризації та капіталізація процентів використовувалася банками виключно з метою мінімізації збитків акціонерів.

У відповідь на це Національний банк розробив механізм для прозорої роботи банківської системи: провів стрес-тестування найбільших боржників, запровадив міжнародні норми оцінювання кредитних ризиків, посилив контроль за розрахунком кредитних ризиків.

Більшість проблемних кредитів банківської системи України – це великі кредити: станом на 01.04.2019 року на кредити понад 100 млн. грн. припадає 96 % обсягу проблемних кредитів, а на балансі 128 юридичних осіб сконцентровані $\frac{3}{4}$ непрацюючих кредитів. Близько 17 % проблемних кредитів пов'язані із падінням внутрішнього попиту, втратою ринків збуту або втратою території [3].

Проте, на нашу думку, накопичувані роками дисбаланси банківської системи стали визначними для зростання обсягів проблемних кредитів. Найвагомішим фактором здебільшого була відсутність операційної діяльності у позичальника. Часто такі позичальники входили до певних зацікавлених груп, що отримували фінансові зиски від структуризації кредитної заборгованості. Також слід відмітити, що є випадки, коли компанії без операційної діяльності одержували кредит від пов'язаного банку. У роботі з такими клієнтами банк оцінював ризик на основі управлінської звітності, покладаючи надії на якість застави або певні домовленості між власниками банку та позичальником, отже, такі позики фактично надавалися без достатнього та ліквідного забезпечення.

Один із головних дисбалансів в банківській системі – це рівень концентрації боргу: дві третини проблемних кредитів – це кредити, надані найбільшим бізнес-групам [3].

Отже, для стабілізації даної ситуації з метою скорочення обсягів проблемних кредитів, банківській системі на чолі з Національним банком України необхідно:

- проводити безперервний моніторинг розрахунків кредитного ризику боржників і щорічне стрес-тестування найбільших позичальників банків;
- необхідно вимагати обов'язкового надання для аналізу аудитованої фінансової звітності великих боржників при визначенні кредитного ризику;
- не допускати утворення нових дисбалансів та забезпечити прозору роботу системи;

– сформувати достатній рівень резервів під проблемні кредити та поступово скоротити частку проблемної заборгованості на балансі.

Список використаних джерел

1. Болгар Т.М. Проблемні кредити банків як результат реалізації кредитного ризику / Т.М. Болгар // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – №1. – С. 50–58. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmef_2014_1_10
2. Звіт НБУ Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>
3. Звіт НБУ про фінансову стабільність за червень 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/file/download?file=FSR_2019-R1.pdf

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

А.С. Тенета, гр. ФБС-18 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

При визначенні «природного рівня дебіторської заборгованості» необхідно виходити з таких міркувань: менший рівень заборгованості об'єктивно неможливий, а більший – економічно недоцільний.

Для оцінки економічної доцільності утворення дебіторської заборгованості може використовуватися коефіцієнт ефективності інвестування коштів у дебіторську заборгованість [1], який розраховується за наступною формулою:

$$K_{\text{едз}} = \frac{E_{\text{дз}}}{\text{ДЗ}} = \frac{П_{\text{дз}} - П\text{В}_{\text{дз}} - \text{ФВ}_{\text{дз}}}{\text{ДЗ}}, \quad (1)$$

де $E_{\text{дз}}$ – сума ефекту, отриманого від інвестування коштів у дебіторську заборгованість, тис. грн.;

$П_{\text{дз}}$ – додатковий прибуток підприємства, отриманий за

рахунок наданого кредиту, тис. грн.;

$PВ_{дз}$ – поточні операційні витрати, пов'язані з організацією кредитування покупців, обслуговуванням дебіторської заборгованості, тис. грн.;

$ФВ_{дз}$ – сума прямих фінансових витрат від неповернення боргу покупцями, тис. грн.

Як видно з вище наведеної формули, отримання позитивної величини коефіцієнту ефективності інвестування коштів у дебіторську заборгованість, тобто позитивного ефекту від кредитування покупців продукції, робіт та послуг підприємством, можливе лише у випадку додержання наступного співвідношення, яке являє собою традиційний критерій оптимальності кредитної політики підприємства щодо реалізації товарів, робіт, послуг:

$$П_{дз} \geq PВ_{дз} + ФВ_{дз}, \quad (2)$$

На базі такого традиційного підходу, побудованого виключно на врахуванні прямих доходів та витрат підприємства від утворення дебіторської заборгованості, сформовані й інші детерміновані моделі, що дозволяють розрахувати оптимальний обсяг дебіторської заборгованості на підставі кількісних показників, що відбивають дію основних чинників, що його визначають.

Головним фактором, що безпосередньо впливає на формування витрат із обслуговування дебіторської заборгованості та величину додаткових доходів, що отримуються у наслідок її утворення, є обсяг реалізації, тобто товарооборот підприємства. У свою чергу, рівень товарообороту та продажів в кредит, насамперед, залежить від типу кредитної політики підприємства. Консервативний її варіант негативно впливає на зростання обсягу операційної діяльності підприємства і формування стійких комерційних зв'язків, у той же час агресивний – може призвести до надмірного відволікання фінансових коштів у дебіторську заборгованість, знизити рівень платоспроможності підприємства, викликати згодом значні витрати зі стягнення боргів, а в кінцевому підсумку знизити рентабельність оборотних активів і капіталу.

Такий вплив типів кредитної політики на обсяги дебіторської заборгованості пояснюється наступними обставинами. Якщо кредитні умови стають сприятливішими, тобто подовжується кредитний період та зростають цінові дисконти, то це призводить до збільшення товарообороту за рахунок розширення продажів у кредит. Така поведінка потенційних дебіторів аналогічна їх діям при наявному зниженні ціни, тому зростає як

кількість клієнтів, що використовують запропоновані умови, так і обсяг товару, який купує кожний клієнт [2].

Таким чином, кредитна політика має бути важливою складовою конкурентної стратегії підприємства, оскільки через порівняно жорстку кредитну політику підприємство може втратити частину покупців, що віддадуть перевагу сприятливішим умовам конкурентів. При цьому необхідно враховувати, що ефект від поліпшення кредитних умов, тобто приріст товарообороту, з часом поступово зменшується, адже можливості щодо його нарощення обмежені потенціалом товарного ринку.

У сучасних реаліях господарювання підприємства динаміка дебіторської заборгованості може не відповідати змінам товарообороту, тому що співвідношення між ними залежить і від особливостей обліку цих категорій на підприємстві. Але за умови, що заборгованість обліковуватиметься у цінах продажу товарів, а моментом продажу є час відвантаження товару покупцеві, вказана залежність обсягів дебіторської заборгованості від типу кредитної політики є справедливою. При цьому зростання заборгованості може бути, або пропорційним змінам товарообороту, або буде випереджати його за рахунок того, що сприятливі кредитні умови спонукають певну частину покупців, яка раніше купувала за готівку, користуватися товарним кредитом [3].

Отже, при визначенні можливої суми фінансових коштів, що інвестуються в дебіторську заборгованість, рекомендується враховувати такі кількісні параметри, що характеризують умови обраного підприємством типу кредитної політики: обсяг реалізації продукції в кредит; середній термін надання кредиту; середній період прострочення платежів; коефіцієнт співвідношення собівартості і ціни продукції.

Список використаних джерел

1. Александрова М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / М. М. Александрова, Н. Г. Виговська, Г. Г. Кірейцев. – К.: ЦУЛ, 2005. – 376 с.
2. Болгар Т.М. Проблемні кредити у банківській діяльності в умовах фінансової кризи : монографія / Т.М. Болгар. – Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2013. – 368 с.
3. Болгар Т.М. Вплив ділової активності вітчизняних сільськогосподарських підприємств на їх конкурентоспроможність [Електронний ресурс] / Т.М. Болгар, О.М. Мельник // Ефективна економіка. – 2016. – № 11. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=11&y=2016>

*Науковий керівник: Г.О. Крамаренко,
доктор економічних наук, професор*

МІСЦЕ БАНКІВ У СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН

Валютну діяльність банків можна розуміти, як сукупність дій щодо організації та виконання спектра валютних операцій, контролювання та аналізування результатів їх здійснення з метою забезпечення ефективної реалізації валютних відносин між суб'єктами валютного ринку, а також з метою оптимізації банком власного прибутку.

У найпростішому розумінні валютна діяльність – це процес виконання валютних операцій, у більш ширшому – це комплекс робіт, спрямованих на забезпечення усіх необхідних умов для якнайкращого виконання валютних операцій з метою отримання прибутку, з метою реалізації інтересів суб'єктів валютного ринку, а також з метою досягнення монетарних та макроекономічних цілей.

Банки, діючи у системі організації валютних відносин, виконують одну основну функцію – функцію організатора валютних відносин, яка реалізується шляхом виконання таких підфункцій як посередництво у кредиті, у платежах та при здійсненні валютно-обмінних операцій (рис. 1).

Рис. 1. Банки у системі організації валютних відносин

Зазначимо, що виконання банками підфункцій посередництва у валютних конверсіях, переливі валютних капіталів та у міжнародних розрахунках, базується на здійсненні таких операцій як обмін валют, видача кредитів та проведення розрахунків.

Слід зазначити, що лише банки можуть виконувати весь спектр вище зазначених валютних операцій, що дозволяє посідати їм чільне місце та виконувати ключову роль в організації ефективного функціонування валютного ринку. Банки, що отримали право на здійснення валютних операцій називаються уповноваженими, девізними або валютними.

Однак не у всіх девізних банків однакова роль та частка участі в операціях валютного ринку. Наприклад, найбільший обсяг операцій з валютою здійснюють транснаціональні банки (ТНБ), серед яких слід виділити Citibank, Bank of America, J.P. Morgan Chase, Commerzbank, Deutsche Bank, Barclays Bank, Standard Chartered Bank, Union Bank of Switzerland, ING Barings, Sumitomo Bank, Mitsubishi Bank і інші [1].

Можна стверджувати, що позиції банку на внутрішньому та міжнародних валютних ринках залежать не лише від обсягу та спектру здійснюваних ним валютних операцій, але і від його розміру, рівня капіталізації, фінансової стійкості та репутації, рівня розвитку мережі відділень та філій за кордоном, а також від стану розвитку міжбанківських комунікацій та зв'язків із інформаційними агентствами (наприклад, Reuters, Bloomberg). Отже, чим міцніші позиції банку на валютному ринку, тим ширші його можливості в організації валютних відносин. Тому комерційні банки, з метою забезпечення успішного обслуговування даних відносин, повинні основну увагу приділяти організації власної валютної діяльності.

Внаслідок розширення меж міжнародного співробітництва та валютних відносин, комерційні банки повинні покращувати якість обслуговування клієнтів та вдосконалювати механізм виконання валютних операцій, використовувати інноваційні підходи та досвід розвинених країн, впроваджувати дієві методики та передові розробки науковців такі, як «комплаєнс-колекшен» для покращення ефективності діяльності, та повернення проблемної валютної кредитної заборгованості у правових та законодавчих рамках держави [2].

В умовах технічного прогресу для успішного здійснення валютних операцій слід використовувати нові електронні технології, що дозволяють ефективніше виконувати традиційні операції з валютою, а також надавати нові послуги аналітичного та консультативного характеру. Наприклад, за допомогою відповідних програм банки можуть прогнозувати валютні курси, розраховувати порівняльну дохідність виконуваних операцій, здійснювати аналіз прибутковості та доцільності та їх виконання, визначити ступінь валютного ризику та мінімізувати його [1].

Як відомо, виконання будь-якого виду діяльності супроводжується наявністю ризиків. Відповідно, і при виконанні валютних операцій існують валютні ризики, під якими розуміють можливість настання збитків внаслідок коливання валютних курсів, не виконання клієнтами валютних боргових зобов'язань. Проте, якщо розглядати валютну діяльність, то, вважаємо, що вона пов'язана не лише із валютним ризиком, але й рядом інших [2].

На нашу думку, під ризиками валютної діяльності слід розуміти сукупність ризиків, що виникають у процесі її організації та здійснення. Серед них слід виділяти валютний, кредитний, відсотковий, операційний, ринковий, стратегічний, юридичний, політичний ризики, а також ризики ліквідності та репутації.

Відповідно, ефективність валютної діяльності банку визначатиметься такими критеріями як асортимент пропонованих валютних операцій; якість обслуговування клієнтів при виконанні валютних операцій, що залежить від технічного оснащення банку, рівня кваліфікації його працівників; рівня організації процесів, пов'язаних із виконанням валютних операцій; рівня прибутковості та ризикованості виконання валютних операцій.

Список використаних джерел

1. Tetiana Bolgar. Forecasting the level of financial security of the country (on the example of Ukraine) / Józef Antoni Haber, Alina Bukhtiarova, Svitlana Chorna, Olesia Iastremska/ Investment Management and Financial Innovations, 2018, 15(3), 304-317. doi:10.21511/imfi.15(3).2018.25

2. Bolgar T. Compliance-collection as modern direction in non-performing loans reimbursement. / T. Bolgar // Economics and Region.– 2017. – № 1 (62).– P. 39 – 44

*Науковий керівник: Т.М. Болгар,
доктор економічних наук, професор*

Є.Ю. Холодна, гр. ООкр-18 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ВАГОМІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Ефективне функціонування фінансового менеджменту на підприємстві передбачає формування та підтримання оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства, які б дозволили йому

успішно здійснювати свою господарську діяльність. Використання інформації бухгалтерської фінансової звітності дозволяє визначити сукупність параметрів фінансового стану підприємства та результатів його діяльності в минулому з метою оцінки його майбутніх умов господарювання. Ключовим моментом при цьому стає аналіз бухгалтерської фінансової звітності як найбільш повного та об'єктивного джерела інформації про підприємство, прогнозування на цій основі показників його стратегічного розвитку та привабливості для іноземних інвестицій.

На сучасному етапі проблема здійснення інвестиційної діяльності стала однією з найактуальніших у процесі реформування економіки України. Нестабільність на інвестиційних ринках спостерігається як в Україні, так і за кордоном, що ставить інвестора перед жорстким вибором щодо вкладення вільних коштів в цінні папери, фінансові інструменти, банк чи бізнес. При цьому важливої ролі набуває оцінка інвестиційної привабливості самого підприємства.

Інвестиційна привабливість підприємства залежить від багатьох факторів, тому важливим є надання достовірної фінансової інформації з урахуванням застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Гармонізація фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами в змозі сприяти поліпшенню інвестиційного клімату в Україні, що є досить важливим для прийняття ефективних управлінських рішень.

Запровадження принципів і методів МСФЗ в Україні здійснюється в умовах існуючої системи державного регулювання бухгалтерського обліку, що передбачає створення адекватних регуляторних передумов. Це пов'язано з тим, що правова система країни може суттєво обмежити можливості легалізації міжнародних стандартів, розроблених міжнародним неурядовим органом [2].

Необхідність застосування МСФЗ на сьогодні - це надійна та зріста основа для оцінки фінансових результатів діяльності та фінансового стану, неможливість без них здійснення порівняльного аналізу в зв'язку з відмінностями в бухгалтерському обліку, пошук інвесторами нових ринків інвестування капіталу; потреба у достовірній та зрозумілій фінансовій інформації [1].

Головна роль в управлінні інвестиціями належить саме аналізу. Тому необхідною умовою для залучення інвестицій є надання інвестору своєчасної, повної й достовірної інформації щодо інвестиційної привабливості підприємства із застосуванням розрахунку ефективних показників платоспроможності та фінансової стабільності.

При забезпеченні достовірної бази для аналізу показників фінансової звітності процес прийняття та обґрунтування доцільності управлінського рішення для інвестора буде простим та зрозумілим, а головне – максимально точним та достовірним.

Список використаних джерел

1. Веріга Г.В. Складання звітності за МСФЗ як засіб підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств / Г.В.Веріга, Т.М. Кондрашова // Фінансово- банківські механізми державного управління економікою України: зб. наук. праць ДонДУУ. Серія «Економіка». – Донецьк, 2009. – Вип. 122.– С. 298–309.

2. Войнаренко М.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. / Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А., Замазій О.В.– К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С.Ф. Голов. – К., 2007. – 522 с.

4. Малютін О.К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О.К. Малютін // Фінанси України. – 2018. – № 11. – С. 12–17.

*Науковий керівник: А.Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент*

А.І. Щерба, гр. ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

Фінансовою стійкістю банку називають стан, для якого характерна збалансованість фінансових потоків банку, достатність коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельність діяльності. Завдяки оцінки фінансової стійкості можна визначити, наскільки банк здатний відповідати своїм зобов'язанням та чи може він забезпечити прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування в конкурентному середовищі [1].

Розглянемо більш детально про фінансову стійкість банку на прикладі АТ «Ощадбанк».

АТ «Ощадбанк» – друга за розміром активів банківська установа України, яка належить державі. Станом на 1 січня 2019 року активи фінустанови становили 217 млрд грн. На сьогодні АТ «Ощадбанк» – єдиний серед українських банків, який має законодавчу

державну гарантію збереження вкладів громадян, оскільки засновником банку є держава в особі Кабінету Міністрів України. Тобто вкладення в цей банк є безризиковим [2]. Проте, буде доцільно зробити коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості банку (табл. 1).

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості за 2016–2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	Відхилення		
				2017- 2016	2018- 2017	2018- 2016
Коефіцієнт надійності	0,08	0,15	0,09	0,07	-0,06	0,01
Коефіцієнт фінансового важеля	12,38	6,48	10,74	-5,90	4,26	-1,64
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	0,07	0,13	0,09	0,06	-0,05	0,01
Коефіцієнт мультиплікатора статутного капіталу	6,00	4,70	4,38	-1,30	-0,32	-1,62

За 2017 рік відбулося збільшення коефіцієнта надійності на 0,07 або на 7%, проте за 2018 цей показник знизився на 6%. Всього за досліджуваний період коефіцієнт надійності зріс на 1% і становив 0,09 або 9% при нормативному значенні 5%. Таким чином, банк має невисоку забезпеченість власним капіталом та рівень надійності. Коефіцієнт фінансового важеля, навпаки, за досліджуваний період знизився – з 12,38 у 2016 р. до 10,74 у 2018 р., тобто на 64%. Такі результати свідчать про високу здатність до залучення зовнішніх коштів і високу вразливість до зовнішніх впливів. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів за 2016-2018 рр. збільшився на 0,05 у 2017 р. і становив 0,13 або 13% при нормативному значенні 10%. Проте за 2018 рік відбулося скорочення на 5% і становив 0,09 або 9%, що є нижче норми. Це свідчить про невисокий рівень захищеності активів банку власним капіталом. Коефіцієнт мультиплікатора статутного капіталу за досліджуваний період мав тенденцію до зниження – з 6,0 у 2016 р. до 4,38 у 2018 р., тобто на 1,62. Таким чином, увесь період показник не відповідав нормативному значенню 12-15. Це говорить про те, що темпи зростання активів банків перевищують темпи зростання капіталу, а ступінь покриття активів капіталом суттєво понизився.

Отже, можна зробити висновок, що на кінець аналізованого періоду фінансова стійкість АТ «Ощадбанк» недостатньо забезпечена власним капіталом, що є пріоритетним значенням у забезпеченні стабільного розвитку банку, а також має тенденцію до зниження стійкості і надійності банку. Таким чином, щоб запобігти ймовірних ризиків, банку необхідно: покращити проведення внутрішнього аудиту,

запровадити планування і прогнозування обсягів по залученню й розміщенню ресурсів, а також вжити заходи щодо зміцнення фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури // С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К.: УБС, ЦНДНБУ, 2009. –384. – С. 2.
2. Ощадбанк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mind.ua/ru/banks/7-oshchadbank>

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ІННОВАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ, БАНКІВСЬКІЙ, СТРАХОВІЙ, ОБЛІКОВІЙ І ПОДАТКОВІЙ СФЕРАХ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕДОВИХ КРАЇН СВІТУ

К.В. Астатурян, гр. ФБС-16
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ВЕРТИКАЛЬНИЙ ТА ГОРИЗОНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ АКТИВІВ АТ «ОЩАДБАНК»

Досліджуючи активи банку, важливо використовувати прийоми аналітики, які спрямовані на визначення загального обсягу грошей, що знаходяться під управлінням банку, а також їх динаміки та структури.

Вертикальний і горизонтальний аналіз застосовуються при загальному аналізі активних операцій банку, що включають подальшу оцінку і обчислення таких показників як:

- окремі показники в процентному співвідношенні з агрегованим показником;
- кінцеві показники з абсолютними змінами в порівнянні з базисними (початковими);
- показники в аналітичному періоді та їх темпи росту і приросту.

Вертикальний, або структурний аналіз активів визначає питому вагу активів за їх цільовим використанням, ступенем ліквідності, рівнем дохідності, а також структура і склад таких видів активу як: кредитний портфель, портфель з цінними паперами, високоліквідні та інші активи. Набуває можливість за допомогою вертикального аналізу структури балансу зробити висновки щодо перерозподілу вкладень у різні види активів і щодо змін напрямку фінансування. Використання результатів вертикального аналізу здійснюється оцінюючи якість складу активів та їх оптимізацію. Оформлення відбувається зазвичай у табличному і графічному вигляді, використовуючи секторні або стовпчикові діаграми. Кінцевий результат дає змогу побачити побудову активів у звітному періоді і зробити аналіз динаміки цієї побудови. Цей аналіз передбачає технологію, яка полягає у тому, що загальна сума активів складає 100% і будь-який вид активів подається як процентна частка за прийнятим базовим значенням.

У процесі горизонтального, або трендового аналізу вивчається динаміка активів у цілому й окремих їх видів у часі, визначаються загальні напрями їх відмінностей або тренду. У горизонтальному аналізі важливим є зіставлення активів банку за два періоди за допомогою відносного і абсолютного вимірювання. Також ґрунтуючись на горизонтальному аналізі активів балансу банку виконується аналіз змін в динаміці за допомогою зіставлення даних за різні періоди. Порівнюючи дані можливо побачити відмінності як у процентах так і в абсолютній сумі в основних робочих активах, неробочих активах, витратах на власні потреби, іммобілізованих активах і коштах.

Діяльність з управління комерційного банку полягає в заздалегідь одержаних даних роботи з аналітики. Важливим напрямком в економічній роботі є аналіз балансу банку, а саме активів.

Щодо мети, яку становить аналіз балансу банку, вона складається з оцінки раціональності фактичної структури активів і пасивів, забезпечуючи прибутковість і стабільність функціонування банку. Також до мети відноситься встановлення способів покращення структури ресурсів банків і шляхи їх результативного використання.

За допомогою вертикального і горизонтального аналізу активів балансу можливо побачити відмінності у розподілі агрегованих статей балансу у динаміці та у внутрішній структурі активів балансу банку та виявити, які операції привели до зростання або зменшення прибутковості/збитковості і знайти відмінності (збереження пріоритетів у банківській діяльності).

На основі вертикального і горизонтального аналізу активів АТ «Ощадбанк» за період з 01.01.2016 р. по 01.01.2018 р. спостерігаємо, що загальна величина активів АТ «Ощадбанк» станом на 01.01.2016 рік склала 159 133 011 тис. грн. Станом на 01.01.2017 рік величина активів становила 210 607 214 тис. грн, що на 51 474 203 тис. грн або на 32,35% більше ніж в 2016 році. Щодо 01.01.2018 року, то загальний обсяг активів банку склав 233 842 496 тис. грн, тобто збільшився на 23 235 282 тис. грн або на 11,03% порівняно з 2017 роком. До причин такої зміни можна віднести суттєве збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на рахунках. На 01.01.2016 рік грошові кошти та їх еквіваленти склали 22 769 615 тис. грн, а на 01.01.2017 рік вони становили 41 011 907 тис. грн, що на 18 242 292 тис. грн більше (або на 80,12%). Аналізуючи динаміку змін в загальному обсязі активів та окремі його статті зі змінами дає можливість знайти основні причини в змінах активів, які простежуються в аналізованому періоді.

Тому можна стверджувати, що динаміка змін активів балансу АТ «Ощадбанк» має позитивний характер, причиною тому є прибутковість активів та їх збільшення.

Список використаних джерел

1. Фінансова звітність АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/about/financial-reporting>

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

**П.Й. Атамас, кандидат економічних наук, професор
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

ПРО НЕДОЦІЛЬНІСТЬ НАДМІРНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Облік, як специфічна сфера людської діяльності і як функція управління, на перших стадіях свого розвитку не мав ніякої диференціації. Він виник з практичних потреб управління і був затребуваним лише для того, щоб визначити обсяги певного суспільного явища та зберегти інформацію про нього для майбутнього використання. Це переконливо показано у різних за призначенням та походженням літературних джерелах. Наприклад, Б. Прус у своєму романі «Фараон» так характеризує одного з облікових працівників того часу (на мові видання): «Носилки Херихора... всегда сопровождали троє приближенных: один держал опахало, другой – секиру, а третий – шкатулку с папиросами. Этим третьим был писец министра жрец Пентуэр... Каждый час, а иногда и каждые полчаса к носилкам вельможи подходил то низший жрец, простой «слуга божий», то отставной солдат, то торговец или раб и... бросал на ходу два-три слова, которые Пентуэр иногда записывал, но чаще просто запоминал...» [1, с. 31]. Удалившись вперед..., министр, высунувшись из носилок, обратился к писцу Пентуэру:

- Все помнишь?
- Все, достойнейший.

- Твоя память – как гранит, на котором пишут историю, а твоя мудрость – как Нил, который все заливает и оплодотворяет, - сказал министр [1, с. 56].

З часом окремі функції господарського обліку почали виокремлюватися в самостійні його види. Першим формально оформив свою ідентичність бухгалтерський облік коли у 1458 р. італійський купець Бенедикт Котрульї написав книгу «Про торгівлю і досконалого купця», один із розділів якої був присвячений порядку ведення купецької бухгалтерії. На жаль, ця книга вперше була надрукована лише

у 1573 р. [2]. Науково обґрунтував сутність і призначення бухгалтерського обліку францисканський монах Лука Пачолі, який у 1494 р. опублікував книгу «Сума арифметики, геометрії, вчення про пропорції та відношення», один із розділів цієї книги (трактат ХІ) мав назву «Про рахунки і записи» [3].

Другим за часом офіційного визнання як самостійний вид обліку став статистичний облік (статистиика). Вважається, що основи статистичної науки заклав відомий англійський економіст В. Петті – засновник напрямку «політичної арифметики». А вперше термін «статистика» застосував професор Г. Ахенвань, який у 1746 р. у Марбурзькому університеті започаткував нову дисципліну під назвою статистика [4, с. 6].

Історія виникнення і розвитку безпосередньо бухгалтерського обліку говорить про те, що точну дату його виникнення встановити неможливо, але одне можна стверджувати достовірно, що виник він із необхідності поступального розвитку людського суспільства і завжди сприяв вирішенню нагальних потреб людства [5]. Так, у 30-ті роки ХХ століття спочатку в США, а пізніше і в інших розвинутих країнах, для потреб контролю за діяльністю окремих виробничих підрозділів та за рівнем їх витрат, доходів і фінансових результатів, виник управлінський облік, який відокремився від фінансового обліку [6]. Приблизно у ці ж роки в СРСР теоретично було обґрунтовано застосування оперативно-технічного обліку.

Розвиток бухгалтерського обліку в незалежній Україні ознаменувався створенням так званого податкового обліку, методологічна обґрунтованість і доцільність якого викликають багато дискусій [7]. Та й у більшості розвинутих країн такого виду обліку не існує, а всі податкові розрахунки здійснюються за матеріалами фінансового обліку.

В останні роки у практиці підготовки спеціалістів з обліку виникли такі дисципліни, як «Облік на підприємствах малого бізнесу», «Облік у банках», «Облік у торгівлі», «Облік зовнішньоекономічної діяльності» і т. ін. На нашу думку, всі ці «види обліку» є не що інше як деталізація фінансового обліку і можуть називатися «особливостями обліку» в тій або іншій галузі економіки та подаватися як окремі теми фінансового обліку. Недоцільність такої диференціації останнього досить очевидна.

Список використаних джерел

1. Прус Б. Фараон. – М.: Правда, 1988. – 720 с.
2. Соколов Я.В. История бухгалтерского учета: учебник / Я.В. Соколов, В.Я. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 272 с.

3. Пачоли Л. Трактат о счетах и записях / Л. Пачоли; пер. с итал.; под ред. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 368 с.

4. Ткач Є.І. Загальна теорія статистики: підручник / Є.І. Ткач, В.П. Сторожук. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 442 с.

5. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: учеб. пособ. / Я.В. Соколов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.

6. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл; пер с англ., под ред. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 496 с.

7. Хомин П. Налоговый учет как результат амбивалентности учетной теории / П. Хомин // Бухгалтерский учет и аудит. – 2012. – № 5. – С. 20 – 27.

О.А. Бабичева, студент

УО «Белорусский государственный университет транспорта»

РОЛЬ ИННОВАЦИЙ В СНИЖЕНИИ ЗАТРАТ ПРЕДПРИЯТИЯ

Анализ и оценка эффективности управления затратами является важной функцией управления производством, поскольку снижение затрат приводит к увеличению прибыли продукции. Использование инноваций на предприятии способствует обновлению ассортимента выпускаемой продукции, повышению ее качества, снижению затрат и максимизации прибыли предприятия.

На данном этапе развития экономики Беларуси значимость инновационной деятельности для отечественных предприятий увеличивается. Основным направлением инновационной деятельности является внедрение и разработка инноваций.

Высокая степень износа основных средств в промышленности, недостаточно разнообразный товарный ряд, низкая конкурентоспособность ряда отраслей и государства на международном рынке, определяет объективную необходимость внедрения инноваций.

В современных условиях хозяйствования инновационная деятельность является одним из основных факторов для успешного развития предприятия. В свою очередь для внедрения инноваций необходимо грамотное управление инновационными затратами с применением различных методик.

Основной задачей при управлении предприятием является снижение затрат. Однако для инновационной деятельности снижение затрат играет второстепенную роль. Это обусловлено тем, что ее конечным результатом является получение прибыли за счет новизны, а

не за счет снижения затрат. Поставив цель постоянного снижения расходов на внедрение какой-либо инновации невозможно получить результат, который оправдал бы ожидания и вложенные средства.

На величину затрат при создании инновационного продукта влияют несколько взаимозависимых факторов, которые необходимо принимать во внимание при их прогнозировании и расчете. Такими факторами являются: масштабность решаемых задач, временной фактор, величина создаваемого объекта, инновационная активность предприятия, инновационные и научно-технические характеристики объекта, изменение тарифов, цен и ставок на ресурсы, необходимые для осуществления инновационной деятельности, уровень управления затратами.

Данные факторы в значительной степени влияют на общий уровень инновационных затрат. Поэтому, с целью минимизировать отрицательное воздействия перечисленных факторов предприятия должны стремиться к созданию четкой системы управления инновационной деятельностью в целом и инновационными затратами в частности.

Большая работа в плане внедрения инноваций выполняется на Белорусской железной дороге. Одним из направлений является внедрение инноваций в области ресурсосбережения. Государственная политика уделяет большое внимание рациональному использованию топливно-энергетических и материальных ресурсов. При постоянном росте цен работа, направленная на ресурсо- и энергосбережение, позволяет не только сбалансировать, но и значительно снизить долю затрат на энергоресурсы в объеме общих эксплуатационных затрат при одновременном росте объемов работ.

Так на предприятиях дороги начали внедряться нестандартные источники энергии - солнечные коллекторы для нагрева воды в отопительный период. Особенно эффективным является применения солнечных коллекторов там, где летняя нагрузка теплотенергии на горячее водоснабжение незначительна по сравнению с отопительной нагрузкой, и использование тепловых сетей в летнее время неэффективно из-за больших потерь тепла в связи с уменьшением потребления.

В качестве перспектив по внедрению инноваций по энергосбережению, Белорусская железная дорога разрабатывает программу массового применения светодиодной техники. Исследуется перспектива использования тепловых насосов с утилизацией тепла производственных стоков и низкопотенциальных сред.

Таким образом, при внедрении инноваций на предприятии они должны в полной мере соответствовать стандартам качества,

заявленим результатам і бути унікальними, що потребує значительних фінансових вкладень. Тільки в цьому випадку всі витрати, понесені в ході інноваційного процесу, будуть оправдані.

Список использованных источников

1. Шумаев В.А. Теория и практика ресурсосбережения: монография / В.А. Шумаев. – М.: РУСАЙНС, 2016. – 236 с.
2. Зарукевич М.В., Крапивницкая С.Н. Управление затратами в инновационной деятельности предприятия: учебник / М.В. Зарукевич, С.Н. Крапивницкая, 2012. – 186 с.
3. Беляев Ю.М. Инновационный менеджмент: учебник / Ю.М. Беляев. – М.: Дашкови К; Южный институт менеджмента, 2013. – 220 с.

*Научный руководитель Е.В. Бойкачёва,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

В.В. Бобиль,
доктор економічних наук, доцент
Дніпровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

МОДЕЛЬ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В більшості держав малий бізнес займає вагоме місце у національній економіці, забезпечуючи, іноді, більшу частку внутрішнього валового продукту, ніж корпорації, холдингові компанії та інші великі підприємства. Зважаючи на суттєву роль малого бізнесу, питання оподаткування та спрощення вимог до ведення бізнесу і складання звітності, наразі є дуже актуальним.

Податкові платежі від малого підприємництва є основним джерелом наповнення місцевих бюджетів громад фінансовими ресурсами. Податкова система держави має бути побудована таким чином, щоб збалансувати потреби сторін податкових відносин та мінімізувати витрати на дотримання податкового законодавства.

Система оподаткування будь-якої країни є інструментом економічного впливу на динаміку та структуру суспільного виробництва, прискорення науково-технічного прогресу та задоволення соціальних потреб населення. За допомогою податкових інструментів можна не тільки обмежувати чи стимулювати ділову активність

суб'єктів господарювання, але і сприяти їх розвитку шляхом стимулювання та гармонізації відносин платників і органів податкового контролю. Саме оподаткування є ключовим методом розвитку фінансових відносин та фінансового механізму в цілому.

В європейських країнах приділяють значну увагу розвитку малого бізнесу, спираючись на такі переваги, як: мобільність, висока ефективність праці, дохідність вкладеного капіталу, низький термін окупності, невеликий рівень затрат ресурсів, легкість впровадження інновацій, конкуренція тощо. Для більшості податкових систем характерний тиск на підприємництво, тому для малого та середнього бізнесу створення полегшених умов своєї діяльності стало нормою в багатьох країнах.

Податкова система України протягом останніх років зазнала суттєвих змін, зокрема, на даний момент кількість податків і зборів є мінімальною за всю історію незалежності нашої держави: сім загальнодержавних податків і зборів; два місцевих податки та два місцевих збори. На сучасному етапі вітчизняна податкова система передбачає для малих підприємців два шляхи ведення своєї діяльності в контексті сплати податків: загальна система та спрощена система (єдиний податок).

Якщо суб'єкт господарювання обирає загальну систему оподаткування, то на нього чекає сплата податків, відповідно до переліку поданого в ст.9-10 ПКУ. Така система має ряд недоліків для платників, зокрема: значна кількість обов'язкових платежів, фіскальна мета впроваджених податків та зборів, складність ведення обліку та нарахування податків та зборів, потреба в ресурсах для ведення діяльності тощо.

Також ПКУ дозволяє суб'єктам малого бізнесу обрати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [2].

За умови чинного податкового законодавства в Україні єдиний податок є оптимальним способом стягнення податків з малого бізнесу, оскільки загальна система оподаткування є надто складною й обтяжливою. Економічні показники розвитку малих підприємств в Україні свідчать про те, що вони не можуть ефективно виконувати фіскальну функцію. Створення широкої мережі малих підприємств у всіх галузях господарства сприятиме демонополізації та розвитку конкуренції. Для ефективного розвитку малого підприємництва в Україні необхідно, щоб держава стимулювала розвиток зазначеного сектора, за допомогою більш м'якої регламентації його діяльності,

запровадження відповідних фінансових заохочень та гнучких механізмів регулювання ринку праці.

Однією з першочергових функцій політики формування податкової системи будь-якої держави є управління розвитком галузей економіки в країні. Український бізнесмен, як і його європейські колеги, зобов'язаний сплачувати ряд податків, в тому числі й податок на прибуток. Спрощена система оподаткування являє собою механізм, що дозволяє підприємцю не вираховувати свій прибуток, тобто не застосовувати бухгалтерський підхід для його визначення. Замість податку на прибуток та кількох інших податків такий підприємець сплачує єдиний податок за фіксованою ставкою.

Якщо згадати історію створення спрощеної системи оподаткування в Україні, – ця система задумувалася не як спосіб платити менше, а як спосіб спростити бухгалтерський і податковий облік. Уряд прагнув полегшити роботу тим підприємцям, які мають незначний обсяг господарських операцій та фізичним особам підприємцям, які взагалі не ведуть бухгалтерський облік.

Сучасна модель оподаткування малого бізнесу має базуватися, насамперед, на формуванні відповідної нормативної бази, яка буде чітко визначати класифікаційні ознаки суб'єктів малого бізнесу, спеціальні режими оподаткування (за умов їх доцільності) та конкретні види державної підтримки, спрямовані на певні галузі, види діяльності та інновації. З боку фіскальних органів необхідне впорядкування податкової роботи, головною метою якої є максимальне спрощення процедури нарахування, сплати податків та контролю за дотриманням податкового законодавства.

Для оптимізації системи оподаткування не обов'язково застосовувати спеціальні податкові режими, так, більшість розвинених країн оподатковують малий бізнес на загальних підставах, надаючи певні цільові податкові пільги конкретним видам діяльності або суб'єктам господарювання.

Результати досліджень умов оподаткування в різних країнах показали, що найбільш доцільними і ефективними напрямками податкових стимулів є [3, с. 90-91]:

- зниження ставки прибуткового податку для підприємств та асоціацій з метою оптимізації грошового потоку, стимулювання попиту та інвестиційної привабливості та допомоги цим компаніям зберегти свою конкурентоспроможність на міжнародному ринку (Канада, Італія, Росія, Тайвань, Японія, Сінгапур, Чехія) Республіка, Угорщина, Україна, Нідерланди, Південна Корея);

- збільшення податкового кредиту на науково-дослідні роботи, що створює додатковий стимул інвестиційного розвитку в

нестабільних економічних умовах (Австралія, Франція, Росія, Бельгія, Ірландія, Сінгапур, Канада, Італія, Південна Корея);

- внесення змін до непрямих податків для підтримки попиту шляхом зниження вартості товарів і послуг (Англія, Австралія, Канада, Франція, Індія, Росія, Бельгія, Китай, Гонконг, Ірландія, Швейцарія, Бразилія, Чехія), Угорщина, Нідерланди);

- внесення змін до податку на прибуток з метою зростання попиту шляхом збільшення реальних доходів, особливо для платників податків з низьким і середнім доходом (Англія, Аргентина, Чехія, Росія, Тайвань, Австралія, Угорщина, Південна Корея, Бразилія, Ірландія, Швейцарія).

У деяких країнах, окрім альтернативної системи оподаткування, вводять додаткові умови зменшення суми сплати податків у сфері малого бізнесу, що сприяє відмові від тіньової господарської діяльності і дає змогу збільшити обсяги податкових надходжень до бюджету. Однією з найпоширеніших форм стимулювання розвитку сектору малого підприємництва в розвинутих країнах Європи є створення для них преференцій в оподаткуванні шляхом введення спеціальних податкових правил або застосування загальних правил з окремими пільгами для малих підприємств.

Отже, багатьом країнам притаманний певний досвід щодо спрощення процедури оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Україна також має певну нормативну базу з цього питання. Натомість, потребують подальших досліджень та вдосконалення ті аспекти адміністрування податків, які зменшують витрати на дотримання податкового законодавства. Стимулювання підприємницької діяльності через створення сприятливих умов її оподаткування є одним з пріоритетних завдань уряду держави. Лише за умов державної підтримки розвитку підприємництва економіка країни може отримати значні вигоди у вигляді зростання показників продуктивності внаслідок покращення адміністрування податків та зменшення витрат на дотримання податкових вимог. Інвестиції в покращення якості адміністрування – це питання збільшення податкових надходжень, інструмент розвитку малого бізнесу та сприяння економічному зростанню держави на макроекономічному рівні.

Список використаних джерел

1. Ковальчук, І.С. Аналіз рівня оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / І.С. Ковальчук. // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». – 2017. – № 5. – С. 29–35. – Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/taxation-analysis-of-small-enterprise->

subsidiaries-in-ukraine/ – Назва з екрана. – Перевірено: 08.04.2019.

2. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 02 грудня 2010р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> – Назва з екрана. – Перевірено: 08.04.2019.

3. Gogol, T.A. Tax methods regulating development of small business in developed world countries / T.A. Gogol, O.I. Volot // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 1 (9), ч. 1. – С. 87–92.

4. Не розмір, а якість: найкращий спосіб підтримати МСБ – низькі витрати на сплату податків. – 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/ne-rozmir-a-yakist-najkrashhij-sposib-pidtrimati-msb-nizki-vitrati-na-splatu-podatviv/> – Назва з екрана. – Перевірено: 08.04.2019.

5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 4618-VI від 22.03.2012р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> – Назва з екрана. – Перевірено: 08.04.2019.

6. Солованюк, С.М. Спрощена система малого бізнесу в Україні / С.М. Солованюк // Інтернаука. – 2017. – № 2 (24), 2 т. – С. 126–129.

7. Черепанин М.І. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу: сучасний стан та напрями реформування / М.І. Черепанин // Молодий вчений. – 2016. – № 12.1 (40). – С. 996–1001.

8. Бобиль В.В. Оподаткування малого бізнесу: нормативно-організаційний аспект / В.В. Бобиль, О.А.Топоркова // Review of transport economics and management. – Дніпро: Дніпро. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2019. – Вип. 1(17). – С. 35–47.

К.М. Бондар, гр. ФБС-18
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США

Інфляція є багатограним і складним процесом, який відображає основні проблеми та суперечності фінансової й економічної системи будь-якої країни і має негативний вплив на всі сторони суспільного життя. Адже її наслідками є знецінення результатів праці, зниження життєвого рівня населення, знецінення грошових заощаджень, перешкоджання довгостроковим інвестиціям та економічному зростанню загалом. Високий рівень інфляції руйнує

грошову систему та провокує витік капіталу за кордон, послаблює національну валюту, посилює суперечності в соціальних та політичних колах суспільства.

Розглянемо досвід зарубіжного антиінфляційного регулювання та проведемо аналогію інфляційних процесів в Україні та США. Для України є дуже важливим аналіз антиінфляційної політики США, адже значна частка зовнішнього боргу країни виражена у доларах США, золотовалютні резерви України здебільшого складаються з доларів.

Серед найважливіших причин інфляції, що є характерними для багатьох країн можна виокремити: відсутність балансу між витратами і доходами держави, що призводить до збільшення грошової маси і як наслідок – інфляції; кредитна експансія; мілітаризація економіки, що відволікає значну частину ресурсів в оборонну промисловість, призводить до недовиробництва товарів народного споживання, створює їх дефіцит; інфляційні очікування; інфляційно небезпечні інвестиції (військові витрати, утримання збиткових підприємств державної форми власності); відсутність конкуренції та вільного ринку, що створює умови до олігополізації економіки; неекономічні фактори, такі як війни, революції, політична нестабільність, втрата довіри до влади та ін.; надмірна емісія паперових грошей, яка порушує закони грошового обігу; зростання дефіциту державного бюджету і державного боргу, зумовлених непродуктивними державними витратами.

Треба зазначити, що інфляція має негативний вплив не лише на грошово-кредитну систему, але й на соціальний рівень життя населення.

Далі проаналізуємо рівень інфляції в Україні протягом 2009 – 2019 рр.

Упродовж III кварталу 2019 року споживча інфляція – і загальна, і базова – уповільнювалася (відповідно до 7,5% р/р та 6,5% р/р), у вересні – навіть швидше, ніж прогнозував НБУ в Інфляційному звіті за липень 2019 року. Згідно прогнозів НБУ інфляційні процеси в Україні починають скорочуватись слабкими темпами.

Аналіз рівня інфляції США за 2009 – 2019 рр. показав, що рівень стабільно не перевищує 3 %. У 2019 році США посідало 11 місце за рівнем інфляції в світі.

Порівняльний аналіз рівня інфляції показав, що рівень інфляції України в 2019 році значно перебільшує рівень інфляції США. В останні роки США має тенденцію до уповільнення темпів інфляції. На відміну від США, в Україні, що здійснює перетворення господарського механізму, інфляційні процеси розгортаються, як правило, в зростаючих масштабах.

Аналіз показує, що США має низькі показники порівняно з Україною. На прикладі США ми бачимо, що грошово-кредитна і фінансова політики мають оптимально поєднуватися. Сполучені Штати ставлять під сумнів ефективність одновимірного підходу, що намагається гранично спростити функції грошово-кредитної політики шляхом їхнього зведення або до фіксованого курсу, або до стабілізації цін. Ефективність монетарної політики вони пов'язують із динамікою не одних лише цін, а й зайнятості, виробництва чи, наприклад, рівня фінансової стабільності. У сучасних умовах ми бачимо перехід від використання прямих інструментів грошово-кредитної політики до непрямих. У розвинутих країнах, таких як Сполучені Штати, найбільше значення надається інструментам процентної політики та операціям на відкритому ринку. Особливістю інструментів грошово-кредитної політики є те, що вони впливають на рівень інфляції з певною затримкою, лагом, тому центральному банку потрібно проводити політику, орієнтовану не на поточний, а на прогнозований майбутній рівень інфляції.

Таким чином, розглянувши досвід США, можна зазначити, що Україні доцільно здійснювати поступовий перехід до інфляційного таргетування, що дозволить зосередитися на внутрішній стабільності економіки та відповідних діях щодо різноманітних шоків, які їй загрожують. На перехідному етапі необхідно перейти до керовано-плаваючого валютного курсу, віддавати пріоритет непрямим інструментам грошово-кредитної політики, проводити політику, орієнтовану на прогнозований майбутній рівень інфляції.

Список використаних джерел

1. Індеси цін. Експрес-випуск [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Споживчі ціни на основні види продуктів харчування в Україні та окремих країнах світу. Осінь 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/spozhyvchi-ciny-na-osnovni-vydyproduktiv-harchuvannya-v-ukrayini-ta-okremykh-krayinah-0>
3. Аналіз інфляції. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>

*Науковий керівник: В.М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В УПРАВЛЕНИИ ПЕРСОНАЛОМ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Современная ситуация в экономике, складывающаяся под влиянием кризисных явлений, усиление конкуренции на рынке требуют от экономических субъектов поиска новых способов повышения эффективности деятельности. При этом персоналу организаций отводится особая роль, так как конкурентные преимущества современные компании получают не только за счет более рационального использования материально-производственных ресурсов, но и за счет имеющегося кадрового потенциала.

Повышение роли человеческих ресурсов обусловлено использованием современных инновационных технологий в управлении персоналом. Понятие инновационных технологий и инновационных систем трактуется как комплекс методов и инструментов, которые направлены на поддержание внедрения и реализации конкретного нововведения (инновации) [1]. В узком смысле инновационной можно назвать любую, не получившую массового распространения технологию минимизации издержек и повышения производительности.

Инновационные технологии в сфере обучения и развития персонала, получившие наибольшее распространение сегодня, это коучинг и тимбилдинг, используемые для раскрытия потенциала каждого и построения команды. Грейдинг персонала, стрессменеджмент, управление конфликтами – это технологии для текущей работы с персоналом с точки зрения инновационного подхода.

Обеспечить компанию профессиональными кадрами можно благодаря современному направлению по формированию действенной системы рекрутинга. Рекрутинг представляет собой комплекс мероприятий по поиску и отбору необходимых для организации специалистов. В крупных успешных компаниях давно введена единица кадров рекрутера или HR-менеджера, занимающаяся набором персонала. Система рекрутинга подразумевает кадровое планирование, тем самым, определяя потребность организации в персонале, а также возможные затраты на поиск и отбор кандидатов. С помощью этих инструментов определяются требования к кандидатам на вакансию (половозрастные признаки, уровень образования, стаж или опыт работы в конкретной должности или сфере деятельности и др.).

Благодаря современным технологиям, позволяющим улучшить качество, заполняемых вакансий, а также использование современных

методик подбора персонала значительно сокращает время подбора персонала.

Для оптимизации расходов и использования лучших практик компании постепенно переходят на дистанционный ассессмент, формируют профили кандидатов на основе информации из социальных сетей и «облака», внедряют новые форматы рекрутинга – видеоинтервью [2].

Для эффективного производства и повышения конкурентоспособности компании на рынке является создание благоприятного внутреннего климата и корпоративной культуры для творческой и инновационной активности персонала. Постоянные тренинги, повышение квалификации, расширение своего кругозора позволит предприятию сохранить свое кадровое профессиональное преимущество.

При внедрении инновационных технологий в управлении персоналом в компании, обязательно нужно учитывать препятствия и риски, с которыми придется столкнуться, и которые будут тормозить этот процесс. К таким рискам следует отнести:

- отсутствие в компании работников, которые обладают лидерскими качествами и желанием брать на себя ответственность за результаты деятельности, вести за собой и вдохновлять других сотрудников;

- низкий уровень образования, творческого потенциала и желания у персонала самообучаться и развиваться;

- недостаточность или отсутствует времени у персонала для разработки и реализации креативных идей в связи с загруженностью при выполнении своих прямых профессиональных обязанностей.

Подводя итог всему вышесказанному, инновационный путь развития организации, основанный на нововведениях, направленных на повышение эффективности человеческой деятельности непрост, и активное развитие компании сегодня невозможно без применения инновационных технологий управления персоналом, чтобы занимать лидирующие позиции на рынке, а также для повышения эффективности производства.

Список использованных источников

1. Медынский В.Г. Инновационный менеджмент: учебник / В.Г. Медынский. – М.: ИНФРА-М. 2007. – 295 с.

2. Строев И. Охота за головами: о кадровом вопросе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.businesspuls.ru/archives/7228> – (Дата обращения 15.02.2020).

*Научный руководитель: Е.В. Бойкачёва
магистр экономических наук, старший преподаватель*

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

В сучасних економічних відносинах рішення щодо поставок приймаються в умовах зміни як зовнішніх факторів господарювання (економічні, політичні, соціальні, культурні юридичні тощо), так і внутрішніх (план постачання, зв'язки підприємства, зміна асортименту тощо), що призводить до порушення взаємовідносин з постачальниками та підрядниками [2]. В розрахункових взаємовідносинах підприємств можливо уникнути багатьох проблем, маючи чітко організовану систему внутрішнього контролю, здатну адекватно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Розрахункові операції та взаємовідносини з постачальниками та підрядниками, а також кредиторська заборгованість, що виникає в процесі їх здійснення, є важливішими об'єктами обліку та контролю, внаслідок їх безпосереднього впливу на фінансовий стан та платоспроможність підприємства.

Сучасний та своєчасний контроль виступає необхідною функцією управління діяльністю будь-якого підприємства. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання, пов'язані зі створенням раціональної системи внутрішнього контролю підприємства різних сфер діяльності. Організація системи внутрішнього контролю повинна бути направлена на вирішення ключових питань функціонування підприємства, в тому числі їх взаємовідносин з постачальниками та підрядниками.

Метою внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками є допомога органам управління підприємства у здійсненні ефективного контролю діяльності їх підрозділів, захисту законних інтересів підприємств та їх власників; оперативне виявлення поточних проблемних питань та резервів щодо їх усунення, тощо.

Основними завданнями внутрішнього контролю розрахункових операцій у сфері поставок продукції є:

- перевірка дотримання правил платіжної дисципліни, обґрунтованості цін (тарифів), що враховуються при розрахунках;
- перевірка реальності та юридичної обґрунтованості сум кредиторської заборгованості;
- розробка рекомендацій щодо впорядкування розрахунків, зниження кредиторської заборгованості;

- перевірка своєчасності та правильності оформлення та висування претензій (позовних матеріалів в суд), а також організації контролю руху таких матеріалів та перевірка порядку стягнення сум нанесеного збитку та інших боргів, що впливають з розрахункових взаємовідносин.

Невід'ємною частиною організації внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві повинен стати відділ внутрішнього контролю, створення якого дозволить:

- налагодити контроль діяльності структурних підрозділів;
- виявити невикористані внутрішні резерви для підвищення ефективності розрахункових операцій;
- виявити недоліки у функціонуванні системи внутрішнього контролю підприємства та розробити заходи щодо їх усунення.

Завданнями відділу внутрішнього контролю є:

- контроль дотримання нормативних актів та внутрішніх розпоряджень, договірних зобов'язань, розрахунково-платіжної дисципліни;
- контроль надходження та витрачання грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей;
- контроль достовірності оперативного, статистичного, бухгалтерського та податкового обліків та інше.

Таким чином, раціональна організація контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві забезпечить своєчасну звірку розрахунків з постачальниками та підрядниками та попередить утворення простроченої кредиторської заборгованості.

Список використаних джерел

1. Петренко С.М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: монографія / С.М. Петренко. – Донецьк: Дон НУЕТ, 2007. – 290 с.
2. Пташник А.М. Проблемні питання оцінки поточних зобов'язань / А.М. Пташник // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 квітня 2010 р. – Тернопіль: Крюк, 2010. – С. 71–72.

*Науковий керівник : А.Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент*

РЕСУРСОАУДИТ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ МАТЕРИАЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ

Рост эффективности функционирования системы управления материальными ресурсами на предприятии невозможно обеспечить без предварительного анализа. И в данной ситуации на помощь руководству компании может прийти «ресурсоаудит».

Ресурсоаудит представляет собой анализ и оценку текущей деятельности предприятия с позиции использования материальных ресурсов. В процессе ресурсоаудита рассматриваются нормальные условия работы, остановок и запуска производственных процессов, а также возможные изменения данных условий в связи с обоснованно прогнозируемыми или аварийными ситуациями, которые будут иметь при этом значительный характер.

В действующей экономической ситуации большинство отечественных предприятий столкнулись с необходимостью производить продукцию в условиях быстро растущей конкуренции на внутреннем и внешних рынках, а их клиенты требуют все более низкой цены, которой можно добиться только снижением затрат. В связи с этим перед руководством предприятий возникает ряд задач:

- определить неэффективные производственные процессы и найти варианты их оптимизации;
- выделить процессы, которые сегодня выполняются на пределе возможностей;
- определить процессы, которые уменьшают гибкость производственного процесса;
- выделить процессы, которые необходимо изменить, чтобы уменьшить время производственного цикла.

Чтобы решить поставленные задачи, нужно получить информацию о том, что происходит внутри производственных процессов. Для этого руководство предприятия может провести ресурсоаудит, который позволяет найти пути совершенствования методов управления материальными ресурсами с целью улучшения их производственно-экономических показателей, что в конечном итоге приводит к сокращению себестоимости выпускаемой продукции и повышению ее конкурентоспособности.

В ходе проведенного исследования мы смогли выделить следующие цели ресурсоаудита:

- определение источников нерациональных материальных затрат и неоправданных потерь;
- расчет и оценка показателей ресурсоэффективности;
- определение основных направлений ресурсосбережения и рост эффективности использования материальных ресурсов;
- разработка комплексной программы ресурсосбережения, основанной на показателях эффективности производства.

Фактически ресурсаудит представляет собой действия, направленные на получение информации, отражающей качественную и количественную характеристику функционирования системы управления материальными ресурсами субъекта хозяйствования, в том числе и эффективность использования материальных ресурсов.

Итогом ресурсаудита должны стать предложения по повышению эффективности бизнес-процессов путем формирования оптимизированных производственных и сопутствующих производству процессов. Оптимизация заключается в:

- сокращении времени выполнения отдельных производственных операций;
- снижении затрат на выполнение производственных операций;
- устранении потерь.

При этом в процессе ресурсаудита используют такой инструмент, как карта производственного процесса. Его использование позволяет генерировать большее число предложений, не требующих больших финансовых затрат на их реализацию.

В целом, мы можем отметить, что ресурсаудит позволит оптимизировать комплекс мер ресурсосбережения, направленных на эффективное использование всех факторов производства. Существенным плюсом использования данного инструмента в практике управления является то, что при его помощи руководство предприятия в любой момент сможет оценить уровень и эффективность использования всех материальных ресурсов.

Список использованных источников

1. Мартынов Р.С. Ресурсаудит как инструмент повышения эффективности системы управления материальными ресурсами на промышленном предприятии / Р.С. Мартынов // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2012. – № 5. – С. 127–130.
2. Матушкин М.А. Ресурсосберегающий менеджмент в системе управления конкурентоспособностью продукции / М.А. Матушкин // Повышение эффективности управления в условиях усиления

внешнеэкономических рисков: материалы Международной (очно-заочной) научно-практической конференции «Бенцманские чтения-2014». – 2014. – С. 69–73.

*Научный руководитель: Т.В. Шорец,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

**Д.Н. Дробышевская, студентка
Белорусский государственный университет транспорта**

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА И ЕЁ РАЗВИТИЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Цифровая экономика является одной из самых быстрорастущих отраслей в мире, это важный двигатель инноваций и развития бизнеса. С тех пор как мы вступили в цифровую эру влияние цифровой экономики ощущается и в масштабах конкурентоспособности стран. В этой статье мы узнаем, что же такое цифровая экономика и что она значит для современного мира. [3]

Начнём с того, что в последнее время Республика Беларусь добилась значительных успехов в развитии национальной информационной инфраструктуры, создании государственных информационных систем и ресурсов. Значительная часть документов теперь доступна в электронном виде, сформированы основные компоненты электронного правительства, автоматизирована подача государственной статистической, налоговой и ведомственной отчетности, внедрены электронные счета-фактуры, система маркировки, электронная система фискализации налоговых процедур, созданы условия для электронного взаимодействия между бизнесом и государством.[1]

Определение подразумевает, что цифровая экономика представляет собой экономическую деятельность, ориентированную на электронных и цифровых технологиях. Цифровая экономика включает в себя электронный бизнес и коммерция, а также услуги и товары, которые она производит.

Необходимо отметить, что в последнее время рост интернет-экономики стал особенно заметен. YouTube, Instagram, Facebook и Twitter всё больше оказывают влияние на потребителей, Интернет объединил в себе все сферы человеческой жизни, включая такие структуры, как образование, банковское дело, здравоохранение и многие другие.

Примером цифровой экономики служит любая экономическая деятельность, осуществляемая через интернет. Если с электронными технологиями в организации связаны такие важные аспекты функционирования, как анализ бизнеса, контроль и доставка товара, оказание услуги или управление, маркетинг и логистика, то такую организацию можно отнести к числу тех, которые составляют электронную экономику.[3]

21 декабря 2017 г. Президентом Республики Беларусь был подписан Декрет № 8 «О развитии цифровой экономики», основные положения которого вступили в силу 28 марта 2018 г.

Прежде всего правовой акт направлен на:

- создание современной цифровой экономики в Республике;
- совершенствование Парка высоких технологий (ПВТ);
- расширение инновационной сферы.[1]

Инновационный этап экономического развития национальной экономики Республики Беларусь предусматривает использование новых резервов роста, связанных с развитием информационного общества и электронных компонентов национальной экономической системы.

Добавим, что будущей целью совершенствования информатизации в Республике Беларусь является изменение условий, способствующий изменению всех сфер жизни людей под влиянием ИКТ, включая формирование цифровой экономики, усовершенствование электронного правительства Республики Беларусь и развитие информационного общества.

Многообещающими направлениями формирования цифровой экономики в Республике Беларусь до 2022 года является внедрение ИКТ в реальный сектор экономики, улучшение социальной сферы на основе ИКТ, развитие эффективной системы государственного управления, улучшение национальной информационно-коммуникационной инфраструктуры, совершенствование цифровой инфраструктуры и бизнеса, предоставление информационной безопасности и так далее. [2]

Таким образом, можно сделать вывод, что цифровизация экономики в Республике Беларусь не стоит на месте: осуществляются новые направления развития цифровой экономики в промышленности, энергетике, торговле, сельском хозяйстве, банковском секторе, что дает возможность Беларуси подняться на новую ступень международного развития и занимать лидирующие позиции в рейтингах стран по развитию цифровой экономики.

Список использованных источников

1. О развитии цифровой экономике в Республике Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://panin.by/>. Дата доступа: 01.03.2020.
2. Оценка уровня развития цифровой экономики в Республике Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://sci-article.ru/>. Дата доступа: 01.03.2020.
3. Что такое цифровая экономика – описание термина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://prostocoin.com/>. Дата доступа: 01.03.2020.

*Научный руководитель Е.В. Бойкачёва,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

А.Г. Єфременко,
кандидат економічних наук, доцент,
Ю.В. Ковальова, гр. ООкр-18 вв
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Основним джерелом інформації про фінансовий і майновий стан підприємств на звітну дату є бухгалтерський баланс. В основу будови балансу покладається науково-обґрунтоване групування розділів і елементів статей активу і пасиву. При цьому кожна стаття має охоплювати певні категорії, пов'язані економічними і юридичними ознаками.

Правильно побудований баланс охоплює господарську діяльність підприємства, забезпечує належне групування господарських явищ, що дає змогу об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства.

У цілому баланс, що складається на основі НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», за своїм змістом максимально наближений до умов ринкової економіки і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Проте існує ряд неточностей, які вимагають доопрацювання. З метою об'єктивного представлення інформації в балансі нами пропонується внести деякі зміни.

Включення статей «Відстрочені податкові активи» та «Відстрочені податкові зобов'язання» до підсумку балансу, на нашу думку, необґрунтовано збільшує його, а отже і вартість господарських

засобів, якими розпоряджається підприємство та відповідну суму зобов'язань. Тому ми пропонуємо виключити з підсумку балансу статті «Відстрочені податкові активи» та «Відстрочені податкові зобов'язання» та розглядати їх як регулюючі.

Структура балансу обумовлена економічною класифікацією господарських засобів та зобов'язань. Групування статей активу і пасиву балансу має на меті встановлення залежності між ними та спрощення аналізу використання засобів, наданих підприємству. Такий підхід передбачає збалансованість активів і пасивів та певну послідовність розміщення розділів і статей балансу в залежності від швидкості обертання.

В першому розділі активу балансу розміщено довгострокові оборотні активи, що знаходяться в обороті найбільш тривалий час, в другому - короткострокові оборотні активи. Деяка неузгодженість виникає при виділенні окремим розділом «Витрати майбутніх періодів», які можуть містити як довгострокові так і короткострокові оборотні активи. Тому пропонуємо розкривати суми витрат майбутніх періодів, погашення яких передбачається строком більше операційного циклу в статті «Інші довгострокові оборотні активи».

В діючій формі балансу збережено порядок ліквідності статей, що традиційно склалося в Україні. Але деякі позиції вимагають уточнення. Зокрема, дебіторська заборгованість, яка є частиною операційного циклу, відображається в розділі «Короткострокові оборотні активи». Оскільки операційний цикл може перевищувати один рік, на нашу думку, необхідно здійснити її поділ в залежності від строку обороту у складі короткострокових оборотних активів на дебіторську заборгованість в частині, яка буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу, так і тієї, яка очікується до погашення після 12 місяців із дати балансу. Такий поділ має важливе значення при визначенні ліквідності дебіторської заборгованості, тобто терміну її реалізації.

Групування статей балансу здійснюється таким чином, щоб розміщення господарських засобів по активу відповідало їх формування по пасиву. Таке групування має на меті полегшити контроль і аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» регламентує розмежування пасиву балансу на власний капітал та зобов'язання. Проте при визначенні статей, які включаються до складу власного капіталу та зобов'язань виникають питання, які потребують більш детального вивчення.

Сьогодні виділено окремим розділом та віднесено до складу зобов'язань забезпечення наступних витрат і платежів. Слід зазначити, що протягом багатьох років ці статті включались до складу джерел власних і прирівняних до них коштів, та служили для виявлення

величин власних оборотних засобів підприємства. Тому, ми пропонуємо перегрупувати розділи пасиву балансу відповідно їх економічної суті, зокрема включити статтю «Цільове фінансування» до розділу 1 пасиву «Власний капітал»

Внесення в діючий бухгалтерський баланс запропонованих нами змін і доповнень дозволять без попереднього перегрупування і перерахунку окремих його позицій, використовувати дані при аналізі бухгалтерської фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності»

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73

О.В. Жадан, головний спеціаліст із закупівель
*Головне управління Державної казначейської
служби України у Запорізькій області*

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ВИКОНАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

У процесі формування та розподілу доходів місцевих бюджетів важливе своєчасне здійснення податкових надходжень, а також фінансового контролю.

Одним із основних показників ефективності адміністрування податків є частина податків і зборів, сплачених в повному обсязі й у визначені податковим законодавством терміни. Водночас, рівень податкового боргу відображає наявні проблеми в системі оподаткування та недостатню дієвість механізмів адміністрування й контролю за сплатою податків. Так, податковий борг у зведений бюджет протягом 2014–2019 років збільшився у 4,4 раза (з 28,8 млрд грн до 125,5 млрд грн) [1], що свідчить про незадовільний стан виконання бюджетів за доходами та є підставою для дослідження й запропонування шляхів покращення контролю за сплатою бюджетних надходжень.

У фаховій літературі тему надходження доходів місцевих бюджетів та контролю за повнотою й своєчасністю сплати податків і зборів розглядають Гапонюк М. А., Єфименко Т. І., Кириленко О. П., Кудряшов В. П., Павлюк К. В., Стоян В. І., Федосов В. М., Юрій С. І. й інші вчені. Натомість, проблема мобілізації бюджетних доходів

залишається недостатньо вирішеною та продовжує загострюватись, що й визначає актуальність подальшого її дослідження.

Основною функцією податкових органів у країнах із розвинутою економікою є моніторинг, оперативна оцінка відповідних показників, змін, що відбуваються з ними, та контроль за сплатою податків. Сучасний розвиток системи управління державними фінансами повинен спрямовуватись на підвищення прозорості та контролю за платіжно-розрахунковими й обліковими операціями органів Державної казначейської служби України (надалі – ДКСУ), одним із основних завдань якої є оперативне управління грошовими потоками бюджетів усіх рівнів.

Згідно зі ст. 78 «Виконання місцевих бюджетів» БКУ [2] податки та збори й інші доходи місцевого бюджету зараховуються до місцевого бюджету шляхом надходження їх відповідно на Єдиний казначейський рахунок (надалі – ЄКР) і рахунки, відкриті в установах банків державного сектора. ЄКР – це система бюджетних рахунків органів ДКСУ, що відкриті в установах банків за відповідними балансовими рахунками, на які зараховуються надходження та з яких здійснюються видатки [3].

Облік й узагальнення інформації про наявність та рух коштів державного і місцевих бюджетів, які обслуговуються органами ДКСУ, здійснюється відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [4] за класом 2 «Фінансові активи», рахунком 24 «Єдиний казначейський рахунок» (субрахунки 2451 «Єдиний казначейський рахунок» та 2452 «Субрахунки єдиного казначейського рахунку»). За дебетом субрахунку 2451 «Єдиний казначейський рахунок» відображаються надходження коштів державного та місцевих бюджетів. Тобто, ЄКР надає можливість оперативно спостерігати за податковими надходженнями бюджетів усіх рівнів. Водночас, субрахунки ЄКР не відокремлюються за ознакою бюджету, що не дозволяє в оперативному режимі аналізувати стан наповнення місцевих бюджетів.

З метою покращення контролю за сплатою податкових надходжень до місцевих бюджетів пропонуємо внести зміни до Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [4], а саме: відокремити у рахунка 24 субрахунок 2453 «Субрахунки єдиного казначейського рахунку для місцевих бюджетів». Це дасть змогу своєчасно отримувати актуальну інформацію про здійснення операцій на ЄКР окремо за рахунками місцевих бюджетів і приймати оптимальні рішення органами місцевої влади щодо управління потоками фінансових ресурсів та ефективності їх використання.

Урегулювання своєчасності надходжень до місцевих бюджетів і зменшення податкової заборгованості дозволить регіонам країни в достатньому обсязі отримувати джерела доходів, які будуть спрямовані на розвиток соціальної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Інформація про податковий борг. *Офіційний сайт Державної фіскальної служби України*. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-pokazniki-roboti/dinamika-podatkovogo-borg/392695.html> (дата звернення: 27.02.2020).

2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 26.02.2020).

3. Положення про єдиний казначейський рахунок: наказ Державного казначейства України від 26 червня 2002 р. № 122 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0594-02> (дата звернення: 26.02.2020).

4. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 2013 р. № 1203 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14> (дата звернення: 27.02.2020).

*Науковий керівник: Є. В. Калюга,
доктор економічних наук, професор*

**В.В. Коваленко, доктор економічних наук, професор
Одеський національний економічний університет**

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ У НЕБАНКІВСЬКОМУ ФІНАНСОВМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Орієнтація національних економік на цифрову, потребує використання новітніх інноваційних технологій у небанківському фінансовому секторі. Розвиток фінансового ринку на сучасному етапі пов'язаний з використанням новітніх інформаційних технологій. Особливо це відчутно на фінансовому ринку, де інновації у сфері інформатизації впроваджуються та використовуються завдяки можливостям та потребам небанківських фінансових інституцій.

Як зазначається у «Цифровому порядку для країн ЄС», світова фінансова криза 2008 р. привела до втрати значної частини надбань, що з'явилися протягом довгих років економічного та соціального прогресу

та продемонструвала структурні слабкості національних економік, а для забезпечення сталого росту у майбутньому потрібно розробити низку заходів, що передбачали б створення передумов для довгострокових перетворень, які будуть викликані розвитком цифрової економіки [1].

Відповідно до прийнятої «Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року», визначено основні напрями інноваційного розвитку фінансового ринку, а саме: розвиток відкритої архітектури фінансового ринку та оверсайта; забезпечення розвитку ринку FinTech, цифрових технологій та платформ регуляторів; забезпечення розвитку SupTech&RegTech; розвиток цифрової економіки [2].

Після кризи 2008 р. популярність фінансових посередників знизилася через проблеми, що пов'язані зі специфікою цієї форми діяльності. У Конгресі США декілька разів вносилися правка, що передбачала відновлення закону Гласса-Стиголла, який забороняє об'єднання різнотипових фінансових структур [3].

Основні принципи запровадження фінансових інновацій (цифровізації) у небанківських фінансових установах полягають у наступному: доступність – повинні забезпечувати кожному громадянину рівні можливості доступу до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних технологій; цільове призначення – мають бути спрямовані на створення переваг (вигід) у різноманітних аспектах повсякденного життя; крапка зростання – механізм (платформа) економічного зростання завдяки приросту ефективності та збільшенню продуктивності від використання цифрових технологій; різноманітність засобів масової інформації – мають сприяти розвитку інформаційного суспільства, засобів масової інформації, «креативного» середовища та «креативного» ринку; відкритість та співпраця – має орієнтуватися на міжнародне, європейське та регіональне співробітництво з метою інтеграції України до ЄС, входження України в європейський і світовий ринок електронної комерції та послуг, банківської і біржової діяльності, співробітництво та взаємодію на регіональних ринках; стандартизація – стандарти посилюють конкуренцію, дозволяють знизити витрати і вартість продукції, гарантують сумісність, підтримку якості, збільшують ВВП країни; довіра та безпека – зміцнення довіри, включаючи інформаційну безпеку, кібербезпеку, захист конфіденційності персональної інформації, недоторканності особистого життя та прав користувачів ІКТ, є передумовою одночасного розвитку та безпеки фінансових інновацій у небанківських фінансових установах.

Введення фінансових інновацій у діяльність небанківських фінансових установ, змінює підхід до ведення бізнесу, а саме: систем

управління маркетингом, продажами і сервісом; телефонії і месенджером; системам документообігу і управління персоналом; облікових систем.

А. Семенов, спираючись на дослідження колективу авторів GlobalCenterforDigitalBusinessTransformationДж. Бредлі (J. Bradley), Дж. Лоукса (J. Loucks), Дж. Макалая (J. Macaulay), А. Норохни (A. Noronha) та М. Вейда (M. Wade), визначає три види цінностей, використовуючи різні типи бізнес-моделей за рахунок введення новітніх фінансових інновацій у небанківських фінансових установах, а саме: цінність економії на витратах (costvalue) – передбачає конкурентну перевагу в пропозиції клієнту меншої вартості товару чи послуги; цінність досвіду (experiencevalue) – передбачає конкурентну перевагу в пропозиції клієнту нового якісного досвіду; цінність співучасті (цінність платформи) – передбачає конкурентну перевагу в пропозиції клієнту переваг мережі та спільноти [4, с. 43–44].

Результатом впровадження та використання фінансових інновацій як для небанківських фінансових установ, так і для споживачів, є одержання певного соціально-економічного ефекту, що знаходить свій прояв у таких аспектах: функціональному – забезпечення якісного виконання фінансовою установою своїх головних функцій, підвищення ефективності управління, посилення конкурентоспроможності на ринку, максимально повне задоволення потреб споживачів фінансових послуг; структурному – підвищення якості фінансових послуг, розширення їх асортименту, надання послуг у більш зручній для споживачів формі, збільшення кількості клієнтів, диверсифікація ресурсної бази; економічному – збільшення обсягів продажу фінансових послуг і продуктів, одержання додаткового прибутку або іншого корисного ефекту; інформаційно-технологічному – використання нових технічних засобів і технологій, зокрема, технологій штучного інтелекту, ідентифікації клієнтів, оцінки їх платоспроможності, надання послуг у дистанційному або он-лайн режимі, підвищення рівня комунікацій з клієнтами; організаційно-управлінському – вдосконалення організаційно-управлінської структури небанківської фінансової установи та методів і процесів управління; соціальному – підвищення рівня інклюзивності фінансових послуг і добробуту громадян.

Сучасний етап цифровізації економіки визначив тенденції та напрями розвитку небанківських фінансових установ, тому вони повинні сконцентрувати увесь власний потенціал, а саме: визначення пріоритетів цифрових ініціатив і встановлення чіткої їх узгодженості до корпоративної стратегії розвитку фінансової установи; відображення цифрових ініціатив у ключових показниках ефективності, а також під

час оцінювання приросту вартості бізнесу до і після впровадження фінансових інновацій.

Аналіз ефективності впровадження фінансових інновацій повинен ґрунтуватися на оцінці одержаних результатів з точки зору їх впливу на рівень конкурентоспроможності, фінансової стійкості, дохідності та репутації небанківської фінансової установи. З точки зору оцінки ефективності фінансової інновації для споживачів, за необхідне є проведення аналізу відповідності результатів її використання їх запитам і потребам, тобто прийнятності фінансової інновації на предмет її якості, доступності та вартості.

Список використаних джерел

1. TheConceptof a “DigitalEconomy”, 2010. Availableat: <http://odec.org.uk/theconcept-of-a-digital-economy>
2. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf.
3. Bloomberg. RepublicanPlatformUnderTrumpBacksGlass-Steagall'sReturn. Available at: <https://www.bloomberg.com/politics/articles/2016-07-18/republican-platform-under-trump-backs-glasssteagall-s-return>.
4. Семенов А.Ю. Экосистемы цифровых платформ как фактор трансформации бизнеса в условиях цифровой экономики / А.Ю. Семенов // Вестник КНУТД. – 2019. – № 4 (137). – С. 39–50. DOI: 10.30857/2413-0117.2019.4.4.

І.В. Коваленко, магістр гр. 00-18 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Для підвищення якості, повноти та достовірності даних фінансової звітності, на основі яких приймаються управлінські рішення у сфері державних фінансів, доречним є пошук нових науково-методичних підходів до вдосконалення організаційного та функціонального механізмів управління, формування та використання фінансових ресурсів бюджетних установ.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку в бюджетній сфері здійснювали В. Александров,

П. Атамас, І. Бенько, М. Болух, І. Волохова, О. Дорошенко, З.-М. Задорожний та ін.

Фундаментальні основи обліку фінансових ресурсів та здійснення контролю в бюджетних установах закладені в наукових працях таких вітчизняних учених, як А. Бабич, Т. Болгар, В. Базилевич, М. Бутинець, О. Василик, Л. Гуцаленко, Л. Дікань, Є. Калюга, О. Кириленко, Г. Крамаренко, Н. Струк, а також іноземних науковців: В. Лексин, Г. Поляк, В. Родіонова, А. Швецов та інших.

Діяльність бюджетних установ здійснюється при таких формах фінансового забезпечення: бюджетне фінансування, самофінансування, благодійництво та спонсорство. При тому бюджетне фінансування виступає основною формою фінансового забезпечення бюджетних установ, оскільки основні фінансові ресурси надходять до таких установ з державного та місцевих бюджетів, а надходження, отримані з інших джерел, вважаються додатковими фінансовими ресурсами [1].

Бюджетні установи, з одного боку, надають державні послуги та фінансуються з бюджету, а з іншого боку, – здійснюють діяльність із надання платних послуг. Механізм фінансового забезпечення бюджетних установ залежить від особливостей джерел формування та порядку розподілення грошових коштів у бюджетній сфері. Ефективне функціонування механізму фінансового забезпечення таких установ повинне ґрунтуватися на взаємозв'язку його компонентів:

- цілеспрямованість кожного компонента механізму фінансового забезпечення бюджетних установ для виконання завдань, покладених на нього;

- цілеспрямованість впливу всіх компонентів механізму фінансового забезпечення бюджетних установ на процес одержання бажаного обсягу фінансових ресурсів для покриття витрат їх діяльності;

- зворотний зв'язок компонентів механізму фінансового забезпечення бюджетних установ;

- своєчасність реагування компонентів механізму фінансового забезпечення бюджетних установ на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

Така організаційно-методична структура механізму фінансового забезпечення бюджетних установ свідчить про взаємозв'язок та взаємозалежність усіх його компонентів. Водночас відносно самостійне функціонування кожного компонента потребує узгодженої їх взаємодії у механізмі фінансового забезпечення.

Якісна характеристика такого механізму характеризується сукупністю прийомів, методів і форм мобілізації ресурсів та їх використання. Є дві сторони функціонування представленого механізму в формі методів регулювання розвитку бюджетної сфери: фінансове

забезпечення і фінансове регулювання. Згадані методи є узагальнюючими та включають у себе інші елементи та методи, що виділяють як структурні частини механізму фінансового забезпечення бюджетних установ.

Основний метод бюджетного забезпечення – кошторисне фінансування, оскільки саме за його допомогою забезпечується відповідність доходної та видаткової частин кошторису бюджетних установ (рис. 1).

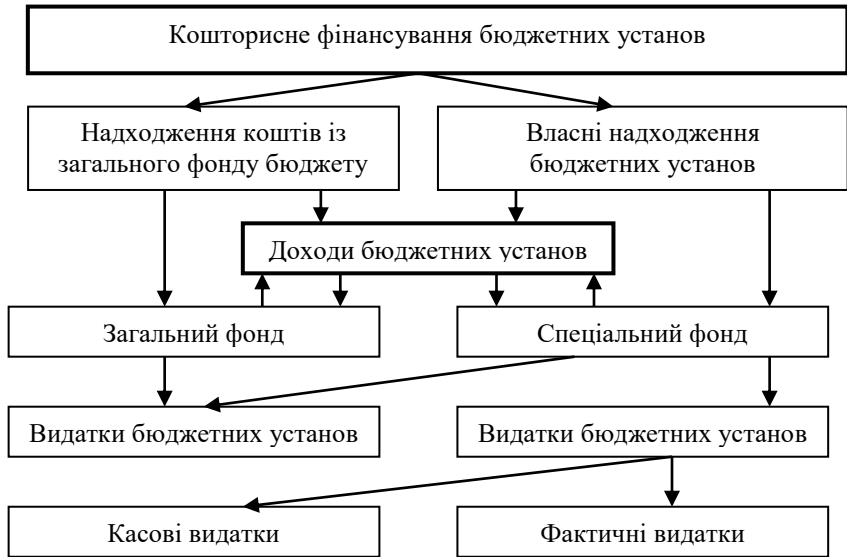

Рис 1 Схема процесу кошторисного фінансування бюджетних установ

Отже, процес кошторисного фінансування бюджетних установ здійснюється шляхом об'єднання фінансових ресурсів у грошовій формі, отриманих з двох основних каналів: через механізм бюджетного фінансування та внаслідок їх самостійної некомерційної діяльності.

Все більш поширеними стають позабюджетні надходження грошових коштів і доходів у матеріальній та нематеріальній формах, що є результатом самостійної господарської діяльності бюджетних установ, про що свідчить стала тенденція збільшення питомої ваги спеціального фонду в загальній сумі видатків. Основні джерела позабюджетних коштів – це кошти за надання платних послуг на договірній основі та спонсорські кошти. Бюджетні установи та комерційні структури керуються відмінними документами, що здійснюють нормативно-

правове регулювання процесу їхньої господарської діяльності. Так, для бюджетних установ головним документом є Бюджетний кодекс України [2]. У той же час, підприємство як комерційна структура у діяльності керується нормами Господарського кодексу України [3].

Таким чином, фінансові ресурси для здійснення кошторисного фінансування бюджетних установ мобілізуються через бюджетне фінансування та самофінансування. Мобілізовані фінансові ресурси об'єднуються та витрачаються для задоволення суспільних потреб.

Список використаних джерел

1. Болгар Т.М. Місцеві бюджети в умовах децентралізації фінансових ресурсів / Т.М. Болгар, Н.А. Пачева // Нобелівський вісник. – 2018. – № 1 (11). – С. 6 – 16

2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks/927.html>

3. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

*Науковий керівник: Г.О. Крамаренко,
доктор економічних наук, професор*

**О.Р. Летуневич, студентка
УО «БГСХА»**

ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В современных условиях с развитием международных отношений для Республики Беларусь основной политической направленностью становится налаживание торговых связей, рост экспорта отечественной продукции и закрепление себя как торгового партнера на мировой арене.

Для осуществления данной задачи необходим переход на Международные стандарты финансовой отчетности (далее – МСФО). Однако, большинство отечественных товаропроизводителей используют Национальную систему бухгалтерского учета и отчетности (далее – НСБУ), которая имеет значительные различия с МСФО. Это связано с тем, что МСФО не являются сводом строгих правил ведения отчетности, а представляют собой набор принципов и требований.

Проблема внедрения МСФО в отчетность организаций Республики Беларусь существует, особенно на предприятиях сельскохозяйственной отрасли. В целом, в организациях Республики Беларусь основные из них являются:

- незавершенность реформирования национального учета в соответствии с МСФО;
- ненадлежащее понимание и применение существующих стандартов бухгалтерского учета;
- неподготовленность специалистов в части знаний МСФО, незаинтересованность в применении в национальном учете положений международной практики учета;
- недостаток квалифицированных бухгалтеров и аудиторов, понимающих концепции и правила формирования информации в бухгалтерском учете и отчетности, владеющих современными навыками ведения бухгалтерского учета, подготовки отчетности [2].

Необходимость внедрения МСФО в бухгалтерский учет отечественных организаций направлена, в первую очередь, на расширение рынка сбыта произведенной продукции. Иностранным инвесторам, анализирующим бухгалтерскую отчетность отечественных предприятий, составленную по МСФО, даст возможность эффективнее изучить финансовое положение организаций, провести сравнительный анализ инвестиционных проектов и отобрать наиболее эффективные варианты, что снизит риски инвестора и позволит ему инвестировать средства в такие организации.

В мировых рыночных отношениях МСФО выступают общим "языком" для разных стран мира, который понятен пользователям финансовой отчетности. Использование МСФО позволяет сравнивать понятную для всех информацию, которая является проблемой активности инвесторов на рынках капитала.

Проблема инвестиций иностранных инвесторов в сельскохозяйственных организациях является актуальной на данный момент, так как инвестиции в эту отрасль происходят, в основном, только со стороны государства, а не из-за рубежа. Это связано с тем, что организации редко ведут внешние экономические отношения. Тем самым необходимость применения МСФО на белорусских предприятиях аграрной отрасли не имеет такого важного значения, как для других субъектов хозяйствования нашей страны.

Внешнеэкономическая торговля предполагает за собой использование МСФО для составления финансовой отчетности организаций ведущих внешнеэкономическую деятельность.

Для стимулирования применения МСФО на белорусских предприятиях аграрной отрасли необходимо расширение рынка сбыта

их продукции за рубежом. Если сельскохозяйственное предприятие будет вести активную внешнеэкономическую торговлю, то необходимость перехода на МСФО будет для нее первостепенной и необходимой.

Таким образом проблема перехода сельскохозяйственных предприятий на Международную систему финансовой отчетности состоит в проблеме редкости ведения внешнеторговых торговых отношений сельскохозяйственных организаций Республики Беларусь. Поэтому, есть необходимость стимулирования экспорта произведенной продукции на экспорт, и тогда появится заинтересованность специалистов аграрной отрасли применять МСФО на практике.

Список использованных источников

1. Направления реализации МСФО в процессе развития бухгалтерского учета в бюджетных организациях / Л.Ф. Еськова, 2011 // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс]. – ООО «Юр Спектр». – Минск.

*Научный руководитель: Е.Л. Путникова,
доцент, кандидат экономических наук*

О.О. Лисицина, гр. ОО-18вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Для забезпечення збереження майна, законності і доцільності ведення фінансово-господарської діяльності, а також достовірності облікових і звітних даних, в якості заходів з вдосконалення обліку витрат, доходів та покращення фінансових результатів підприємства рекомендується створення служби внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль - це система заходів, організованих керівництвом підприємства, які здійснюються на підприємстві з метою найбільш ефективного виконання всіма працівниками своїх обов'язків при здійсненні господарських операцій. Внутрішній контроль визначає законність цих операцій і їх економічну доцільність для підприємства.

Об'єктами внутрішнього контролю є цикли діяльності організації – постачання, виробництва і реалізації.

Для створення служби необхідно пройти наступні процеси:

1. Розробка положення про відділ - найважливіший правовий акт, що визначає порядок створення, правовий статус, права, обов'язки, організацію роботи.

У положенні про відділ внутрішнього контролю має бути чітко прописано, що служба є невіддільною частиною підприємства і внутрішні аудитори здійснюють незалежний контроль всіх процесів з метою їх аналізу та оцінки, повинні діяти відповідно до правил і розпорядку підприємства.

2. Підготовка стратегічного плану. Стратегічний план відділу внутрішнього контролю необхідний для визначення завдань щодо досягнення його головної мети. Стратегічний план повинен містити відповіді на наступні питання: Чи передбачається зміна мети, структури підприємства? Якщо - так, то на що це може вплинути?

3. Розробка первинного плану. Після того як повноваження і обов'язки працівників відділу внутрішнього контролю визначені, а стратегічний план розроблений, створюється первинний план аудиту. Для визначення областей діяльності, які повинні піддаватися аудиту, і обсягу зусиль, які повинні бути витрачені на кожну з цих областей, найчастіше створюється модель оцінки ризиків і проводиться аналіз ймовірності збитків.

4. Визначення штату. При розробці організаційної структури відділу внутрішнього контролю необхідно проводити оцінку досвіду і кваліфікації майбутніх співробітників відділу. Штатним розкладом рекомендується затвердити 2-3 посади. Велику увагу слід приділити розробці посадових інструкцій співробітників відділу.

5. Створення структури звітності. Виконуючи свої обов'язки, працівники відділу внутрішнього контролю повинні враховувати потреби різних груп користувачів своєї інформації. Для того, щоб реалізувати потреби кожної групи, відділу необхідно розробити систему звітності і структуру передачі інформації.

6. Застосування професійних стандартів. На цьому етапі відділ внутрішнього контролю повинен визначити основні напрямки та правила, які він буде дотримуватися в процесі своєї роботи. Керівництво і внутрішні аудитори самі повинні установити високі стандарти незалежності, об'єктивності, професійності, обсягу роботи і методів її виконання, а також принципи управління відділом.

7. Співпраця з незалежною аудиторською фірмою. Одним з найважливіших факторів, що визначають успішність роботи відділу внутрішнього контролю, є ступінь узгодженості і співпраця з незалежними аудиторами – однієї з груп користувачів інформації.

Одним з вирішальних факторів при створенні відділу внутрішнього контролю на підприємстві є витрати на відділ (заробітна плата співробітникам, придбання комп'ютерів і т.п.).

Результатом здійснення внутрішнього контролю є звітна інформація за результатами перевірки для керівника організації, де будуть зафіксовані факти порушень та зони ризиків: - виявлені факти порушення законодавства України, нормативних актів; - факти невірної ведення бухгалтерського обліку та складання звітності в контексті внутрішніх регламентів; - виявлені факти нестач та розкрадань грошових коштів та матеріальних цінностей; - розміри заподіяного матеріального збитку та наслідки допущених порушень (із зазначенням прізвищ та посад осіб, з вини яких вони були допущені).

За результатами аналізу причин відхилень, відступів від вимог законодавства внутрішнім контролером формуються пропозиції щодо усунення порушень та коригування. На базі матеріалів узагальнення результатів перевірок розробляються заходи щодо запобігання порушень у майбутньому, можуть бути підготовлені рекомендації за новими методами та способами бухгалтерського (управлінського та фінансового) обліку.

Основними труднощами оцінки ефективності системи внутрішнього контролю є: ефективність практично неможливо оцінити кількісно; ефективність залежить не тільки від контролерів, але і від дій тих, кого перевіряють, так як вони вирішують, виконувати рекомендації чи ні; суб'єктивізм оцінок тих, кого перевіряють та тих, хто контролює роботу.

Отже, практика свідчить, що на тих підприємствах, де створені і ефективно функціонують служби внутрішнього контролю, значно вище рівень збереження майна, ефективності використання ресурсів, організації бухгалтерського обліку і достовірності звітності.

Список використаних джерел

1. Бабіч І.І. Внутрішній контроль як самостійна функція управління / І.І. Бабіч // Облік і фінанси. – 2011. – №8(29), ч. 2. – 254 с.
2. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія і аудит : підруч. / М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко. – К. : Укр. акад. оригінальних ідей, 2005. – 888 с.
3. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль : суть і зміст / Т.А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – Житомир, 2008. – № 2 (44). – С. 31–42
4. Левицька С.О. Управлінський і внутрішньогосподарський облік: завдання, мета і ефективність впровадження / С.О. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №2. – С. 27–35.

5. Максимова В.Ф. Реалізація стратегії підприємства в системі контролю та аудиту / В.Ф. Максимова // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 2012. – Вип. 39. – С. 89–93.

6. Островерха Р.Е. Теоретичні засади організації внутрішнього контролю на підприємстві / Р.Е. Островерха // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – №2(49). – С. 115–120.

7. Савченко Р.О. Організація системи внутрішнього контролю на основі ризик-орієнтованого підходу / Р.О. Савченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2013. – Вип. 2. – С. 296–302.

*Науковий керівник: В.М. Вареник,
кандидат економічних наук, доцент*

Р.В. Лісний, гр. ООкр-18 м
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ ПРИ БАНКРУТСТВІ ПІДПРИЄМСТВА

Специфіка розрахунків з кредиторами обумовлена особливим статусом організації - її банкрутством і при постановці та веденні обліку необхідно врахувати положення Закону України « Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Побудову системи аналітичного обліку слід розглядати на основі обліку кредиторської заборгованості, вимог кредиторів і втрат по веденню ліквідації банкрутства.

Оскільки в діючій організації облік розрахунків із кредиторами ведеться виходячи з економічної сутності відносин, а при банкрутстві інформація потрібна в розрізі черговості погашення зобов'язань, то необхідно в міру надходження претензій приводити наявні облікові дані у відповідність із новими інформаційними потребами. Перше завдання бухгалтера полягає в перегрупованні аналітичних даних по рахунках обліку розрахунків для одержання даних у розрізі черговості погашення, що необхідно для наступних виплат кредиторам і складання звітності.

Для того, щоб зменшити ймовірність помилок при прийомі й обліку вимог кредиторів, нами пропонується формалізувати процес прийому й обліку претензій за допомогою аналітичної відомості, яка

надасть інформацію для синтетичного обліку при перегрупуванні кредиторів по рахунках і складання реєстру вимог кредиторів.

За нашими рекомендаціями у практичному використанні, реєстр орієнтований на зовнішніх користувачів: кредиторів, арбітражний суд, яким не важливі показники, необхідні для ведення бухгалтерського обліку. Тому, пропонується розділяти аналітичну відомість обліку вимог кредиторів і реєстр вимог кредиторів.

Після закінчення строку пред'явлення претензій остаточні дані з аналітичної відомості пропонується заносити до реєстру вимог кредиторів, де вказуються відомості про кожного кредитора, розмір його вимог по грошових зобов'язаннях й обов'язковим платежам, про черговість задоволення кожної вимоги.

Відомість забезпечить спадкоємність бухгалтерського обліку організації до й після банкрутства, реєстр містить відомості, як для зовнішніх так і для внутрішніх користувачів. Реєстр, власне кажучи, містить аналітичні дані до рахунків обліку розрахунків із кредиторами. Практика застосування даної форми реєстру свідчить про те, що при великій кількості кредиторів оптимальним є складання реєстру у формі окремої відомості на кожен чергу.

Аналітичні рахунки відповідають кожному кредитору. По розрахункам з бюджетом у частині зобов'язань, що виникли до банкрутства, аналітичні рахунки можуть бути відкриті по видах бюджетів і позабюджетних фондів, оскільки кредитором виступає відповідний бюджет, а не податок. По розрахунках з бюджетом, що виникає в ході ліквідації банкрутства, варто вести аналітичні рахунки по кожному податку й збору.

Що стосується організації аналітичного обліку позачергових витрат по здійсненню конкурсного виробництва, то слід зазначити, що як правило, граничний розмір позачергових витрат визначається кошторисом, який затверджується зборами кредиторів

До синтетичного рахунку 91 « Загальновиробничі витрати » пропонується відкрити аналітичні рахунки, що відповідають статтям кошторису витрат, для одержання більше деталізованої інформації про позачергові витрати. Для того, щоб забезпечити одержання відомостей на аналітичних рахунках кожен первинний документ повинен містити шифр, що вказує на статтю кошторису. Причому протягом усього періоду конкурсного виробництва необхідно послідовно відносити кожен вид витрат на ту саму статтю кошторису витрат. Очевидно, що перерозподіл витрат між статтями в рамках загального ліміту кошторису витрат неприпустимо. У такому випадку варто виносити питання про розширення ліміту по « вузьким » статтям на збори кредиторів.

Таким чином, можна зробити висновок, що логічно обґрунтована побудова аналітичного обліку на підприємствах-банкрутах є інформаційною базою для відображення активів і

зобов'язань на синтетичних рахунках. Особливе значення має організація обліку вимог кредиторів, оскільки саме в порядку розрахунків із кредиторами банкрутство організації вносить найбільші зміни в порівнянні з позитивно діючим підприємством

Список використаних джерел

6. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства // Правова бібліотека «Інфодиск» «Законодавство України». – 2010. – №3.

7. Цветкова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень / Н. Цветкова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – №6. – С. 25–31.

*Науковий керівник: Ю.А. Малащенко,
кандидат економічних наук, доцент*

**О.І. Лугова, кандидат економічних наук, старший викладач,
С.О. Ремешевська, гр. Б 4/1
Миколаївський національний аграрний університет**

ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Основні елементи змісту інтегрованої звітності, її мета, фундаментальні концепції і провідні принципи докладно розкриті у Міжнародному стандарті з інтегрованої звітності. МСІЗ визначає інтегровану звітність як «процес, заснований на інтегрованому мисленні, у результаті якого компанія подає інформацію у вигляді періодичного інтегрованого звіту про створення нею вартості протягом тривалого часу і пов'язаних з ним документів, які стосуються аспектів створення вартості». «Інтегрований звіт розкриває інформацію про те, як стратегія, управління, результати діяльності та перспективи компанії, в контексті зовнішнього середовища, ведуть до створення вартості протягом коротко-, середньо- і довгострокового періоду» [1].

Інтегрована звітність ґрунтується на трьох базових концепціях: концепції створення вартості для компанії і для заінтересованих сторін, концепції капіталів, які компанія використовує і на які вона впливає, концепції процесу створення вартості.

Міжнародна рада з інтегрованої звітності визначає ключові елементи змісту інтегрованого звіту. Елементи взаємопов'язані між собою і не є взаємовиключними (табл. 1).

Можна стверджувати, що в інтегрованій звітності містяться як елементи, що описують досягнуті результати діяльності, так і прогнози

дані, що характеризують стратегію компанії, її бізнес-модель і перспективи на майбутнє. Даний порядок не є єдиним способом їхнього впорядкування і жорсткою структурою змісту інтегрованого звіту. Інформація в інтегрованому звіті подається так, щоб продемонструвати зв'язки між елементами змісту інтегрованого звіту.

Розробка структури інтегрованого звіту необхідна у зв'язку з тим, що встановленої форми інтегрованого звіту немає. Згідно з Міжнародним стандартом з інтегрованої звітності всім структурним елементам змісту інтегрованого звіту можуть бути представлені в будь-якій послідовності. Головне – на основі інтегрованого мислення, в процесі опису компанією її унікальну історію створення вартості протягом часу, відобразити у звіті взаємозв'язки між усіма рекомендованими структурними елементами інформації.

Інтегрована звітність містить цілісну картину розвитку компанії, що дозволяє завойовувати довіру заінтересованих користувачів і розвивати відносини з ними. Повнота розкриття фінансової та нефінансової інформації дозволяє інвесторам робити обґрунтовані висновки про компанію, основні можливості і ризики, пов'язані з нею. Сприяє здійсненню операційного контролю та управління фінансовими ризиками.

Таблиця 1

Елементи змісту інтегрованого звіту

Елемент	Зміст інтегрованого звіту
Огляд компанії і зовнішнє середовище	дається відповідь на запитання, чим займається компанія і які умови, в яких вона працює
Управління	вивчення управлінської структури і того, як вона підтримує здатність компанії створювати вартість в короткостроковому, середньостроковому і довгостроковому періодах
Можливості і ризики	їх вплив на здатність компанії створювати вартість протягом коротко-, середньо- і довгострокового періодів і того, як компанія використовує такі можливості і управляє такими ризиками
Стратегія і розподіл ресурсів	визначення того, в якому напрямку хоче розвиватися компанія і як вона має намір це робити
Бізнес-модель	планування того, які ключові входи, дії щодо приросту вартості і виходи повинні допомогти компанії створити вартість в коротко-, середньо- і довгостроковому періодах
Результати діяльності	вивчення того, наскільки компанія досягла своїх стратегічних цілей які результати її діяльності з точки зору капіталів
Перспективи на майбутнє	вивчення завдань, прогнозування можливостей і факторів невизначеності, з якими може зіткнутися компанія, реалізуючи свою стратегію; визначення потенційних наслідків реалізації бізнес-моделі компанії та майбутньої діяльності
Основні принципи підготовки і презентації	як компанія визначає фактори, які слід включити в інтегрований звіт, і як такі чинники оцінюються кількісно або якісно

Джерело: сформовано авторами.

Інтегрована звітність дає можливість збирати і комплексно аналізувати інформацію, що стосується результатів діяльності компанії, її стійкого розвитку. На основі такої інформації приймаються виражені рішення, пов'язані з подальшою стратегією компанії, способами мінімізації витрат і ризиків.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності URL: [http://integratedreporting.org / wpcontent/uploads/2015/03 /13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FR-AMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf](http://integratedreporting.org/wpcontent/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FR-AMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf). (дата звернення: 03.03.2020).

**Ю.А. Малашенко, кандидат економічних наук,
Ю.В. Шайнога, гр. ООкр-18 вм
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сьогодні вже не має потреби доводити важливість проведення інвентаризації на будь-якому підприємстві. Проте досить важливим і найменш розробленим є питання організації інвентаризації на підприємстві.

Сьогодні на підприємствах, найчастіше, до складу інвентаризаційної комісії включають не тих, хто дійсно знає виробництво, а тих, хто найменш завантажений роботою. Проте це є великою помилкою, адже людина, яка не знає виробництва, необізнана з номенклатурою матеріалів, норм витрачання, необхідних умов зберігання, не зможе на достатньому рівні проконтролювати фактичну наявність та стан збереження майна на підприємстві.

На нашу думку, доцільно запровадити на підприємстві таку організацію інвентаризаційної роботи, коли головами робочих інвентаризаційних комісій будуть призначатись керівники цехів та відділів і одночасно вони будуть членами постійно діючої інвентаризаційної комісії на підприємстві.

Доцільним є включення голів робочих комісій до складу постійно діючих комісій, оскільки в такий спосіб, при виникненні запитань не лише щодо недостач та лишків, але й щодо умов збереження цінностей, стану господарства, доцільності зміни матеріально відповідальної особи тощо, голова робочої комісії зможе висловити найбільш об'єктивну думку при обговоренні результатів інвентаризації на засіданні постійно діючої комісії. І навпаки, при

вирішенні питань постійно діючою комісією є голова робочої комісії зможе більш точно виконати наказ або провести інструктаж.

Наступною є вимога гласності інвентаризації. Стосовно цього, найчастіше дотримуються вимоги законодавства і матеріально відповідальні особи заздалегідь знають хто прийде до них на перевірку. Проте, гласність інвентаризацій не означає, що матеріально відповідальні особи повинні повідомлятися про день і годину початку інвентаризації. Це дає змогу МВО тривалий період приховувати зловживання.

Таким чином, якщо підприємство є невеликим, у підзвіті матеріально відповідальної особи знаходиться небагато цінностей, то цілком достатньо 3-х членів комісії та матеріально відповідальної особи. Звичайно, якщо підприємство велике і у підзвіті матеріально відповідальної особи знаходиться багато запасів різних маркувань та сортів, доцільним буде збільшення кількості членів робочої інвентаризаційної комісії до 5-6 чоловік, а за необхідності ще й виділення рядових працівників для допомоги переміщення та сортування товарно-матеріальних цінностей.

Вимога оновлюваності складу комісії перекликається із першим питанням, яке ми розглядали – компетентністю комісії. Постійно оновлюючи склад комісії, ми досягнемо зменшення її компетентності, проте змінюючи 25-30 % комісії, не порушиться компетентність і дотримається норма оновлюваності складу. В свою чергу, необхідно слідкувати, щоб особи, які включатимуться до інвентаризаційних комісій, не були родичами матеріально відповідальних осіб, адже в такому випадку контролю не буде, а також дуже важливо (за можливістю) до складу комісії включати представників служби внутрішнього контролю, внутрішніх і зовнішніх аудиторів, ревізорів тощо. Причому, можливим є варіант невключення цих осіб до офіційного складу інвентаризаційної комісії, а раптового їх приходу на перевіряємий об'єкт із спеціальним дозволом від керівника (адже сторонні особи не мають права бути присутні на складі при проведенні інвентаризації).

За належної організації роботи інвентаризаційних комісій, вони зможуть повноцінно виконувати свої обов'язки та функції, які покладені на них нормативними документами. Розглядаючи питання про функції та обов'язки інвентаризаційних комісій, не можна випускати з виду питання про їх відповідальність. Необхідним, на нашу думку, є розроблення посадової інструкції члена інвентаризаційної комісії, яка б наголошувала не лише на обов'язках членів постійно діючих та робочих інвентаризаційних комісій, але й визначали рівень відповідальності за навмисні або ненавмисні помилки, порушення, зловживання тощо.

Таким чином, успішність проведення інвентаризації багато в чому залежить не від математичних здібностей членів інвентаризаційної комісії або винахідливості матеріально відповідальної особи, а саме від правильної організації та техніки здійснення інвентаризації. В теперішніх умовах господарювання не можна нехтувати таким поняттям, як збереження майна власника та безпека діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Цветкова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень / Н. Цветкова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – №6. – С. 25–31.

**О.І. Малишкін, доктор економічних наук, професор,
Державний університет інфраструктури і технологій, м. Київ**

ТРЕНДИ У БУДОВІ БАЛАНСІВ КОМПАНІЙ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Останнім часом у сфері бухгалтерського обліку і фінансової звітності актуальним аспектом досліджень виступає інформація про діяльність суб'єктів господарювання, що становлять суспільний інтерес (ССІ). Пожвавився цей процес після прийняття у 2017 році змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що набули чинності з 1 січня 2018 р [1].

Директиви ЄС є тими нормативними документами, в яких встановлено вимоги до звітності ССІ в країнах-членах. Зокрема, вимоги до складу фінансової і інших видів звітності зазначені в Директиві 2013/34/ЄС [2].

У Директивах ЄС наголошується, що для захисту акціонерів, учасників та третіх сторін вкрай важливо узгодити національні норми, що стосуються подання та змісту щорічної фінансової звітності та звітів про управління деяких типів підприємств з обмеженою відповідальністю, а також бази оцінки, що використовуються у цих звітах, та порядок їх оприлюднення. Для таких типів підприємств необхідне одночасне узгодження зазначених норм, оскільки, з одного боку, деякі підприємства здійснюють свою діяльність у двох або більше державах-членах, а, з іншого боку, такі підприємства надають третім сторонам гарантії лише в обсязі, що не перевищує суми їхніх чистих активів.

Аналіз форм і змісту балансів країн Європи вказує, що у тих країнах, які входять до ЄС, формат подачі і зміст статей близький або ідентичний. Цьому сприяють вимоги статті 10 Директиви 2013/34/ЄС, яка зобов'язує країни члени до однакового підходу. Натомість, компанії не членів ЄС мають більше свободи вибору і часто заявляють про відповідність їхніх звітів концептуальним засадам МСФЗ.

До прикладу, Швейцарія не входить у число країн-членів ЄС. Її компанії не зобов'язані дотримуватися вимог ЄС щодо фінансової звітності. Особливістю, наприклад, відомої компанії NESTLE, є безтаблична форма подання балансу, що не протирічить вимогам МСФЗ [3, с. 235]. У той же час, в Україні офіційно дозволена лише таблична форма балансу з нумерацією рядків (статей).

Особливості будови балансу компанії NESTLE можна звести до наступних позицій:

- наявними є статті аналітичного (розрахункового) характеру, зокрема, «чистий робочий капітал» (як різниця між поточними пасивами і поточними активами);

- привертає увагу специфіка пасивного розділу компанії NESTLE «Повний використаний капітал». До цього розділу включено не тільки статі власного капіталу, а й статті так званого «запозиченого капіталу» – боргові зобов'язання компанії, зокрема, статті «Довгострокові фінансові зобов'язання», «Відкладене оподаткування прибутку», «Соціальне відрахування», «Непередбачені обставини та зобов'язання». Усі статті носять довгостроковий характер;

- заслуговує на увагу стаття «Чисті активи», що в українському балансі представлена підсумком розділу I пасиву;

- не застосовує компанія нумерацію рядків балансу, що є характерним для української практики за вимогами національних положень звітності;

- баланс компанії NESTLE не містить підсумків активу і пасиву, що є характерним для балансів підприємств України та інших пострадянських країн. Підсумки активу і пасиву мають здебільшого технічний характер і тому не застосовуються в компаніях, що складають звітність за МСФЗ.

Отже, баланси у світовій та європейській практиках мають багатоваріантність форматів подання, що свідчить про різноманітність підходів до формалістичних ознак звітності. Натомість, в пострадянських країнах фінансові звіти традиційно подають за типовими затвердженими Мінфіном країни формами. Перспектива для українських компаній, на наш погляд, за світовим і європейським трендами.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями).
2. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC Text with EEA relevance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eur-lex.europa.eu/>.
3. Гармонізація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах України в контексті нормативів ЄС: монографія / [О. І. Малишкін, К. В. Безверхий, І. С. Ковова, С. М. Семенова, С. М. Шуляренко, В. П. Карев]; за наук. ред. О. І. Малишкіна. К.: «АртЕк», 2018. – 418 с.

В.Н. Мороз, студент

Белорусский государственный университет транспорта

ПРИМЕНЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОЙ БАНКОВСКОЙ СФЕРЕ

Ранее высокие технологии считались одной из форм проявления магии, однако теперь это реальность, без которой человек не может представить свою жизнь. Каждый день в мире разрабатываются и внедряются различные инновации в абсолютно всех отраслях деятельности людей, будь то промышленность, сельское хозяйство или транспортная система. Данные новшества позволяют удовлетворить постоянно возрастающие потребности людей, в некотором смысле упростить жизнь и улучшить ее качество [1].

Помимо этого, высокие технологии порождают возникновение и развитие новых отраслей, в пределах которых со временем вновь появляются новые технологии, образуя замкнутый круг научно-технического развития. Новые отрасли и, соответственно, инновации, позволяют снизить уровень безработицы путем создания новых рабочих мест, производить новую продукцию, удовлетворяющую все новые требования потребителей, и в целом обновлять экономику как каждой страны отдельно, так и мировую экономику в целом [2].

Одним из приоритетных направлений научно-технического развития является применение современных информационных

технологий в различных экономических процессах, в том числе в банковской сфере. Это обусловлено в первую очередь неизбежным ростом конкуренции на финансовых рынках. Застой на прежнем уровне может привести к потери конкурентоспособности среди других финансовых операторов, что вынуждает банки искать способы самосовершенствования для удержания своих позиций.

Для равномерного хода в ногу со временем банковская сфера внедряет все новые цифровые технологии, к которым можно отнести облачные технологии, позволяющие накапливать и хранить неимоверные объемы данных, системы автоматизации процессов и IoT (Internet of things – Интернет вещей).

Что же такое Интернет вещей? Данное понятие включает в себя сразу несколько явлений. В первую очередь это сами устройства, вышедшие в единую сеть и взаимодействующие между собой. Также это способ подключения – M2M – «машина-к-машине», подразумевающий отсутствие непосредственного участия в нем человека. Это и генерируемые огромные объемы данных, которые можно собирать, анализировать и использовать для повышения эффективности принимаемых бизнес-решений.

Обобщая вышеизложенное, можно сказать, что Интернет Вещей – это сеть объектов, взаимодействующих друг с другом при помощи встроенных датчиков без человеческого вмешательства. Эксперты зарубежных стран, например США, Японии, Великобритании и др., где наблюдаются достаточно быстрый ускорение процессов внедрения Интернета Вещей, признают IoT технологией, порождающей новые бизнес-модели и вносящей кардинальные изменения в организацию современных производственных и бизнес-процессов.

Затрагивая банковскую сферу, можно сказать, что технология IoT, используемая в новейших банковских приложениях, создает среду и условия, позволяющие осуществлять сбор больших объемов информации о потребностях своих клиентов и производить анализ с последующей разработкой мероприятий по совершенствованию обслуживания.

Следует отметить, что с ростом требований пользователей к повышению комфорта обслуживания, была сделана ставка на развитие интернет-банкинга, что, безусловно, базируется на IoT. Данная инновация позволила снизить нагрузку на персонал банков, предоставив возможность клиентам самостоятельно осуществлять платежи в наиболее удобном для них месте и времени. Кроме того, цифровые технологии IoT стали эффективным инструментом стабилизации внутренних процессов. Теперь управляющей системе обеспечивается постоянный доступ к оперативным данным деятельности банка, что

способствует повышению качества принимаемых решений [1].

Однако не стоит забывать о вопросе безопасности, так как показатель роста киберпреступности растет в той же прогрессии, что и развиваются технологии. Для этого всем пользователям информационной IT-среды, особенно финансовым структурам и банкам, под ответственностью которых находятся ценные бумаги и денежные средства, необходимо аккуратно взаимодействовать с гаджетами, не используя незащищенные подключения.

Как следствие всего вышесказанного, стало возможным оперативное взаимодействие банка с клиентами, а последние, в свою очередь, получили возможность напрямую управлять собственными счетами через электронную технику, например, компьютеры и смартфоны.

Список использованных источников

1. IoT в банке [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://habr.com/ru/company/unet/blog/411195/>
2. 2016 Internet Of Things (IOT), Big Data & Business Intelligence Update [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.airsassociation.org/airs-articles/2016-internet-of-things-iot-big-data-business-intelligence-update>

*Научный руководитель: Е.В. Бойкачёва
магистр экономических наук, старший преподаватель*

Ю.Е. Остапенко, гр. ГЭ (ГБ)-31
Белорусский государственный университет транспорта

БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Современный рынок товаров и услуг характеризуется наличием на нем большого количества продавцов, что вызывает высокий уровень конкурентной борьбы. Сегодня количество новых товаров и услуг стремительно растет, что ставит перед производителями задачи привлечения внимания потенциальных потребителей именно к их товарам и услугам.

В связи с этим наличие у предприятия уникальных активов и развитого стратегического управления обеспечит укрепление позиций на рынке. Одним из таких активов является бренд.

Бренд представляет собой нематериальный актив, ценность которого заключается в узнавании его потребителями и формировании позитивных ассоциаций, связанных с ним.

Развитие брендов требует последовательного и системного управления или бренд-менеджмента.

Необходимость данного вида управленческой деятельности обусловлена следующими причинами:

- рост конкурентной борьбы, которая вызван выходом на рынок большого количества производителей;

- разделение рынков сбыта, вызванные структурными изменениями в экономике;

- рост требований, предъявляемых потребителями товаров и услуг;

- сокращение жизненного цикла товаров и услуг за счет ускорения темпов научно-технического прогресса и социально-экономического развития.

Упрощенно бренд-менеджмент представляет собой деятельность по созданию и управлению брендом компании. При этом это управленческая деятельность по созданию долгосрочного конкурентного преимущества компании и ее товара (услуги), основанная на усиленном воздействии на непосредственное окружение предприятия с помощью коммуникаций и эффективного позиционирования.

Этот процесс включает в себя проектирование, управление и мониторинг бренда.

Проектирование бренда это процесс превращения торговой марки в неотъемлемую часть жизни потребителя.

Управление брендом – это деятельность по его продвижению. Можно выделить несколько этапов:

- позиционирование – это определение места, которое занимает указанный бренд в сознании потребителя. Критериями оценки выступают цена, качество, упаковка, актуальность, престижность, дизайн, комфорт, экологичность, безопасность и пр. Если производитель хочет создать успешный бренд, он должен позиционировать свой продукт, как обладающий максимальным количеством качеств, важных для потребителя. При этом позиционирование должно быть уникальным с целью дифференциации товара (услуги) от аналогичных, производимых конкурентами;

- продвижение. В процессе продвижения главная роль принадлежит рекламе. Она закрепляет в сознании потребителя основную идею бренда, привлекает внимание к упаковке, убеждает потребителя в преимуществах товара.

Мониторинг бренда направлен на изучение следующих вопросов:

- уровень информированности о бренде у потребителей;
- отношение к бренду у потребителей;
- определение соответствия текущего состояния бренда желаемому.

Изучение бренда включает в себя как использование статистических данных, так и проведение специализированных исследований.

Необходимо отметить, что управление брендом должно носить постоянный характер, чтобы была возможность отслеживать динамику изменения тех или иных показателей и иметь возможность прогнозировать изменения, а также на основании этих данных предпринимать определенные действия (расширение ассортимента, изменение цен, подготовка нового дизайна упаковки, проведение рекламных кампаний и пр.).

В заключении стоит отметить, что создание успешного в долгосрочной перспективе бренда требует постоянной работы и определенных затрат, но эти затраты помогут увеличить стоимость бизнеса в перспективе.

Список использованных источников

1. Андреев В.В. Бренд-менеджмент как новый инструмент управления бизнесом / В.В. Андреев // Социально-экономические явления и процессы. – 2009. – № 4. – С. 7–8.

2. Эскиев М.А. Бренд-менеджмент как специфическая функция менеджмента / М.А. Эскиев // Финансовая экономика. – 2019. – № 5. – С. 856–858.

*Научный руководитель: Т.В. Шорец,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

**З.С. Пестовська, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро**

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИБОРУ АУДИТОРСЬКОЇ КОМПАНІЇ

У статті 14 Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [1] наведено перелік підприємств, діяльність яких підлягає обов'язковому аудиту та оприлюдненню фінансової звітності разом з аудиторським висновком. Це підприємства, що становлять

суспільний інтерес: емітенти цінних паперів, які допущені до торгів на фондових біржах; банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінустанови; великі підприємства (ті, для яких виконуються дві з умов: балансова вартість активів понад 20 млн євро, чистий дохід від реалізації понад 40 млн євро, кількість працівників понад 250 осіб); публічні акціонерні товариства. Обов'язковий аудит також зазначено у п.16 ч.1 ст.1 Закону "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" [2]. Отже, для багатьох суб'єктів господарювання постає проблема вибору аудиторської компанії. Навіть для тих, для кого він не є обов'язковим, аудит буде корисним з багатьох причин: він допомагає швидко залучити дешеве фінансування; підвищити прозорість діяльності, привабливість для інвесторів, допомагає менеджерам і власникам приймати помірковані рішення; виявляти приховані резерви; дає актуальну і достовірну інформацію про структуру витрат і способи їх зменшення; про поточний стан активів підприємства; про приховані резерви ефективності бізнесу; про те, як оптимізувати чисельність персоналу. Отже, постає складний вибір, який виявляється випадковим і часто залежить від особистих контактів, якісного сайту аудитора та ін. Але клієнти мають бути впевнені, що аудиторські процедури будуть якісно проведені відповідно до стандартів МСА і МСФЗ.

Фахівці найбільших аудиторських компаній, керуючись багаторічним досвідом, пропонують алгоритм вибору аудитора [3].

По-перше, наголошується на головних чинниках відбору.

1. Відповідальність клієнта. З 2018 року підвищено відповідальність керівника компанії за якість та достовірність фінансової і податкової звітності [2]. Аудитор має виявити проблемні місця, можливі помилки, які можна швидко виправити, щоб уникнути претензій з боку третіх осіб, податкових та правоохоронних органів.

2. Репутація аудитора. Складне поняття, яке найкраще можна охарактеризувати як відсутність будь-яких стягнень з боку регуляторів (НКЦПФР, НБУ, АПУ, Органу громадського нагляду за аудиторською діяльністю).

3. Диверсифікований перелік послуг аудитора. Досвідчена аудиторська компанія надає багато послуг: бухгалтерський аутсорсинг, податкове консультування, оцінка активів, фінансовий аналіз, організація злиттів і поглинань. Головне, щоб аудитори працювали хоча б три роки за важливими саме для цього клієнта напрямками.

4. Вихід аудитора на міжнародний рівень. Звісно, цей чинник важливий не для невеликих компаній, які працюють лише всередині України, але для IPO (Initial Public Offering) або залучення фінансування можна обрати місцевий офіс однієї з топ-10 міжнародних аудиторських фірм.

По-друге, експерти пропонують поставити низку питань, відповіді на які допоможуть остаточно прийняти рішення щодо вибору аудитора.

1. Наявність в аудиторів кількарічного досвіду роботи з подібними компаніями – за сегментом ринку, розміром, структурою, місцезнаходженням, асортиментом продукції тощо.

2. Наявність в аудиторській компанії 8-10 сертифікованих аудиторів, здатних підтримати, замінити, допомогти один одному, а також наявність внутрішньої системи перевірки якості аудитів, тобто такої частини команди, яка не бере участі в аудиті і тому є дійсно незалежною.

3. Наявність внутрішньої програми підвищення кваліфікації співробітників, наприклад, з питань змін у законодавстві, у технологіях, а також щорічна оцінка персоналу і наявність кандидатів на заміщення ключових партнерів, які можуть піти, захворіти, вийти на пенсію, проте клієнт не повинен залишитися сам на сам з людьми, які не обізнані з особливостями його бізнесу.

4. Наявність системи контролю ефективності виконуваних робіт на основі скорингу, який аналізує різні чинники (наприклад, частку виявлених помилок у звітності, суми претензій від регулятора, кількість залучених клієнтів, швидкість проведення аудиту та ін.) і враховує питому вагу кожного з них, що дозволяє вчасно відстежити й усунути прорахунки персоналу і менеджменту.

5. Технічне і програмне забезпечення аудиту (APT Next Gen, Idea, Advance, CaseWare тощо), яке проводить аналіз даних, виявляє проблемні місця, залишаючи професіоналам тільки формування аудиторської думки. Це скорочує ручну роботу, ризик помилок, знижує витрати і тарифи аудиторської компанії.

6. Тривалий демпінг та баланс «ціна-якість». Низькі ціни на аудит можуть привернути несприятливу увагу і до клієнта. Ці аудити можуть бути визнані як такі, що не відбулися. І тоді клієнту доведеться платити двічі.

7. Розмір страхового покриття відповідальності аудитора і репутація страхової компанії. Аудиторська компанія має пояснити і довести, яким чином і в якому обсязі буде отримана компенсація, якщо виникне помилка, в залежності від її наслідків.

8. Наявність в аудиторській компанії ІТ-аудитора для тестування ІТ-системи клієнта на предмет її стійкості, невразливості до зовнішніх атак, відсутності збоїв у системі внутрішнього контролю, якості зберігання інформації, рівня конфіденційності.

9. Наявність в аудиторській компанії оцінювача. Це означає, що аудитор не витрачатиме часу на з'ясування важливих даних, котрі

вплинуть на його висновки. Він поставить низку питань колезі, який здатний поглянути на питання незалежно.

Частина необхідної для вибору інформації можна знайти у розділах 3 і 4 Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності [4]:

1) найменування суб'єкта аудиторської діяльності, номер реєстрації у Реєстрі;

2) перелік аудиторів, які є працівниками, партнерами, учасниками, із зазначенням ПІБ, номера реєстрації в Реєстрі;

3) інформація про аудиторську мережу (у разі членства);

4) дата й номер рішення про проходження перевірки системи контролю якості аудиторських послуг;

5) реквізити договору страхування цивільно-правової відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності перед третіми особами, строк дії договору, відомості про страховика та страхову суму.

Для розуміння адекватності тарифів на аудит можна запитати часові розцінки, розбивку за стадіями аудиту тощо.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні / Закон України від 16.07.1999 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність / Закон України від 21.12.2017 № 2258 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

3. Балченко С. Як вибрати аудиторську компанію: практичне керівництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eba.com.ua/article/yak-vybraty-audytorsku-kompaniyu-praktychne-kerivnytstvo/>

4. Реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apu.com.ua>

А.О. Пиляєва, гр. ОО-163с
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Невід'ємною складовою, без якої не може обійтись жодне підприємство, є грошові кошти. Грошові кошти є одним з важливих чинників, що визначають життєздатність та фінансове становище підприємства як суб'єкта господарської діяльності. Необхідно

дотримуватись та прагнути досягти такого обсягу грошових коштів, щоб їх була достатня кількість для створення запасів сировини (товарів, тощо) у такій кількості, що зможе забезпечити постійну та впевнену роботу підприємства, а також для утримання необхідного рівня запасів готової продукції, що гарантує стабільність реалізації товарів та/або послуг [1]. До грошових коштів підприємства, згідно з НПБО, належать [2]: грошові кошти готівкою в касі; грошові кошти на рахунках у банках; депозити. Відсутність грошових коштів на рахунках підприємства може гальмувати виробничі процеси, зменшує зацікавленість працівників через затримку виплати зарплати, також призводить до несвочасної сплати податків та платежів до бюджету.

Завдання обліку грошових коштів:

1. Правильний облік коштів та своєчасне відображення операцій з їх руху;
2. Регулярне проведення інвентаризації грошових коштів, після якою необхідність відображення її результатів у обліку;
3. Виконання умов касової та розрахунково-платіжної дисципліни;
4. Забезпечення збереження грошових коштів, грошових документів у касі підприємства;
5. Знаходження можливостей для найбільш раціонального вкладення грошових коштів;
6. Виконання операцій з грошовими коштами за розрахунками з постачальниками, покупцями.

Логіка аналізу руху грошових коштів: необхідно виділити (за можливості) всі операції, що зачіпають рух грошових коштів. У світовій обліково-аналітичній практиці застосовують, як правило, прямий і непрямий методи аналізу руху грошових коштів. Різниця між ними полягає у послідовності процедур визначення величини потоку грошових коштів в результаті поточної діяльності [3]. Прямий метод передбачає врахування руху грошових потоків за даний період в якості різниці надходжень і платежів. При аналізі непрямим методом виділяють потоки грошових коштів від основної, інвестиційної та фінансової діяльності. Основний компонент аналізу потоку грошових коштів від основної діяльності - чистий прибуток.

Величина потоку грошових коштів коригується на величину амортизації, а також на ряд статей балансу - збільшення кредиторської заборгованості, зменшення дебіторської заборгованості, зменшення запасів і витрат. Основний компонент аналізу потоку грошових коштів від інвестиційної діяльності - інвестиції. До фінансової діяльності належать отримання і погашення кредитів, випуск акцій. Як правило, короткострокове інвестування в цінні папери та отримання доходу також відносять до фінансової діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння методів аналізу руху грошових коштів

	Прямий метод	Непрямий метод
Переваги	Можлива модифікація під потоки різних платіжних засобів	Орієнтація на управління капіталом. Пов'язаний з балансом, розраховується через зміну статей балансу
Недоліки	Чи не видно заборгованості	Неможливо розрахувати за даними балансу при здійсненні взаємозалікових і бартерних платежів

З руху грошових коштів починається і їм закінчується виробничо-комерційний цикл. Результати діяльності вважаються досягнутими, коли процес приносить потік грошових коштів, на основі якого починається новий цикл, що забезпечує отримання прибутку.

Основними методами обліку та контролю за грошовими коштами виступає документація і інвентаризація готівки в касі, система рахунків і подвійний запис, а також камеральні перевірки.

Напрямами удосконалення облікової роботи є залучення до обороту позикового капіталу для покупки необхідних основних засобів; здійснення оцінки вхідних і вихідних грошових потоків, що формуються в результаті здійснення поточних, фінансових та інвестиційних операцій.

Список використаних джерел

1. Гриліцька А.В. Гроші і грошові активи підприємства / А.В. Гриліцька // Збірник наукових праць ЧДТУ. Економічні науки, 2010. – Вип. 21. – С. 25–28.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-9>
3. Кашенко О.І. Проблеми практики обліку, контролю та аналізу грошових розрахунків / О.І. Кашенко // Збірник наукових праць НТУ КПП: Економіка і фінанси . – 2011. – Вип. 3. – С. 21–27.

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

Ю.В. Ралкова, гр. ГЭ (ГБ)-41
Белорусский государственный университет транспорта

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА ЦИФРОВЫХ ЗНАКОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

За последние несколько лет мы можем наблюдать стремительное развитие цифровых технологий. Постепенно в хозяйственный оборот вошли такие понятия, как «токен», «криптовалюта», «ДСО», «майнинг», «биткоин» и пр.

28 марта 2018 года в Беларуси вступил в силу инновационный декрет №8 «О развитии цифровой экономики», который создал законодательную базу внедрения в экономику Беларуси технологии блокчейн и использования токенов. В развитие декрета Министерство финансов Республики Беларусь разработало национальный стандарт бухгалтерского учета и отчетности «Цифровые знаки (токены)», который определяет порядок отражения в бухгалтерском учете операций с данными объектами.

Сам термин «токен» пришел к нам из английского языка и изначально означал «знак» («символ»). Сегодня же понятие «токена» расширилось, и он представляет собой условную виртуальную единицу, выпущенную неким эмитентом и означающую определенное количество любого актива.

В Республике Беларусь учетный цикл операций с цифровыми знаками был разделен на три основные группы:

- поступление;
- изменение чистой стоимости реализации;
- выбытие.

В зависимости от группы операций были определены и подходы к оценке цифровых знаков.

Так, при поступлении используется первоначальная стоимость, которая зависит от варианта поступления цифровых знаков.

Последующая оценка производится в связи с колебанием стоимости цифровых знаков и изменением их чистой стоимости реализации. Она осуществляется на отчетную дату путем сопоставления по каждой единице или группе цифровых знаков первоначальной стоимости и чистой стоимости реализации, определяемой в порядке, установленном в положении об учетной политике организации. На величину разницы между чистой стоимостью реализации и первоначальной стоимостью, если последняя выше чистой стоимости реализации, создается резерв под снижение стоимости цифровых знаков.

При выбытии следует учитывать порядок расчета отклонений фактической себестоимости цифровых знаков от их стоимости по учетным ценам, относящимся к выбывшим в отчетном периоде и оставшимся в организации на конец отчетного периода цифровым знакам.

При этом собственные цифровые знаки, созданные организацией для размещения, к бухгалтерскому учету организации не принимаются.

Необходимо отметить, что методику и порядок определения чистой стоимости реализации цифровых знаков предприятию

необходимо предусмотреть самостоятельно в Положении об учетной политике.

Особенностями первичного учетного документа, подтверждающего совершение хозяйственной операции с использованием цифровых знаков, является то, что он может быть составлен единолично участниками этой операции на основании соответствующих записей в реестре блоков транзакций (блокчейне), иной распределенной информационной системе и (или) данных о сделках (операциях), совершенных в системе операторов криптоплатформы или с этими операторами.

Проведение инвентаризации в отношении цифровых знаков в первую очередь связано с обоснованием их учетной оценки и сумм, создаваемых резервов.

Поскольку последующая учетная оценка цифровых знаков осуществляется на отчетную дату, то определение чистой стоимости осуществляется на эту же дату. Однако периодичность и порядок проведения инвентаризации могут отличаться как по срокам, так и по целям ее проведения.

В целом, следует отметить, что законодательное регулирование операций с цифровыми знаками позволяет не только защитить владельцев цифровых знаков, но и обеспечить их прозрачный и безошибочный учет, что позволит обеспечить противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, и финансированию терроризма.

Список использованных источников

1. О развитии цифровой экономики: Декрет Президента Республики Беларусь от 28.03.2018 г. № 8 // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр». – Минск, 2020.

2 Об утверждении Национального стандарта бухгалтерского учета и отчетности «Цифровые знаки (токены)» и внесении дополнений и изменений в некоторые постановления Министерства финансов Республики Беларусь: Постановление Министерства финансов Республики Беларусь от 06.03.2018 г. № 16 // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс]. ООО «ЮрСпектр». – Минск, 2020.

*Научный руководитель: Т.В. Шорец,
магистр экономических наук, старший преподаватель*

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТОВ ТРК «НОВА»

Товариство з обмеженою відповідальністю Телерадіокомпанія «НОВА» (ТОВ ТРК «НОВА») веде свою діяльність у сфері кабельного телевізійного мовлення згідно ліцензії на мовлення (КВЕД: 60.20).

Джерелами фінансування телерадіокомпанії є кошти, отримані від виробництва і трансляції реклами, створення телерадіопрограм на замовлення, внески засновників у статутний фонд підприємства та іншої передбаченої законодавством і статутними документами комерційної діяльності.

Телебачення – це високотехнологічне виробництво з безліччю бізнес-процесів. Як і для будь-якого виробництва, для телебачення існує розподіл виробничих ділянок за певними спеціалізаціями та кінцевий результат виробництва.

Телерадіокомпанія надає такі послуги:

- спонсорство програм;
- розміщення своїх програм;
- виробництво програм конкретно під вашу компанію;
- участь в програмах як ведучий або учасник;
- виготовлення та розміщення реклами.

Організаційна структура телеканалу є простою:

- інформаційно-аналітична служба (3 людини);
- програмна служба (2 людини);
- служба обробки та формування відеоматеріалів;
- головний бухгалтер;
- директор;

Для ТОВ ТРК «НОВА» саме ця організаційна структура є доцільною та забезпечує високий рівень контролю.

Посадові обов'язки персоналу можуть бути різними в різних телекомпаніях. На директора покладена вся відповідальність за результати діяльності телеканалу. Від правильності та раціональності прийняття рішень директора і вміння керувати, залежить доля всієї організації.

Для телебачення характерним є те, що всю відповідальність за процес виробництва від початку до кінця покладають на генерального продюсера. Інформаційно-аналітична служба на чолі з головним редактором опікуються підбором авторів, коригуванням сценарію, тексту, відео відповідно до творчих завдань.

Головний бухгалтер підпорядкований безпосередньо директорів товариства та здійснює організацію бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності, складає фінансову та іншу звітність.

Всі первинні документи, облікові реєстри, фінансова, статистична та інша звітність складаються українською мовою [1]. При обліку операцій застосовується План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій затверджений наказом МФ України від 21.12.99 р. №291.

ТОВ ТРК «НОВА» застосовує спрощену систему бухгалтерського обліку. Товариство є платником єдиного податку за ставкою 5%, яка не передбачає сплату ПДВ. Оскільки, для ведення спрощеного бухгалтерського обліку станом на теперішній час відсутня затверджена спеціальна методика, як це передбачено п.44.2 Податкового Кодексу України, товариство для розрахунку суми єдиного податку застосовує касовий метод визначення доходів [2]. Крім того, до бази оподаткування єдиним податком включається дохід від продажу основних засобів, кредиторська заборгованість за якою минув строк позовної давності, безоплатно отримані роботи та послуги, поворотна фінансова допомога не повернута протягом 12 календарних місяців із дня її отримання, дивіденди та проценти банку за користування коштами на рахунках, отримане страхове відшкодування.

Розрахунки за отримані послуги підприємство здійснює безготівковим шляхом. ТОВ ТРК «НОВА» має розрахункові рахунки у двох банківських установах: АТ «Південний» та АТ «Райффайзен банк Аваль».

На підприємстві автоматизовано бухгалтерський облік за допомогою програми «1С: Бухгалтерія 8», тому встановлено жорсткий контроль щодо формування безготівкових розрахунків.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Мінфін України; Наказ, Положення, Стандарт від 07.02.2013 № 73.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV.

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

С.В. Сирцева,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
Ю.Ю. Чебан,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

З метою створення повноцінно функціонуючої ринкової економіки і стимулювання торгівлі, виходячи з важливості комплексного застосування ефективних правил і методики у сферах законодавства про заснування і діяльність компаній, корпоративного управління, а також бухгалтерського обліку Україна і Європейський Союз домовилися співробітничати в питаннях упровадження на національному рівні відповідних міжнародних стандартів і поступового наближення до права ЄС у сфері бухгалтерського обліку та аудиту відповідно до додатка XXXV до Угоди про асоціацію України і Європейського Союзу, яка ратифікована Україною 16.09.14 р.

За основу взято Директиву про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і пов'язану звітність певних типів підприємств, затверджену Європарламентом і Радою ЄС 26.06.13 р. №2013/34/ЄС [1]. Цей документ визначає нові умови складання, подання та оприлюднення фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності залежно від категорії підприємства, а також новий порядок визнання й оцінки певних видів активів і зобов'язань, доходів і витрат.

Змінена редакція Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-XIV з 01.01.2018 року [2] встановлює нові умови складання, подання та оприлюднення фінансової звітності, закріплює нову термінологію і критерії ранжування підприємств, уточнює періодичність складання проміжної фінансової звітності, вводить окремі преференції для мікро- і малих підприємств тощо.

З 01.01.2018 р. запроваджено нові критерії класифікації підприємств. Відтепер градація підприємств залежатиме щонайменше від трьох критеріїв: балансової вартості активів, чистого доходу від реалізації товарів (робіт, послуг) та середньої кількості працівників за

календарний рік. Основною метою при зміні критеріїв розмежування підприємств за їх розміром було надання інвесторам та іншим користувачам фінансової звітності можливості співставляти показники діяльності різних підприємств [3].

Для забезпечення розкриття зіставної та еквівалентної інформації принципи відображення й оцінки повинні включати принцип безперервності діяльності підприємства, метод обачності та метод нарахування. Забороняється взаємозалік статей активів і зобов'язань і статей доходів і витрат. Компоненти активів і пасивів повинні оцінюватися роздільно, а статті, викладені у фінансовій звітності, повинні зважати на економічну реальність або комерційну суть основної операції або угоди.

З метою забезпечення достовірності інформації статті, відображені у щорічній фінансовій звітності, оцінюються за ціною придбання або вартості виготовлення. Проте держави – члени Євросоюзу мають право вимагати або дозволяти підприємствам проводити переоцінку основних засобів, щоб користувачі звітності могли отримати істотну інформацію. Потреба в зіставності фінансової інформації на всій території ЄС приписує забезпечення системи обліку за справедливою вартістю для деяких фінансових інструментів, щоб користувачі фінансової звітності отримали більш значущу для прийняття рішень інформацію, ніж та, яка заснована на ціні придбання або вартості виготовлення, тобто історичній (фактичній) собівартості. Ця вимога не поширюється тільки на мікропідприємства.

Одночасно Директивою № 2013/34/ЄС передбачено складання управлінського звіту, як важливого елементу фінансової звітності, який повинен містити достовірний огляд розвитку, ефективності діяльності та стану підприємства, а також опис основних ризиків і невизначеностей, з якими воно стикається.

Під час імплементації Директиви 2013/34/ЄС враховано також вимогу щодо обов'язкового аудиту та оприлюднення звітності усіх категорій вітчизняних підприємств з 1 січня 2019 року.

Таким чином, імплементація Директиви 2013/34/ЄС пов'язана з потребою в зіставності фінансової інформації на всій території Євросоюзу. Проте, необхідно враховувати національні особливості бухгалтерського законодавства та економіки в цілому.

Список використаних джерел

4. Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року / неофіційний переклад аудиторської палати України. URL: <http://www.apu.com.ua/event/771-direktiva-2013-34->

eseuropejskogo-parlamentu-ta-radi-vid-26-kvitnya-2014-rneofitsijnij-pereklad (дата звернення: 02.03.2020).

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. №996–XIV Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.kiev.ua> (дата звернення: 02.03.2020).

6. Костякова А.А. Европейські принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності: облікові новації 2018 року. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2018. №2 (37). С. 40-47.

М.А. Томилина, ІУІР
Башкирский государственный университет

ИННОВАЦИИ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ

Интерес к инновациям растет в связи с активным переходом большого количества государств к инновационному типу экономики, основной чертой которой является обеспечение производством и наукоемкой продукцией большей части валового внутреннего продукта. Именно поэтому развитие инновации является важнейшим направлением развития и реформирования экономической системы. Активизация инноваций стала неотъемлемым условием увеличения конкурентоспособности государства.

В целом термин «инновация» трактуется как органическая совокупность результата определенного процесса и эффекта от него, которые связаны с созданием и распространением новшества в какой-либо сфере человеческой деятельности, целью которой становится формирование системы устойчивого развития общества и повышение социально-экономической эффективности [1].

Нельзя утверждать, что инновации всегда являются позитивным фактором для роста экономики. Например, инновации сопровождаются риском для самих субъектов, которые применяют инновации. В дальнейшем это может привести к банкротству данного субъекта, замедлению темпов роста экономики или к стагнации в краткосрочном периоде.

Однако и отсутствие инноваций может привести к негативным последствиям, только уже в долгосрочном периоде.

Необходимо помнить, что создание предпосылок для устойчивого развития и эффективности экономики обеспечивают базисные инновации [2].

Сегодня инновации становятся практически вектором развития успешных компаний, определяя уровень их устойчивости, создавая основу для перехода на новые более эффективные бизнесмодели.

В современной экономике ведущая роль в мировом развитии отдается тем государствам, которые способны развивать новые перспективные направления бизнеса, создавать и разрабатывать новые товары, услуги, отрасли, формировать культуру ведения предпринимательства, направленную на поиск инноваций, а не те страны, которые обладают только какими-либо ресурсами.

Учитывая значимость государственного регулирования в Российской Федерации в области финансирования, инфраструктурного обеспечения, стимулирования развития инноваций, необходимо выделить наиболее перспективные отрасли бизнеса с позиции инновационного развития. Для этого можно выделить 4 инновационные сферы бизнеса по признаку приоритетных направлений развития.

1 сфера – инновации, направленные на повышение эффективности. Предполагают вложение в развитие технологических процессов, оборудования, инфраструктуры. Такое направление инновационного развития характерно для трудоемких и капиталоемких отраслей, например, текстильная промышленность, сельское хозяйство, нефтегазовая промышленность, металлургия.

2 сфера – инновации в сфере инженерных разработок. Направлены на проектирование и производство новых продуктов, применяются в строительстве, электроэнергетике, машиностроении.

3 сфера – инновации потребительского сектора. Ориентированы на удовлетворение потребителей новых товаров и услуг, создание уникального торгового предложения. Это банки, торговля, пищевая промышленность, образование, сфера развлечений и прочее.

4 сфера – инновации в области научных исследований. Ориентированы на коммерциализацию фундаментальных научных разработок, что возможно только при наличии благоприятной инновационной инфраструктуры, предполагающей жесткие требования по защите интеллектуальной собственности, поддерживающую налоговую политику и прочее.

Для экономики Российской Федерации выделить сферу инновационного развития, которая является однозначно приоритетной,

достаточно сложно. В каждой сфере есть отрасли, которые демонстрируют активность в области новаторства наряду с менее динамично развивающимися отраслями [3].

Практика развития инновационных процессов показывает, что ключевая роль принадлежит государству, как в формировании инновационной среды, так и в финансировании фундаментальной науки и разработок. При этом в условиях развития современной экономики, для которой характерны высокие темпы изменений, повышенный уровень риска, рост факторов внешней среды, влияющих на развитие компаний, стимулирующая и регулирующая роль государства становится еще более значимой. Прежде всего, государство формирует инновационную политику страны, стратегию развития экономики, определяет наиболее значимые отрасли и виды деятельности, финансирует стратегически важные и перспективные проекты.

Продукты, разработанные для приоритетных секторов экономики, впоследствии могут распространяться на другие сферы деятельности. Так, например, спутниковая система ГЛОНАСС, разработанная и используемая в военных целях, уже более 20 лет применяется в гражданском секторе: при работе радаров, навигационных устройств, системах мониторинга транспорта и прочее.

Список использованных источников

1. Цубрович Я.А. Инновации как фактор устойчивого экономического развития страны / Я.А. Цубрович, М.С. Егорова // Молодой ученый. – 2015. – №11.4. – С. 216–219.
2. Шилова Е.В. Инновации как фактор обеспечения устойчивого развития социально-экономических систем / Е.В. Шилова // Вестник ПГУ. Серия: Экономика. – 2015. – №2 (25). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-kak-faktor-obespecheniya-ustoychivogo-razvitiya-sotsialno-ekonomicheskikh-sistem> (дата обращения: 02.03.2020).
3. Вертий М.В. Инновационный вектор развития реального сектора экономики региона / М.В. Вертий, Л.А. Белова // Экономическая безопасность России: современное состояние и перспективы обеспечения: материалы национальной научно-практической конференции. – 2019. – С. 86–93.

*Научный руководитель: З.Ф. Ибрагимова,
кандидат экономических наук, доцент*

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ У БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Визначення напрямів вдосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємств, які будуть впливати на вирішення основних питань стосовно покращення фінансового стану підприємства.

Отже, основною метою господарської діяльності підприємства є досягнення економічних результатів для отримання прибутку, так під час виникнення ситуацій щодо неможливості стягнення боргів з дебіторів існує потреба в удосконаленні управління дебіторською заборгованістю, в разі бездіяльності виникає загроза погіршення фінансового стану підприємства.

Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, а дебітори це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [1]. Отже, основним етапом при вирішенні проблем покращення фінансового стану суб'єкта господарювання є аналіз дебіторської заборгованості. Необхідно не лише аналізувати дебіторську заборгованість, але й визначити її співвідношення з кредиторською заборгованістю. Співвідношення заборгованості дає змогу визначити, скільки дебіторської заборгованості припадає на одну гривню кредиторської. та дає змогу повністю зрозуміти стан заборгованості на підприємстві і обрати необхідні шляхи покращення фінансового стану.

На сучасному етапі роботи на підприємстві використовуються різноманітні автоматизовані системи обліку. Так. для удосконалення обліку дебіторської заборгованості необхідно застосовувати наступні заходи:

- розробити інформаційну базу кредиторської та дебіторської заборгованості;
- в автоматизованій базі звірити взаємні вимоги та зобов'язання та розробити раціональні способи погашення взаємної заборгованості;
- автоматизувати взаємозаліки та скоротити обсяги заборгованості;
- автоматизувати звітність проведених взаєморозрахунків.

Враховуючи співпрацю підприємства з бюджетними організаціями, які фінансуються з місцевих та обласних бюджетів, варто звернути увагу й на проблему виникнення дебіторської заборгованості внаслідок несвоєчасного фінансування організацій.

Бюджетні організації у своїй діяльності співпрацюють з органами державної казначейської служби відповідно до Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України [2]. Під час реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань застосовується система обслуговування "Клієнт казначейства - Казначейство" (далі - Система) з використанням засобів захисту інформації Державної казначейської служби України. В роботі з Системою здійснюється обмін документами в електронному вигляді.

Виникає необхідність використання Системи між підприємством, що співпрацює з бюджетними організаціями, та органом Казначейства для прискорення документообігу.

Відповідно до вищезазначеного необхідно розглянути та внести зміни до Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань в частині застосування електронного документообігу між трьома сторонами, це дасть можливість прискорити рух документообігу між трьома сторонами для скорочення термінів для прийняття фінансових зобов'язань.

Можливості надання оригіналів електронних документів через Систему з накладанням електронно-цифрового підпису виконавця та замовника забезпечить швидший обмін інформацією, що в свою чергу призведе до ефективнішого процесу реєстрації в органі Казначейства розпорядником бюджетних коштів фінансових зобов'язань, та пришвидшить отримання фінансування. Що дозволить зменшити рівень дебіторської заборгованості.

Важливим етапом впровадження Системи є необхідність введення альтернативних методів контролю за дебіторською заборгованістю, розробка нових методик обліку та приведення їх до міжнародних стандартів. Особливої уваги слід приділяти аналізу дебіторської заборгованості, адже із зростанням її розміру зростає ризик погіршення результатів діяльності.

Список використаних джерел

1. Наказ Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів від 27.06.13 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>

2. Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в

органах Державної казначейської служби України, наказ Міністерства фінансів України від 03.03.2012 р. № 309 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12>

*Науковий керівник: З.С. Пестовська,
кандидат економічних наук, доцент*

Для нотаток

Наукове видання
III Міжнародна науково-практична конференція
**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ,
ОБЛІКУ ТА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Матеріали конференції
23 березня 2020 р.
(українською, російською, польською та англійською мовами)
Комп'ютерна верстка *А.Ю. Такій*

Підписано до друку 21.03.2020. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 13,95. Тираж 200 пр. Зам. № .

ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля».
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.
Тел. (056) 720-71-54, e-mail: rio@duan.edu.ua
Свідоцтво ДК № 5309 від 20.03.2017 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».
49052, м. Дніпро, вул. В. Ларіонова, 145.
Тел. (056) 794-61-05, 04
Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.